

บทที่ 4

สภาพปัจจุบันของ เมืองลำพูน

ในการดำเนินการศึกษาทางด้านจิตภาพของ เมืองลำพูน สิ่งที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่ควรจะทราบ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญที่ช่วยในการวางผังเมืองและการออกแบบเมืองในอนาคต ได้แก่ สภาพปัจจุบันของเมือง เพื่อให้ทราบถึงสภาพความเป็นจริง วัตถุประสงค์ของการใช้ที่ดินภายในเมือง สภาพปัญหา รวมทั้งแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในอนาคต เพื่อใช้เป็นองค์ประกอบพื้นฐานในการเสนอแนวทางควบคุมพร้อมทั้ง เสนอมาตรการ เพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองลำพูนต่อไปในอนาคตอย่างเหมาะสม

ดังนั้นขั้นตอนในการนำเสนอและวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งเกี่ยวข้องกับสภาพปัจจุบันของเมืองลำพูนในบทนี้ สามารถแบ่งเป็นประเด็นได้ทั้งหมด 7 ประเด็น ประกอบด้วย

1. ขอบเขตและความสำคัญของเทศบาล เมืองลำพูน
2. ที่ตั้ง ลักษณะภูมิประเทศ ลักษณะภูมิอากาศ ปริมาณน้ำฝน และความชื้นสัมพัทธ์ของเทศบาล เมืองลำพูน
3. ลักษณะประชากรของเทศบาล เมืองลำพูน
4. ลักษณะกิจกรรมทาง เศรษฐกิจและสังคมของเทศบาล เมืองลำพูน
5. ลักษณะสภาพแวดล้อมทางกายภาพของเทศบาล เมืองลำพูน
6. สรุบทบทนาในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคตของเทศบาล เมืองลำพูน
7. ศักยภาพและปัญหาในการพัฒนาด้านการอนุรักษ์ เมืองลำพูน

ขอบเขตและความสำคัญของเทศบาล เมืองลำพูน

เทศบาล เมืองลำพูนจัดตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติการจัดตั้งเทศบาล เมืองลำพูน จังหวัดลำพูน พุทธศักราช 2479 มีเนื้อที่ประมาณ 6 ตารางกิโลเมตร โดยทางเทศบาลมีตราประจำเทศบาล เป็นรูปพระบรมธาตุศรีภูกษัตริย์ ซึ่งเป็นปูชนียสถานสำคัญของชาวเมืองลำพูน

ขอบเขตของพื้นที่เทศบาล เมืองลำพูนครอบคลุมตำบลในเมือง ซึ่งเป็นที่ตั้งของศาลากลางจังหวัดลำพูนและสถานที่ราชการ อีกทั้งยังครอบคลุมบริเวณเมืองเก่า ตามขอบเขตที่ได้กำหนดไว้ดังต่อไปนี้ (แผนที่ 4.1)

ด้านเหนือ ตั้งแต่หลักเขตที่ 1 ซึ่งตั้งอยู่ฝั่งตะวันออกของลำเหมืองจำแลง ที่ทางเลียบวัดสันป่าาย่างหม่อม ด้านเหนือจดลำเหมือง หักไปทางตะวันออกข้ามถนนเจริญราษฎร์จดหลักเขตที่ 2

ด้านตะวันออก จากหลักเขตที่ 2 ซึ่งอยู่ห่างจากทางรถไฟประมาณ 150 เมตร วัดเป็นมุมฉากออกไปและห่างจากหลักเขตที่ 1 ระยะ 314 เมตร หักไปทางทิศใต้ขนานกับทางรถไฟ และระยะห่างจากทางรถไฟ 150 เมตร จดหลักเขตที่ 3 ซึ่งตั้งอยู่ฝั่งด้านใต้ของแม่น้ำกวัง วัดเป็นมุมฉากออกไป เลียบฝั่งใต้ของแม่น้ำกวังไปจดหลักเขตที่ 4

ด้านใต้ จากหลักเขตที่ 4 ซึ่งตั้งอยู่ฝั่งด้านใต้ของแม่น้ำกวัง ห่างจากสามแยกถนนไปวัดสังฆารามกับคันนาแก่น้ำทางด้านเหนือของโรงงานอุตสาหกรรม วัดเป็นระยะ 314 เมตร หักไปทางด้านตะวันตกเฉียงเหนือจดหลักเขตที่ 5

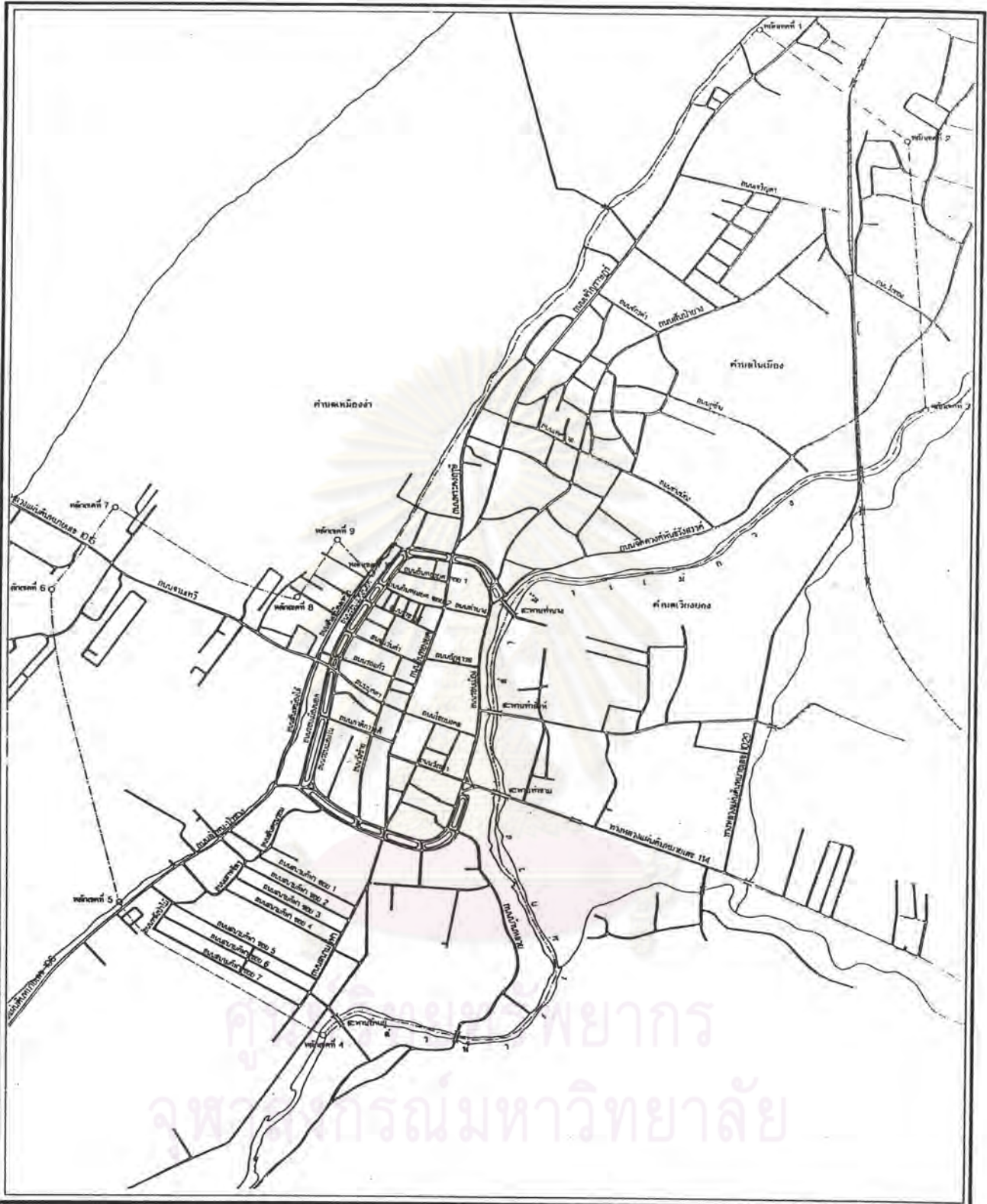
จากเขตที่ 5 ซึ่งตั้งอยู่ติดถนนไปป่าช่างฟากตะวันตกออก เป็นหลักเขตเดียวกับหลักเขตในเวียง ห่างจากทางด้านเหนือวัดป่าไผ่ วัดตามถนนระยะ 305 เมตร หักไปทางทิศเหนือจดหลักเขตที่ 6

ด้านตะวันตก จากหลักเขตที่ 6 ซึ่งตั้งอยู่มุมตะวันตกด้านใต้ของวัดจามเทวี หักเลียบเขตวัดไปทางเหนือ ข้ามถนนจามเทวีเป็นระยะ 150 เมตร หักขนานถนนจามเทวีไปทางทิศตะวันออกห่างจากศูนย์กลางถนนระยะ 150 เมตรจดหลักเขตที่ 8 ซึ่งห่างจากศูนย์กลางทางเดินที่ขนานกับถนนนอกเมืองระยะ 120 เมตร หักไปทางเหนือจดหลักเขตที่ 9

จากหลักเขตที่ 9 ซึ่งอยู่ห่างจากเขตที่ 8 เป็นระยะ 400 เมตร หักเป็นมุมฉากไปทางตะวันออกเป็นระยะ 120 เมตรจดหลักเขตที่ 10 ที่ตั้งอยู่ศูนย์กลางลำเหมืองจำแลงห่างจากหลักเขตที่ 9 ระยะ 120 เมตร

จากหลักเขตที่ 10 เลียบลำเหมืองจำแลงไปทางเหนือจนบรรจบหลักเขตที่ 1 (พระราชกฤษฎีกาการจัดตั้งเทศบาลเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน พ.ศ. 2479)

จากวิวัฒนาการของเมืองลำพูนที่กล่าวมาในบทที่ผ่านมา ทำให้ทราบถึงความสำคัญของเมืองลำพูน ซึ่งมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ที่เก่าแก่ที่สุดในภาคเหนือมานานประมาณ 1,300 ปี ปัจจุบันเมืองลำพูน นอกจากเป็นศูนย์กลางทางด้านประวัติศาสตร์ และ

การศึกษาจินตภาพเมืองลำพูนเพื่อการอนุรักษ์

สัญลักษณ์

- แนวเขตเทศบาล
- ถนน
- ทางรถไฟ

แผนที่แสดง : ขอบเขตเทศบาลเมืองลำพูน

มาตราส่วน 100 0 100 300 500 เมตร

ที่มา : กองช่าง เทศบาลเมืองลำพูน

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนที่

4.1

วัฒนธรรมแล้ว ยังเป็นศูนย์กลางบริหารราชการของจังหวัด ทั้งนี้โดยเป็นที่ตั้งของศาลากลาง จังหวัด หน่วยงานราชการส่วนภูมิภาคและส่วนกลาง อีกทั้งทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางทางการค้าและบริการ ซึ่งรองรับประชาชนภายใน เมืองลำพูนและพื้นที่นอก เขต เมือง

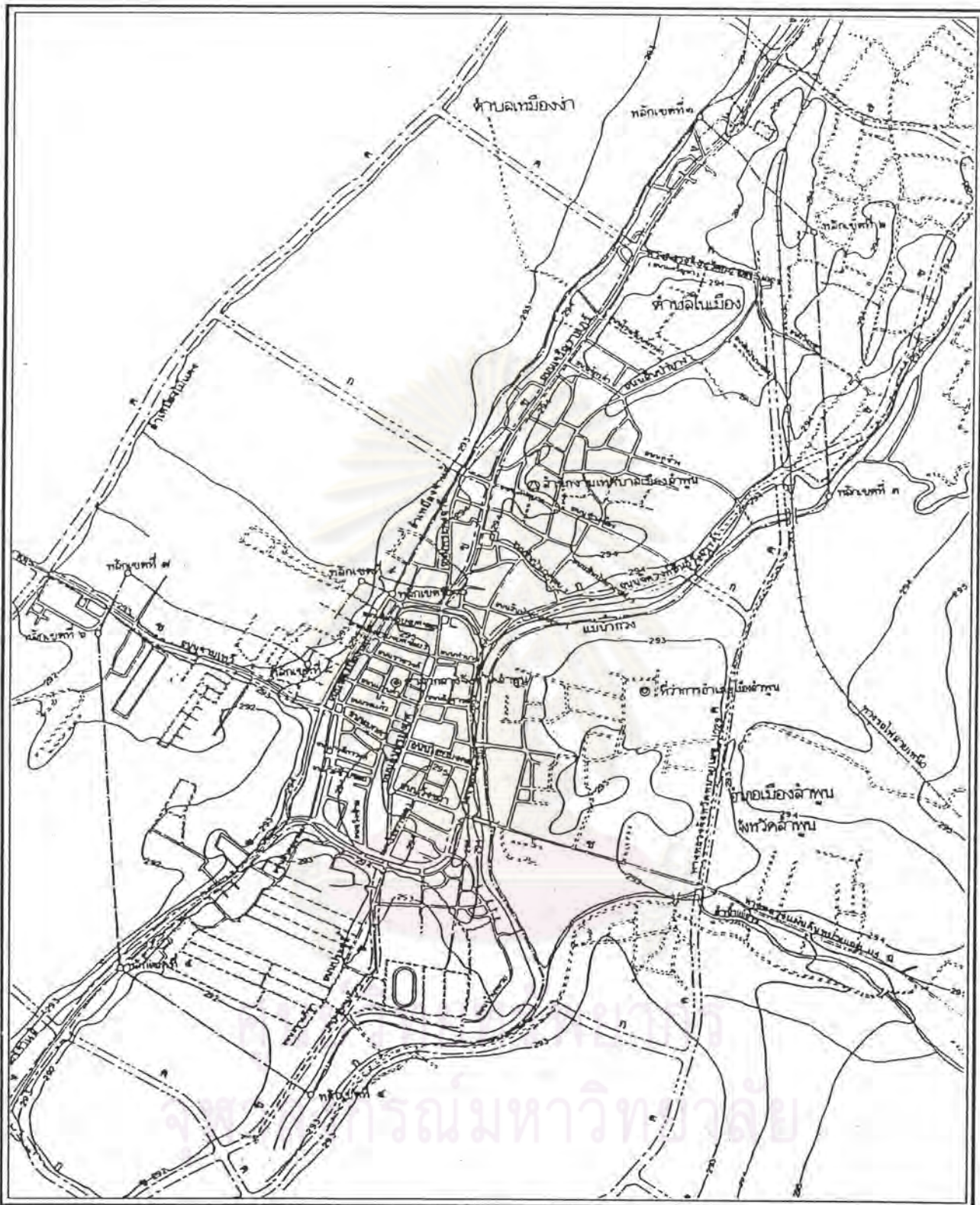
ที่ตั้ง ลักษณะภูมิประเทศ ลักษณะภูมิอากาศ ปริมาณน้ำฝนและความชื้นสัมพัทธ์ของเทศบาล เมืองลำพูน

ที่ตั้งและลักษณะภูมิประเทศ

เทศบาลเมืองลำพูนตั้งอยู่ทางตอนเหนือของจังหวัดลำพูนประมาณ ละติจูดที่ 18 องศา 33 ลิปดา 46 พิลิปดาเหนือถึง 18 องศา 35 ลิปดา 56 พิลิปดาเหนือ และลองจิจูดที่ 98 องศา 59 ลิปดา 57 พิลิปดาตะวันออกถึง 99 องศา 1 ลิปดา 36 พิลิปดาตะวันออก ซึ่งตั้งอยู่บนที่ราบน้ำท่วมถึงริมฝั่งตะวันตกของแม่น้ำกวัง อันเป็นส่วนหนึ่งของแอ่งที่ราบลุ่มเชียงใหม่ - ลำพูน ที่มีความสำคัญในการจัดตั้งชุมชนขนาดใหญ่ที่มีอิทธิพลในการทำเกษตรตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยมีระดับความสูงประมาณ 292 - 295 เมตรจากระดับน้ำทะเลปานกลาง และอยู่ห่างจากเมืองเชียงใหม่ทางทิศใต้ประมาณ 27 กิโลเมตร บริเวณพื้นที่ซึ่งเป็นที่ตั้งของชุมชนภายในกำแพงเมืองจะมีระดับความสูงกว่าพื้นที่โดยรอบและเชื่อมต่อกับพื้นที่นอกกำแพงเมืองด้านเหนือ ที่ระดับพื้นที่ใกล้เคียงกัน เป็นแนวยาวขึ้นไปทางเหนือ ซึ่งขนานกับลำน้ำแม่กวังในแนวเหนือ-ใต้ โดยมีพื้นที่ลุ่มภายในเขตเทศบาลอยู่โดยรอบทั้งทางฝั่งทิศตะวันตก ทิศตะวันออกเฉียงใต้ ทิศใต้ และทางด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือของเขตเทศบาล ซึ่งมีระดับพื้นที่ต่ำกว่าระดับแนวถนนมาก (แผนที่ 4.2) โดยเฉพาะในเขตพื้นที่ทางด้านตะวันออกเฉียงเหนือของแนวเขตเทศบาล จะปรากฏเป็นแอ่งที่ต่ำซึ่งมีขอบสูงชันอยู่โดยรอบ เป็นแนวขวางกับการระบายน้ำลงสู่ลำแม่กวัง และเนื่องจากระบบการระบายน้ำยังไม่เพียงพอ จึงทำให้พื้นที่ดังกล่าวมีน้ำท่วมขังอยู่เสมอในฤดูฝน เป็นระยะเวลาานาน (แผนที่ 4.3) ส่วนพื้นที่ต่ำทางด้านอื่นการระบายน้ำทำได้สะดวกกว่า และมีน้ำท่วมขังไม่นานนัก

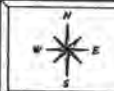
ลักษณะภูมิอากาศ

เขตเทศบาลเมืองลำพูนได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ซึ่งนำฝนมาตกและลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือที่นำเอาความแห้งแล้ง และความหนาวเย็นพัดผ่านมาให้ จากสภาพ

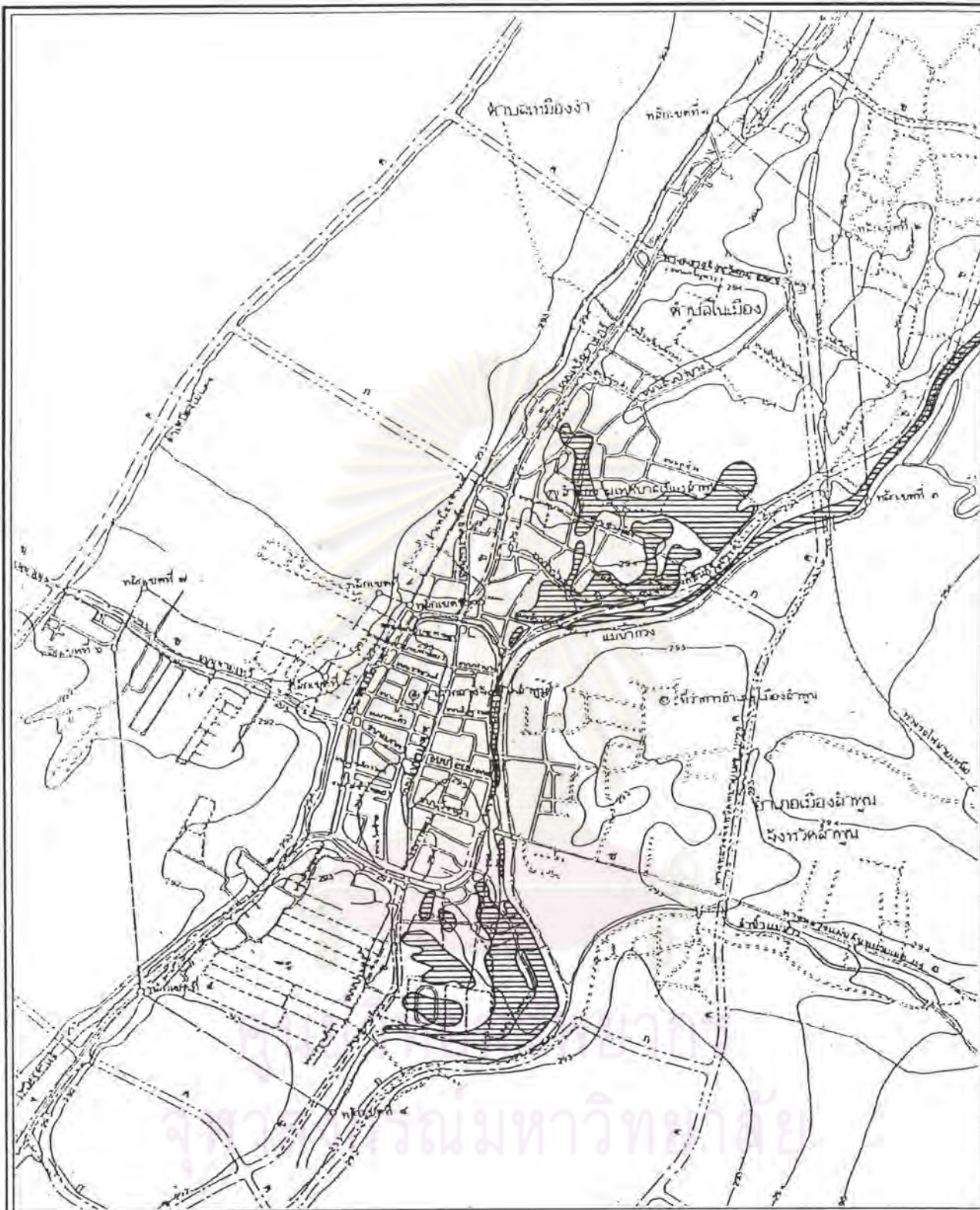

การศึกษาจินตภาพเมืองลำพูนเพื่อการอนุรักษ์

สัญลักษณ์ - - - - - แนวเขตเทศบาล ———— ถนน - - - - - ทางรถไฟ ○——— เส้นชั้นความสูง	แผนที่แสดง : เส้นชั้นความสูง
	มาตรฐาน 100 0 100 300 500 เมตร
	ที่มา : กรมแผนที่ทหาร
	 ภาควิชาการวางแผนที่ดินและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

แผ่นที่ 4.2

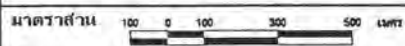

การศึกษาจินตภาพเมืองลำพูนเพื่อการอนุรักษ์

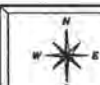
สัญลักษณ์

- แนวเขตเทศบาล
- ถนน
- ทางรถไฟ
- เส้นชั้นความสูง
- ▨ บริเวณพื้นที่น้ำท่วม

แผนที่แสดง : บริเวณน้ำท่วมปีพ.ศ. 2528

ที่มา : กองช่าง เทศบาลเมืองลำพูน

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนที่
4.3

ตั้งกล่าวจัดอยู่ในลักษณะภูมิอากาศแบบทุ่งหญ้าเมืองร้อน (Savanna) ที่มีสภาพอากาศร้อนเกือบตลอดปี และมีสภาพอากาศค่อนข้างเย็นในฤดูหนาวช่วงสั้น ๆ (ประมาณ 3 เดือน) โดยสามารถสรุปสภาพอากาศภายในเมืองลำซูนได้ดังต่อไปนี้

จากลักษณะอากาศโดยทั่วไปฤดูร้อนจะร้อนมาก ส่วนในฤดูหนาวก็จะหนาวมากเช่นกัน ทั้งนี้ เป็นเพราะอยู่ไกลจากทะเล มหาสมุทร ประกอบกับสภาพภูมิประเทศเป็นป่าเขาที่สลับซับซ้อน ฤดูฝนจะเริ่มประมาณปลายเดือนพฤษภาคมถึงราวเดือนตุลาคม รวมระยะเวลาประมาณ 4-5 เดือน หลังจากนั้นก็จะเข้าฤดูหนาว โดยส่วนใหญ่สภาพอากาศทางภาคเหนือจะมีสภาพอากาศเย็นกว่าภาคอื่น ๆ มีระยะเวลายาวนานประมาณ 4 เดือนแล้วจึงเริ่มอุ่นขึ้นเรื่อย ๆ และกลายเป็นฤดูร้อนในที่สุด โดยที่ฤดูร้อนจะเริ่มประมาณเดือนกุมภาพันธ์และอาจเกิดพายุขึ้นได้ อันสาเหตุเนื่องมาจากลมทางทิศตะวันออกเฉียงใต้พัดมาปะทะกับลมฝ่ายเหนือที่พัดจากประเทศจีน

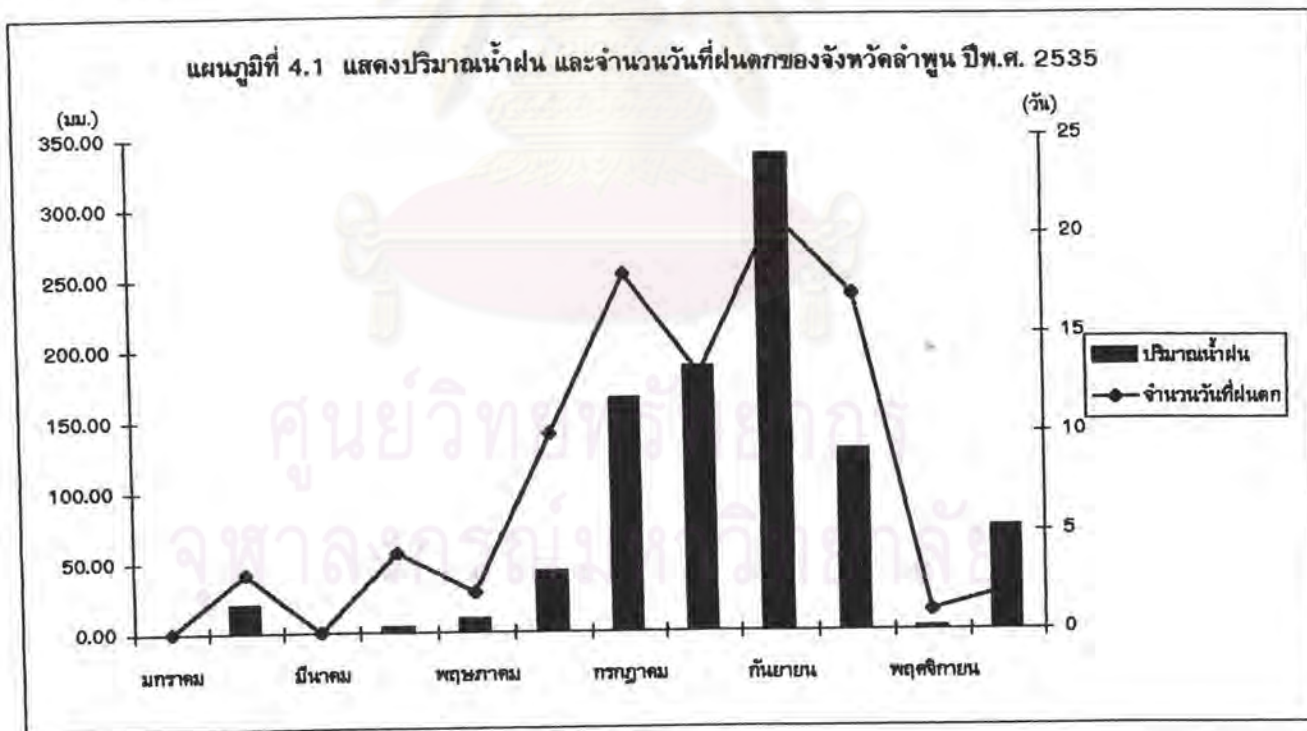
ปริมาณน้ำฝนและความชื้นสัมพัทธ์

จากตารางที่ 4.1 จะเห็นว่าปริมาณน้ำฝนมีปริมาณมากราวเดือนกรกฎาคมถึงเดือนตุลาคม โดยปริมาณฝนจะสูงที่สุดในราวเดือนกันยายน มีปริมาณน้ำฝน 336.6 มม. และเดือนที่มีปริมาณน้ำฝนต่ำที่สุดคือ เดือนมกราคม และเดือนเมษายน มีปริมาณน้ำฝน 0.0 มม. ส่วนจำนวนวันที่ฝนตกเฉลี่ยต่อเดือน 7.58 วัน และปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยต่อเดือนประมาณ 80.50 มม. ส่วนปริมาณความชื้นสัมพัทธ์โดยเฉลี่ยค่อนข้างสูงเกือบทั้งปี จะมีค่าบ้างในช่วงเดือนมีนาคม ถึงช่วงเดือนมิถุนายน ซึ่งเป็นฤดูร้อน (ตารางที่ 4.1) สำหรับในระหว่างช่วงฤดูหนาวกับฤดูร้อน เป็นช่วงที่มีฝนตกน้อย ซึ่งส่งผลให้มีอัตราการระเหยของน้ำค่อนข้างสูง โดยเฉพาะในเดือนเมษายน โดยปกติอัตราการระเหยของน้ำสูงกว่าปริมาณฝนตก ในระหว่างเดือนมีนาคมถึงเดือนมิถุนายน ซึ่งส่งผลให้เกิดปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อทำการเกษตรในช่วงระยะเวลานี้

ตารางที่ 4.1 แสดงปริมาณน้ำฝน อุณหภูมิ ความชื้นสัมพัทธ์ อัตราการระเหยของน้ำ ของจังหวัดลำพูนปีพ.ศ. 2535

เดือน	ปริมาณน้ำฝน (มม.)	จำนวนวันที่ฝนตก (วัน)	อุณหภูมิ			ความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ยต่อเดือน (%)	อัตราการระเหยของน้ำ (มม.)
			สูงสุด	ต่ำสุด	เฉลี่ยต่อเดือน		
มกราคม	0.00	0	32.20	8.50	22.99	92.52	109.49
กุมภาพันธ์	19.50	3	34.70	9.50	22.01	86.90	148.52
มีนาคม	0.00	0	41.70	14.30	27.00	78.84	215.73
เมษายน	3.70	4	42.50	19.80	31.67	74.33	234.05
พฤษภาคม	9.30	2	42.30	21.50	32.32	70.77	296.97
มิถุนายน	42.70	10	40.80	22.80	30.59	79.77	209.77
กรกฎาคม	164.20	18	37.30	21.50	28.33	85.52	115.97
สิงหาคม	186.10	13	34.50	21.90	28.20	92.45	149.42
กันยายน	336.60	21	34.30	20.60	27.53	95.27	135.57
ตุลาคม	127.00	17	33.40	17.30	25.19	95.29	91.47
พฤศจิกายน	1.70	1	31.80	11.90	21.85	93.30	91.73
ธันวาคม	72.40	2	30.80	9.10	19.95	95.29	95.02
รวม	963.20	91.00	436.30	198.70	317.63	1040.25	1893.71
เฉลี่ยต่อเดือน	80.27	7.58	36.36	16.56	26.47	86.69	157.81

ที่มา: สถานีตรวจอากาศ จังหวัดลำพูน

ลักษณะประชากรของเทศบาลเมืองลำพูน

1. ลักษณะประชากร

ประชากรในเขตเทศบาลเมืองลำพูนในปี พ.ศ. 2535 มีประมาณ 13,314 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 3.34 ของประชากรของจังหวัดลำพูน จำนวนครัวเรือนในเขตเทศบาลเมืองลำพูน มีจำนวน 3,705 ครัวเรือน

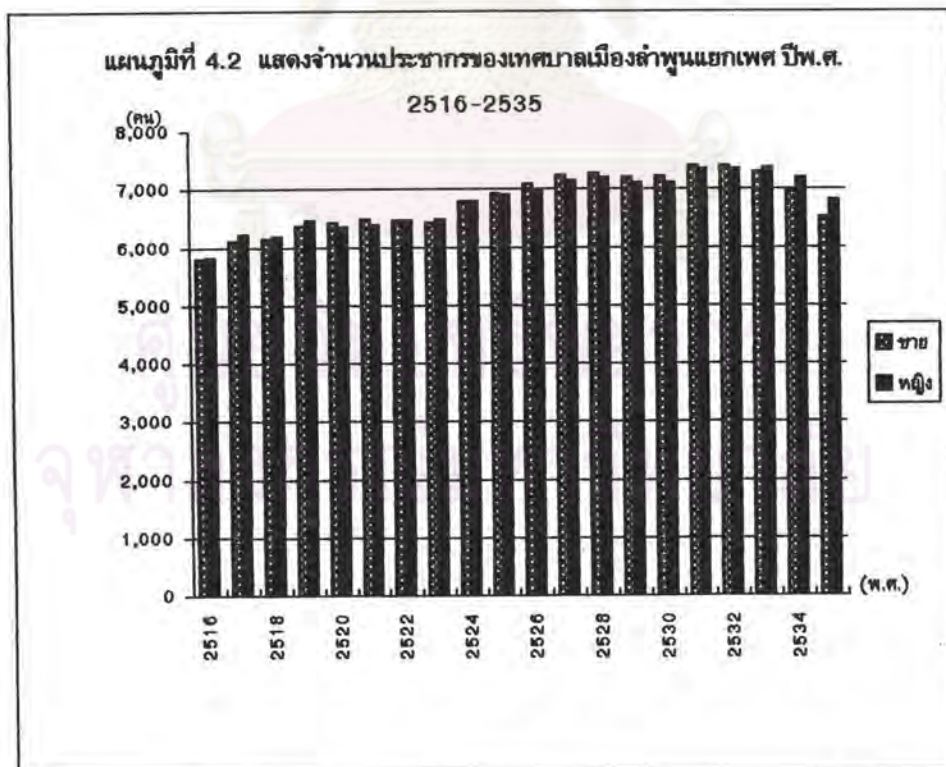
จากตาราง 4.2 แสดงสถิติจำนวนประชากรในเขตเทศบาลเมืองลำพูน ย้อนกลับหลังเป็นเวลา 20 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2516-2535 เพื่อพิจารณาในช่วงก่อนวางผังเมืองรวมเมืองลำพูนคือในระหว่างปี พ.ศ. 2517- 2526 ปรากฏว่ามีลักษณะการเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นเรื่อยๆตามปกติ และมีอัตราเพิ่มร้อยละ 1.46 ต่อปี เมื่อพิจารณาในช่วงเวลาหลังการวางผังเมืองรวมเมืองลำพูนคือ ในระหว่างปี พ.ศ. 2527-2535 พบว่ามีอัตราการเพิ่มของประชากรค่อนข้างต่ำและมีแนวโน้มที่จะลดลงกล่าวคือมีอัตราเพิ่มร้อยละ 0.31 ต่อปี จากอัตราเพิ่มของประชากรที่กล่าวข้างต้นพบว่า ประชากรในเขตเทศบาลเมืองลำพูนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นด้วยอัตราที่ลดลง ซึ่งอาจจะกล่าวได้ว่าเป็นผลมาจากความสำเร็จของนโยบายการวางแผนครอบครัวโดยสังเกตได้จากขนาดครอบครัวเฉลี่ยในปัจจุบัน ที่มีขนาดเล็กกว่าขนาดครอบครัวเรือนเฉลี่ยในอดีตกล่าวคือ พ.ศ. 2535 ชุมชนเทศบาลเมืองลำพูนมีขนาดครัวเรือนเฉลี่ย 3.59 คนต่อครัวเรือน ในขณะที่ปี พ.ศ. 2527 ขนาดครัวเรือนเฉลี่ยในขั้นที่เดียวกันเท่ากับ 4.14 คนต่อครัวเรือน (สำนึกผังเมือง, 2534)

เมื่อเปรียบเทียบจำนวนประชากรที่เปลี่ยนแปลงระหว่างปี พ.ศ. 2527 กับปี พ.ศ. 2535 พบว่ามีจำนวนประชากรในเขตเทศบาลลดลง กล่าวคือ ในปี พ.ศ. 2527 ประชากรในเขตเทศบาลมีจำนวน 14,367 คน และประชากรนอกเขตเทศบาลมีจำนวน 123,700 คน ขณะที่ปี พ.ศ. 2535 ในเขตเทศบาลมีประชากรจำนวน 13,314 คน ประชากรนอกเขตเทศบาลมีจำนวน 105,665 คน ซึ่งประชากรที่เพิ่มขึ้นและลดลงนี้มีความสอดคล้องกับลักษณะการขยายตัวของประชากรในพื้นที่ต่าง ๆ

ตารางที่ 4.2 แสดงจำนวนประชากรของเทศบาลเมืองลำพูนปีพ.ศ. 2516-2535

พ.ศ.	จำนวนประชากรในเขตเทศบาล			จำนวนประชากรในเขตอำเภอเมือง	จำนวนประชากรในเขตจังหวัดลำพูน
	รวม	ชาย	หญิง		
2516	11,593	5,783	5,810	125,766	334,296
2517	12,305	6,095	6,210	125,685	336,802
2518	12,323	6,141	6,182	125,937	338,521
2519	12,812	6,359	6,453	125,352	339,689
2520	12,744	6,408	6,336	127,572	341,194
2521	12,852	6,470	6,382	127,897	342,941
2522	12,900	6,451	6,449	128,284	345,608
2523	12,884	6,416	6,468	132,825	353,601
2524	13,579	6,789	6,790	133,373	356,388
2525	13,819	6,916	6,903	133,883	368,972
2526	14,030	7,073	6,957	134,172	382,632
2527	14,361	7,223	7,138	138,067	392,588
2528	14,442	7,256	7,186	141,566	398,292
2529	14,279	7,185	7,094	144,740	402,304
2530	14,310	7,205	7,105	145,382	404,361
2531	14,727	7,396	7,331	146,414	409,357
2532	14,729	7,397	7,332	148,362	414,515
2533	14,639	7,285	7,354	129,229	417,565
2534	14,181	6,990	7,191	129,534	417,980
2535	13,314	6,516	6,798	118,979	397,712

ที่มา : กองการทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

2. การเปลี่ยนแปลงประชากร

ปัจจัยที่สำคัญในการเปลี่ยนแปลงของประชากร คือ การเกิด การตายและการย้ายถิ่น เมื่อศึกษาเกี่ยวข้องกับ การเปลี่ยนแปลงประชากร ในเขตเทศบาลเมืองลำพูนระหว่าง พ.ศ. 2519-2533 (ตาราง 4.3) พบว่าอัตราการเกิดค่อนข้างต่ำกล่าวคือ ปี พ.ศ. 2528 มีอัตราการเกิดร้อยละ 0.13 และในปีต่อ ๆ มา ปรากฏว่าไม่มีสถิติการเกิดในเขตเทศบาลเมืองลำพูน เหตุผลเนื่องจาก

1. โรงพยาบาลจังหวัดลำพูนตั้งอยู่นอกเขตเทศบาลเมืองลำพูน
2. เมืองลำพูนตั้งอยู่ไม่ไกลจาก เชียงใหม่ซึ่งเป็นศูนย์กลางทางการแพทย์และสาธารณสุขของภาคเหนือตอนบน ชาวลำพูนส่วนใหญ่มุ่งไปใช้บริการดังกล่าวที่มีอยู่พร้อมเพียงในเมืองเชียงใหม่

เมื่อพิจารณาอัตราการตายพบว่ามีอัตราค่อนข้างต่ำเช่นกันเฉลี่ยปีละ 5.59 ทั้งนี้เนื่องจากความเจริญทางการแพทย์ แต่มีจะพบการตายเนื่องจาก การเกิดอุบัติเหตุมากกว่า เพราะประชาชนในเมืองลำพูนส่วนใหญ่นิยมที่จะใช้จักรยานยนต์เป็นพาหนะ ส่วนในเรื่องของการอพยพย้ายถิ่น อัตราการอพยพย้ายเข้าค่อนข้างสูง ซึ่งนับว่าสอดคล้องกับการที่โรงพยาบาลต่าง ๆ ตั้งอยู่นอกเขตพื้นที่ศึกษา ผนวกกับการที่นิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือจัดตั้งขึ้นในจังหวัดลำพูน คนในจังหวัดต่าง ๆ หลังไหลเข้ามาทำงานในจังหวัดลำพูนมากขึ้น ทำให้เกิดการอพยพย้ายเข้ามาทำงานค่อนข้างสูง ส่งผลให้เกิดการขออนุญาตปลูกสร้างอาคารมากขึ้น (ตารางที่ 4.4) สร้างทำเป็นบ้านเช่าและหอพัก เพื่อตอบสนองในการให้บริการแก่คนต่างถิ่นที่อพยพเข้ามาทำงานในตัวเมืองลำพูน และภายในนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ

3. ความหนาแน่นของประชากร

ความหนาแน่นของประชากรในเขตเทศบาลเมืองลำพูน มีอัตราสูงสุดภายในพื้นที่จังหวัดลำพูน ทั้งนี้มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปีตามการขยายตัวของประชากร ดังจะเห็นได้จากปี พ.ศ. 2497 เทศบาลเมืองลำพูนมีอัตราความหนาแน่นของประชากร 2,079 คนต่อตารางกิโลเมตร (วีรพล เชาว์ลักษณ์, 2531) และเพิ่มเป็น 2,219 คนต่อตารางกิโลเมตร ในปี พ.ศ. 2535 (ตารางที่ 4.5) โดยความหนาแน่นเฉลี่ยของทั้งจังหวัดมีเพียง 89 คนต่อตารางกิโลเมตร ทั้งนี้เนื่องมาจากพื้นที่เทศบาลเมืองลำพูนเป็นศูนย์กลางทางด้านเศรษฐกิจ การบริหาร การปกครอง

ตารางที่ 4.3 แสดงการเปลี่ยนแปลงประชากรของเทศบาลเมืองลำพูนปีพ.ศ. 2519-2533

พ.ศ.	จำนวนประชากร	การเพิ่มโดยธรรมชาติ					การเพิ่มโดยการอพยพ			
		เกิด	อัตราต่อพัน	ตาย	อัตราต่อพัน	อัตราเพิ่มโดยธรรมชาติ	ย้ายเข้า	อัตราต่อพัน	ย้ายออก	อัตราต่อพัน
2519	12,812	90	7.02	93	7.26	-0.24	770	60.10	751	58.62
2520	12,744	51	4.00	70	5.49	-1.49	698	54.77	696	54.61
2521	12,852	51	3.97	77	5.99	-2.02	831	64.66	697	54.23
2522	12,900	52	4.03	86	6.67	-2.64	864	66.98	779	60.39
2523	12,884	40	3.10	83	6.44	-3.34	733	56.89	758	58.83
2524	13,579	26	1.90	90	6.36	-4.72	1,515	112.31	765	56.34
2525	13,819	18	1.30	66	4.78	-3.48	1,188	85.97	892	64.55
2526	14,030	7	0.50	65	4.63	-4.13	1,353	96.44	1,070	76.27
2527	14,361	4	0.28	57	3.97	-3.69	1,380	96.75	952	66.26
2528	14,442	2	0.13	61	4.22	-4.09	1,234	85.45	1,106	76.58
2529	14,279	0	0.00	62	4.29	-4.29	988	68.41	1,129	78.17
2530	14,310	0	0.00	60	4.23	-4.23	968	61.18	957	67.46
2531	14,727	0	0.00	82	5.76	-5.76	1,174	82.51	1,061	74.57
2532	14,729	0	0.00	108	7.60	-7.60	1,066	75.00	1,001	70.42
2533	14,639	0	0.00	113	7.94	-7.94	1,249	87.79	1,032	72.54

ตารางที่ 4.3 (ต่อ) แสดงการเปลี่ยนแปลงประชากรของเทศบาลเมืองลำพูนปีพ.ศ. 2519-2533

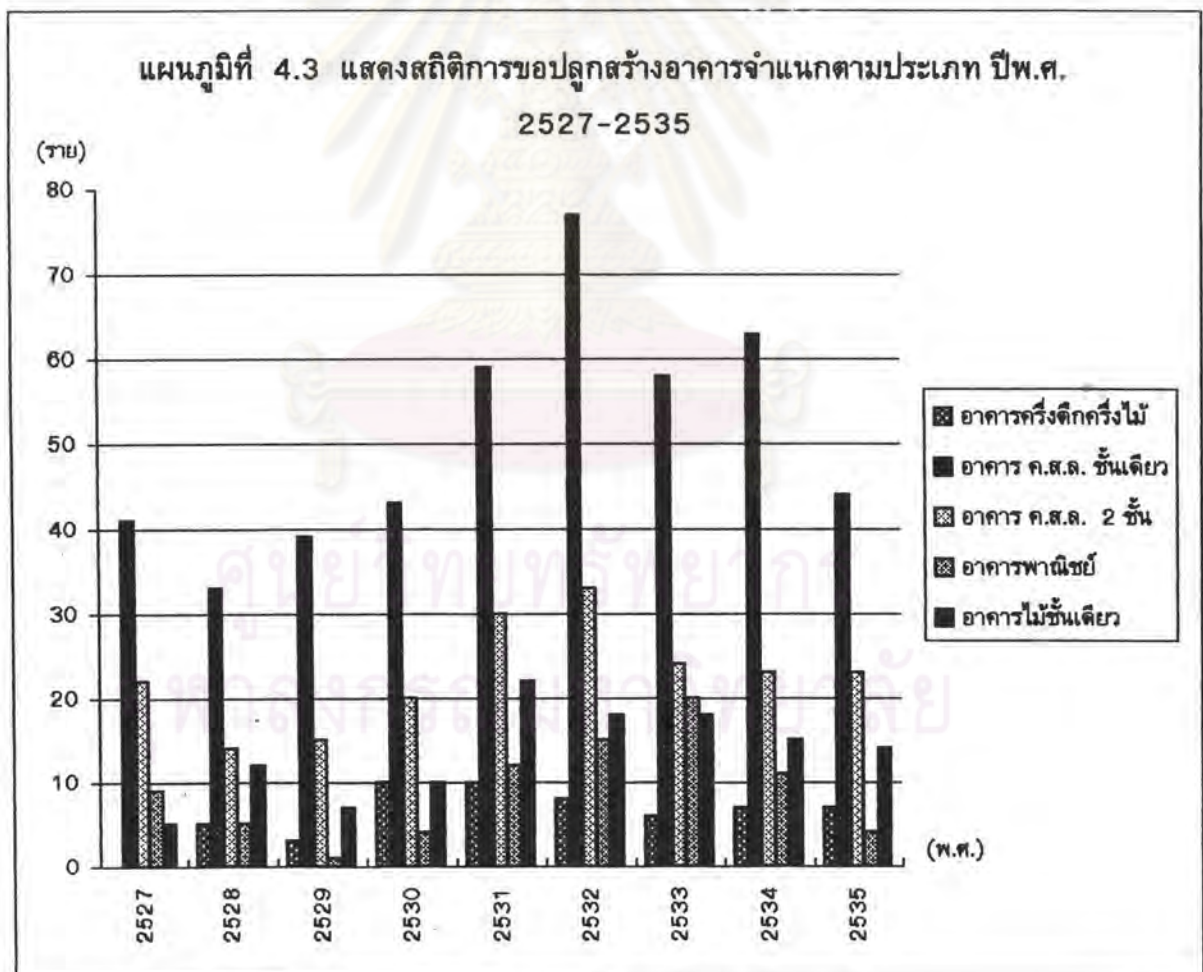
พ.ศ.	จำนวนประชากร	การเปลี่ยนแปลง		
		อัตราการอพยพ	จำนวน	ร้อยละ
2519	12,812	0.15	0	0.00
2520	12,744	0.02	-68	-0.53
2521	12,852	1.04	108	0.85
2522	12,900	0.66	48	0.37
2523	12,884	-0.19	-16	-0.12
2524	13,579	5.60	335	5.72
2525	13,819	2.14	240	1.77
2526	14,030	2.02	211	1.53
2527	14,361	3.05	337	2.40
2528	14,442	0.89	0	0.00
2529	14,279	-0.98	0	0.00
2530	14,310	-0.63	-255	-1.77
2531	14,727	0.79	41	0.29
2532	14,729	0.46	-13	-0.09
2533	14,639	1.53	12	0.08

ที่มา : กองการทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

ตารางที่ 4.4 แสดงสถิติการขออนุญาตปลูกสร้างอาคาร ปีพ.ศ. 2527-2535

พ.ศ.	อาคารครึ่งตึกครึ่งไม้	อาคาร ค.ส.ล. ชั้นเดียว	อาคาร ค.ส.ล. 2 ชั้น	อาคารพาณิชย์	อาคารไม้ชั้นเดียว	รวม
2527	0	41	22	9	5	77
2528	5	33	14	5	12	69
2529	3	39	15	1	7	65
2530	10	43	20	4	10	87
2531	10	59	30	12	22	133
2532	8	77	33	15	18	151
2533	6	58	24	20	18	126
2534	7	63	23	11	15	119
2535	7	44	23	4	14	92

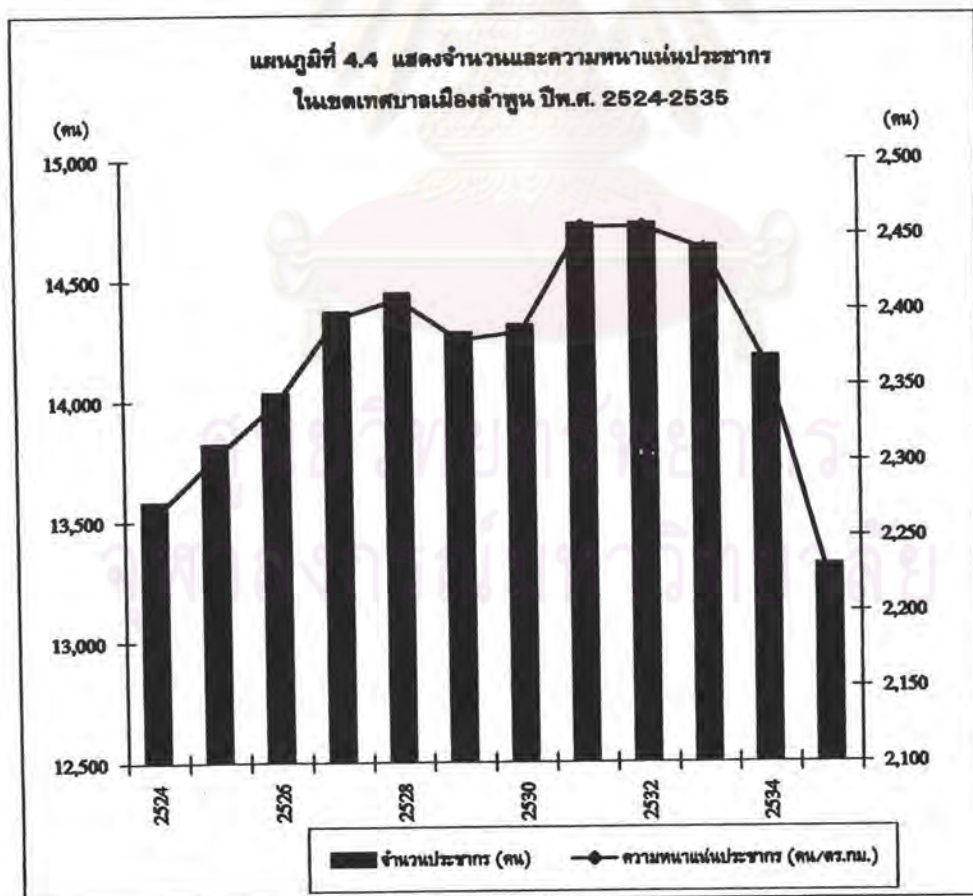
ที่มา : กองช่าง เทศบาลเมืองลำพูน พ.ศ. 2536

ตารางที่ 4.5 จำนวนและความหนาแน่นประชากรในเขตเทศบาลเมืองลำพูน ปีพ.ศ. 2524-2535

ปีพ.ศ.	จำนวนประชากร (คน)	ความหนาแน่นประชากร (คน/ตร.กม.)
2524	13,579	2,263
2525	13,819	2,303
2526	14,030	2,338
2527	14,367	2,395
2528	14,442	2,407
2529	14,279	2,380
2530	14,310	2,385
2531	14,727	2,455
2532	14,729	2,455
2533	14,639	2,440
2534	14,181	2,364
2535	13,314	2,219

ที่มา : กองทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

การคมนาคม และการบริการด้านต่าง ๆ เป็นสาเหตุทำให้ประชาชนต้องการที่จะเข้ามาอยู่อาศัยในเขตเทศบาลเมืองลำพูน และพื้นที่นี้ยังมีแรงดูดให้มาลงทุนในด้านการค้าสูงสุดในจังหวัด แต่เมื่อเปรียบเทียบกับเมืองเชียงใหม่ ซึ่งมีพื้นที่ใกล้เคียงกับเมืองลำพูนและเป็นเมืองใหญ่แล้ว นับว่าเมืองลำพูนยังมีแรงดึงดูดน้อยและมีความหนาแน่นโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำ ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากการเปรียบเทียบในช่วงเวลาเดียวกัน เมืองเชียงใหม่จะมีอัตราความหนาแน่นมากกว่าเมืองลำพูน

เมื่อพิจารณาถึงการกระจายตัวของประชากรในเขตเทศบาลเมืองลำพูน พบว่าประชากรส่วนใหญ่นอกกลุ่มหนาแน่นบริเวณภายในคูเมืองซึ่งอดีตเคยเป็นเมืองเก่า และปัจจุบันยังเป็นศูนย์กลางของผังเมืองรวมเมืองลำพูน โดยมีประชากรกระจายตัวไปตามถนนสายหลักของเมือง ซึ่งมีลักษณะเป็นรัศมีแยกจากศูนย์กลางของเมืองออกไป โดยเฉพาะทางด้านเหนือริมถนนเจริญราษฎร์มีบทบาทเป็นศูนย์กลางการค้าส่งและค้าปลีก นอกจากนี้ยังมีชุมชนกระจุกตัวตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 106 (ลำพูน-ป่าซาง) ทางหลวงหมายเลข 114 ซึ่งเป็นทางเชื่อมกับทางหลวงแผ่นดินเลข 11 (เชียงใหม่-ลำปาง) และทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1015 (ลำพูน-สันป่าคอง)

4. โครงสร้างประชากร

เมื่อพิจารณาโครงสร้างประชากรตามหมวดอายุและเพศ ในเขตเทศบาลเมืองลำพูนระหว่างปี พ.ศ. 2527 กับปี พ.ศ. 2534 (ตารางที่ 4.6) พบว่ามีความเปลี่ยนแปลงขององค์ประกอบทางด้านเพศ กล่าวคือในปี พ.ศ. 2527 อัตราส่วนเพศชายต่อเพศหญิง 100 คนเท่ากับ 101.76 แต่ปรากฏว่าในปี พ.ศ. 2534 อัตราส่วนดังกล่าวเท่ากับ 97.12 เมื่อพิจารณาตามหมวดอายุพบว่า มีสัดส่วนคล้ายคลึงกัน ซึ่งมีผลทำให้อัตราส่วนวัยพึ่งพิงยังคงเดิม โดยที่ในปี พ.ศ. 2527 มีอัตราส่วนวัยพึ่งพิงเท่ากับ 36 กล่าวคือประชากรในวัยทำงาน 100 คนต้องรับภาระเลี้ยงดูเด็กและคนชรา 36 คน และในปี พ.ศ. 2534 มีอัตราส่วนวัยพึ่งพิงเท่ากับ 39 ซึ่งนับว่าสูงขึ้น

จากตารางที่ 4.7 ซึ่งแสดงจำนวนประชากรในเขตเทศบาลเมืองลำพูน จำแนกตามหมวดอายุและเพศพบว่า ลักษณะของปิรามิดประชากรในปี พ.ศ. 2523 พบว่าจำนวนประชากรในหมวดอายุ 15-19 ปีมีจำนวนมากที่สุด รองลงมาคือ ช่วงอายุ 20-24 ปี แสดงให้เห็นว่าประชากรในเขตเทศบาลส่วนใหญ่อยู่ในวัยทำงาน และจากลักษณะของปิรามิดประชากรในปี พ.ศ. 2527 พบว่าฐานของปิรามิดจะแคบและกว้าง โดยมีจำนวนประชากรในหมวดอายุ 25-29 ปี

ตารางที่ 4.6 เปรียบเทียบโครงสร้างประชากรตามหมวดอายุ และเพศ ในเขตเทศบาลเมืองลำพูน
จากการสำรวจในปีพ.ศ. 2527 และปีพ.ศ.2534

ช่วงอายุ	พ.ศ. 2527		พ.ศ. 2534	
	จำนวน	(%)	จำนวน	(%)
0-14 ปี	2,674	18.25	2,991	21.19
15-64 ปี	10,802	73.72	10,117	71.66
65 ปีขึ้นไป	1,176	8.03	1,010	7.15
ประชากรรวม	14,652	100.00	14,118	100.00
อัตราส่วนภาวะพึ่งพิง	36		39	
อัตราส่วนระหว่างเพศ	101.8		97.12	
(เพศชายต่อเพศหญิง 100 คน)				

ที่มา : กองวิจัย สำนักผังเมือง พ.ศ. 2534

ศูนย์วิทยพัชกร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.7 แสดงจำนวนประชากรในเขตเทศบาลเมืองลำพูนจำแนกตามหมวดอายุและเพศปีพ.ศ. 2523 2527 2534

หมวดอายุ	พ.ศ. 2523						พ.ศ. 2527					
	รวม		ชาย		หญิง		รวม		ชาย		หญิง	
	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%
0-4	873	7.47	483	8.49	390	5.50	854	6.03	591	6.00	263	3.89
5-9	863	7.39	461	8.10	402	6.70	787	5.56	496	6.71	291	4.30
10-14	1,135	9.71	572	10.06	563	9.39	1,033	7.30	502	6.79	531	7.85
15-19	1,528	13.08	775	13.63	753	12.56	762	5.38	738	9.99	24	0.35
20-24	1,449	12.40	689	12.11	760	12.68	1,479	10.45	758	10.26	721	10.66
25-29	1,119	9.58	526	9.25	593	9.89	1,617	11.43	796	10.77	821	12.14
30-34	708	6.06	355	6.24	353	5.89	1,405	9.93	693	9.38	712	10.53
35-39	666	5.70	337	5.92	329	5.49	770	5.44	406	5.49	364	5.38
40-44	609	5.21	263	4.62	346	5.77	585	4.13	242	3.27	343	5.07
45-49	681	5.83	312	5.49	369	6.15	954	6.74	422	5.71	532	7.87
50-54	593	5.08	281	4.94	312	5.20	1,196	8.45	533	7.21	663	9.80
55-59	399	3.41	174	3.06	225	3.75	911	6.44	390	5.28	521	7.70
60-64	324	2.77	138	2.43	186	3.10	623	4.40	272	3.68	351	5.19
65-69	242	2.07	115	2.02	127	2.12	451	3.19	210	2.84	241	3.56
70 ขึ้นไป	495	4.24	207	3.64	288	4.80	725	5.12	341	4.61	384	5.68
รวม	11,684	100.00	5,688	100.00	5,996	100.00	14,152	100.00	7,390	100.00	6,762	100.00

ตารางที่ 4.7 (ต่อ) แสดงจำนวนประชากรในเขตเทศบาลเมืองลำพูนจำแนกตามหมวดอายุและเพศปีพ.ศ. 2523 2527 2534

หมวดอายุ	พ.ศ. 2534					
	รวม		ชาย		หญิง	
	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%
0-4	720	5.10	360	5.18	360	5.03
5-9	987	6.99	543	7.81	444	6.20
10-14	1,284	9.09	757	10.88	527	7.36
15-19	1,056	7.48	529	7.60	527	7.36
20-24	983	6.96	536	7.71	447	6.24
25-29	1,083	7.67	464	6.67	619	8.64
30-34	1,599	11.33	805	11.57	794	11.09
35-39	1,450	10.27	607	8.73	843	11.77
40-44	909	6.44	469	6.74	440	6.14
45-49	592	4.19	256	3.68	336	4.69
50-54	714	5.06	303	4.36	411	5.74
55-59	972	6.88	506	7.27	466	6.51
60-64	759	5.38	339	4.87	420	5.86
65-69	325	2.30	132	1.90	193	2.69
70 ขึ้นไป	685	4.85	350	5.03	335	4.68
รวม	14,118	100.00	5,956	100.00	7,162	100.00

- ที่มา :
1. สำมะโนประชากรและเคหะการ พ.ศ. 2523
 2. สำนักผังเมือง ปี2527
 2. สำนักผังเมือง ปี2534

มากที่สุดซึ่งแสดงให้เห็นว่าประชากรส่วนใหญ่อยู่ในวัยทำงาน โดยที่ประชากรในวัยเด็กและวัยชรา มีจำนวนน้อย เมื่อเทียบกับประชากรในช่วงอายุอื่น ๆ ส่วนลักษณะของปิรามิดประชากรในปี พ.ศ. 2534 พบว่าประชากรช่วงอายุ 30-34 ปีมากที่สุด รองลงมาช่วงอายุ 35-39 ปี ซึ่งเป็นกลุ่มอยู่ในวัยทำงานโดยส่วนใหญ่เช่นกัน

5. ประชากรวัยแรงงาน

จากตารางที่ 4.8 จำนวนประชากรที่ศึกษาอาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองลำพูน ในปีพ.ศ. 2534 พบว่ามีจำนวนทั้งสิ้น 14,118 คน โดยประกอบด้วยประชากรในวัยแรงงานหรือประชากรที่มีอายุตั้งแต่ 11 ปีขึ้นไป (สำนึกผังเมือง, 2534) มีจำนวนทั้งสิ้น 12,089 คนคิดเป็นร้อยละ 85.63 ของประชากรในเขตเทศบาลเมืองลำพูน ในจำนวนนี้แบ่งออกเป็นผู้ที่อยู่ในกำลังแรงงานจำนวน 8,002 คน คิดเป็นร้อยละ 56.68 ของประชากรในเขตเทศบาลเมืองลำพูน และผู้ที่ไม่อยู่ในกำลังแรงงาน 4,087 คนคิดเป็นร้อยละ 28.95 ของประชากรในเขตเทศบาลเมืองลำพูน โดยที่ผู้อยู่ในกำลังแรงงาน 8,002 คน ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นประกอบด้วยประชากรผู้มีงานทำจำนวน 7,489 คนคิดเป็นร้อยละ 53.05 ของประชากรในเขตเทศบาลเมืองลำพูน และประชากรผู้ที่ว่างงาน(กำลังทำงาน)มีจำนวน 513 คนคิดเป็นร้อยละ 3.63 ของประชากรในเขตเทศบาลเมืองลำพูน

เมื่อพิจารณาผู้ที่มีงานทำจำแนกตามสาขาการผลิต จากตารางที่ 4.9 พบว่าในเขตเทศบาลเมืองลำพูน พ.ศ. 2534 ผู้ที่มีงานทำส่วนใหญ่เป็นผู้ทำงานในสาขาการผลิตคหกรรม โดยมีจำนวนสูงถึง 5,079 คน คิดเป็นร้อยละ 67.82 ของผู้ที่มีงานทำทั้งหมดในเขตเทศบาลเมืองลำพูน ซึ่งแหล่งจ้างงานที่สำคัญในสาขานี้ได้แก่ สถานประกอบกิจการพาณิชยกรรมและบริการ รวมทั้งหน่วยงานของภาครัฐบาลและรัฐวิสาหกิจต่าง ๆ รองลงมาเป็นผู้ทำงานในสาขาการผลิตหัตถกรรมโดยมีจำนวน 2,258 คน คิดเป็นร้อยละ 30.15 ของผู้ที่มีงานทำทั้งหมดในเขตเทศบาลเมืองลำพูน ซึ่งแหล่งจ้างงานที่สำคัญในสาขานี้ได้แก่ โรงงานอุตสาหกรรมและหัตถกรรม ส่วนสาขาการผลิตประมงมีผู้ทำงานในสาขานี้น้อยที่สุดกล่าวคือ มีจำนวนเพียง 152 คน คิดเป็นร้อยละ 2.03 ของผู้ที่มีงานทำทั้งหมดในเขตเทศบาลเมืองลำพูน ทั้งนี้เป็นผลสืบเนื่องมาจากจำนวนพื้นที่ทำการเกษตรกรรมลดลง อีกทั้งประชากรในพื้นที่ส่วนใหญ่หันไปสนใจอาชีพในภาคอุตสาหกรรมที่มีรายได้ที่แน่นอนกว่าอาชีพในภาคเกษตรกรรม

ตารางที่ 4.8 แสดงจำนวนและร้อยละของประชากร วัยแรงงานในเขตเทศบาลเมืองลำพูนปีพ.ศ. 2534

ประชากรในเขตเทศบาลเมืองลำพูน	จำนวน	(%)
ประชากรรวม	14,118	100.00
1) ประชากรวัยแรงงาน (อายุ 11 ปีขึ้นไป)	12,089	85.63
1.1 ผู้อยู่ในกำลังแรงงาน	8,002	56.68
- ผู้มีงานทำ	7,489	53.05
-ว่างงาน (กำลังหางานทำ)	513	3.63
1.2 ผู้ไม่อยู่ในกำลังแรงงาน	4,087	28.95
- แม่บ้าน	984	6.97
- นักเรียน	1,774	12.57
- ผู้ไม่สามารถทำงานได้	1,101	7.80
- อื่นๆ	228	1.61
2) ประชากรนอกวัยแรงงาน (อายุต่ำกว่า 11 ปีขึ้นไป)	2,029	14.37

ที่มา : กองวิจัย สำนักผังเมือง พ.ศ. 2534

ศูนย์วิทยพัชกร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.9 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้มีงานทำจำแนกตามสาขาการผลิต
ในเขตเทศบาลเมืองลำพูน ปีพ.ศ. 2534

สาขาการผลิต	จำนวน (แห่ง)	(%)
ปฐมภูมิ	152	2.03
- เกษตรกรรม	152	2.03
ทุติยภูมิ	2,258	30.15
- การขุดแร่	0	0.00
- การอุตสาหกรรม - หัตถกรรม	2,008	26.81
- การก่อสร้าง	161	2.15
- การไฟฟ้า ประปา	89	1.19
ตติยภูมิ	5,079	67.82
- พาณิชยกรรม	2,210	29.51
- การขนส่งและการคมนาคม	313	4.18
- การบริการ	2,453	32.75
- การธนาคาร การเงินและประกันภัย	103	1.38
รวม	7,489	100.00

ที่มา : กองวิจัย สำนักผังเมือง พ.ศ. 2534

เมื่อพิจารณาผู้มีงานทำจำแนกตามระดับการศึกษา จากตารางที่ 4.10 พบว่าในเขตเทศบาลเมืองลำพูนในปี พ.ศ. 2534 ผู้ที่มีงานทำส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษา โดยมีจำนวนถึง 3,100 คน คิดเป็นร้อยละ 41.39 ของจำนวนผู้มีงานทำทั้งหมดในเขตเทศบาลเมืองลำพูน รองลงมาเป็นผู้ที่มีการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษา ปรริญญาตรี และอาชีวศึกษา ตามลำดับ

ส่วนพวกที่มีกำลังแรงงานที่ไม่มีงานทำ (กำลังหางาน) จากตารางที่ 4.11 พบว่าภายในเขตเทศบาลเมืองลำพูนในปี พ.ศ. 2534 มีจำนวนทั้งสิ้น 513 คน เมื่อพิจารณาถึงระดับการศึกษาของกำลังแรงงานที่ไม่มีงานทำ ส่วนใหญ่เป็นผู้จบชั้นมัธยมศึกษา มีจำนวนถึง 196 คน คิดเป็นร้อยละ 38.21 ของผู้ที่อยู่ในกำลังแรงงานที่ไม่มีงานทำ รองลงมาเป็นผู้จบการศึกษาในระดับชั้นอาชีวศึกษา และประถมศึกษา ตามลำดับ

สำหรับประชากรผู้ที่ไม่อยู่ในกำลังแรงงาน จากตารางที่ 4.12 ในเขตเทศบาลเมืองลำพูนพบว่า มีจำนวนทั้งสิ้น 4,087 คน จำแนกออกเป็น 3 ประเภท ประกอบด้วย แม่บ้าน นึกเรียน-นักรศึกษา และผู้ที่ไม่สามารถทำงานได้เนื่องจากความชราหรือความพิการ ส่วนใหญ่ประชากรในกลุ่มนี้เป็นประเภทนักรเรียน-นักรศึกษา มีจำนวนถึง 1,774 คน คิดเป็นร้อยละ 43.41 ของจำนวนผู้ที่ไม่อยู่ในกำลังแรงงาน รองลงมาได้แก่ ผู้ทำงานไม่ได้ (ชรา, พิการ) และแม่บ้าน ตามลำดับ

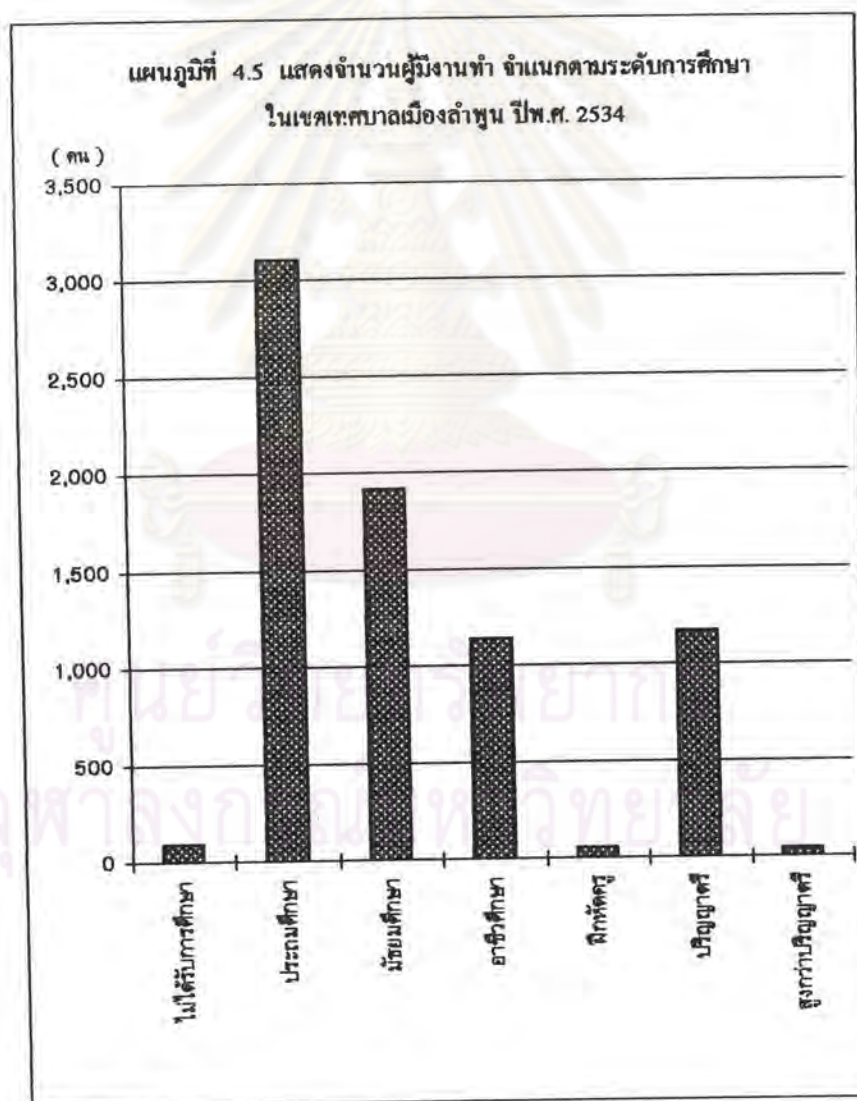
6. การคาดการณ์จำนวนประชากรในอนาคต

จากการศึกษาประชากรในอดีตและปัจจุบัน เพื่อที่จะใช้เป็นข้อมูลในการประเมินจำนวนประชากรในอนาคต จากการรวบรวมสถิติงานทะเบียนราษฎรตั้งแต่ปี พ.ศ. 2524-2535 โดยมีรายละเอียดสรุปจำนวนและความหนาแน่นของประชากรต่อพื้นที่ (ตารางที่ 4.5) โดยที่จำนวนประชากรในปี พ.ศ. 2535 พบว่ามีจำนวนทั้งสิ้น 13,314 คน คิดเป็นความหนาแน่นประชากรต่อพื้นที่ประมาณ 2,219 คนต่อตารางกิโลเมตร โดยพื้นที่ภายในเขตเทศบาลมีทั้งสิ้น 6 ตารางกิโลเมตร

ตารางที่ 4.10 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้มีงานทำ จำแนกตามระดับการศึกษา
ในเขตเทศบาลเมืองลำพูน ปีพ.ศ. 2534

ระดับการศึกษา	จำนวน (คน)	(%)
ไม่ได้รับการศึกษา	91	1.22
ประถมศึกษา	3,100	41.39
มัธยมศึกษา	1,915	25.57
อาชีวศึกษา	1,133	15.13
ฝึกหัดครู	48	0.64
ปริญญาตรี	1,164	15.54
สูงกว่าปริญญาตรี	38	0.51
รวม	7,489	100.00

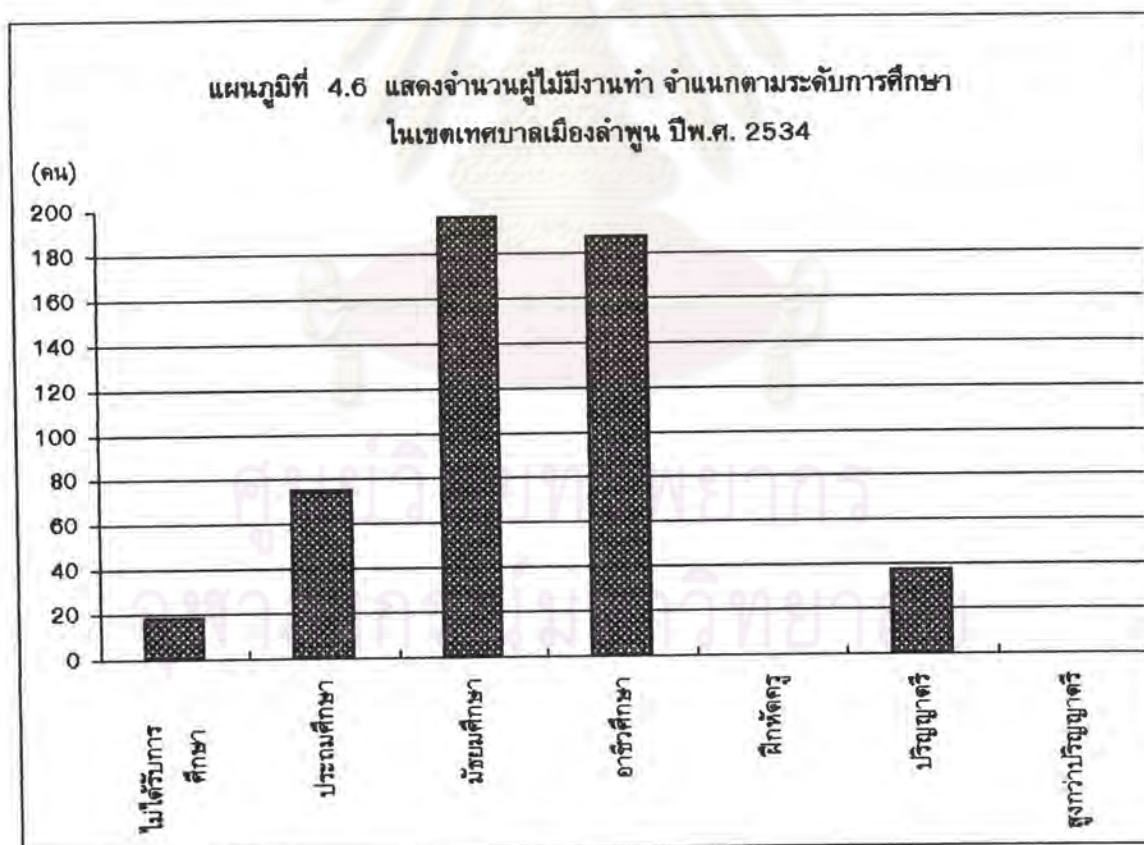
ที่มา : กองวิจัย สำนักผังเมือง พ.ศ. 2534

ตารางที่ 4.11 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ไม่มีงานทำ จำแนกตามระดับการศึกษา
ในเขตเทศบาลเมืองลำพูน ปีพ.ศ. 2534

ระดับการศึกษา	จำนวน (คน)	(%)
ไม่ได้รับการศึกษา	18	3.51
ประถมศึกษา	75	14.62
มัธยมศึกษา	196	38.21
อาชีวศึกษา	187	36.45
ฝึกหัดครู	0	0.00
ปริญญาตรี	37	7.21
สูงกว่าปริญญาตรี	0	0.00
รวม	513	100.00

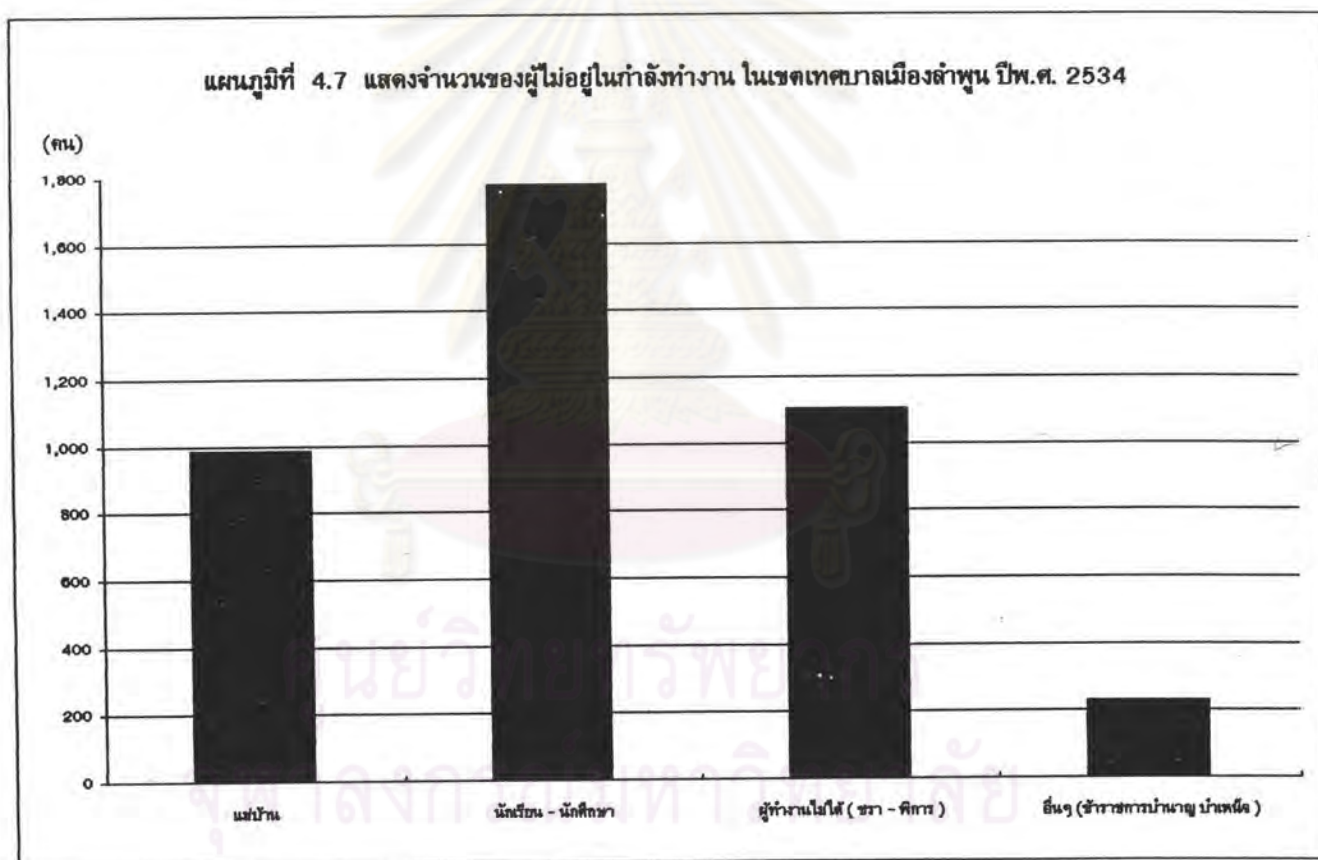
ที่มา : กองวิจัย สำนักผังเมือง พ.ศ. 2534

ตารางที่ 4.12 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ไม่อยู่ในกำลังทำงาน ในเขตเทศบาลเมืองลำพูน ปีพ.ศ. 2534

ประเภทของผู้ที่ไม่อยู่ในกำลังแรงงาน	จำนวน (คน)	(%)
แม่บ้าน	984	24.08
นักเรียน - นักศึกษา	1,774	43.41
ผู้ทำงานไม่ได้ (ชรา - พิการ)	1,101	26.94
อื่นๆ (ข้าราชการบำนาญ บำเหน็จ)	228	5.58
รวม	4,087	100.00

ที่มา : กองวิจัย สำนักผังเมือง พ.ศ. 2534

การคาดการณ์จำนวนประชากรในอนาคตของเทศบาลเมืองลำพูน จะใช้จำนวนประชากรปี พ.ศ. 2535 เป็นพื้นฐานและจะใช้สูตรคำนวณทางคณิตศาสตร์ดังนี้

$$P_n = P_0 e^{rn}$$

โดยที่ P_0 = จำนวนประชากรช่วงต้นการศึกษา

P_n = จำนวนประชากรช่วงปลายการศึกษา

n = จำนวนปีระหว่างช่วงต้นและปลายการศึกษา

r = อัตราการเพิ่มของประชากร(Rate of Growth)

e = ค่าคงที่ = 2.718282

จากสถิติงานทะเบียนราษฎรตั้งแต่ปี พ.ศ. 2524-2535 มาพิจารณาหาอัตราการเพิ่มของประชากรดังนี้คือ

$$r = \ln (P_n/P_0)/n$$

$$r = \ln (13,314/13,579)/10$$

$$= 0.0055$$

$$= 0.55 \%$$

ดังนั้นจะคาดการณ์ประชากรในอนาคต ๗.ปีถัดไป ในตารางที่ 4.13 โดยใช้อัตราการเพิ่มประชากร 0.55 % ต่อปี

7. สรุป

จากการศึกษาลักษณะประชากรในเขตเทศบาลเมืองลำพูน ทำให้ทราบถึงลักษณะเฉพาะหรือเอกลักษณ์ของประชากรใน เมืองลำพูน ซึ่งสามารถจำแนกออก เป็นกลุ่มตามลักษณะเฉพาะได้ 4 กลุ่มประกอบด้วย

7.1 ประชากรพื้นเมือง

7.2 ประชากรที่ย้ายเข้ามาจากต่างถิ่น

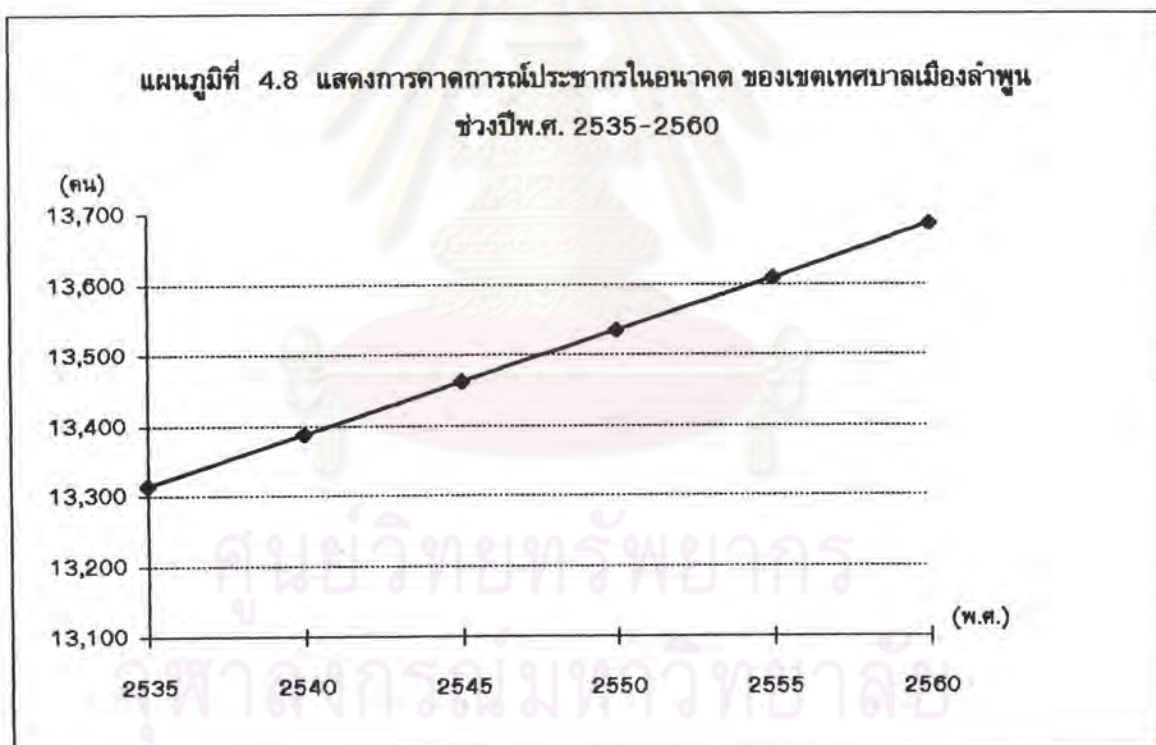
7.3 ประชากรที่เป็นพระภิกษุสงฆ์ สามเณร

7.4 ประชากรที่เป็นนิคมท่องเที่ยว

ตารางที่ 4.13 การคาดการณ์จำนวนประชากรในอนาคตของเทศบาลเมืองลำพูน ปีพ.ศ. 2535-2560

พ.ศ.	อัตราการเพิ่ม (ร้อยละต่อปี)	จำนวนประชากร (คน)
2535		13,314
2540	0.55	13,387
2545	0.55	13,461
2550	0.55	13,535
2555	0.55	13,609
2560	0.55	13,684

ที่มา : จากการคำนวณ

7.1 ประชากรพื้นเมือง

ประชากรพื้นเมือง ถือได้ว่าเป็นประชากรกลุ่มที่สำคัญที่สุด ต่อการอนุรักษ์ และพัฒนาเมือง ทั้งนี้เนื่องมาจากความผูกพันต่อสภาพแวดล้อมของเมืองซึ่งเป็นทั้งที่เกิด แก่ เจ็บ และตาย ทำให้ประชากรในกลุ่มนี้มีความผูกพันกับสภาพแวดล้อมของเมืองมากกว่าประชากรใน กลุ่มอื่น ดังจะเห็นได้จากในเทศกาลต่าง ๆ ประชากรในกลุ่มนี้ให้ความสำคัญต่อการเข้าร่วม กิจกรรมมากกว่ากลุ่มอื่น แต่ในปัจจุบันสภาพ เศรษฐกิจค่อนข้างจะบีบรัดทำให้ประชากรพื้น เมืองต้องออกไปหางานทำ เพื่อยังชีพและช่วยเหลือจุนเจือครอบครัว อีกทั้งในปัจจุบันแหล่งงานที่เกิดขึ้น ใหม่ภายในจังหวัดมัก เป็นแหล่งงานในภาคอุตสาหกรรม ทำให้ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ของประชาชนพื้น เมืองลำพูนเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากการเข้าไปทำงานในภาคอุตสาหกรรม โดยส่วนใหญ่มีช่วงเวลาทำงานที่ตายตัว ทำให้การปลีกตัวในการ เข้าร่วมกิจกรรมในด้านประเพณี วัฒนธรรมค่อนข้างลดน้อยลงกว่าในอดีต ผนวกกับการใช้เวลาที่จะอยู่กับครอบครัวลดน้อยลง ซึ่ง นำไปสู่ปัญหาทางสังคมที่จะตามมาในภายหลัง จากเหตุผลดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นจึงนำมาซึ่งการ ศึกษาวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เพื่อที่จะปลุกฝั่งนิสัย ค่านิยมของประชาชนพื้น เมืองให้เกิดความรู้สึกห่วง แหนในพื้นที่ย่าน เกิดของคน

7.2 ประชากรที่ย้ายเข้ามาจากต่างถิ่น

การอพยพย้ายเข้ามาของประชากรต่างถิ่น ภายหลังจากการ เปิดนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือขึ้นที่จังหวัดลำพูนมีค่อนข้างสูง ทั้งนี้เนื่องมาจากภายในนิคมอุตสาหกรรมมีโรงงาน เปิดดำเนินการมากมายหลายโรง ทำให้ทางโรงงานอุตสาหกรรม เหล่านั้นต้องการพนักงาน ช่างฝีมือ และแรงงานในภาคอุตสาหกรรม เพื่อเป็นแรงงานในการผลิต จะเห็นได้ว่านิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ เป็นแหล่งงานที่สร้างขึ้น เพื่อรองรับแรงงานและผู้คนจากทั่วทุกสารทิศ โดยเฉพาะประชากรในภาคเหนือซึ่งอยู่ในจังหวัดลำพูนและจังหวัดใกล้เคียง เพื่อเข้ามาทำงานในภาค อุตสาหกรรม ในอดีตกาลวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนเมืองลำพูนมีการดำเนินชีวิตแบบ เรียบง่าย สงบสุข ไม่พลุกพล่าน ดังเช่นปัจจุบัน การจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ ส่งผลทำให้เศรษฐกิจ ของเมืองลำพูนดีขึ้น ประชาชนภายในจังหวัดมีงานทำ แต่ส่งผลกระทบต่อวิถีการดำรงชีวิต และ สภาพแวดล้อมของเมืองเปลี่ยนแปลงไป ดังสังเกตได้จากสถานีเบิ่ง แหล่งอบายมุข เริ่มเกิดขึ้น มากภายในตัวเมืองลำพูน ผิดจากในอดีตที่ผ่านมา ทั้งที่ในอดีตเมืองลำพูนเคย เป็นศูนย์กลางทาง

ด้านศาสนาของแคว้นทริภุชยะและอาณาจักรล้านนาในช่วงต้น การอพยพเข้ามาของคนต่างถิ่น โดยส่วนใหญ่อยู่ในวัยแรงงาน เหตุผลของการอพยพเข้ามาในตัวเมืองลำพูนของประชากรกลุ่มนี้ เพื่อที่จะเข้ามาหางานทำและนำรายได้กลับไปบูรณะเจดีย์นครวัด ประชากรชาวเมืองลำพูนควรที่จะปลูกฝังและเสริมสร้างค่านิยมให้กับประชากรในกลุ่มนี้ ให้ตระหนักว่าตนเองก็เป็นส่วนหนึ่งของ ประชากรเมืองลำพูนเช่นกัน เพื่อที่จะช่วยกันในการดำรงรักษา เอกสิทธิ์ ประเพณี ศิลป และ วัฒนธรรมของเมืองลำพูนต่อไปในอนาคต

7.3 ประชากรนักท่องเที่ยว

ประชากรในกลุ่มนี้ เป็นประชากรอีกกลุ่มหนึ่งที่อยู่นอกเมืองลำพูน ซึ่งได้เข้ามาทำกิจกรรมภายในเมืองลำพูน โดยกิจกรรมดังกล่าวได้แก่ กิจกรรมทางการท่องเที่ยว เป็นที่น่าสังเกตอีกประการหนึ่งเกี่ยวกับปริมาณของนักท่องเที่ยวภายในเมืองลำพูน ไม่สามารถทำการแจกนับและเก็บ เป็นสถิติไว้เหมือนดังเช่นจังหวัดอื่น ๆ ทั้งนี้เป็นเพราะเมืองลำพูนเป็นเมือง ผ่านทางการท่องเที่ยว อีกทั้งเมืองลำพูนยังมีสถานที่ท่องเที่ยวไม่หลากหลายเหมือนกับจังหวัดอื่น ส่งผลให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวภายในเมืองลำพูน และผ่านไปยังสถานที่ท่องเที่ยวของ จังหวัดอื่นต่อไป ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าเราควรให้ความสำคัญกับประชากรในกลุ่มนี้ เช่นกัน ทั้งนี้เพราะการที่ประชากรกลุ่มนี้เกิดความสนใจและประทับใจแหล่งท่องเที่ยวในเมืองลำพูน จะส่งผลนำมาของเศรษฐกิจจากการท่องเที่ยวสู่ประชากรชาวเมืองลำพูน และทำให้ประชากรใน จังหวัดลำพูนให้ความสำคัญในการอนุรักษ์ ประเพณี วัฒนธรรม และถาวรวัตถุ อันประกอบด้วย วัด ศาสนสถาน โบราณสถาน เพื่อที่จะได้ เป็นการดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เกิดความประทับใจ ส่งผลให้เกิดการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมไปยังประชากรชาวเมืองลำพูนในวันต่อไป

7.4 ประชากรพระภิกษุและสามเณร

พระภิกษุ สามเณร เป็นประชากรอีกกลุ่มหนึ่งซึ่งมีความสำคัญเช่นกัน เมื่อเปรียบเทียบกับประชากรในกลุ่มอื่น สังเกตได้จากจำนวนวัดที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลเมืองลำพูนมีถึง 19 แห่งในจำนวนนี้ตั้งอยู่ในเขตตัวเมืองเก่า 7 แห่ง นอกตัวเมืองเก่า 12 แห่งและมีสถานศึกษา สำหรับพระภิกษุและสามเณร 1 แห่งคือ โรงเรียนเมธีวุฒิกิจ ตั้งอยู่ในบริเวณ วัดพระธาตุทริภุชยะ วรมหาวิหาร จากประวัติความเป็นมาของเมืองลำพูนในอดีตกาล พระภิกษุสงฆ์ เป็นประชากรอีก กลุ่มหนึ่งที่ถูกลกล่าวถึง ในการร่วมขบวนขึ้นมาครองราชย์ของพระนางจามเทวี ดังนั้นประชากร

ในกลุ่มนี้ เปรียบ เปรียบเหมือนประชากรที่อยู่คู่กับ เมืองลำพูนมาตั้งแต่อดีตกาลจนถึงปัจจุบัน อีกทั้งวัดยัง เปรียบ เปรียบเหมือนศูนย์รวมทางด้านจิตใจของชาว เมือง ดังสิ่ง เกิดได้จากการ เข้าไปนมัสการองค์ พระธาตุหริภุชชัย ซึ่งตั้งอยู่ภายใน วัดพระธาตุหริภุชชัยรวมทวารวิหาร อีกทั้งการ เข้าไปขอพร เนื่อง ในประเพณีต่าง ๆ ต่อพระ เถระผู้ใหญ่ ดังนั้นการปลูกฝังให้ชาว เมืองลำพูนตระหนักถึงคุณค่าของ เอกลักษณ์ทางด้านศิลปวัฒนธรรมและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาว เมืองให้คงอยู่ตลอดไป ประชากร กลุ่มนี้น่าจะ เป็นตัวแทนในการถ่ายทอดคุณค่าของ เอกลักษณ์ดังกล่าว ไปสู่ประชากรชาว เมืองลำพูน ในกลุ่มอื่น ทั้งนี้ เนื่องมาจากการให้ความ เคารพนับถือของประชาชนชาว เมืองลำพูน ที่ยังคงมีศ้อ พระพุทธศาสนา ยังมิได้เสื่อมคลายตามกาลเวลา

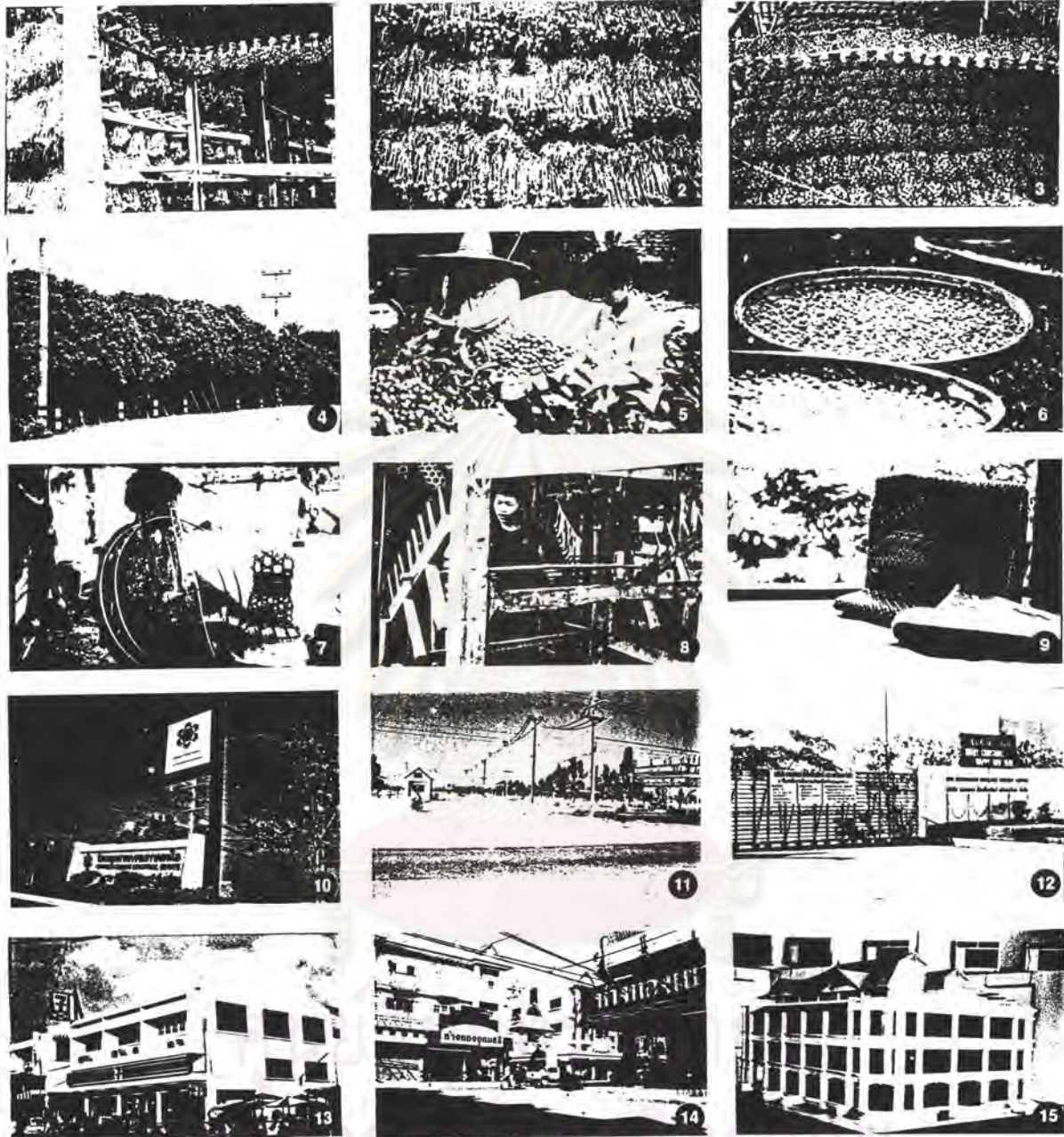
ลักษณะกิจกรรมทาง เศรษฐกิจและสังคม วัฒนธรรม

1. ลักษณะกิจกรรมทาง เศรษฐกิจของ เทศบาล เมืองลำพูน (ภาพประกอบที่ 4.1)

ลักษณะกิจกรรมทาง เศรษฐกิจของ เทศบาล เมืองลำพูน ส่วนใหญ่จะมีลักษณะ คล้ายกับ เศรษฐกิจภายในเมืองอื่น ๆ โดยทั่วไป เพื่อให้เห็นโครงสร้างกิจกรรมทาง เศรษฐกิจของ เทศบาล เมืองลำพูน สามารถทำการวิเคราะห์ออกเป็นสาขาหลัก 3 สาขา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

สาขาปฐมภูมิ (Primary Sector)

กิจกรรมทาง เศรษฐกิจของสาขานี้ จะประกอบด้วยกิจกรรมทาง การเกษตรกรรม ปศุสัตว์ และการผลิตขั้นพื้นฐาน ซึ่งพื้นที่ทำการเกษตรกรรมของ เทศบาล เมืองลำพูนมีพื้นที่ทั้งหมด 0.8671 ตร.กม. โดยที่พืช เศรษฐกิจที่สำคัญและนิยมปลูกภายใน เขตเทศบาล เมืองลำพูน ได้แก่ ลำไย ซึ่งเป็นพืช เศรษฐกิจที่สำคัญชนิดหนึ่งของจังหวัดลำพูน โดยเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย จน ทางจังหวัดได้จัดงาน เทศกาลลำไยขึ้นทุกปีในราว เดือนสิงหาคม ชาว ในอดีต เป็นพืชที่นิยมปลูกมาก ในแ่งที่ราบสูง เชียงใหม่-ลำพูน แต่ในปัจจุบันพื้นที่ปลูกข้าวบางส่วนได้ถูกจัดสรร เพื่อใช้ในการพัก อาศัย ส่งผลให้การปลูกข้าวใน เมืองลำพูนส่วนใหญ่เป็นการปลูกเพื่อบริโภคในท้องถิ่น และนำออก จำหน่ายเพียงบางส่วนเท่านั้น นอกจากนี้ยังมีพืช เศรษฐกิจที่สำคัญที่นิยมปลูกภายในพื้นที่ เมืองลำพูน อีก เช่น กระเทียม หอมแดง ถั่วเหลือง เป็นต้น ส่วนการเลี้ยงสัตว์ใน เขตเทศบาล เมืองลำพูน มีลักษณะเป็นการเลี้ยงรายย่อย หรือ เป็นการเลี้ยงในครอบครัว เป็นส่วนใหญ่ ส่วนการเลี้ยงใน ลักษณะฟาร์มก็มีบ้างแต่ไม่แพร่หลายมากนัก โดยที่ปริมาณของสัตว์ที่เลี้ยงส่วนใหญ่ จะไว้ใช้ในการใช้

- 1 - 6 แสดงกิจกรรมทางเศรษฐกิจภายในเขตชุมชนเมืองลำพูน สาขาปฐมภูมิ (Primary Sector)
- 7 - 12 แสดงกิจกรรมทางเศรษฐกิจภายในเขตชุมชนเมืองลำพูน สาขาทุติยภูมิ (Secondary Sector)
- 13 - 15 แสดงกิจกรรมทางเศรษฐกิจภายในเขตชุมชนเมืองลำพูน สาขาตติยภูมิ (Tertiary Sector)

ภาพประกอบที่ 4.1 แสดงลักษณะกิจกรรมทางเศรษฐกิจภายในเขตชุมชนเมืองลำพูน

งานและบริโภคภายในท้องถิ่น ส่วนการประมง ในเขตท้องที่เทศบาลเมืองลำพูน มีเฉพาะการทำประมงน้ำจืดตามแหล่งน้ำธรรมชาติ และแหล่งน้ำที่ทางราชการสร้างขึ้น ซึ่งในพื้นที่ส่วนใหญ่ในเขตเทศบาลลำพูน ทำการประมงบริเวณลำแม่น้ำกวัง ซึ่งเป็นแม่น้ำสายหลักของตัวเมืองลำพูน สำหรับพันธุ์ปลา และสัตว์น้ำที่นำมาปล่อยในแหล่งน้ำข้างต้น ได้แก่ พันธุ์ปลาบิล ปลาไน ปลาคะเพียน ปลายี่สก ปลาจีน ปลานวลจันทร์ และกุ้งก้ามกราม นอกจากนี้ทางสำนักงานประมงจังหวัดลำพูน ยังได้มีคำแนะนำส่งเสริมราษฎรที่อยู่ในแหล่งน้ำต่าง ๆ ให้นำปลาประกอบอาชีพการเพาะเลี้ยงปลาเพิ่มมากขึ้น เช่น การเลี้ยงปลาในนาข้าว ในบ่อ ในท้องร่องสวน ในกระชัง และบริเวณแหล่งน้ำที่มีอยู่ โดยสำนักงานประมงจังหวัดจะนำพันธุ์ปลามาจำหน่ายให้แก่ราษฎรในราคาที่เหมาะสม ปัจจุบันแหล่งน้ำทางธรรมชาติ เริ่มเป่าเสียหายเนื่องมาจาก ภายในเขตเทศบาลเมืองลำพูนยังไม่มีระบบบำบัดน้ำเสียรวม ทำให้น้ำทิ้งระบายลงสู่แม่น้ำกวังโดยตรง ซึ่งเป็นแม่น้ำสายหลักของเมืองลำพูน ผสมกับโรงงานอุตสาหกรรมในเขตนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ มีการระบายน้ำทิ้งลงสู่แม่น้ำกวัง เช่นกัน จึงส่งผลทำให้แม่น้ำสายหลักของเมืองดังกล่าวได้กลายมา เริ่มเป่าเสียหายจากเหตุการณ์ดังกล่าว เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้การประมงภายในเขตเทศบาลเมืองลำพูน ไม่เป็นที่นิยมแพร่หลาย ซึ่งโดยส่วนใหญ่เป็นการผลิตเพื่อบริโภคภายในท้องถิ่น

สาขาทุติยภูมิ (Secondary Sector)

การผลิตทางด้านอุตสาหกรรม นับเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของ โครงสร้างทางเศรษฐกิจของเมืองลำพูนในปัจจุบัน ดังปรากฏจากการที่ประชากรส่วนใหญ่ของชุมชนประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิต และแหล่งอุตสาหกรรมที่สำคัญของเมืองลำพูน ได้แก่ นิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ และนิคมอุตสาหกรรมสหพัฒนพิบูลย์ ซึ่งตั้งอยู่บริเวณพื้นที่นอกเขตเทศบาล

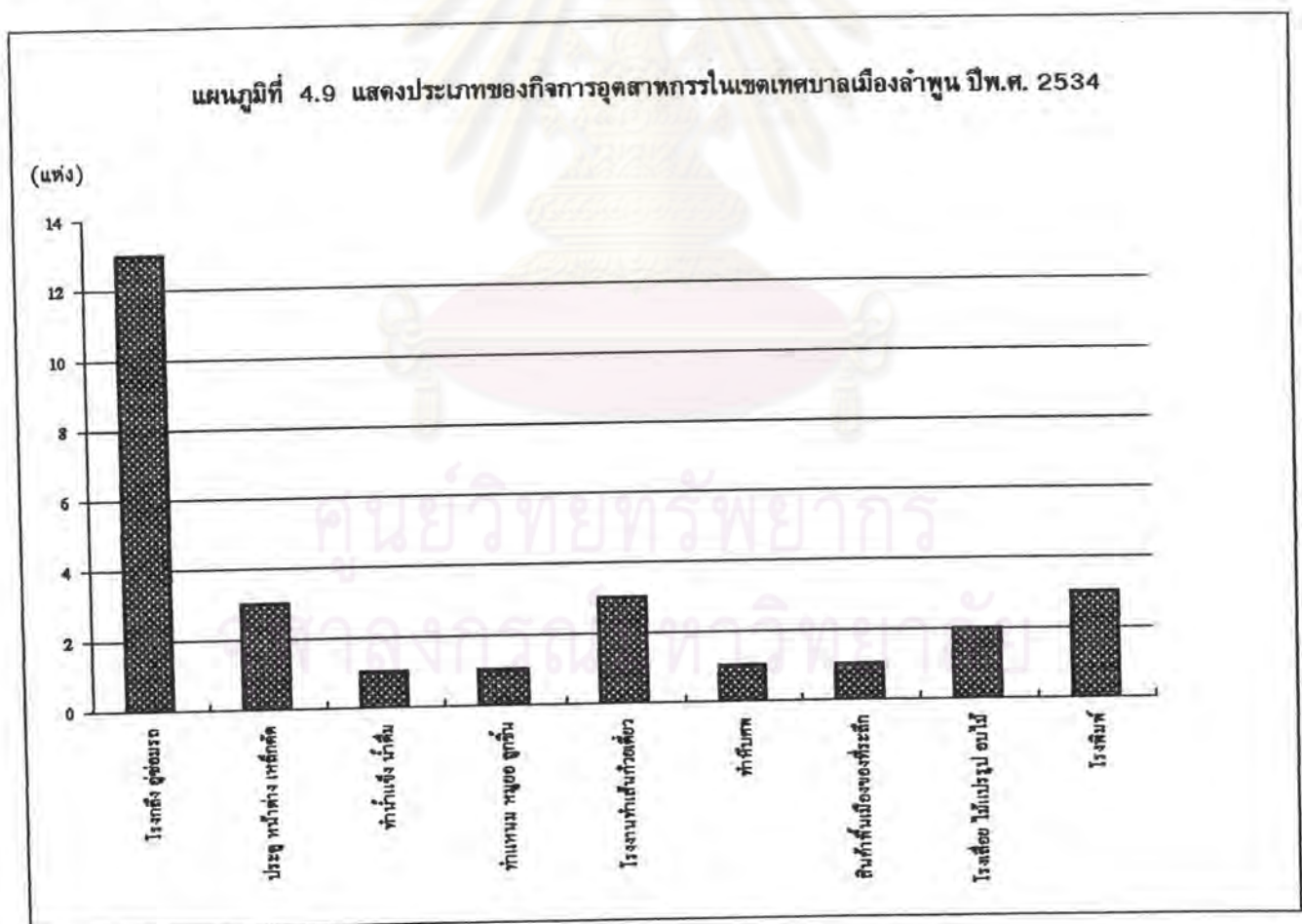
จากการสำรวจในเขตเทศบาลพบว่า มีจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมทั้งสิ้น 28 แห่ง โดยที่โรงงานอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ร้อยละ 46.42 เป็นโรงงานอุตสาหกรรมประเภท โรงกลึง และตู้เชื่อมรถยนต์ (ตารางที่ 4.14) เมื่อพิจารณาถึงขนาดของโรงงานอุตสาหกรรมตามขนาดของคณทำงาน จากการแบ่งกลุ่มโรงงานอุตสาหกรรมซึ่งจัดทำโดยสำนักผังเมืองพบว่าส่วนใหญ่ ร้อยละ 53.57 เป็นโรงงานอุตสาหกรรมขนาดเล็กที่มีคณทำงาน 1-5 คน รองลงมา ได้แก่ โรงงานอุตสาหกรรมขนาดกลางมีคณงาน 6-20 คน คิดเป็นร้อยละ 39.29 สำหรับโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่มีคณงานตั้งแต่ 50 คนขึ้นไป มีเพียง 1 แห่งคิดเป็นร้อยละ 3.57 ของจำนวนโรงงาน

ตารางที่ 4.14 แสดงประเภทของกิจการอุตสาหกรรมในเขตเทศบาลเมืองลำพูน ปีพ.ศ. 2534

ประเภทอุตสาหกรรม	จำนวน (แห่ง)	(%)
โรงกลึง ตู้ซ่อมรถ	13	46.43
ประตู่ หน้าต่าง เหล็กตัด	3	10.71
ทำน้ำแข็ง น้ำดื่ม	1	3.57
ทำขนม หมูยอ ลูกชิ้น	1	3.57
โรงงานทำเส้นก๋วยเตี๋ยว	3	10.71
ทำหีบศพ	1	3.57
สินค้าพื้นเมืองของที่ระลึก	1	3.57
โรงเลื่อย ไม้แปรรูป อบไม้	2	7.14
โรงพิมพ์	3	10.71
รวม	28	100.00

ที่มา : กองวิจัย สำนักงานเมือง พ.ศ. 2534

แผนภูมิที่ 4.9 แสดงประเภทของกิจการอุตสาหกรรมในเขตเทศบาลเมืองลำพูน ปีพ.ศ. 2534

ทั้งหมดที่ตั้งภายในเขตเทศบาล (ตารางที่ 4.15) คือ โรงเลื่อยสมบึก ซึ่งผลิตไม้แปรรูป

สำหรับแรงงานภาคอุตสาหกรรม ในเขตเทศบาลเมืองลำพูน มีจำนวนทั้งสิ้น 305 คน ส่วนใหญ่เป็นแรงงานเพศชาย จำนวน 202 คน คิดเป็นร้อยละ 66.23 ของจำนวนแรงงานทั้งหมดภายในเขตเทศบาล และแรงงานหญิงจำนวน 103 คนคิดเป็นร้อยละ 33.77 ของจำนวนแรงงานทั้งหมดภายในเขตเทศบาล (ตารางที่ 4.16)

เมื่อเปรียบเทียบจำนวนสถานประกอบกิจการในภาคอุตสาหกรรม จากผลการสำรวจของสำนักผังเมืองเมื่อปี พ.ศ. 2527 กับปี พ.ศ. 2534 (ตารางที่ 4.17) พบว่าในช่วง 7 ปีที่ผ่านมา ชุมชนเมืองลำพูน มีสถานประกอบกิจการในภาคอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นจากจำนวน 26 แห่ง ในปี 2527 เป็นจำนวน 28 แห่ง ในปี 2534 และมีจำนวนแรงงานในภาคอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นจากจำนวน 269 คน ในปี 2527 เป็นจำนวน 306 คน ในปี 2534

จะเห็นว่าโรงงานอุตสาหกรรมที่เกิดขึ้นใหม่ในเขตเทศบาลเมืองลำพูน มีโรงงานอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นเพียง 2 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 3.28 ของจำนวนโรงงานที่เพิ่มขึ้นทั้งหมด ทั้งนี้คงเป็นผลสืบเนื่องมาจาก นโยบายของรัฐที่ต้องการให้โรงงานประเภทต่าง ๆ จัดตั้งนอกเขตเทศบาล ผนวกกับราคาที่ดินในเขตเทศบาลเมืองลำพูนมีแนวโน้มที่สูงขึ้น ทำให้พื้นที่ภายในเขตเทศบาล เหมาะสมที่จะใช้ประโยชน์ในด้านเชิงพาณิชย์มากกว่า การใช้ที่ดินเชิงอุตสาหกรรม

สำหรับแนวโน้มการขยายตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจภาคอุตสาหกรรมในอนาคต คาดว่าจะเกิดขึ้นในบริเวณเขตนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ และบริเวณพื้นที่ใกล้เคียง ซึ่งตั้งอยู่นอกเขตเทศบาลเมืองไปทางด้านตะวันออก ริมทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 11 (ลำปาง-เชียงใหม่) เนื่องจากโครงการเมืองแฝด เชียงใหม่-ลำพูน ซึ่งจัดทำโดยสภาพัฒนาเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้จัดทำแผนปฏิบัติการโครงการเมืองแฝดเชียงใหม่-ลำพูน เพื่อใช้เป็นกรอบในการวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดิน โดยกำหนดแหล่งที่ตั้งของชุมชนเมืองใหม่ และฐานการผลิตทางภาคอุตสาหกรรมที่จังหวัดลำพูน เพื่อส่งเสริมการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของเมืองเชียงใหม่-ลำพูน จากโครงการดังกล่าวคาดว่าจะส่งผลกระทบต่อสภาพเศรษฐกิจโดยรวมของจังหวัด ทั้งนี้เนื่องจากในอดีตโครงสร้างทางเศรษฐกิจของจังหวัดลำพูนส่วนใหญ่ ขึ้นอยู่กับสาขาการผลิตปศุสัตว์

ตารางที่ 4.15 แสดงจำนวนและร้อยละของสถานประกอบการอุตสาหกรรม จำแนกตามขนาดของแรงงาน
ในสถานประกอบการภายในเขตเทศบาลเมืองลำพูน ปีพ.ศ. 2534

ขนาดของสถานประกอบการอุตสาหกรรม	จำนวน (แห่ง)	(%)
คนทำงานตั้งแต่ 1 - 5 คน	15	53.57
คนทำงานตั้งแต่ 6 - 20 คน	11	39.29
คนทำงานตั้งแต่ 21 - 50 คน	1	3.57
คนทำงานตั้งแต่ 51 - 100 คน	1	3.57
คนทำงานตั้งแต่ 100 คนขึ้นไป	0	0.00
รวม	28	100.00

ที่มา : กองวิจัย สำนักผังเมือง พ.ศ. 2534

ตารางที่ 4.16 แสดงจำนวนแรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรม ภายในเขตเทศบาลเมืองลำพูน ปีพ.ศ. 2534

ประเภทของแรงงาน	รวม	(%)	ชาย	(%)	หญิง	(%)
สมาชิกในครอบครัว	66	21.64	30	14.85	36	34.95
ลูกจ้างคนงาน	239	78.36	172	85.15	67	65.05
แรงงานรวม	305	100.00	202	100.00	103	100.00

ที่มา : กองวิจัย สำนักผังเมือง พ.ศ. 2534

ตารางที่ 4.17 แสดงการเปรียบเทียบจำนวนสถานประกอบกิจการอุตสาหกรรมและแรงงาน
ในเขตเทศบาลเมืองลำพูนระหว่างปีพ.ศ. 2527 กับปีพ.ศ. 2534

ประเภทอุตสาหกรรม	พ.ศ. 2527		พ.ศ. 2534	
	จำนวนโรงงาน (แห่ง)	จำนวนคนงาน (คน)	จำนวนโรงงาน (แห่ง)	จำนวนคนงาน(คน)
อุตสาหกรรมการผลิต	14	220	12	193
อุตสาหกรรมบริการ	12	49	16	113
รวม	26	269	28	306

ตารางที่ 4.17 (ต่อ) แสดงการเปรียบเทียบจำนวนสถานประกอบกิจการอุตสาหกรรมและแรงงาน
ในเขตเทศบาลเมืองลำพูนระหว่างปีพ.ศ. 2527 กับปีพ.ศ. 2534

ประเภทอุตสาหกรรม	จำนวนการเปลี่ยนแปลง		% การเปลี่ยนแปลงจากพื้นที่	
	จำนวนโรงงาน (แห่ง)	จำนวนคนงาน (คน)	จำนวนโรงงาน (แห่ง)	จำนวนคนงาน (คน)
อุตสาหกรรมการผลิต	-2	-27	-14.28	-12.27
อุตสาหกรรมบริการ	4	64	33.33	130.61
รวม	2	37	7.69	13.75

ที่มา : กองวิจัย สำนักผังเมือง พ.ศ. 2534

(Primary Sector) พืชเศรษฐกิจที่นำรายได้เข้าสู่จังหวัดที่สำคัญ ได้แก่ ลำไย หอม กระเทียม ข้าว เป็นต้น แต่ในอนาคตอันใกล้การผลิตในสาขานี้จะลดลง โดยที่การผลิตในสาขาทุติยภูมิ (Secondary Sector) ซึ่งเป็นการผลิตในภาคอุตสาหกรรมจะเข้ามาแทนที่ อันเนื่องมาจากโครงการที่ได้ก่อสร้างมาแล้วข้างต้น

สาขาคติยภูมิ (Tertiary Sector)

จากการสำรวจกิจการค้าและบริการใน เขตเทศบาล เมืองลำพูนพบว่า การลงทุนประกอบกิจการค้าและบริการขนาดใหญ่มีจำนวนน้อย ส่วนใหญ่เป็นการค้าปลีกขนาดย่อมแต่ก็มีการลงทุนค้า เน้นกิจการค่อนข้างน้อยเช่นกัน สาเหตุที่สำคัญเนื่องมาจาก เมืองลำพูนเป็นเมืองเล็กซึ่งอยู่ใกล้กับ เมืองใหญ่อย่างจังหวัด เชียงใหม่ที่มีความเจริญทางเศรษฐกิจอยู่ในอัตราสูง และมีการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ลักษณะทางการค้าและบริการของเมืองลำพูน ต้องพึ่งพิง เมือง เชียงใหม่ เป็นอย่างมาก ทั้งนี้เนื่องจากชุมชนทั้งสองมีระยะทางห่างกันเพียงประมาณ 27 กิโลเมตร และมีการคมนาคมที่ติดต่อถึงกันอย่างสะดวกสบาย อีกทั้งสินค้าที่จังหวัด เชียงใหม่ ยังมีความทันสมัยและมีให้เลือกหลากหลายกว่าใน เมืองลำพูน ทำให้ชาว เมืองลำพูนนิยมที่จะเดินทางไปซื้อสินค้าและใช้บริการยังจังหวัด เชียงใหม่โดยตรง

สถานประกอบการค้าและบริการใน เขตเทศบาล เมืองลำพูนมีจำนวนทั้งสิ้น 508 แห่ง เมื่อจำแนกความประเภทของการค้า (ตารางที่ 4.18) ส่วนใหญ่เป็นการค้าบริการ และการค้าปลีกซึ่งประกอบด้วย ร้านอาหาร-เครื่องดื่ม ร้านขายสินค้าอุปโภคบริโภค และร้านขายของชำ เป็นต้น โดยที่ภายในเขตเทศบาล มีสถานประกอบการค้าและบริการหลากหลายประเภทกว่าบริเวณพื้นที่นอกเขตเทศบาล แต่เมืองลำพูนยังคงต้องพึ่งพิงเมือง เชียงใหม่ในด้านธุรกิจการค้าและบริการต่าง ๆ โดยที่ธุรกิจการค้าในเมืองลำพูนส่วนใหญ่เป็นการค้าปลีกขนาดย่อม เพื่อตอบสนองต่อความจำเป็นในชีวิตประจำวันของประชากรภายใน เมืองเท่านั้น

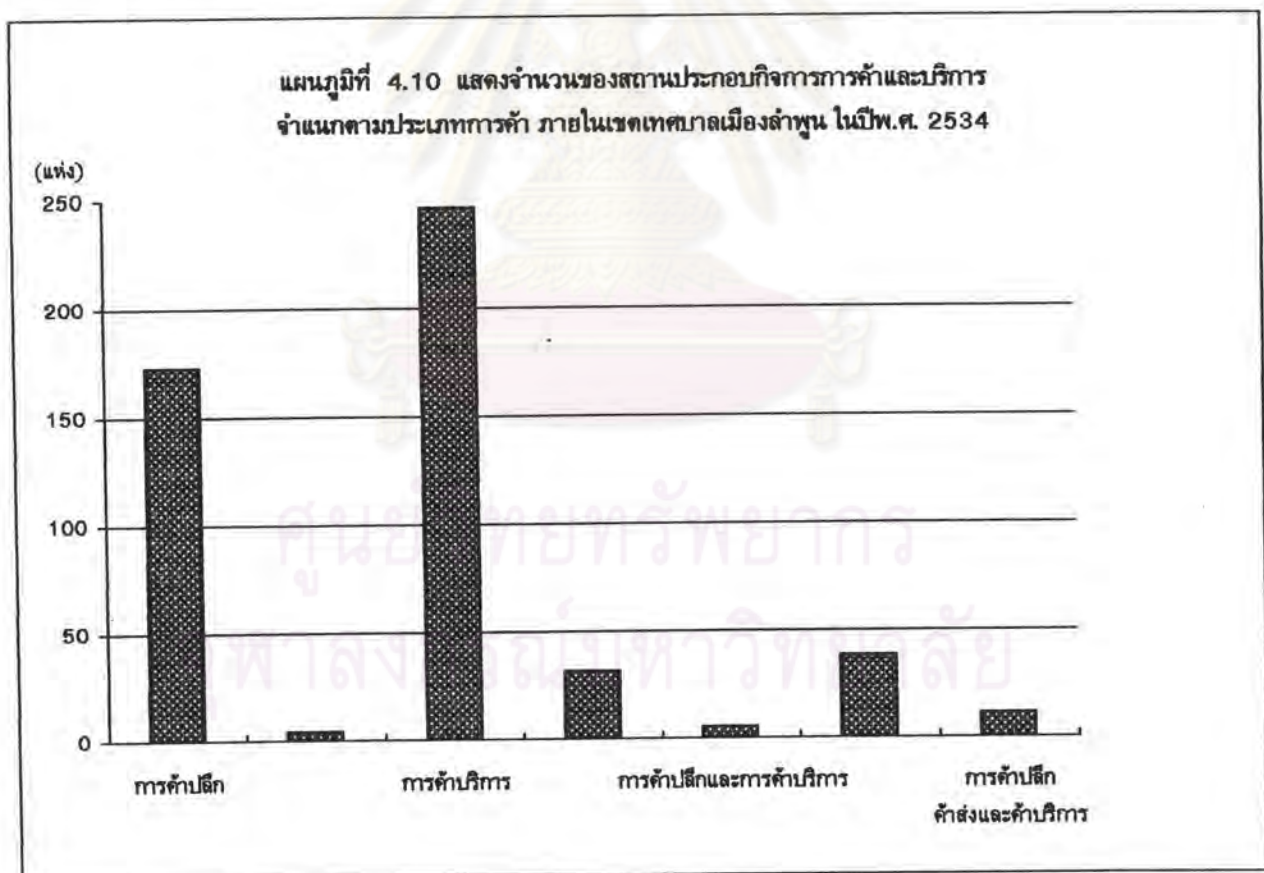
เมื่อจำแนกสถานประกอบการค้าและบริการตามขนาดของคณงาน (ตารางที่ 4.19) ในเขตเทศบาลเมืองลำพูนพบว่า สถานประกอบการค้าและบริการส่วนใหญ่ เป็นร้านค้าขนาดเล็ก มีคณงานไม่เกิน 5 คน มีจำนวน 431 แห่งคิดเป็นร้อยละ 84.84 ของจำนวนสถานประกอบการค้าและบริการทั้งหมดในเขตเทศบาลเมืองลำพูน รองลงมาเป็นสถานประกอบการค้าและบริการ

ตารางที่ 4.18 แสดงจำนวนและร้อยละของสถานประกอบกิจการค้าและบริการ จำแนกตามประเภทการค้า ภายในเขตเทศบาลเมืองลำพูน ปีพ.ศ. 2534

ประเภทของการค้า	จำนวน (แห่ง)	(%)
การค้าปลีก	173	34.06
การค้าส่ง	4	0.79
การค้าบริการ	246	48.43
การค้าปลีกและการค้าส่ง	31	6.10
การค้าปลีกและการค้าบริการ	5	0.98
การค้าส่งและการค้าบริการ	38	7.48
การค้าปลีก ค้าส่งและค้าบริการ	11	2.17
รวม	508	100.00

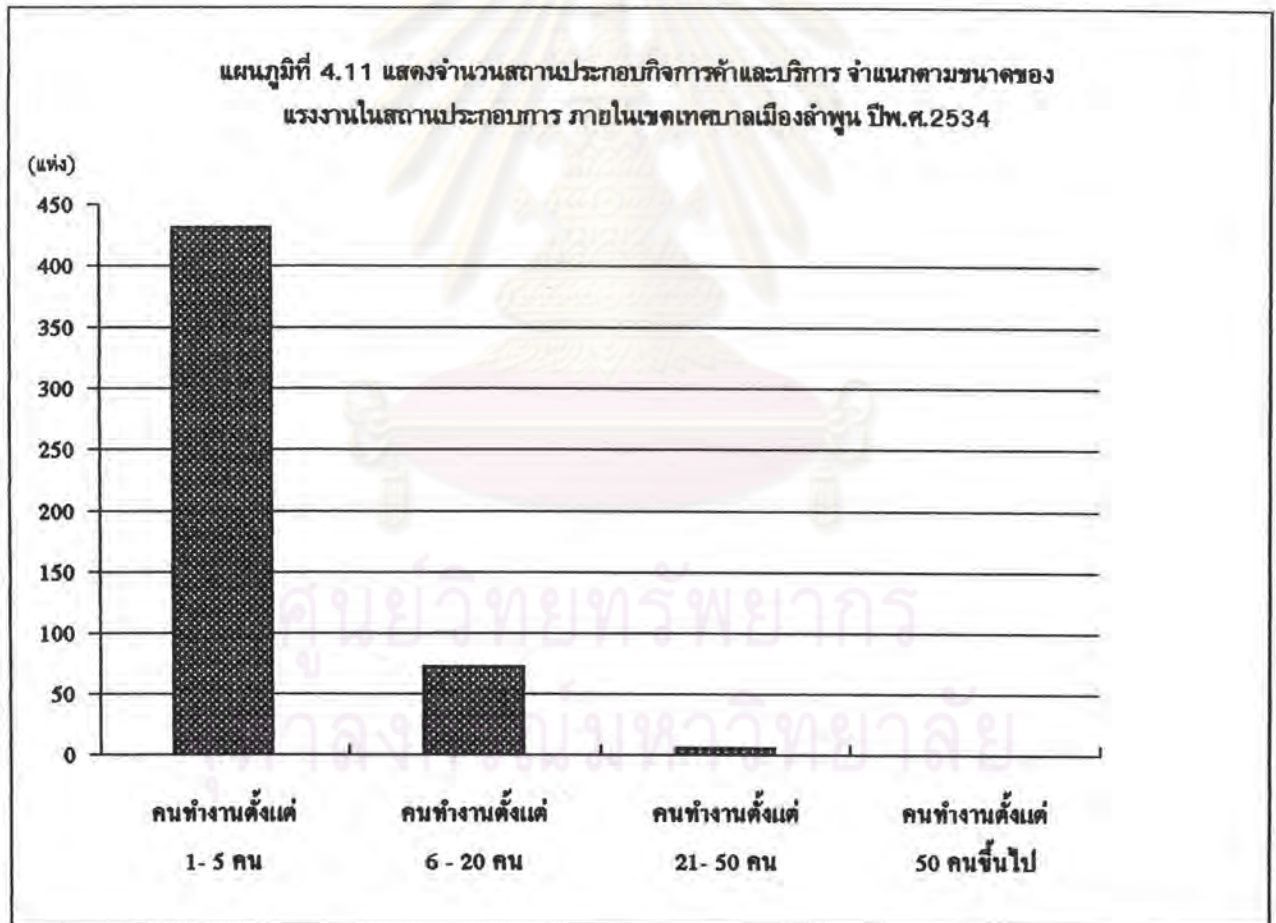
ที่มา : กองวิจัย สำนักผังเมือง พ.ศ. 2534

ตารางที่ 4.19 แสดงจำนวนและร้อยละของสถานประกอบการค้าและบริการจำแนกตามขนาดของแรงงาน
ในสถานประกอบการภายในเขตเทศบาลเมืองลำพูน ปีพ.ศ. 2534

ขนาดของสถานประกอบการค้าและบริการ	จำนวน (แห่ง)	(%)
คนทำงานตั้งแต่ 1 - 5 คน	431	84.84
คนทำงานตั้งแต่ 6 - 20 คน	72	14.17
คนทำงานตั้งแต่ 21 - 50 คน	5	0.98
คนทำงานตั้งแต่ 50 คนขึ้นไป	0	0.00
รวม	508	100.00

ที่มา : กองวิจัย สำนักผังเมือง พ.ศ. 2534

ขนาดกลางที่มีคนงาน 6-20 คน มีจำนวน 72 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 39.29 ซึ่งส่วนใหญ่ประกอบด้วย ธนาคาร ห้างสรรพสินค้า และบริษัทสำนักงานต่าง ๆ ส่วนสถานประกอบการขนาดใหญ่ที่มีจำนวนคนงาน 50 คนขึ้นไปภายในเขตเทศบาล เมืองลำพูนไม่ปรากฏซึ่งสถานประกอบการประเภทนี้โดยส่วนใหญ่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาล

เมื่อทำการเปรียบเทียบจำนวนสถานประกอบการค้าและบริการ จากการสำรวจของสำนักผังเมืองในปี พ.ศ.2527 และปี พ.ศ.2534 (ตารางที่ 4.20) ปรากฏว่าในช่วงระยะเวลา 7 ปีที่ผ่านมา มีสถานประกอบการค้าและบริการเพิ่มขึ้น 112 แห่ง จากจำนวน 396 แห่งในปี พ.ศ. 2527 เป็นจำนวน 508 แห่ง ในปี พ.ศ.2534 หรือเพิ่มประมาณ 28.28 ของจำนวนสถานประกอบการค้าและบริการทั้งหมดภายในเขตเทศบาล ภายหลังการเปิดดำเนินการของนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือพบว่า นอกจากบริเวณย่านใจกลางเมืองริมถนนเจริญราษฎร์ และบริเวณตัวเมืองเก่าแล้ว การกระจายตัวของอาคารพาณิชย์ ซึ่งประกอบกิจกรรมทางการค้าและบริการ ยังปรากฏบริเวณโดยรอบนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ ก็มีการกระจายตัวของสถานประกอบการค้าและบริการ เช่นกัน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นร้านค้าย่อยขายของชำและสินค้าเบ็ดเตล็ด ร้านอาหาร และเครื่องดื่ม นอกจากนี้ยังมีหอพักขนาดใหญ่ 2 แห่ง และหอพักขนาดเล็กที่ตัดแปลงจากบ้านพักอาศัยเพื่อรองรับแรงงานจากนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ และในบริเวณใกล้เคียงกันมีโรงพยาบาลเอกชนที่มีความทันสมัย และมีความพร้อมทางด้านบุคลากรและอุปกรณ์ทางการแพทย์ เพื่อให้บริการแก่ประชาชนจังหวัดลำพูนและจังหวัดใกล้เคียง จากการเข้ามาจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือภายในจังหวัดลำพูน ทำให้พื้นที่ที่อยู่บริเวณโดยรอบมีความเจริญมากขึ้นกว่าในอดีต และมีแนวโน้มที่จะขยายตัวมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากโครงการ เมืองแฝด เชียงใหม่-ลำพูน มุ่งเน้นที่จะให้จังหวัดลำพูน เป็นฐานการผลิตทางภาคอุตสาหกรรม ซึ่งพื้นที่รองรับในภาคอุตสาหกรรมได้ถูกเตรียมไว้ บริเวณนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือในปัจจุบัน ทำให้บริเวณดังกล่าว มีการขยายตัวของชุมชนค่อนข้างมาก

2. ลักษณะกิจกรรมทางสังคมวัฒนธรรมของเทศบาล เมืองลำพูน (ภาพประกอบที่ 4.2)

จากการศึกษาลักษณะของกิจกรรมทางสังคมและวัฒนธรรม ของชาว เมืองลำพูนพบว่า เมื่อมองลักษณะโดยรวม ไม่แตกต่างไปจากลักษณะกิจกรรมทางสังคมและวัฒนธรรมของภาคเหนือเท่าไรนัก ทั้งนี้เนื่องมาจากในอดีตกาลดังที่ได้กล่าวมาแล้วในเรื่องวิวัฒนาการของเมือง

ตารางที่ 4.20 แสดงการเปรียบเทียบจำนวนสถานประกอบการค้าและบริการ ในเขตเทศบาลเมืองลำพูน
ระหว่างปีพ.ศ. 2527 กับปีพ.ศ. 2534

เขตที่ตั้งของสถานประกอบการค้าและบริการ	ปีพ.ศ. 2527 จำนวนร้านค้า (แห่ง)	ปีพ.ศ. 2534 จำนวนร้านค้า (แห่ง)
เขตเทศบาลเมืองลำพูน	396	508

ตารางที่ 4.20 (ต่อ) แสดงการเปรียบเทียบจำนวนสถานประกอบการค้าและบริการ ในเขตเทศบาลเมืองลำพูน
ระหว่างปีพ.ศ. 2527 กับปีพ.ศ. 2534

เขตที่ตั้งของสถานประกอบการค้าและบริการ	จำนวนการเปลี่ยนแปลง (แห่ง)	% การเปลี่ยนแปลงพื้นที่
เขตเทศบาลเมืองลำพูน	112	28.28

ที่มา : กองวิจัย สำนักผังเมือง พ.ศ. 2534

ศูนย์วิทยพัชกร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประเพณีสงกรานต์

1 คิฐีคักบาตรวันสงกรานต์ ในช่วงเช้า	9 การรอกีต ฮอว จากพระเถระผู้ใหญ่
2 คิฐีปตอยนถ ปตอยปลา	พิธีรักษาชาวบ้านนบือ
3 ตลาดสดเทศบาลหนองคอก แหล่งขายสินค้าที่ใช้ประกอบพิธีในประเพณีวันสงกรานต์	10 ประเพณีคนำคำหัวพระเถระผู้ใหญ่
4-6 ชุดประดับที่ใช้ประกอบพิธี ในประเพณีคนำคำหัว	11 ประเพณีคนำคำเจ้านายฝ่ายเหนือ
7 ประเพณีขนทรายเข้าวัด ในวันเนา	12-13 ประเพณีคนำคำผู้ว่าราชการจังหวัด
8 คิฐีสรงน้ำพระพุทธรูป	14-16 ประเพณีการโกยรอบชุมชนเมืองลำพูนในประเพณีสงกรานต์

ภาพประกอบที่ 4.2 แสดงลักษณะกิจกรรมทางสังคมภายในเขตชุมชนเมืองลำพูน

1

2

3

4

5

6

7

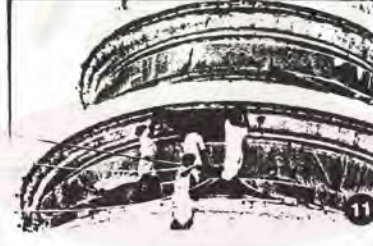
8

9

10

11

12

13

14

15

16

ประเพณีสงกรานต์พระธาตุฯ

- 1 ศรีราชาชาวบ้านเข้ามาพักบริเวณวัดพระธาตุหรือภูชัยวรรณทวารพร ก่อนวัดจันทนา
- 2-4 พิธีตักบาตรวันงานสงกรานต์พระธาตุฯ ในช่วงเช้า
- 5 นำสงกรานต์ราชทาน จากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
- 6 นำสงกรานต์ประกอบพิธี ที่ตักจากคอกษะม้อ
- 7-12 พิธีสงกรานต์พระธาตุฯ
- 13-16 บรรยายภาคโดยรอบ ในประเพณีสงกรานต์พระธาตุฯ

ภาพประกอบที่ 4.2 (ต่อ) แสดงลักษณะกิจกรรมทางสังคมภายในชุมชนชนเมืองลำพูน

ลำพูนในบทที่แล้วพบว่า ในช่วงหนึ่งแคว้นศรีวิชัย เคยตก เป็นเมืองขึ้นของอาณาจักรล้านนา ส่งผลให้เกิดการผสมผสานถ่ายทอดทาง วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี จนทำให้ลักษณะของ กิจกรรมทางสังคมวัฒนธรรมของชาว เมืองลำพูน กับชาวพื้นเมืองอื่นในภาคเหนือ ดูไม่แตกต่างกัน มากนัก

จากการสำรวจสอบถามความคิดเห็นในเรื่องที่เกี่ยวกับประเพณี หรือ เทศกาลที่ถือ ปฏิบัติสืบทอด เป็นมรดกทางวัฒนธรรมอันล้ำค่าของบรรพบุรุษ ได้ถูกถ่ายทอดและแสดงออกมา ในรูปแบบประเพณีอันงดงามของชาว เมืองลำพูน ดังประกอบด้วย (ภาคผนวก)

ประเพณีปีใหม่สงกรานต์

กำหนดจัดงาน : วันที่ 13-16 เมษายน

สถานที่จัดงาน : วัด ที่สาธารณะ และบ้าน

วัตถุประสงค์และสาระของการทำงาน : เพื่อเฉลิมฉลองวันขึ้นปีใหม่ตามสุริยคติ
ของไทย

ประเพณีสงกรานต์พระธาตุ

กำหนดจัดงาน : วันขึ้น 15 ค่ำเดือน 8 เหนือ(พฤษภาคม) ชาวเหนือ เรียกว่า
"วันแปด เบ็ญ"

สถานที่จัดงาน : วัดพระธาตุศรีวิชัยวรมหาวิหาร

วัตถุประสงค์และสาระของการทำงาน : เพื่อความมีสวัสดิมงคลแก่ชีวิต เนื่อง
จากพระธาตุเปรียบเสมือนตัวแทนของพระพุทธเจ้า ซึ่งเป็นศาสดาของศาสนาพุทธ

ประเพณีทานสลาก (สลากภัต)

กำหนดจัดงาน : วันเพ็ญเดือน 12 เหนือ จนถึง เดือนยี่ เหนือ

สถานที่จัดงาน : วัดประจำชุมชน

วัตถุประสงค์และสาระของการทำงาน : เพื่อถวายเครื่องไทยทานหรือสลากภัต
แด่พระภิกษุสงฆ์ในระหว่างจำพรรษาและ เป็นการอุทิศส่วนกุศลให้บุพการี ญาติพี่น้อง ที่ล่วงลับไปแล้ว

ประเพณีลอยกระทง (ยี่เป็ง)

กำหนดจัดงาน : วันเพ็ญเดือนยี่เป็ง (พฤศจิกายน)

สถานที่จัดงาน : ริมแม่น้ำ ลำคลอง บ้านเรือน และวัด

วัตถุประสงค์และสาระของการทำงาน : เพื่อขอขมาพระแม่คงคาพร้อมกับเป็นการสะเดาะเคราะห์

ประเพณีปอยหลวง

กำหนดจัดงาน : ระหว่างเดือน 5 ถึงเดือน 8 เเป็ง (กุมภาพันธ์-พฤษภาคม)

หลังฤดูเก็บเกี่ยว

สถานที่จัดงาน : วัด

วัตถุประสงค์และสาระของการทำงาน : เพื่อเป็นการทำบุญฉลองการสร้างหรือ ปฏิสังขรณ์ถาวรวัตถุ ถวายวัดภายหลังฤดูเก็บเกี่ยว

เทศกาลลำไย

กำหนดจัดงาน : สัปดาห์แรกของเดือนสิงหาคม

สถานที่จัดงาน : สนามกีฬาจังหวัดลำพูน

วัตถุประสงค์และสาระของการทำงาน : เพื่อเผยแพร่ผลิตผลทางการเกษตรของทางจังหวัด แก่นักท่องเที่ยว และเป็นการเพิ่มรายได้แก่เกษตรกร ที่นำผลิตผลมาจำหน่ายโดยตรงแก่ประชาชน และนักท่องเที่ยว

งานกาชาดและงานฤดูหนาว

กำหนดจัดงาน : เดือนธันวาคม

สถานที่จัดงาน : สนามกีฬาจังหวัดลำพูน

วัตถุประสงค์และสาระของการทำงาน : เพื่อนำรายได้จากการจัดงาน ไปสมทบการดำเนินงานของเหล่ากาชาดจังหวัด และสาธารณกุศลต่าง ๆ

นอกจากลักษณะกิจกรรมทางสังคม ด้านประเพณีอันดีงาม ของชาวเมืองลำพูนแล้ว ลักษณะทางสังคมที่บ่งบอกถึงเอกลักษณ์อีกประการหนึ่งคือ กิจกรรมทางด้านหัตถกรรมพื้นบ้าน โดย

ที่ชาวลาพูน เป็นผู้สืบทอดและอนุรักษ์งานศิลปะไว้ ซึ่งประกอบด้วย การทอผ้าฝ้าย ผ้าฝ้าย ผ้าไหม หรือ งานประเภทการแกะสลักไม้ เครื่องปั้นดินเผาที่มีความปราณีตงดงาม

สิ่งที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นแสดงถึงลักษณะของกิจกรรมทางสังคม ประเพณี และวัฒนธรรมของชาวเมืองลาพูน ซึ่งถูกทอดออกมาในรูปแบบของประเพณี ศิลปวัฒนธรรม ส่งผลให้เห็นถึงเอกลักษณ์ทางด้านของกิจกรรมทางสังคม เมืองลาพูนที่ถือปฏิบัติมาแต่ช้านาน ย่อมเป็นแรงจูงใจให้ประชากรนักท่องเที่ยว เข้ามาเที่ยวชมประเพณีวัฒนธรรมและจับจ่ายสินค้าพื้นเมือง ส่งผลให้เกิดการเคลื่อนย้ายของนักท่องเที่ยว เข้ามาสู่อินตัว เมืองลาพูนมากขึ้น ในช่วงที่มีการจัดประเพณีทางวัฒนธรรมและเทศกาลต่าง ๆ

ลักษณะทางกายภาพของเทศบาลเมืองลาพูน (ภาพประกอบที่ 4.3)

1. อาคาร

จากการสำรวจสภาพทางกายภาพของเทศบาลเมืองลาพูน สามารถแบ่งลักษณะของอาคารได้เป็น 4 ประเภทคือ

1.1 อาคารที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรม และศิลปกรรม ที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ ประกอบด้วย กลุ่มของอาคารที่มีลักษณะที่มีเอกลักษณ์เฉพาะทางด้านสถาปัตยกรรม ศิลปกรรมของการก่อสร้าง หรือมีการประสานศิลปกรรมในรูปแบบต่าง ๆ จนดูกลมกลืน ก่อให้เกิดสุนทรียภาพแก่ผู้พบเห็น รวมไปถึงอาคารที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ ที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับบุคคลสำคัญ หรือเหตุการณ์สำคัญที่ผู้คนในเมืองส่วนใหญ่มักระลึกถึง อาคารประเภทนี้ส่วนใหญ่มักจะเป็นอาคารประเภท ศาลากลาง โบราณสถาน สถานที่ราชการ และสถานศึกษา นอกจากอาคารประเภทที่กล่าวมาแล้วข้างต้น อาคารที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ยังรวมไปถึงอาคารพักอาศัย และตึกแถวที่มีลักษณะเฉพาะโดดเด่นในแง่สถาปัตยกรรม ที่แตกต่างจากสภาพแวดล้อมโดยรอบ

1.2 อาคารพักอาศัยประเภทบ้านเดี่ยว ประกอบด้วย บ้านพักอาศัยโดยทั่วไปที่ไม่ใช่ตึกแถวมี 2 ลักษณะ คือ บ้านเดี่ยวที่มีบริเวณ ซึ่งมีรั้วรอบขอบชิด สภาพโดยทั่วไปยังคงร่มรื่นสงบ และบ้านเดี่ยว ที่ปลูกกันอย่างแออัด

1.3 ตึกแถวประกอบด้วยอาคารที่สร้างตั้งแต่ 2 ห้องขึ้นไป ในเขตเทศบาลเมืองลาพูน จากการสำรวจพบอาคารประเภทนี้ กระจุกตัวอยู่ในคูเมือง ซึ่งในอดีตเคยเป็นคูเมืองเก่าลาพูน และริมสองข้างถนนเจริญราษฎร์ ทั้งนี้เนื่องจากราคาที่ดินบริเวณดังกล่าวมีราคา

- 1-3 อาคาร ที่มีคุณค่าทางด้านประวัติศาสตร์
- 4-9 อาคาร พักอาศัยประเภทบ้านเดี่ยว
- 10- 15 อาคาร ประเภทตึกแถว
- 16 อาคาร ประเภทที่ทำการ สำนักงาน

ภาพประกอบที่ 4.3 แสดงลักษณะทางกายภาพภายในเขตชุมชนเมืองลำพูน

ที่สูงมาก เมื่อเปรียบเทียบกับราคาที่ดินในบริเวณอื่น จึงทำให้บริเวณดังกล่าวเหมาะสมที่จะสร้าง ตึกแถวที่มีลักษณะของการประกอบการพาณิชย์กรรม และในบางส่วนได้ใช้เป็นที่อยู่อาศัยในตัวของ อาคาร

1.4 อาคารที่ทำการสำนักงาน หรือที่พักอาศัย ที่มีลักษณะสถาปัตยกรรมสมัย ใหม่ (Office Building) ประกอบด้วย ศูนย์การค้า อพาทเมนต์ รวมทั้งอาคารที่ทำการใน หน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐที่มีรูปแบบทางสถาปัตยกรรมที่ทันสมัย มีลักษณะที่โดดเด่นจากบริเวณ โดยรอบ

2. การขยายตัวของเมืองลำพูน

จากการศึกษาการขยายตัวของเมืองลำพูน โดยการดำเนินการใช้ข้อมูลจาก เอกสารและหลักฐานต่าง ๆ เช่น เอกสารงานวิจัย เอกสารและหลักฐานทางประวัติศาสตร์ แผน ที่ทางภูมิศาสตร์ ภาพถ่ายทางอากาศของกรมแผนที่ทหารปี พ.ศ.2497 พ.ศ.2513 พ.ศ.2523 และแผนที่การใช้ที่ดินในเขตเทศบาลเมืองลำพูน พ.ศ.2515 แผนที่การใช้ที่ดินในเขตผังเมืองรวม ลำพูน พ.ศ.2527 รวมทั้งจากการสำรวจเพิ่มเติมในพื้นที่จริงในปี 2536 เพื่อให้ทราบถึงการ เปลี่ยนแปลงการขยายตัวของชุมชนภายในเขตเทศบาลเมืองลำพูนในปี พ.ศ.2497-2536 ซึ่งของ มูลส่วนหนึ่ง เป็นผลจากการศึกษาการขยายตัวของเมืองลำพูนในช่วง พ.ศ.2497-2528 ของ วีรพล เชาวน์ลักษณะ ในปีการศึกษา 2531

ซึ่งจากผลของการศึกษาและรวบรวมข้อมูล ปรากฏลักษณะการขยายตัวของชุมชน ในแต่ละช่วงเวลา และรูปแบบของการใช้ที่ดินภายในเขตเทศบาลเมืองลำพูน ดังรายละเอียดต่อ ไปนี้

รูปแบบของชุมชนเมืองลำพูนโบราณ (แผนที่ 4.4)

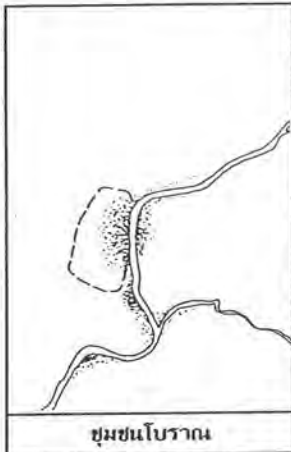
ในอดีตกาลพื้นที่ทางฝั่งตะวันตกของแม่น้ำกก ซึ่งในปัจจุบันเป็นที่ตั้งของ เมือง ลำพูน เคยเป็นย่านชุมชนและเป็นตลาดของพวกลัวะ คนพื้นเมืองที่อยู่กันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ โดยรอบ ซึ่งพื้นที่ดังกล่าว มีลักษณะภูมิประเทศค่อนข้างสูงกว่าบริเวณข้างเคียงโดยรอบ เมื่อพวกมอญแห่ง อาณาจักรทวารวดีมีอำนาจครอบคลุมลุ่มน้ำเจ้าพระยา ได้แผ่อารยธรรมชั้นสูงขึ้นมาทางเหนือตาม ลำน้ำแม่ปิง ได้สถาปนาเมืองทริภุชไชย (ลำพูน) เป็นราชธานีของแคว้นทริภุชไชย ทางตอนเหนือ สุดของอาณาจักรในราวปี พ.ศ. 1206 เพื่อให้เป็นศูนย์กลางทางการเมือง ศูนย์กลางทาง

ด้านศาสนา และศูนย์กลางทางด้านการค้า โดยรูปแบบของเมืองมีลักษณะ เป็นรูปกาบหอย มีกำแพงเมืองและคูเมืองล้อมรอบ ด้านหน้าของเมืองหันหน้าเข้าสู่แม่น้ำกวังโดยมีศูนย์กลางเมืองอยู่ในบริเวณพระธาตุศรีบุญชัยวรมหาวิหาร เนื่องจากพื้นที่โดยรอบของเมืองลำพูนเป็นที่ลุ่ม เป็นสาเหตุทำให้มีน้ำท่วมเป็นประจำ ทำให้ประชากรในบริเวณดังกล่าว อพยพหนีน้ำท่วมมาอาศัยอยู่ในบริเวณเมืองลำพูนในปัจจุบัน ส่งผลให้ประชากรเมืองลำพูนมีจำนวนเพิ่มขึ้น สำหรับชุมชนเมืองลำพูนได้ผ่านความเจริญและความเสื่อมจนกลายเป็นเมืองร้างอยู่หลายครั้ง ครั้งสุดท้ายได้รับการฟื้นฟูบูรณะขึ้นใหม่เมื่อปี พ.ศ. 2357 โดยพระเจ้ากาวิละเจ้าเมืองเชียงใหม่ ได้อพยพผู้คนจากเมืองเชียงใหม่และลำปาง มาตั้งถิ่นฐานอยู่ในเมืองลำพูน และกวาดต้อนผู้คนจากแคว้นสิบสองปันนา มาตั้งถิ่นฐานโดยรอบเมืองลำพูน ริมฝั่งแม่น้ำกวัง เช่น พวกชาวเมืองยอง และเมืองผู้ ย้ายมาตั้งอยู่ริมฝั่งตะวันออกของแม่น้ำกวัง ส่วนชาวเมืองหลวย ย้ายมาตั้งอยู่ริมฝั่งตะวันตกของแม่น้ำกวังทางตอนใต้เป็นต้น กล่าวโดยสรุป ชุมชนเมืองลำพูนในยุคต้น ๆ จนถึงสมัยอาณาจักรล้านนา จึงเป็นชุมชนที่อาศัยอยู่ภายในกำแพงเมือง และกระจายอยู่โดยรอบริมฝั่งแม่น้ำกวัง โดยเฉพาะทางตะวันตกของแม่น้ำกวัง ซึ่งเป็นที่ตั้งของตัวเมืองมาแต่ดั้งเดิมโดยมีวัด ตลาด และสถาบันราชการเป็นศูนย์กลางความเจริญของเมือง

รูปแบบของชุมชนเมืองลำพูนในปี พ.ศ. 2497 (แผนที่ 4.4)

จากภาพถ่ายทางอากาศของกรมแผนที่ทหารในปี พ.ศ. 2497 ปรากฏว่า มีชุมชนกระจายไปตามแนวฝั่งแม่น้ำกวัง ถนนจิตดวงศ์พันธ์รังสรรค์ที่ขนานกับลำแม่น้ำกวัง ถนนอินทงยศที่ตัดผ่านใจกลางเมืองซึ่งเป็นถนนสายหลักของเมือง โดยมีการกระจุกตัวของชุมชนเกาะกลุ่มกันค่อนข้างหนาแน่นในบริเวณกำแพงเมืองริมฝั่งตะวันตกของแม่น้ำกวัง ซึ่งในอดีตในบริเวณดังกล่าวเคยเป็นตัวเมืองเก่า ที่เป็นศูนย์กลางความเจริญในด้านต่าง ๆ ของชุมชนมาแต่ดั้งเดิม โดยที่การกระจายตัวของชุมชนเมืองลำพูน มีลักษณะแผ่ขยายออกไปจากศูนย์กลางเมืองเก่าไปตามถนนอย่างชัดเจน เป็นที่น่าสังเกตถึงระบบถนนที่สร้างขึ้นส่วนใหญ่มุ่งยังคงให้ความสัมพันธ์ และสร้างขนานไปกับแนวลำน้ำ กล่าวคือ อยู่ในแนวระหว่างลำน้ำแม่น้ำกวังทางด้านทิศตะวันออก และลำเหมืองจำแลทางด้านทิศตะวันตก โดยมีทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 106 ที่เชื่อมมาจากเมืองเชียงใหม่ผ่านใจกลางเมืองลำพูน ไปสู่อำเภอต่าง ๆ ของจังหวัดลำพูน นับได้ว่าถนนสายนี้เป็นแนวถนนที่มีความสำคัญในการกำหนดทิศทางการขยายตัวส่วนใหญ่ออกของชุมชนในช่วงนี้

ชุมชนภายนอกกำแพงเมือง โดยส่วนใหญ่มุ่งกระจุกตัวอยู่กับแนวถนนสายสำคัญ ที่

การศึกษาจินตภาพเมืองลำพูนเพื่อการอนุรักษ์

สัญลักษณ์

■ พื้นที่ชุมชนเมืองลำพูน

แผนที่แสดง : รูปแบบการเปลี่ยนแปลงของชุมชนเมืองลำพูน

มาตราส่วน

ที่มา :

ภาควิชาการวางผังภาคและเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนที่

4.4

กระจายมาจากศูนย์กลาง เมืองโดยรอบอย่างชัดเจน โดยเฉพาะพื้นที่นอก เขตตัวเมืองเก่าทางด้านเหนือที่มีระดับพื้นที่สูงใกล้เคียงกับพื้นที่ภายใน เขตเมืองเก่า ทำให้การกระจายตัวของชุมชนมีความหนาแน่นรองจากพื้นที่ภายใน เขตเมืองเก่า นอกจากนี้การกระจายตัวของชุมชนยังเกาะกลุ่มกันเบาบางบริเวณริมฝั่งแม่น้ำกวังตามแนวถนน โดยที่ความหนาแน่นของชุมชนนอกกำแพงเมืองทางด้านเหนือค่อย ๆ เบาบางลง เมื่อระยะทางห่างออกไปจากศูนย์กลางเมือง และห่างออกจากแนวถนนสายหลัก โดยมีชุมชนเบาบางในพื้นที่ทางด้านตะวันออกเฉียงเหนือของ เขตเทศบาล เมืองลำพูน รวมทั้งบริเวณโดยรอบสถานีรถไฟลำพูน ซึ่งเป็นแอ่งที่ลุ่มและมีปัญหาเกี่ยวกับการระบายน้ำ นอกจากนี้ในบริเวณพื้นที่ดังกล่าวยังมีโครงข่ายถนนค่อนข้างน้อย ส่วนการกระจายตัวของชุมชนนอกกำแพงเมืองทางด้านทิศใต้ และทิศตะวันตก จะเกาะกลุ่มกันตามแนวถนนสายรอบเมืองนอก และตามสองฟากถนนสายสำคัญที่เป็นโครงข่ายเชื่อมต่อจากภายในกำแพงเมือง โดยพบว่าชุมชนที่เกาะกลุ่มกันเริ่มเบาบางบริเวณริมฝั่งแม่น้ำกวัง ส่วนพื้นที่ที่อยู่ห่างจากแนวสองฟากถนนสำคัญ โดยส่วนใหญ่จะเป็นพื้นที่ลุ่มและที่ว่าง

รูปแบบของชุมชนเมืองลำพูน ในปี พ.ศ. 2513 (แผนที่ 4.4)

จากภาพถ่ายทางอากาศของกรมแผนที่ทหารในปี พ.ศ. 2513 ลักษณะการกระจายตัวของชุมชนเมืองลำพูน มีลักษณะเช่นเดียวกับปี พ.ศ. 2479 โดยมีความหนาแน่นเพิ่มมากขึ้นในบริเวณชุมชนเดิม โดยเฉพาะภายใน เขตตัวเมืองเก่าและพื้นที่นอก เขตตัวเมืองเก่า ทางด้านทิศเหนือ เนื่องจากในบริเวณดังกล่าวมีระดับพื้นที่ค่อนข้างสูงกว่าบริเวณโดยรอบ และมีโครงข่ายถนนค่อนข้างมากครอบคลุมทั่วทั้งบริเวณ นอกจากนี้ยังพบว่า มีการกระจายตัวของชุมชนออกไปตามแนวถนนสายสำคัญ เข้าไปสู่พื้นที่เกษตรกรรมทางด้านทิศตะวันตกเฉียงใต้ และทางด้านใต้ของเมือง

รูปแบบของชุมชนเมืองลำพูนในปี พ.ศ. 2527 (แผนที่ 4.4)

จากแผนที่การใช้ที่ดินของสำนักผังเมืองที่ทำการสำรวจในปี พ.ศ. 2527 เพื่อจัดทำผังเมืองรวมจังหวัดลำพูน พบว่าชุมชนเมืองลำพูนส่วนใหญ่ มีลักษณะการกระจายตัวไปในทิศทางเดียวกันกับรูปแบบของชุมชนเมืองลำพูนในปี พ.ศ. 2513 กล่าวคือ มีความหนาแน่นเพิ่มมากขึ้นภายในชุมชนเดิม โดยเฉพาะภายใน เขตตัวเมืองเก่า และตามสองฟากของถนนที่อยู่ห่างจากลำแม่น้ำกวังเด่นชัดขึ้น ในบริเวณสองฟากของถนนที่ขนานไปกับลำแม่น้ำกวัง เนื่องจากในบริเวณดังกล่าวมีลักษณะพื้นที่โดยรอบเป็นที่ต่ำหรือเป็นพื้นที่ลุ่ม ทำให้ในฤดูฝนปริมาณน้ำท่วมขังง่ายกว่าใน

บริเวณอื่น จากเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้ชุมชนในบริเวณนี้ เกิดการเปลี่ยนแปลงในลักษณะที่เพิ่มขึ้น น้อยกว่าแนวถนนสำคัญในบริเวณอื่น นอกจากจะมีการกระจายตัวของชุมชนออกจากแนวถนนสายสำคัญ เข้าสู่พื้นที่เกษตรกรรม ที่ว่างทางด้านตะวันตกเฉียงใต้ และทางด้านใต้ของตัวเมืองมากขึ้น โดยการตัดแบ่งซอยถนนเพื่อจัดสรรที่ดิน และการพัฒนาพื้นที่ ส่งผลให้พื้นที่เกษตรกรรมและพื้นที่ว่างลดลงเป็นอย่างมาก

รูปแบบของชุมชนเมืองลำพูน ในปี พ.ศ. 2536 (แผนที่ 4.4)

จากแผนที่การใช้ที่ดินของสำนักผังเมืองที่ทำการสำรวจในปี พ.ศ.2534 เพื่อจัดทำผังเมืองรวมจังหวัดลำพูน(ปรับปรุงครั้งที่ 1) และจากการสำรวจภาคสนามเพิ่มเติม ในปีพ.ศ. 2536 พบว่าตั้งแต่ปี พ.ศ.2533 ได้เกิดวิกฤตการณ์ต่าง ๆ ทำให้เศรษฐกิจโดยรวมส่วนใหญ่ทั้งประเทศเกิดการชะงักงัน เช่น สงครามในอ่าวเปอร์เซีย ในปีพ.ศ.2533 การปฏิวัติเข้ามายึดอำนาจการปกครองของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (ร.ส.ช.) ในปีพ.ศ.2534 และเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ ในปีพ.ศ.2535 ส่งผลต่อการลงทุนทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการลงทุนด้านพัฒนาที่ดิน ทำให้การขยายตัวของเมืองลำพูน ในช่วงดังกล่าวเป็นไปอย่างเชื่องช้า หรือแทบจะไม่มีการลงทุนพัฒนาที่ดินในบริเวณเมืองลำพูนเลย ผิดกับช่วงก่อนเหตุการณ์ดังที่ได้กล่าวมา เศรษฐกิจโดยรวมของทั้งประเทศมีความเจริญสูงสุดในสมัยรัฐบาลชาติชาย ทำให้การลงทุนในด้านต่าง ๆ เกิดขึ้นมากมายโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในเมืองหลักของภูมิภาคต่าง ๆ ซึ่งในภูมิภาคเหนือจังหวัดเชียงใหม่ได้ถูกกำหนดให้เป็นเมืองหลักของภูมิภาคนี้ ส่งผลให้ราคาที่ดินภายในจังหวัดถีบตัวสูงขึ้นมากอย่างไม่เคยเป็นมาก่อน ทำให้จังหวัดลำพูนซึ่งอยู่ห่างจากเชียงใหม่เพียงประมาณ 27 กิโลเมตร ถูกหมายตาจากนักลงทุนเพื่อทำโครงการจัดสรรต่าง ๆ ทั้งนี้เพราะอยู่ไม่ไกลจากจังหวัดเชียงใหม่ ผนวกกับทางจังหวัดลำพูนถูกกำหนดบทบาทจากภาครัฐบาลให้จัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ เพื่อเป็นแหล่งงานในภาคอุตสาหกรรมของภูมิภาคนี้ จึงเป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้นักลงทุนเริ่มเข้ามาลงทุนในจังหวัดลำพูนเพิ่มมากขึ้น แต่ภายหลังจากเกิดเหตุการณ์ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ส่งผลให้การเข้ามาลงทุนเกิดการสะดุด ทำให้การขยายตัวของเมืองในช่วงเวลา ดังกล่าวเกิดการหยุดชะงัก ภายหลังจากวิกฤตการณ์ต่าง ๆ ผ่านพ้นไป เศรษฐกิจของไทยเริ่มดีขึ้น ทำให้โครงการที่เคยทำไว้ในอดีตเริ่มมีการสานต่อ และเกิดการเข้ามาลงทุนในลำพูนมากขึ้น เช่น โครงการก่อสร้างห้างสรรพสินค้าทันสมัยภายในตัวเมืองลำพูน โครงการก่อสร้างโรงแรมที่ได้มาตรฐานภายในลำพูน เป็นต้น ทั้งนี้คงเป็นผลสืบเนื่องมาจากจังหวัดลำพูนได้ถูกกำหนดบทบาท โดยภาค

รัฐบาลให้ เป็น เมืองแฝดของ เชียงใหม่

ลักษณะการขยายตัวของชุมชนพบว่า การขยายตัวของเมืองเริ่มเข้าสู่บริเวณพื้นที่ว่างที่ยังไม่ได้พัฒนาพื้นที่เกษตรกรรม โดยเฉพาะตามแนวถนนสายหลักที่ผ่านศูนย์กลางเมือง เป็นที่น่าสังเกตว่าการขยายตัวของชุมชนส่วนใหญ่ ยังคงมีทิศทางที่ถูกพันกันแนวถนน และมีแนวโน้มว่าจะขยายตัวไปในทางทิศตะวันตกของตัวเมืองเก่า โดยเกาะไปตามสองฟากถนนจามเทวี เนื่องจากเส้นทางในบริเวณดังกล่าว เป็นอีกเส้นทางหนึ่งซึ่งมุ่งตรงไปสู่จังหวัด เชียงใหม่ โดยผ่านทางอำเภอสันป่าตอง อีกทั้งในบริเวณดังกล่าว ยังคงเป็นพื้นที่ว่างและพื้นที่เกษตรกรรมที่กว้างขวาง และไม่ห่างไกลจากชุมชนมากนัก นอกจากนี้ยังมีความสะดวกสบายในการเข้าถึง ส่งผลทำให้การขยายตัวของเมืองลำพูน มีแนวโน้มไปทางด้านตะวันตกของตัวเมืองเก่ามากกว่าในอดีตที่ผ่านมา

สรุปการขยายตัวของ เมืองลำพูน

จากการพิจารณา หลักฐาน เอกสาร งานวิจัย แผนที่ ภาพถ่ายทางอากาศ การสอบถาม และการสำรวจภาคสนาม สามารถวิเคราะห์รูปแบบของชุมชนเมืองลำพูนได้ดังต่อไปนี้

การขยายตัวของเมืองลำพูนในช่วง พ.ศ. 2497 - 2513 มีลักษณะเพิ่มความหนาแน่นของชุมชน เข้าไปในพื้นที่ว่างภายในเขตตัวเมืองเก่า ซึ่งเป็นชุมชนดั้งเดิมตั้งแต่อดีตตามแนวถนนสายสำคัญโดยรอบ และมีการกระจายตัวของชุมชนออกมาจากภายในกำแพงเมือง ทำให้รูปแบบการขยายตัวของเมือง มีความสัมพันธ์กับทิศทางโครงข่ายถนน เป็นส่วนใหญ่

การขยายตัวของเมืองลำพูนในช่วง พ.ศ. 2513 - 2527 มีลักษณะทั้งการเพิ่มความหนาแน่นของชุมชนเดิมมากขึ้น และลักษณะการขยายตัวของเมืองออกไปจากแนวถนนสายหลักไปทางด้านตะวันตกเฉียงใต้ และทางด้านใต้ของเมือง ทำให้รูปแบบของเมืองมีลักษณะเป็นแนวยาวไปในทิศทางเหนือ-ใต้มากขึ้น

การขยายตัวของเมืองลำพูนในช่วง พ.ศ. 2527 - 2536 มีลักษณะเพิ่มความหนาแน่นของชุมชนเดิม และการขยายตัวของเมืองเริ่มเข้าสู่พื้นที่ว่างที่ยังไม่พัฒนา และพื้นที่เกษตรกรรมเพิ่มมากขึ้น และมีแนวโน้มที่จะขยายตัวไปในทางทิศตะวันตกของตัวเมืองเก่า โดยเกาะไปตามแนวถนนจามเทวีเพิ่มมากขึ้น

จากผลของการศึกษา สามารถวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อรูปแบบการขยายตัวของเมืองลำพูน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ด้านคมนาคม การขยายตัวของชุมชนมีเพิ่มมากขึ้นในบริเวณที่เป็นศูนย์กลางของการคมนาคมและตามแนวถนนสายหลักของเมือง ซึ่งมีความสะดวกสบายในการเดินทาง ติดต่อกับชุมชนสำคัญจะมีการขยายตัวค่อนข้างสูง เช่น บริเวณ ภายในกำแพงเมืองและบริเวณภายนอกกำแพงเมืองทางด้านทิศเหนือ รวมทั้งตามแนวถนนที่อยู่โดยรอบเขตตัวเมืองเก่า และกระจายตัวออกจากศูนย์กลางเมืองที่มีการเข้าถึงได้สะดวก

2. ด้านกายภาพ การขยายตัวของชุมชน เป็นไปตามแนวลักษณะพื้นที่ที่มีระดับความสูงมากกว่าพื้นที่ข้างเคียง โดยเฉพาะการขยายตัวของเมือง จะให้ความสำคัญกับพื้นที่ที่น้ำท่วมไม่ถึง จึงทำให้เมืองขยายไปในแนวฝั่งตะวันตกของแม่น้ำกวังมากกว่าฝั่งตะวันออก ทั้งนี้เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวมีระดับความสูงที่มากกว่า

3. ด้านความเป็นศูนย์กลาง การขยายตัวของชุมชนเมืองลำพูน เกิดขึ้นมากในเขตภายในกำแพงเมือง ทั้งนี้เนื่องจากในบริเวณดังกล่าว เป็นศูนย์กลางของสถานที่สำคัญต่าง ๆ เช่น ศูนย์กลางการค้า ศูนย์กลางการบริหาร และศูนย์กลางทางศาสนา ทำให้ชุมชนมีการกระจายตัว และขยายตัวภายในเขตพื้นที่ดังกล่าวและพื้นที่โดยรอบ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ของระยะทางเมื่อห่างจากศูนย์กลางการกระจายตัวของชุมชนก็จะลดลง

4. ด้านการพัฒนาพื้นที่ของรัฐและเอกชน ที่ทำให้เกิดการเพิ่มความหนาแน่นของชุมชนเดิม และการกระจายตัวออกจากแนวถนนสายหลัก เข้าสู่พื้นที่เกษตรกรรม โดยการตัดถนนจัดสรรที่ดิน และพัฒนาพื้นที่ว่างๆให้ใช้ประโยชน์

3. ลักษณะการใช้ที่ดินใน เขต เทศบาล เมืองลำพูน

จากการศึกษารูปแบบการขยายตัวของเมืองลำพูนในหัวข้อที่ผ่านมา ทำให้สามารถมองภาพรวมรูปแบบการขยายตัวของเมืองลำพูนในอดีตได้ เป็นระยะตามช่วงเวลา ส่วนหัวข้อที่จะนำเสนอต่อไปนี้ เป็นการศึกษาการใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตเทศบาลเมืองลำพูนในปัจจุบัน โดยทำการพิจารณาเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินใน 2 ช่วงเวลา คือ พ.ศ. 2497 และ พ.ศ. 2536 โดยที่ข้อมูลส่วนหนึ่งเป็นการศึกษาการใช้ที่ดินภายในเขตเทศบาลเมืองลำพูน ในช่วงปี พ.ศ. 2497 ของ วีรพล เชาวน์ลักษณะ ในปี พ.ศ. 2531 วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้าได้ใช้ภาพถ่ายทางอากาศของกรมแผนที่ทหารในปี พ.ศ. 2497 เข้าช่วยกำหนดตัวอาคารและขอบเขตการใช้ที่ดินแต่ละประเภท

ส่วนในการจัดทำแผนที่แสดงการใช้ที่ดินในเขตเทศบาลเมืองลำพูน พ.ศ. 2536 ได้ดำเนินการโดยใช้แผนที่แสดงการใช้ที่ดินในเขตผังเมืองรวมเมืองลำพูน พ.ศ. 2534 (ปรับปรุงครั้งที่ 1) ของสำนักผังเมืองเป็นแผนที่ฐาน และทำการสำรวจภาคสนามเพิ่มเติม ในช่วงเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2536 ทัวทั้งพื้นที่ เพื่อให้ทราบถึงลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตเทศบาลเมืองลำพูนในแต่ละประเภท และเพื่อให้ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตเทศบาลเมืองลำพูน การจำแนกชนิดของการใช้ที่ดินในเขตเทศบาลเมืองลำพูน ได้พิจารณาการจำแนกการใช้ที่ดินประเภทต่าง ๆ ออกเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ ประกอบด้วย การใช้ที่ดินเพื่อการพักอาศัย เพื่อการพาณิชย์กรรมและพักอาศัย เพื่อการพาณิชย์กรรม เพื่อเป็นที่เป็นที่ตั้งของสถาบันราชการ เพื่อเป็นที่ตั้งของสถานศึกษา เพื่อเป็นที่ตั้งของศาสนสถาน เพื่อการอุตสาหกรรม เพื่อเป็นที่ตั้งของคลังสินค้า เพื่อเป็นที่ตั้งของสวนสาธารณะและสนามกีฬา เพื่อการเกษตรกรรม เพื่อการสาธารณสุขโรค และที่ว่างที่ยังไม่พัฒนา ซึ่งสามารถแจกแจงรายละเอียดได้ดังต่อไปนี้

- การใช้ที่ดินเพื่อการพักอาศัย หมายถึง พื้นที่ซึ่งใช้เป็นที่ตั้งของอาคารที่พักอาศัย
- การใช้ที่ดินเพื่อการพาณิชย์กรรม และการพักอาศัย หมายถึง อาคาร ร้านค้า ที่พื้นที่ชั้นล่างทำการค้าขายและบริการ ส่วนพื้นที่ชั้นบนใช้เพื่อการพักอาศัย
- การใช้ที่ดินเพื่อการพาณิชย์กรรม หมายถึง อาคาร ร้านค้าที่ทำการค้าขาย และการบริการ ซึ่งประกอบด้วย ธนาคาร อาคารสำนักงาน ห้างสรรพสินค้า บิมน้ำมัน โรงภาพยนตร์ ตลาด โรงแรม และสถานบริการประเภทต่าง ๆ
- การใช้ที่ดินเพื่อเป็นที่ตั้งของสถาบันราชการ หมายถึง พื้นที่ที่เป็นที่ตั้งของสถาบันราชการต่าง ๆ เช่น ศาลากลางจังหวัด เทศบาล ศิพธภัณฑ์ ห้องสมุด เป็นต้น
- การใช้ที่ดินเพื่อเป็นที่ตั้งของสถานศึกษา หมายถึง พื้นที่ที่เป็นที่ตั้งของสถานศึกษาในระดับชั้นต่าง ๆ เช่น ระดับก่อนวัยเรียน ระดับอนุบาล ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และระดับอาชีวศึกษา ซึ่งขึ้นตรงกับกองการศึกษาส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย (เทศบาล) สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ (สพช.) กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (สามัญ) และกรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
- การใช้ที่ดินเพื่อเป็นที่ตั้งของศาสนสถาน หมายถึง พื้นที่ที่เป็นที่ตั้งของวัด โบสถ์ และสถานประกอบพิธีกรรมของศาสนา อนุสาวรีย์ที่ประกอบพิธีกรรม สุสาน ศาลเจ้า เป็นต้น
- การใช้ที่ดินเพื่อการอุตสาหกรรม หมายถึง โรงงานแปรรูปวัตถุดิบ โรงกลึง โรงพิมพ์ โรงสีข้าว เป็นต้น

- การใช้ที่ดินเพื่อเป็นที่ตั้งของคลังสินค้า หมายถึง พื้นที่ที่ใช้จัดเก็บสินค้าประเภทต่าง ๆ เช่น ผลผลิตทางการเกษตร สินค้าแปรรูปอุตสาหกรรม โกดังเก็บสินค้า เป็นต้น
- การใช้ที่ดินเพื่อเป็นที่ตั้งของสวนสาธารณะและสนามกีฬา หมายถึง ที่ว่างเพื่อันทนาการและการรักษาสุขภาพสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย สนามเด็กเล่น สนามกีฬา สวนหย่อม และสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
- การใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม หมายถึง พื้นที่ที่ใช้ประโยชน์ในการเพาะปลูกผลไม้ พืชสวน พืชไร่ และที่นา รวมไปถึงคอกปศุสัตว์
- การใช้ที่ดินเพื่อการสาธารณูปโภค หมายถึง พื้นที่ที่ใช้เป็นที่ตั้งของสำนักงาน การประปา การไฟฟ้า โทรศัพท์ รวมไปถึงพื้นที่ซึ่งเป็นขอบเขตของถนน ทางเท้า แม่น้ำ ลำเหมือง และคูเมือง
- ที่ว่างที่ยังไม่ได้พัฒนา หมายถึง พื้นที่ทั้งที่เป็นของสาธารณะ และของเอกชน ที่ปล่อยพื้นที่ว่างเปล่าไม่ได้ใช้ประโยชน์ใด ๆ จากพื้นที่นั้น

การใช้ที่ดินในเขตเทศบาลเมืองลำพูน พ.ศ. 2497 (แผนที่ 4.5)

พบว่าการใช้ที่ดินประเภทที่ว่างที่ยังไม่ได้พัฒนามีพื้นที่ 28.341 ตร.กม. คิดเป็นร้อยละ 27.24 ของพื้นที่ในเขตเทศบาลเมืองลำพูน ซึ่งนับเป็นประเภทการใช้ที่ดินที่มีพื้นที่มากที่สุดในช่วงเวลาดังกล่าว รองลงมาเป็นการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรกรรมพบว่ามีพื้นที่ 1.6158 ตร.กม. คิดเป็นร้อยละ 26.93 ของพื้นที่ในเขตเทศบาลเมืองลำพูน ส่วนการใช้ที่ดินเพื่อการสาธารณูปโภคมีพื้นที่ 0.6120 ตร.กม. คิดเป็นร้อยละ 10.20 ของพื้นที่ในเขตเทศบาลเมืองลำพูน และการใช้ที่ดินเพื่อการพักอาศัยมีพื้นที่ 0.3612 ตร.กม. คิดเป็นร้อยละ 6.02 ของพื้นที่ในเขตเทศบาลเมืองลำพูน ส่วนการใช้ที่ดินประเภทอื่น ๆ มีอยู่เป็นจำนวนน้อย เมื่อเปรียบเทียบกับการใช้ที่ดินที่กล่าวมาข้างต้น ส่วนการกระจายตัวของการใช้ที่ดินมีลักษณะปะปนกัน (Mixed Use) โดยเฉพาะภายในเขตตัวเมืองเก่า ซึ่งเป็นศูนย์กลางของชุมชนมาแต่ดั้งเดิม ประกอบด้วย อาคาร ร้านค้า วัด และสถานที่ราชการ เกาะกลุ่มใกล้เคียงกันจนเกิดเป็นย่านคอนกรีตเด่นชัดในบริเวณแนวถนนสายหลักที่ผ่านศูนย์กลางเมืองขึ้นไปทางด้านเหนือ โดยมีการใช้ที่ดินประเภทอุตสาหกรรม เพื่อการพักอาศัย กระจายตัวตามแนวโครงข่ายถนนที่อยู่โดยรอบ ซึ่งโครงข่ายถนนดังกล่าวจะเชื่อมต่อกับถนนสายหลักภายในเขตตัวเมืองเก่า และพบว่าการใช้ที่ดินประเภทต่าง ๆ ในเขตเทศบาลเมืองลำพูน ยังคงมีส่วนสัมพันธ์กับโครงข่ายถนน โดยเมื่อมีระยะห่างจากแนวถนนสายสำคัญการใช้ที่ดิน

การศึกษาจินตภาพเมืองลำพูน
เพื่อการอนุรักษ์

สัญลักษณ์

- แนวเขตเทศบาล
- ถนน
- ทิวรถไฟ
- การใช้ที่ดินเพื่อการพักผ่อน
- การใช้ที่ดินเพื่อการพาณิชย์รวมและการพักผ่อน
- การใช้ที่ดินเพื่อการพาณิชย์รวม
- การใช้ที่ดินเพื่อเป็นที่ตั้งของสถาบันราชการ
- การใช้ที่ดินเพื่อเป็นที่ตั้งของสถานการศึกษา
- การใช้ที่ดินเพื่อเป็นที่ตั้งของศาลาพักผ่อน
- การใช้ที่ดินเพื่อการอุตสาหกรรม
- การใช้ที่ดินเพื่อเป็นที่ตั้งของสวนสาธารณะและสนามกีฬา
- การใช้ที่ดินเพื่อเป็นที่ตั้งของคลังสินค้า
- การใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม
- การใช้ที่ดินเพื่อการสาธารณสุข
- ที่ว่างที่ยังไม่ได้พัฒนา

แผนที่แสดง : การใช้ประโยชน์ที่ดินปี พ.ศ. 2497

ที่มา : วิชาต เยาวรัตน์

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
ศูนย์การผังเมืองและภูมิสถาปัตย์

เพื่อการพาณิชย์กรรม การพาณิชย์กรรมและการพักอาศัย การพักอาศัยลดลง โดยมีการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม และพื้นที่ว่างเพิ่มขึ้น อีกทั้งเมื่อห่างจากศูนย์กลางเมืองพบว่า การใช้ที่ดินที่มีความหลากหลายก็จะกลายเป็นเพียงการใช้ที่ดินเพื่อการพักอาศัย การเกษตรกรรม และพื้นที่ว่างจากการศึกษาสามารถพิจารณาการใช้ที่ดินประเภทต่าง ๆ ได้ดังต่อไปนี้ (ตารางที่ 4.21)

การใช้ที่ดินเพื่อการพักอาศัย

การใช้ที่ดินเพื่อการพักอาศัยมีพื้นที่ 0.3612 ตร.กม. คิดเป็นร้อยละ 6.02 ของพื้นที่ในเขตเทศบาลเมืองลำพูน การใช้ที่ดินประเภทดังกล่าว กระจายตัวอยู่ทั่วไปโดยรอบศูนย์กลางของชุมชนเช่น วัด สถานที่ราชการ อาคาร ร้านค้า ตลาดสด และตามโครงข่ายถนนที่รอบกำแพงเมือง ภายในเขตตัวเมืองเก่า นอกจากนี้การใช้ที่ดินประเภทดังกล่าวกระจายตัวตามแนวถนนสายหลักที่ผ่านศูนย์กลางเมืองประกอบด้วย ถนนอินทวงยศ ส่วนภายนอกเขตตัวเมืองเก่า การกระจายตัวของชุมชนจะเกาะตามโครงข่ายถนน และลดความหนาแน่นลงเมื่อห่างไกลจากศูนย์กลางชุมชนเมืองลำพูน เมื่อพิจารณาลักษณะความหนาแน่นประกอบกับการพิจารณาลักษณะภูมิประเทศ พบว่าภายในเขตเทศบาลเมืองลำพูนไม่มีชุมชนแออัด โดยมีตัวอาคารอยู่กันอย่างหนาแน่น ในบริเวณกำแพงเมือง เนื่องจากในบริเวณดังกล่าวตั้งอยู่บนพื้นที่ที่สูงกว่าบริเวณอื่น

การใช้ที่ดินเพื่อการพาณิชย์กรรม และการพักอาศัย

การใช้ที่ดินเพื่อการพาณิชย์กรรมและการพักอาศัย มีพื้นที่ 0.0384 ตร.กม. คิดเป็นร้อยละ 0.64 ของพื้นที่เขตเทศบาลเมืองลำพูน การใช้ที่ดินประเภทดังกล่าวพบว่า การกระจายส่วนใหญ่อยู่ในบริเวณเขตตัวเมืองเก่า และบริเวณริมสองฟากถนนสายหลักที่ผ่านศูนย์กลางเมืองขึ้นไปทางด้านทิศเหนือ โดยส่วนใหญ่จะอยู่ปะปนกับการใช้ที่ดินเพื่อการพักอาศัย เพื่อเป็นการรองรับการให้บริการกับชุมชน นอกจากการกระจายตัวของที่ดินประเภทดังกล่าว ยังกระจายตัวตามแนวถนนสายสำคัญที่ออกจากภายในเขตตัวเมืองเก่าไปทางด้านทิศใต้ และด้านตะวันตก

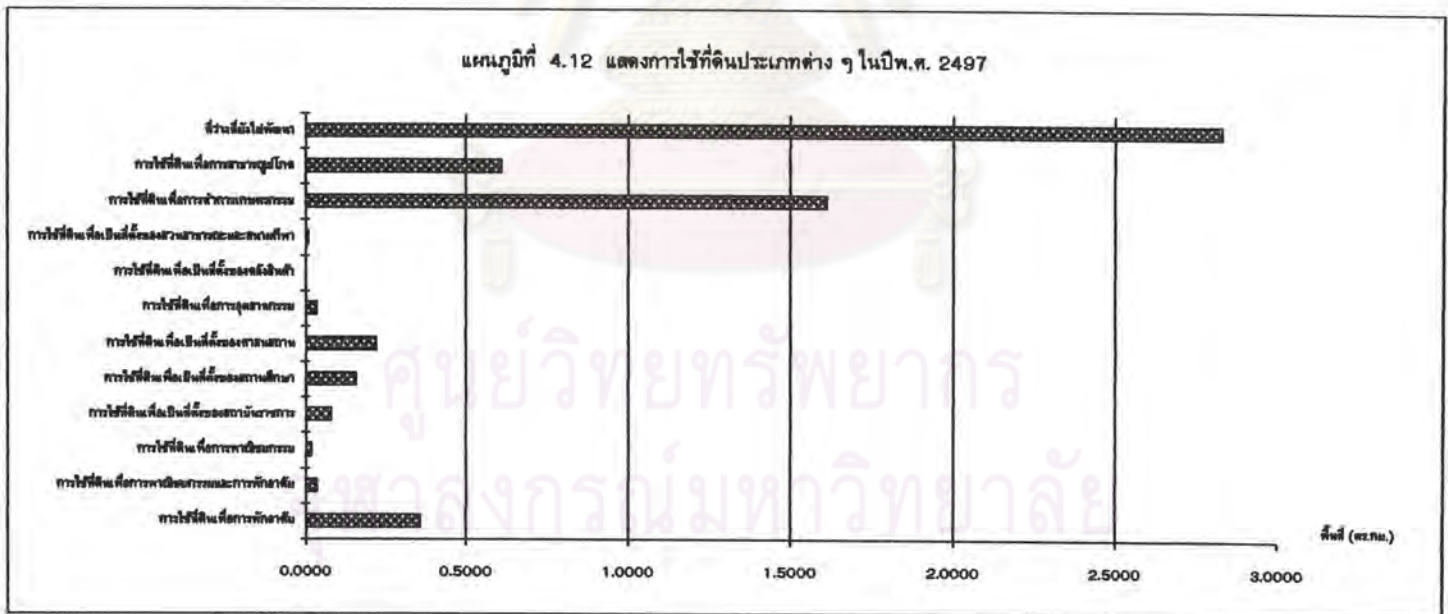
การใช้ที่ดินเพื่อการพาณิชย์กรรม

การใช้ที่ดินเพื่อการพาณิชย์กรรมมีพื้นที่ 0.0216 ตร.กม. คิดเป็นร้อยละ 0.36 ของพื้นที่เขตเทศบาลเมืองลำพูน การใช้ที่ดินประเภทดังกล่าว เกาะกลุ่มอยู่ในบริเวณศูนย์กลางเมืองตามแนวถนนสายหลักที่ผ่านศูนย์กลางเมืองขึ้นไปทางด้านทิศเหนือ โดยกระจายตัวปะปนกับการใช้

ตารางที่ 4.21 แสดงการใช้ที่ดินประเภทต่างๆในปีพ.ศ. 2497

รหัส	การใช้ที่ดินประเภท	พื้นที่ (ตร.กม.)	(%)
●	การใช้ที่ดินเพื่อการพักอาศัย	0.3612	6.02
●	การใช้ที่ดินเพื่อการพาณิชย์กรรมและการพักอาศัย	0.0384	0.64
●	การใช้ที่ดินเพื่อการพาณิชย์กรรม	0.0216	0.36
●	การใช้ที่ดินเพื่อเป็นที่ตั้งของสถานบริการ	0.0804	1.34
●	การใช้ที่ดินเพื่อเป็นที่ตั้งของสถานศึกษา	0.1584	2.64
●	การใช้ที่ดินเพื่อเป็นที่ตั้งของสถานสถาน	0.2256	3.76
●	การใช้ที่ดินเพื่อการอุตสาหกรรม	0.0378	0.63
●	การใช้ที่ดินเพื่อเป็นที่ตั้งของคลังสินค้า	0.0051	0.09
●	การใช้ที่ดินเพื่อเป็นที่ตั้งของสวนสาธารณะและสนามกีฬา	0.0096	0.16
●	การใช้ที่ดินเพื่อการทำการเกษตรกรรม	1.6158	26.93
●	การใช้ที่ดินเพื่อการสาธารณูปโภค	0.6120	10.20
○	ที่ว่างที่ยังไม่พัฒนา	2.8341	47.24
	รวม	6.0000	100.00

ที่มา : วิศวกร ช่างไม้ กษ. พ.ศ. 2531

ที่ดินประเภทอื่น ๆ ซึ่งการใช้ที่ดินประเภทนี้โดยส่วนใหญ่อุบัติกันค่อนข้างมากบริเวณศูนย์กลางเมือง ทั้งนี้เนื่องมาจาก บริเวณพื้นที่ดังกล่าวเป็นศูนย์กลางในทุก ๆ ด้าน ทำให้ประชากรส่วนใหญ่นิยมที่จะตั้งถิ่นฐานในบริเวณดังกล่าว อีกทั้งโครงข่ายคมนาคมยังเชื่อมโยงกันอยู่ทั่วถึงมากกว่าในบริเวณอื่น นอกจากนี้ยังกระจายตัวไปตามแนวถนนสายสำคัญที่ออกไปจากภายในกำแพงเมืองทางด้านเหนือ ด้านใต้ และด้านตะวันตก

การใช้ที่ดินเพื่อเป็นที่ตั้งของสถาบันราชการ

การใช้ที่ดินเพื่อเป็นที่ตั้งของสถาบันราชการมีพื้นที่ 0.0804 ตร.กม. คิดเป็นร้อยละ 1.34 ของพื้นที่เขตเทศบาลเมืองลำพูน การใช้ที่ดินประเภทดังกล่าวส่วนใหญ่มารวมตัวกันอยู่ในบริเวณภายในเขตตัวเมืองเก่าตามแนวถนนสายหลัก ซึ่งปรากฏเด่นชัดให้เห็นเป็นย่าน นอกจากนี้ภายนอกเขตตัวเมืองเก่าพบว่า มีการกระจายตัวของการใช้ที่ดินประเภทดังกล่าว ตั้งอยู่บริเวณริมถนนทางด้านเหนือ และทางด้านตะวันตกเฉียงใต้ ของบริเวณตัวเมืองเก่า โดยอยู่ไม่ไกลจากชุมชนมากนัก และมีความสะดวกในการเข้าถึง

การใช้ที่ดินเพื่อเป็นที่ตั้งของสถานศึกษา

การใช้ที่ดินเพื่อเป็นที่ตั้งของสถานศึกษามีพื้นที่ 0.1584 ตร.กม. คิดเป็นร้อยละ 2.64 ของพื้นที่เขตเทศบาลเมืองลำพูน การใช้ที่ดินประเภทดังกล่าวพบว่า การกระจายตัวโดยส่วนใหญ่อุบัติภายนอกเขตตัวเมืองเก่าทางด้านทิศเหนือ ทางด้านตะวันตกเฉียงใต้ และทางด้านใต้ ของตัวเมืองเก่า ส่วนภายในเขตตัวเมืองเก่ามีสถานศึกษาขนาดเล็กที่ตั้งอยู่ภายในศาสนสถาน ซึ่งการใช้ที่ดินประเภทดังกล่าวตั้งอยู่ไม่ห่างจากเขตชุมชนและศูนย์กลางเมืองมากนัก

การใช้ที่ดินเพื่อเป็นที่ตั้งของศาสนสถาน

การใช้ที่ดินเพื่อเป็นที่ตั้งศาสนสถานมีพื้นที่ 0.2256 ตร.กม. คิดเป็นร้อยละ 3.76 ของพื้นที่เขตเทศบาลเมืองลำพูน การใช้ที่ดินประเภทดังกล่าวพบว่า กระจายตัวอยู่ทั่วไปในเมือง เนื่องจากในอดีต เมืองทริภุชไชย(ลำพูน) เคยเป็นศูนย์กลางทางด้านศาสนาของแคว้นทริภุชไชย และอาณาจักรล้านนาในช่วงต้น ดังได้กล่าวไว้ในเรื่องวิวัฒนาการของเมืองลำพูน ส่งผลให้การใช้ที่ดินประเภทดังกล่าวปรากฏให้เห็นอยู่ทั่วไปในเมืองลำพูน โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายในเขตกำแพงเมืองซึ่งเป็นที่ตั้งของชุมชนดั้งเดิม และพื้นที่ภายนอกเขตตัวเมืองเก่าทางด้านเหนือ ใต้ ตะวันตก

ของตัวเมืองเก่าในเขตชุมชน สำหรับสุสานพบว่าตั้งอยู่ทางด้านใต้ของเมืองซึ่งเป็นที่ลุ่มน้ำท่วมถึง

การใช้ที่ดินเพื่อการอุตสาหกรรม

การใช้ที่ดินเพื่อการอุตสาหกรรมมีพื้นที่ 0.0378 ตร.กม. คิดเป็นร้อยละ 0.63 ของพื้นที่เขตเทศบาลเมืองลำพูน การใช้ที่ดินประเภทดังกล่าวพบว่า มีการกระจายตัวอยู่ทั่วไป และปะปนกับการใช้ที่ดินประเภทอื่น ๆ โดยกระจายตัวตามแนวถนนสายหลักบริเวณศูนย์กลางเมืองและขึ้นไปทางด้านทิศเหนือ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมขนาดเล็ก ทำกันภายในครอบครัว ส่วนอุตสาหกรรมขนาดกลางพบว่ามีจำนวนน้อยแห่ง และอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ตั้งอยู่ภายนอกเขตกำแพงเมือง

การใช้ที่ดินเพื่อเป็นที่ตั้งของคลังสินค้า

การใช้ที่ดินเพื่อเป็นที่ตั้งของคลังสินค้านี้มีพื้นที่ 0.0051 ตร.กม. คิดเป็นร้อยละ 0.09 ของพื้นที่เขตเทศบาลเมืองลำพูน การใช้ที่ดินประเภทดังกล่าวพบว่า กระจายตัวปะปนกับการใช้ที่ดินประเภทอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้ที่ดินประเภทพาณิชยกรรม ประเภทพาณิชยกรรม และการพักอาศัย และประเภทอุตสาหกรรม ซึ่งจะอยู่ในเขตตัวเมืองเก่าและภายนอกเขตกำแพงเมืองบริเวณริมถนนทางด้านทิศเหนือของตัวเมืองเก่า โดยการใช้ที่ดินประเภทดังกล่าวมีน้อย เมื่อเทียบกับการใช้ที่ดินประเภทอื่น ๆ ทั้งนี้เนื่องจากการจัดเก็บสินค้าโดยส่วนใหญ่นิยมเก็บไว้ในเขตบริเวณบ้านมากกว่า โดยจะเก็บเป็นสัดส่วนนอกบริเวณบ้าน

การใช้ที่ดินเพื่อเป็นที่ตั้งของสวนสาธารณะและสนามกีฬา

การใช้ที่ดินเพื่อเป็นที่ตั้งของสวนสาธารณะและสนามกีฬามีพื้นที่ 0.0096 ตร.กม. คิดเป็นร้อยละ 0.16 ของพื้นที่ในเขตเทศบาลเมืองลำพูน การใช้ที่ดินประเภทดังกล่าวพบว่า มีจำนวนน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับการใช้ที่ดินประเภทอื่น ๆ โดยการใช้ที่ดินประเภทดังกล่าว ประกอบด้วย สนามเด็กเล่นบริเวณลานหน้าวัด สนามโรงเรียนบริเวณใกล้แหล่งชุมชน เพื่อเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ และเล่นกีฬา

การใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม

การใช้ที่ดินเพื่อเป็นการเกษตรกรรมมีพื้นที่ 1.6158 ตร.กม. คิดเป็นร้อยละ 26.93 ของพื้นที่ในเขตเทศบาลเมืองลำพูน การใช้ที่ดินประเภทดังกล่าวพบว่า มีการกระจายทางด้าน ตะวันตกเฉียงใต้ ทางด้านใต้ ทางด้านตะวันออกเฉียงเหนือ และทางด้านเหนือ ซึ่งโดยส่วนใหญ่ จะเป็นที่ราบลุ่มน้ำท่วมถึง โดยใช้เป็นที่นาและทำสวนผลไม้

การใช้ที่ดินเพื่อการสาธารณูปโภค

การใช้ที่ดินเพื่อการสาธารณูปโภคมีพื้นที่ 0.6120 ตร.กม. คิดเป็นร้อยละ 10.20 ของพื้นที่ในเขตเทศบาลเมืองลำพูน การใช้ที่ดินประเภทดังกล่าวพบว่า มีการกระจายตัวปะปนกับการใช้ที่ดินประเภทอื่น ๆ โดยเฉพาะภายในเขตตัวเมืองเก่า และพื้นที่นอกเขตตัวเมืองเก่าทางด้านเหนือ ส่วนโครงข่ายที่เป็นสาธารณูปโภคอีกประเภทหนึ่งคือ ถนน มีการวางโครงข่ายครอบคลุมทั่วทั้งบริเวณ โดยเฉพาะภายในเขตตัวเมืองเก่า ซึ่งเป็นศูนย์กลางความเจริญในทุก ๆ ด้าน ส่วนภายนอกเขตตัวเมืองเก่า โครงข่ายคมนาคมโดยส่วนใหญ่วางตัวยาวในแนวเหนือใต้ขนานกับลำแม่น้ำกวัง ส่วนโครงข่ายทางด้านตะวันตก และด้านตะวันออกเฉียงใต้ นับว่ามีโครงข่ายน้อย เมื่อเปรียบเทียบกับบริเวณอื่น ทั้งนี้ เนื่องจากการขยายตัวของชุมชนในบริเวณดังกล่าวมีไม่มากนัก

การใช้ที่ดินประเภทที่วางที่ยังไม่ได้พัฒนา

การใช้ที่ดินประเภทที่วางที่ยังไม่ได้พัฒนา มีพื้นที่ 2.8341 ตร.กม. คิดเป็นร้อยละ 47.24 ของพื้นที่ในเขตเทศบาลเมืองลำพูน การใช้ที่ดินประเภทดังกล่าวอยู่ปะปนกับการใช้ที่ดินประเภทอื่น ๆ ในเขตชุมชน และอยู่ในบริเวณภายนอกเขตชุมชนร่วมกับพื้นที่เกษตรกรรม ทางด้านตะวันออกเฉียงเหนือ และทางด้านตะวันออกเฉียงใต้ของตัวเมืองเก่า ซึ่งโดยส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มน้ำท่วมถึงบริเวณริมฝั่งแม่น้ำกวัง ในบางแห่งจะมีน้ำท่วมขังอยู่เป็นเวลานานในช่วงฤดูฝน และพื้นที่ดังกล่าวมีโครงข่ายถนนค่อนข้างน้อย เมื่อเปรียบเทียบกับบริเวณอื่น

การใช้ที่ดินในเขตเทศบาลเมืองลำพูน พ.ศ.2536 (แผนที่ 4.6)

จากการสำรวจการใช้ที่ดินภายในเขตเทศบาลลำพูน ปี พ.ศ.2536 พบว่าลักษณะโดยทั่วไปยังคงเป็นการใช้ที่ดินแบบผสมปะปนกัน (Mixed Used) การใช้ที่ดินประเภทพื้นที่วางที่ยังไม่ได้พัฒนาและการใช้ที่ดินเพื่อการทำการเกษตรกรรมลดลง ส่วนการใช้ที่ดินเพื่อการพักอาศัยและการ

การศึกษาจินตภาพเมืองลำพูน เพื่อการอนุรักษ์

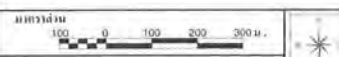
สัญลักษณ์

- แนวเขตเทศบาล
- ถนน
- ทางรถไฟ
- การใช้ที่ดินเพื่อการพักอาศัย
- การใช้ที่ดินเพื่อการพาณิชย์(รวม) และการพักอาศัย
- การใช้ที่ดินเพื่อการพาณิชย์(ยกเว้น)
- การใช้ที่ดินเพื่อเป็นที่ตั้งของสถาบันราชการ
- การใช้ที่ดินเพื่อเป็นที่ตั้งของสถาบันการศึกษา
- การใช้ที่ดินเพื่อเป็นที่ตั้งของศาสนสถาน
- การใช้ที่ดินเพื่อการอุตสาหกรรม
- การใช้ที่ดินเพื่อเป็นที่ตั้งของสวนสาธารณะและสนามกีฬา
- การใช้ที่ดินเพื่อเป็นที่ตั้งของคลังสินค้า
- การใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม
- การใช้ที่ดินเพื่อการสาธารณสุข(ยก)
- ที่ว่างที่ยังไม่ได้พัฒนา

แผนที่แสดง : การใช้ประโยชน์ที่ดินปี พ.ศ. 2536

ที่มา : ข้อมูลสำรวจ

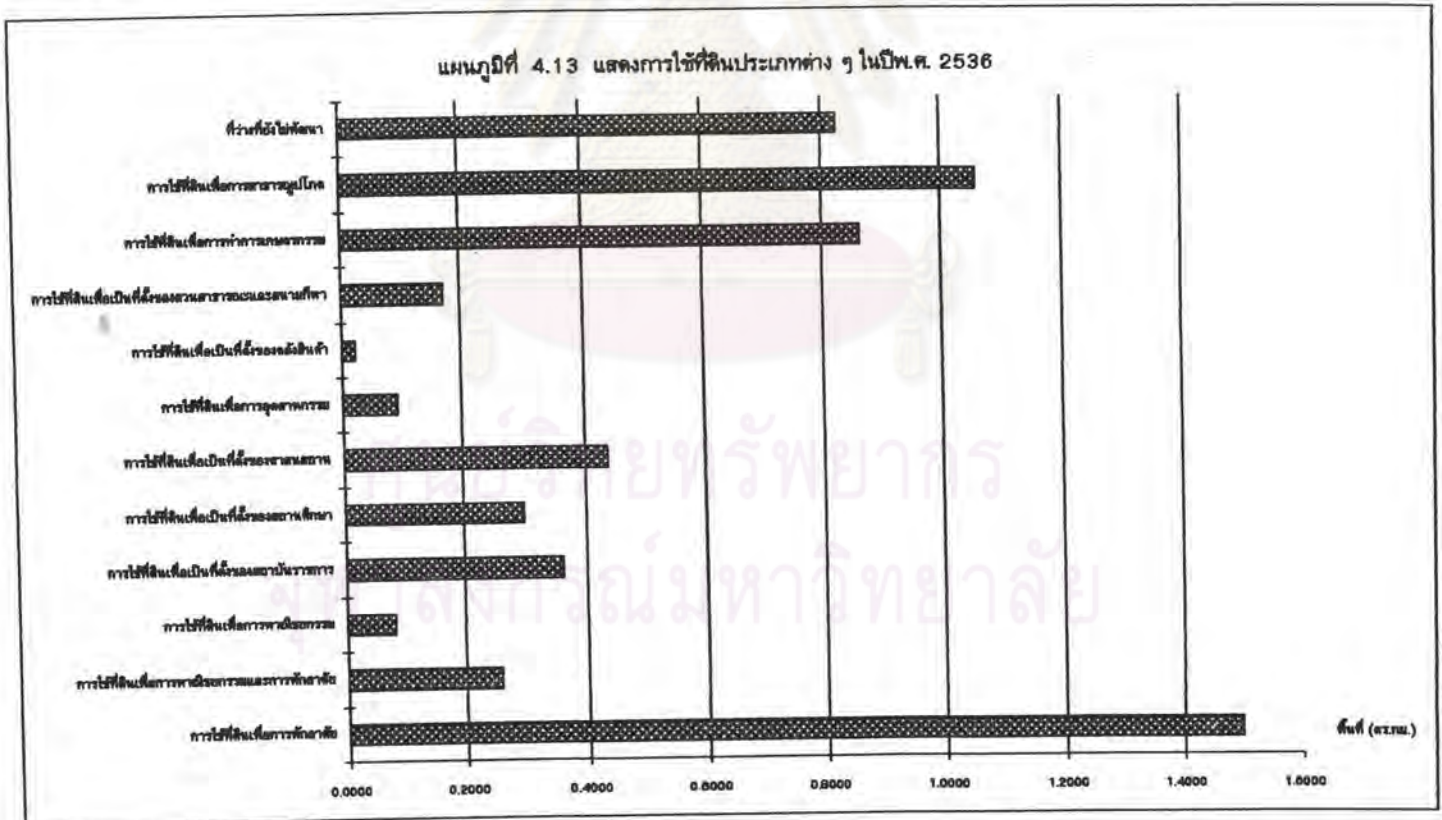

ภาควิชาการวางผังเมืองและภูมิสถาปัตย์
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.22 แสดงการใช้ที่ดินประเภทต่างๆ พ.ศ. 2536

รหัส	การใช้ที่ดินประเภท	พื้นที่ (ตร.กม.)	(%)
●	การใช้ที่ดินเพื่อการพักอาศัย	1.4989	24.98
●	การใช้ที่ดินเพื่อการพาณิชย์กรรมและอสังหาริมทรัพย์	0.2614	4.36
●	การใช้ที่ดินเพื่อการพาณิชย์กรรม	0.0833	1.39
●	การใช้ที่ดินเพื่อเป็นที่ตั้งของสถาบันราชการ	0.3635	6.06
●	การใช้ที่ดินเพื่อเป็นที่ตั้งของสถานศึกษา	0.3027	5.05
●	การใช้ที่ดินเพื่อเป็นที่ตั้งของสถานสถาน	0.4404	7.34
●	การใช้ที่ดินเพื่อการอุตสาหกรรม	0.0940	1.57
●	การใช้ที่ดินเพื่อเป็นที่ตั้งของคลังสินค้า	0.0249	0.42
●	การใช้ที่ดินเพื่อเป็นที่ตั้งของสวนสาธารณะและสวนพฤกษศาสตร์	0.1748	2.91
●	การใช้ที่ดินเพื่อการทำการเกษตรกรรม	0.8671	14.45
●	การใช้ที่ดินเพื่อการสาธารณูปโภค	1.0605	17.68
○	ที่ว่างที่ยังไม่พัฒนา	0.8285	13.81
	รวม	6.0000	100.00

ที่มา : จากการสำรวจ

ใช้ที่ดินเพื่อการสาธารณูปโภค เพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ทั้งนี้ เนื่องมาจากการจัดการตั้งให้ลำพูน เป็น แหล่งงานในภาคอุตสาหกรรม โดยการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมภายในจังหวัดลำพูน การใช้ที่ดินเพื่อ การพักอาศัย จึงมีส่วนช่วยในการรองรับแรงงานที่จะอพยพเข้ามาทำงานในภาคอุตสาหกรรม ที่ จังหวัดลำพูน ผนวกกับสิ่งรุ้งจวจนการพัฒนาที่ดินก่อให้เกิดประโยชน์มากที่สุดได้แก่ ระบบสาธารณูป โภค นั้นมีส่วนสำคัญในการพัฒนาที่ดิน เพื่อการพักอาศัย เพื่อการพาณิชย์กรรม และการใช้ที่ดิน ประเภทต่าง ๆ การใช้ที่ดินเพื่อการพักอาศัยมีพื้นที่ถึง 1.4989 ตร.กม. คิดเป็นร้อยละ 24.98 ของพื้นที่ในเขตเทศบาลเมืองลำพูน รองลงมาเป็นการใช้ที่ดินเพื่อการสาธารณูปโภคมีพื้นที่ 1.0605 ตร.กม. คิดเป็นร้อยละ 17.68 ของพื้นที่ในเขตเทศบาลเมืองลำพูน การใช้ที่ดินเพื่อการทำการ เกษตรกรรมมีพื้นที่ 0.8671 ตร.กม.คิดเป็นร้อยละ 14.45 ของพื้นที่ในเขตเทศบาลเมืองลำพูน ส่วนการใช้ที่ดินประเภทอื่น ๆ มีอยู่เป็นจำนวนน้อย เปรียบเทียบกับการใช้ที่ดินเพื่อการพาณิชย์กรรม และการพักอาศัยที่เพิ่มมากขึ้นภายในเขตตัวเมืองเก่า รวมทั้งบริเวณโครงข่ายคมนาคมโดยรอบ ศูนย์กลางเมือง และกระจายตัวตามแนวถนนสายหลักที่ตัดผ่านศูนย์กลางเมืองขึ้นไปทางด้านทิศ เหนือ และทางด้านทิศตะวันตก เนื่องจากโครงข่ายของถนนดังกล่าวสามารถนำไปสู่จังหวัด เชียง ใหม ซึ่งเป็นศูนย์กลางความเจริญของภูมิภาค โดยที่ทางทิศเหนือสามารถเข้าสู่จังหวัด เชียงใหม่ ผ่านทางอำเภอหางดง ส่วนทางด้านตะวันตก สามารถเข้าสู่จังหวัด เชียงใหม่ โดยผ่านทางอำเภอ สันป่าตอง ส่งผลทำให้พื้นที่เกษตรกรรมในบริเวณดังกล่าว เริ่ม เปลี่ยนเป็นการใช้ที่ดินเพื่อการพัก อาศัย โดยการตัดแบ่งซอยถนนและทำการจัดสรรที่ดิน ส่วนทางด้านทิศใต้และทิศตะวันตกเฉียงใต้ ซึ่งพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่พักอาศัย และสถานศึกษา ได้มีการจัดสรรที่ดินเข้าสู่พื้นที่เกษตรกรรม เช่น เดียวกัน รวมทั้งได้มีการพัฒนาพื้นที่ว่างเปล่าทางด้านตะวันออกเฉียงใต้ โดยจัดให้เป็นสถานีขนส่ง ประจำจังหวัด และสนามบินประจำจังหวัด ซึ่งสามารถแยกพิจารณาการใช้ที่ดินแต่ละประเภท ดังกล่าวต่อไปนี้ (ตารางที่ 4.22)

การใช้ที่ดินเพื่อการพักอาศัย

การใช้ที่ดินเพื่อการพักอาศัยมีพื้นที่ 24.98 ตร.กม. คิดเป็นร้อยละ 24.98 ของพื้นที่ ในเขตเทศบาลเมืองลำพูน จัดเป็นประเภทการใช้ที่ดินที่มีเนื้อที่มากที่สุด ลักษณะการพักอาศัยของ ประชาชนชาวเมืองลำพูนส่วนใหญ่เป็นการพักอาศัยประเภทบ้านเดี่ยวที่มีบริเวณ ซึ่งมีรั้วรอบขอบชิด สภาพโดยทั่วไปมีความร่มรื่นสงบ ปรกคลุมด้วยต้นไม้ ซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจของจังหวัดได้แก่ ลำไย ซึ่งปลูกควบคู่กับสถานที่พักอาศัย เนื่องจากลำพูนเป็นเมืองที่มีความเก่าแก่ และเป็นเมืองหลวงของ

แคว้นทริภุชยะจึงปรากฏสภาพบ้านเรือนที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ประกอบกับสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ โดยเฉพาะภายในเขตตัวเมืองเก่า จากการสำรวจทางกายภาพพบว่า มีอาคารพักอาศัยที่ความสำคัญทางด้านประวัติศาสตร์ของเมืองลำพูน เช่น คู่มเจ้าพงษ์ธาดา คู่มเจ้าวีรทัศน์ คู่มเจ้าหญิงพวงแก้ว และคู่มต้นแก้ว ซึ่งปัจจุบันได้กลายเป็นร้านอาหารและร้านขายของที่ระลึกไปแล้ว โดยที่คู่มเจ้าแต่ละคู่มจะมีลักษณะทางสถาปัตยกรรมที่แตกต่างกันไป คู่มเจ้าที่มีความสะอาดตาทางด้านสถาปัตยกรรมต่อผู้พบเห็นได้แก่ คู่มหลวงเมืองลำพูน ซึ่งเป็นที่พำนักของเจ้าผู้ครองนคร ปัจจุบันเป็นที่อยู่ของเจ้าพงษ์ธาดา ๗ ลำพูน ซึ่งเป็นทายาทของเจ้าจักรคำจรงค์ดี เจ้าผู้ครองนครลำพูนองค์สุดท้าย การกระจายตัวของอาคารใช้ที่ดินเพื่อการพักอาศัย มีทั้งภายในเขตตัวเมืองเก่า และนอกกำแพงเมืองเกือบทุกด้านตามแนวโครงข่ายถนน ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือขึ้นภายในจังหวัดลำพูน ทำให้แรงงานในภาคอุตสาหกรรมอพยพเพื่อเข้ามาทำงานในจังหวัดลำพูน จากเหตุการณ์ดังกล่าวส่งผลให้เกิดการก่อสร้างที่พักอาศัย เพื่อรองรับแรงงานดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น อีกทั้งเมืองลำพูนอยู่ไม่ไกลจากจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นเมืองหลักของภูมิภาค ผนวกกับราคาที่ดินในจังหวัดลำพูนค่อนข้างถูก เมื่อเปรียบเทียบกับราคาที่ดินในจังหวัดเชียงใหม่ จึงทำให้คนหันมาลงทุนจัดสรรที่ดินในจังหวัดลำพูนมากขึ้นกว่าในอดีตที่ผ่านมา ทั้งนี้เป็นเพราะส่วนหนึ่งรัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับจังหวัดลำพูนเพิ่มมากขึ้น จากแต่ก่อนดังจะเห็นได้จากทางภาครัฐได้เสนอให้สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ศึกษาจัดทำแผนปฏิบัติการ โครงการเมืองแฝด เชียงใหม่-ลำพูน เพื่อใช้เป็นการรอบนการวางแผนจัดระเบียบการใช้ประโยชน์ที่ดิน การกำหนดแหล่งที่ตั้งฐานชุมชนเมืองใหม่ และฐานการผลิตทางด้านอุตสาหกรรม ทำให้คนกล้าที่จะมาลงทุนภายในลำพูนมากขึ้น ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินจากพื้นที่เกษตรกรรมและพื้นที่ที่ยังไม่ได้พัฒนา กลายมาเป็นการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการพักอาศัย ทำให้พื้นที่ดังกล่าวมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็ว

การใช้ที่ดินเพื่อการพาณิชย์กรรมและการพักอาศัย

การใช้ที่ดินเพื่อการพาณิชย์กรรมและการพักอาศัยมีพื้นที่ 0.2614 ตร.กม. คิดเป็นร้อยละ 4.36 ของพื้นที่ในเขตเทศบาลเมืองลำพูน การใช้ที่ดินประเภทดังกล่าว ส่วนใหญ่กระจายตัวบริเวณภายในเขตตัวเมืองเก่าโดยเกาะตัวสองฝากถนนสายหลัก คือ ถนนอินทวงยศ ส่วนภายนอกเขตตัวเมืองเก่าพบว่า การใช้ที่ดินประเภทดังกล่าวส่วนใหญ่ เกาะตามสองฝากถนนที่ตัดออกจากศูนย์กลางเมืองทั้งในแนวเหนือ ตะวันตก และตะวันตกเฉียงใต้ โดยปะปนกับการใช้ที่ดินเพื่อ

การพักอาศัย เป็นสวนใหญ่

การใช้ที่ดินเพื่อการพาณิชย์กรรม

การใช้ที่ดินเพื่อการพาณิชย์กรรมมีพื้นที่ 0.0838 ตร.กม. คิดเป็นร้อยละ 1.39 ของพื้นที่ในเขตเทศบาลเมืองลำพูน การใช้ที่ดินประเภทดังกล่าวสวนใหญ่ กระจายตัวบริเวณในเขตกำแพงเมืองตามแนวโครงข่ายถนนมากกว่าภายนอกเขตตัวเมืองเก่าเมื่อนำมาเปรียบเทียบกัน ทั้งนี้เนื่องมาจาก พื้นที่ดังกล่าวเป็นศูนย์กลางความเจริญในด้านต่าง ๆ ของเมือง เช่น ศูนย์กลางของทางราชการ โดยเป็นที่ตั้งของศาลากลางจังหวัดลำพูน เป็นที่ตั้งของศูนย์การค้า ตลาดสด ร้านค้า โรงแรมที่พักต่าง ๆ และสถาบันการเงิน ส่วนภายนอกเขตตัวเมืองเก่า การใช้ที่ดินประเภทนี้สวนใหญ่กระจายตัวตามแนวถนนที่ตัดออกจากศูนย์กลางเมือง โดยเฉพาะทางด้านทิศเหนือ ซึ่งมีการขยายตัวปะปนกับการใช้ที่ดินประเภทอื่น ส่วนบริเวณรอบกำแพงเมืองด้านตะวันตก การใช้ที่ดินประเภทนี้สวนใหญ่ กระจายตัวตามแนวถนนที่ตัดออกจากศูนย์กลางเมือง โดยเฉพาะทางด้านทิศเหนือซึ่งมีการขยายตัวปะปนกับการใช้ที่ดินประเภทอื่น ๆ ส่วนบริเวณรอบกำแพงเมืองด้านตะวันตก การใช้ที่ดินประเภทการพาณิชย์กรรมสวนใหญ่เป็นประเภทสถานเริงรมย์ ส่วนทางด้านตะวันออก เชียงเหนือบริเวณหลังโรงเรียนจักรคำคณาทร เป็นสถานที่ตั้งของโรงแรมและสถานเริงรมย์ ส่งผลกระทบทางทัศนภาพต่อผู้พบเห็นทำให้ เกิดทัศนอุจาด เนื่องจากในบริเวณดังกล่าวเป็นที่ตั้งของ วัด โรงเรียน รวมทั้งโบราณสถานที่สำคัญอันเป็นที่สักการะบูชาของชาวเมืองลำพูน ส่วนทางตอนใต้ เป็นที่ตั้งของท่ารถที่ดำเนินงานโดยภาคเอกชนที่วิ่งจากลำพูนไปยังจังหวัดเชียงใหม่ โดยผ่านทางอำเภอสารภี ส่วนปัจจุบันได้มีโครงการสร้างศูนย์การค้าขึ้นภายในเขตตัวเมืองเก่าทางทิศเหนือ และโครงการสร้างโรงแรมที่ทันสมัยขึ้นทางด้านทิศตะวันออกของศูนย์กลางเมือง แสดงให้เห็นว่าลำพูนในอนาคตอันใกล้ ก่าสังจะ เปลี่ยนแปลงจากอดีตซึ่งเคยกล่าวว่า "ลำพูน เป็น เมือง เส็ก ที่เจียบสงบ ลำพูน เป็น เมือง แห่งพุทธศาสนา" ขณะนี้คำกล่าวดังกล่าวก่าสังจะ เปลี่ยนไป เนื่องจากโครงการต่าง ๆ ที่นำความเจริญเข้ามาสู่ตัวจังหวัด แต่ในทางกลับกันเราก็ไม่ควรลืมความเจริญทางด้านวัฒนธรรมหรือวิถีชีวิตที่อยู่ควบคู่กับ เมืองลำพูนมาจนถึงปัจจุบัน เช่นกัน

การใช้ที่ดิน เพื่อ เป็นที่ตั้งของสถาบันราชการ

การใช้ที่ดิน เพื่อ เป็นที่ตั้งของสถาบันราชการมีพื้นที่ 0.3635 ตร.กม. คิดเป็นร้อยละ 6.06 ของพื้นที่ในเขตเทศบาลเมืองลำพูน การใช้ที่ดินประเภทดังกล่าวสวนใหญ่ มีการกระจายตัว

บริเวณภายใน เขตตัวเมืองเก่า และตามแนวถนนสายหลัก ได้แก่ ถนนอินทวงยศ ส่วนภายนอกเขต
กำแพงเมืองทางด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือ มีย่านสถานที่ราชการที่สำคัญอีกแห่งหนึ่ง ประกอบด้วย
ด้วย สถานีรถไฟลำพูน แขวงการทางลำพูน และที่ทำการ ร.ส.พ. ส่วนบริเวณริมถนนสันป่าายาง
มีย่านของสถานที่ราชการที่ปรากฏชัดอีกแห่งหนึ่ง ประกอบด้วย สำนักงานเทศบาลเมืองลำพูน หอ
สมุดเฉลิมราชกุมารี ส่วนทางด้านตะวันตกเฉียงใต้มีย่านสถานที่ราชการ ประกอบด้วย แขวงการ
ทางลำพูน สำนักงานป่าไม้จังหวัดลำพูน และทางตอนใต้ของตัวเมืองเก่าเป็นที่ตั้งของ สถานีขนส่ง
จังหวัดลำพูน สำหรับในปัจจุบัน เริ่มมีการดำเนินการย้ายสถานที่ราชการไปยังสถานที่ซึ่งจัดเตรียม
ในบริเวณเขตผังเมืองรวมเมืองลำพูน ทั้งนี้ เพื่อเป็นการนำความเจริญไปสู่พื้นที่แห่งใหม่โดยเฉพาะ
ทางด้านสาธารณูปโภค สาธารณูปการ อีกทั้งยังเป็นการพัฒนาการใช้ประโยชน์ที่ดินภายในเขต
เทศบาลให้ได้ประโยชน์สูงสุด

การใช้ที่ดิน เพื่อ เป็นที่ตั้งของสถานศึกษา

การใช้ที่ดิน เพื่อ เป็นที่ตั้งของสถานศึกษามีพื้นที่ 0.3027 ตร.กม. คิดเป็นร้อยละ 5.05
ของพื้นที่ใน เขตเทศบาล เมืองลำพูน การใช้ที่ดินประเภทดังกล่าวโดยส่วนใหญ่อยู่ภายนอก เขตกำแพง
เมือง การขยายตัวของสถานศึกษากระจายตัวตามแนวถนนที่ตัดออกจากศูนย์กลางเมือง ซึ่งมี
บางส่วนของสถานศึกษา เดิมที่ขยายตัว เพิ่มพื้นที่ เข้าไปในพื้นที่ เกษตรกรรมข้างเคียง โดยที่สถาน
ศึกษาที่ตั้งขึ้นใหม่ของ เอกชนและสถานศึกษาของรัฐบาล ได้จัดตั้งในบริเวณซึ่งในอดีตเคยเป็นพื้นที่
เกษตรกรรม และพื้นที่ว่าง ทางด้านใต้ของตัวเมืองเก่า ผนวกกับในบริเวณใกล้เคียงกัน เป็นที่ตั้ง
ของสถานีขนส่งจังหวัดลำพูน และสนามกีฬาประจำจังหวัด ส่งผลให้พื้นที่โดยรอบของสถานศึกษา
ได้รับการพัฒนาพื้นที่ให้เป็นหมู่บ้านจัดสรร เนื่องจากมีความสะดวกในการเข้าถึง และเป็นพื้นที่ซึ่ง
อยู่ไม่ห่างไกลจากศูนย์กลางเมืองนัก จากการสำรวจพบว่า การใช้ที่ดิน เพื่อ เป็นที่ตั้งของสถาน
ศึกษาส่วนใหญ่ตั้งอยู่บริเวณภายนอกเขตตัวเมืองเก่า ประกอบด้วย โรงเรียนในระดับอาชีวศึกษา
มีเพียงแห่งเดียว คือ วิทยาลัยเทคนิคลำพูน ในระดับชั้นมัธยมศึกษาประกอบด้วย โรงเรียนจักรคำ
คณาทร โรงเรียนสวนบุญวิทยพัฒน์ เป็นต้น ระดับชั้นประถมศึกษาส่วนใหญ่เป็นโรงเรียน ในสังกัด
เทศบาล ประกอบด้วย โรงเรียนเทศบาลสันป่าายางหนองม โรงเรียนเทศบาลชุมชนสันป่าายางหลวง
โรงเรียนเทศบาลจามเทวี โรงเรียนอนุบาลลำพูน เป็นต้น ส่วนภายในเขตตัวเมืองเก่าค่อนข้าง
มีการใช้ที่ดิน เพื่อ เป็นที่ตั้งของสถานศึกษาน้อย เมื่อเปรียบเทียบกับการใช้ที่ดินประเภทเดียวกันใน
เขตนอกกำแพงเมือง โดยจากการสำรวจปรากฏเพียง 2 แห่ง คือ โรงเรียนที่เปิดสอนในระดับ

อนุบาล คือ โรงเรียนอนุบาลโบบุญ ส่วนอีกแห่งเป็นโรงเรียนสอนทางด้านพระปริยัติธรรม ตั้งอยู่ในบริเวณวัดพระธาตุทริภุญชัยวรมหาวิหาร คือ โรงเรียน เมธีวุฒิก

การใช้ที่ดินเพื่อเป็นที่ตั้งของศาสนสถาน

การใช้ที่ดินเพื่อเป็นที่ตั้งของศาสนสถานมีพื้นที่ 0.4404 ตร.กม. คิดเป็นร้อยละ 7.34 ของพื้นที่ในเขตเทศบาลเมืองลำพูน การใช้ที่ดินประเภทดังกล่าวส่วนใหญ่ กระจายตัวประปรายกับการใช้ที่ดินประเภทอื่น ๆ โดยเฉพาะภายในเขตตัวเมืองเก่าซึ่งเป็นชุมชนดั้งเดิม ปรากฏว่าการใช้ที่ดินประเภทดังกล่าวกระจุกตัวอย่างหนาแน่นภายในเขตตัวเมืองเก่า จากการสำรวจเป็นที่มาสังเกตว่าการใช้ที่ดินเพื่อเป็นที่ตั้งของศาสนสถานภายในเมืองลำพูน มีการสร้างวัดขึ้นประจำทิศต่างๆ ตามความคิดความเชื่อที่ว่า เพื่อเป็นพุทธปราการปกป้องเมืองในทิศต่างๆ จากตำนานที่เล่าขานสืบต่อกันมาว่าวัดทั้ง 4 ที่สร้างเป็นพุทธปราการป้องกันคุ้มครองพระนครให้ปราศจากภัยพิบัติ ได้ถูกสร้างขึ้นในสมัยพระนางจามเทวี ประกอบด้วย วัดอาพัทธาราม(วัดพระคงฤๅษี) เป็นพุทธปราการประจำทิศเหนือ วัดอรัญญิกรมนการาม(วัดดอนแก้ว) เป็นพุทธปราการประจำทิศตะวันออก วัดมหาวนาราม(วัดมหาวัน) เป็นพุทธปราการอารักขาทางฝ่ายทิศตะวันตก และวัดมหาสัตตาราม(วัดประตูลี้) เป็นพุทธปราการอารักขาทางฝ่ายทิศใต้ โดยวัดทั้ง 4 แห่ง ตั้งอยู่ภายนอกเขตตัวเมืองเก่า นอกจากนี้ยังปรากฏว่า โบราณสถานโดยส่วนใหญ่ตั้งอยู่ภายในเขตบริเวณวัด หรือห่างจากบริเวณวัดไม่มากนัก ทั้งนี้เนื่องมาจากในอดีตกาล พระมหากษัตริย์ เจ้านาย คหบดี และกลุ่มบุคคล นิยมสร้างเจดีย์ โบสถ์ วิหารในบริเวณวัด เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา สำหรับสถานที่ตั้งอยู่ทางด้านใต้ของเมือง ซึ่งในอดีตเป็นพื้นที่ศาสนสถานบางส่วน ได้ถูกพัฒนาพื้นที่เพื่อเป็นสนามกีฬาประจำจังหวัด และสถานีขนส่งประจำจังหวัดในปี พ.ศ.2524 และ พ.ศ.2526 ตามลำดับ นอกจากนี้ยังมีสุสานของทางเทศบาลอีกแห่งหนึ่ง ซึ่งตั้งอยู่ทางด้านตะวันออกเฉียงเหนือของตัวเมืองเก่า

การใช้ที่ดินเพื่อการอุตสาหกรรม

การใช้ที่ดินเพื่อการอุตสาหกรรมมีพื้นที่ 0.0940 ตร.กม. คิดเป็นร้อยละ 1.57 ของพื้นที่ในเขตเทศบาลเมืองลำพูน การใช้ที่ดินประเภทดังกล่าวโดยส่วนใหญ่ มีแต่อุตสาหกรรมขนาดเล็กที่เพิ่มมากขึ้น โดยกระจายตัวตามแนวถนนสายหลักขึ้นไปทางด้านทิศเหนือ และตามแนวถนนสายสำคัญที่อยู่โดยรอบกำแพงเมืองซึ่งอยู่ใกล้กับศูนย์กลางเมือง สำหรับโรงงานขนาดกลางมีการขยายพื้นที่โรงงานลงสู่พื้นที่เกษตรกรรมข้างเคียงเพิ่มมากขึ้น

การใช้ที่ดิน เพื่อเป็นที่ตั้งของคลังสินค้า

การใช้ที่ดิน เพื่อเป็นที่ตั้งของคลังสินค้ามีพื้นที่ 0.0249 ตร.กม. คิดเป็นร้อยละ 0.42 ของพื้นที่ในเขตเทศบาลเมืองลำพูน การใช้ที่ดินประเภทดังกล่าวยังคงพบว่า กระจายตัวและมีพื้นที่เพิ่มมากขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับอดีตภายในเขตตัวเมืองเก่าเป็นส่วนมาก ทั้งนี้คงเป็นผลสืบเนื่องสัมพันธ์กันกับการใช้ที่ดินเพื่อการพาณิชย์กรรมที่มีพื้นที่มากขึ้น แต่เมื่อนำไปเปรียบเทียบกับการใช้ที่ดินประเภทอื่น ๆ ก็ยังคงมีการใช้ที่ดินประเภทนี้น้อยดัง เช่นอดีตที่ผ่านมา

การใช้ที่ดิน เพื่อเป็นที่ตั้งของสวนสาธารณะและสนามกีฬา

การใช้ที่ดิน เพื่อเป็นที่ตั้งของสวนสาธารณะและสนามกีฬามีพื้นที่ 0.1748 ตร.กม. คิดเป็นร้อยละ 2.91 ของพื้นที่ในเขตเทศบาลเมืองลำพูน โดยที่การใช้ที่ดินประเภทดังกล่าวสวนใหญ่ตั้งอยู่บริเวณทางด้านใต้ของเมือง เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวได้ถูกพัฒนาพื้นที่เพื่อสร้างเป็นสนามกีฬาประจำจังหวัดในปีพ.ศ. 2524 ส่วนพื้นที่สวนสาธารณะทางเทศบาลเมืองลำพูน ได้คำนึงถึงความสำคัญของสภาพแวดล้อมของเมืองลำพูน โดยจัดให้มีงานสวนสาธารณะ ซึ่งอยู่ใน กองช่าง เทศบาลเมืองลำพูน โดยสวนสาธารณะที่มีอยู่ภายในเขตเทศบาลเมืองลำพูนสวนใหญ่ เป็นลักษณะสวนหย่อม ซึ่งกระจายตัวตามถนนสายหลักโดยทั่วไป สวนสุขภาพภายในเขตเทศบาลเมืองลำพูนตั้งอยู่ริมสะพานท่าขาม เป็นสวนสาธารณะอีกแห่งหนึ่งที่มีประชาชนชาวเมืองลำพูน นิยมที่จะพากันมาออกกำลังกาย ส่งผลให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างคนภายในเมืองลำพูน ซึ่งเกิดจากการออกกำลังกายรวมกัน นอกจากนี้ยังมีสวนสาธารณะที่มีสวนสุขภาพซึ่งดำเนินงานโดยเอกชน ตั้งอยู่ทางตอนใต้ของเมืองลำพูน จะเห็นได้ว่าทางราชการได้ให้ความสำคัญกับพื้นที่สีเขียว ซึ่งใช้เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจมากกว่าในอดีตที่ผ่านมา ทั้งนี้สังเกตได้จากในอดีตการใช้ที่ดินประเภทดังกล่าว มักจะใช้รวมกันกับการใช้ที่ดินประเภทอื่น ๆ เช่น สนามเด็กเล่นบริเวณลานวัด สนามโรงเรียน เป็นต้น

การใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม

การใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรกรรมมีพื้นที่ 0.8671 ตร.กม. คิดเป็นร้อยละ 14.45 ของพื้นที่ในเขตเทศบาลเมืองลำพูน การใช้ที่ดินประเภทดังกล่าวมีอยู่ทั่วไปทางด้านตะวันออกเฉียงใต้ทางด้านใต้ และทางด้านตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งการใช้ที่ดินประเภทนี้ลดลงไปเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เนื่องมาจาก พื้นที่ดังกล่าวได้รับการพัฒนาจากการขยายตัวของสถานศึกษา และการตัดแบ่งซอยถนนเพื่อการจัดสรรที่ดิน หรือเลิกทำการเกษตร เนื่องมาจากการทำเกษตรกรรมรายได้ไม่

แน่นอนและยังต้องคำนึงถึงสภาพดินฟ้าอากาศ ผนวกกับมีการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือขึ้นภายในจังหวัดลำพูน ทำให้เกิดแหล่งงานในภาคอุตสาหกรรมซึ่งมีมาทดแทนในภาคเกษตรกรรมโดยมีรายได้ที่แน่นอน ส่งผลให้พื้นที่เกษตรดั้งเดิมเริ่มมีการเปลี่ยนแปลง การใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อรอการพัฒนาและเพื่อรอการขาย โดยที่พื้นที่ดังกล่าวอยู่ไม่ห่างไกลจากเขตชุมชนมากนัก และเป็นพื้นที่ต่อเนื่องกับที่พักอาศัยดั้งเดิม

การใช้ที่ดินเพื่อการสาธารณูปโภค

การใช้ที่ดินเพื่อการสาธารณูปโภคมีพื้นที่ 1.0605 ตร.กม. คิดเป็นร้อยละ 17.68 ของพื้นที่ในเขตเทศบาลเมืองลำพูน การใช้ที่ดินประเภทดังกล่าวพบว่า มีมากภายในเขตกำแพงเมืองเนื่องจากในบริเวณดังกล่าวเป็นศูนย์กลางในทุก ๆ ด้าน ส่งผลให้การให้บริการของรัฐในด้านสาธารณูปโภคเป็นสิ่งจำเป็นในการรักษาความเจริญเติบโตของเมือง ดังนั้นการที่ในบริเวณดังกล่าวถูกกำหนดให้เป็นศูนย์กลางความเจริญในทุก ๆ ด้าน ระบบถนนและทางเท้าจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องมีโครงข่ายเชื่อมโยงกันอย่างทั่วถึงมากกว่าในบริเวณอื่น ๆ ส่วนภายนอกกำแพงเมือง ทางด้านต่าง ๆ ก็เช่นเดียวกัน มีการขยายตัวของการใช้ที่ดินประเภทดังกล่าว เข้าไปสู่พื้นที่ซึ่งในอดีตเป็นพื้นที่ว่าง และบางส่วนของพื้นที่เกษตรกรรม เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาที่ดิน ในบริเวณดังกล่าว ส่วนแนวถนนบริเวณทางด้านตะวันออกเฉียงเหนือขนานกับลำแม่น้ำกวัง นอกจากใช้ประโยชน์ในทางสัญจรแล้ว ในการตัดเส้นทางดังกล่าวเพื่อเป็นแนวป้องกันน้ำในแม่น้ำกวัง และน้ำจากที่ราบลุ่มทิศตะวันตกไหลเข้ามาสู่ในเขตเทศบาลเมืองลำพูน

การใช้ที่ดินประเภทที่ว่างที่ยังไม่พัฒนา

การใช้ที่ดินประเภทที่ว่างที่ยังไม่พัฒนามีพื้นที่ 0.8285 ตร.กม. คิดเป็นร้อยละ 13.81 ของพื้นที่ในเขตเทศบาลเมืองลำพูน โดยที่การใช้ที่ดินประเภทดังกล่าวส่วนใหญ่ กระจายตัวทางด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือ และทางด้านใต้ของเมือง พื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่ลุ่ม บริเวณริมฝั่งแม่น้ำกวังและแนวขนานกับแม่น้ำกวังมีกมมีน้ำท่วมซึ่งอยู่เสมอ นอกจากนี้ยังมีพื้นที่ว่างบางส่วนที่เป็นพื้นที่ของเอกชนรายใหญ่เพื่อที่จะลงทุนในการพัฒนาจัดสรรที่ดิน แต่เนื่องจากความไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจ ทางด้านการเมือง ทำให้คนไม่กล้าที่จะลงทุนในการพัฒนาพื้นที่ในช่วงเวลาดังแต่ปีพ.ศ. 2534-2535 ภายหลังจากเหตุการณ์ผ่านพ้นไป เศรษฐกิจเริ่มดีขึ้นเรื่อยๆ ส่งผลให้เกิดโครงการใหม่ขึ้นภายในเมืองลำพูน เช่น โครงการห้างสรรพสินค้าทันสมัย โครงการโรงแรมชั้นดีและโครงการ

จัดสรรที่ดินเพื่อพัฒนา เป็นที่อยู่อาศัย อันเป็นผลสืบเนื่องจากการที่ลำพูนได้ถูกกำหนดให้เป็นฐานการผลิตในภาคอุตสาหกรรมของภาคเหนือ โดยการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย และในอนาคตอันใกล้โครงการ เมืองแฝด เชียงใหม่-ลำพูน ซึ่งในปัจจุบันกำลังอยู่ในระหว่างการดำเนินการศึกษา โดยที่โครงการดังกล่าวได้สนับสนุนให้ลำพูนเป็นฐานการผลิตทางภาคอุตสาหกรรม และได้กำหนดให้ลำพูนเป็นชุมชนเมืองใหม่ เพื่อรองรับการขยายตัวของเมืองเชียงใหม่ในอนาคต จากโครงการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นและกำลังจะเกิดขึ้นในอนาคต ส่งผลกระทบต่อพื้นที่ว่างในอดีตซึ่งเคยปล่อยรกร้างไม่มีการใช้ประโยชน์ เริ่มมีการให้ความสำคัญของพื้นที่ที่ว่างดังกล่าวมากขึ้น โดยมีการพัฒนาพื้นที่ของเมืองลำพูนในการนำมาใช้ประโยชน์ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และเป็นการพัฒนาเมืองลำพูนให้เป็นที่รู้จักกับคนทั่วไปมากขึ้นกว่าในอดีตที่เปรียบลำพูนเสมือน "เมืองเล็กที่ซ่อนอยู่ในเมืองใหญ่" แต่ทั้งนี้ในการพัฒนาพื้นที่เมืองลำพูน ต้องคำนึงถึงเอกลักษณ์ที่บ่งบอกถึงความเป็นลำพูนในอดีตกาลด้วย

การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินระหว่าง พ.ศ. 2497-2536

จากการศึกษาการใช้ที่ดินในปี พ.ศ. 2497 และ พ.ศ. 2536 พบว่ามีการเปลี่ยนแปลงของการใช้ที่ดินประเภทต่าง ๆ พื้นที่ลดลงได้แก่ การใช้ที่ดินประเภทที่ว่างที่ยังไม่พัฒนา มีพื้นที่ลดลงถึง 2.0056 ตร.กม. คิดเป็นร้อยละ 33.43 ของพื้นที่ในเขตเทศบาลเมืองลำพูน และการใช้ที่ดินเพื่อการทำการเกษตรกรรมมีพื้นที่ลดลง 0.7487 ตร.กม. คิดเป็นร้อยละ 12.48 ของพื้นที่ในเขตเทศบาลเมืองลำพูน ส่วนการใช้ที่ดินที่มีพื้นที่เพิ่มขึ้นได้แก่ การใช้ที่ดินเพื่อการพักอาศัย มีพื้นที่เพิ่มขึ้น 1.1377 ตร.กม. คิดเป็นร้อยละ 18.96 ของพื้นที่ในเขตเทศบาลเมืองลำพูน การใช้ที่ดินเพื่อการสาธารณสุขมีพื้นที่เพิ่มขึ้น 0.4485 ตร.กม. คิดเป็นร้อยละ 7.475 ของพื้นที่ในเขตเทศบาลเมืองลำพูน การใช้ที่ดินเพื่อเป็นที่ตั้งของสถานีราชการมีพื้นที่เพิ่มขึ้น 0.2831 ตร.กม. คิดเป็นร้อยละ 4.72 ของพื้นที่ในเขตเทศบาลเมืองลำพูน การใช้ที่ดินเพื่อการพาณิชย์กรรม และการพักอาศัยมีพื้นที่เพิ่มขึ้น 0.2230 ตร.กม. คิดเป็นร้อยละ 3.72 ของพื้นที่ในเขตเทศบาลเมืองลำพูน การใช้ที่ดินเพื่อเป็นที่ตั้งของศาสนสถาน มีพื้นที่เพิ่มขึ้น 0.2148 ตร.กม. คิดเป็นร้อยละ 3.58 ของพื้นที่ในเขตเทศบาลเมืองลำพูน ส่วนการใช้ที่ดินประเภทอื่น ๆ มีการเปลี่ยนแปลงน้อยมาก เมื่อเปรียบเทียบกับการใช้ที่ดินที่กล่าวมาแล้วข้างต้น โดยที่การขยายตัวของการใช้ที่ดินเพื่อการพาณิชย์กรรม การใช้ที่ดินเพื่อการพาณิชย์กรรมและการพักอาศัย ส่วนใหญ่มีการกระจายตัวบริเวณภายในเขตตัวเมืองเก่าและบริเวณแนวถนนสายหลักขึ้นไปทางทิศเหนือ โดยเฉพาะการใช้ที่

ดิน เพื่อการพาณิชย์กรรมและการพักอาศัย นับว่ามีการขยายตัวเพิ่มมากขึ้นกว่าอดีตเป็นอย่างมาก ส่วนการไร้ที่ดินเพื่อการพักอาศัย ซึ่งนับว่ามีการขยายตัวสูงสุดในบรรดากาไร้ที่ดินประเภทต่าง ๆ การกระจายตัวของกาไร้ที่ดินประเภทนี้ส่วนใหญ่ กระจายตัวตามแนวโครงข่ายถนน และมีบางส่วนเริ่มกระจายตัวเข้าสู่พื้นที่ว่างและพื้นที่เกษตรกรรมข้างเคียง โดยการเปลี่ยนแปลงกาไร้ที่ดินประเภทต่าง ๆ สามารถแยกพิจารณาได้ดังต่อไปนี้ (ตารางที่ 4.23)

การเปลี่ยนแปลงกาไร้ที่ดินเพื่อการพักอาศัย

กาไร้ที่ดินเพื่อการพักอาศัย การเปลี่ยนแปลงมีลักษณะพื้นที่เพิ่มมากขึ้น 1.1377 ตร.กม. คิดเป็นร้อยละ 18.96 ของพื้นที่ในเขตเทศบาลเมืองลำพูนและนับ เป็นการเปลี่ยนแปลงอันดับสูงสุด โดยที่กาไร้ที่ดินประเภทนี้ส่วนใหญ่กระจายตัวอยู่ในเขตตัวเมืองเก่า และนอกกำแพงเมืองตามแนวถนนที่ตัดเข้าสู่ศูนย์กลางเมือง การเปลี่ยนแปลงของกาไร้ที่ดินประเภทนี้ส่วนใหญ่ได้ขยายตัวเข้าสู่พื้นที่ว่างที่ยังไม่ได้พัฒนาและพื้นที่เกษตรกรรมบางส่วน โดยเฉพาะบริเวณใกล้กับแนวถนน ทั้งนี้เนื่องจากลำพูนมีแนวโน้มในการพัฒนาเมืองค่อนข้างสูง ผนวกกับโครงการต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งโดยภาครัฐและภาคเอกชน ทำให้เกิดการสร้างที่พักอาศัย เพื่อรองรับแรงงานในภาคอุตสาหกรรมที่เข้ามาในลำพูน และชุมชนเมืองใหม่เพื่อรองรับการขยายตัวของเมืองเชียงใหม่ในอนาคต

การเปลี่ยนแปลงกาไร้ที่ดินเพื่อการพาณิชย์กรรมและการพักอาศัย

กาไร้ที่ดินเพื่อการพาณิชย์กรรมและการพักอาศัย การเปลี่ยนแปลงมีลักษณะพื้นที่เพิ่มขึ้น 0.2230 ตร.กม. คิดเป็นร้อยละ 3.72 ของพื้นที่ในเขตเทศบาลเมืองลำพูน กาไร้ที่ดินประเภทดังกล่าวส่วนใหญ่ กระจายตัวรวมกับการไร้ที่ดินเพื่อการพักอาศัย บริเวณภายในเขตตัวเมืองเก่า และตามโครงข่ายถนนโดยรอบศูนย์กลางเมือง ส่วนภายนอกเขตตัวเมืองเก่า การกระจายตัวตามแนวถนนสายหลักที่ตัดผ่านศูนย์กลางเมือง โดยเฉพาะถนนสายหลักที่ผ่านขึ้นไปทางทิศเหนือของตัวเมืองเก่า การเปลี่ยนแปลงของกาไร้ที่ดินประเภทนี้ มีเพิ่มมากขึ้นภายในเขตตัวเมืองเก่า และมีการขยายตัวไปทางด้านทิศตะวันตกเฉียงใต้ที่ได้พัฒนาเป็นตลาดสด ซึ่งเป็นแห่งอุปโภคและบริโภคที่สำคัญแห่งหนึ่งของเมืองลำพูนโดยมีย่านการค้าเกิดขึ้นในบริเวณใกล้เคียงกับถนนสดดังกล่าว ส่วนบริเวณนอกเขตตัวเมืองเก่าพบว่า กาไร้ที่ดินประเภทนี้ส่วนใหญ่มีการขยายตัวตามแนวถนน ที่ตัดออกจากศูนย์กลางเมือง แต่มีการเปลี่ยนแปลงน้อยมาก เมื่อเปรียบเทียบกับ การเปลี่ยนแปลงใน

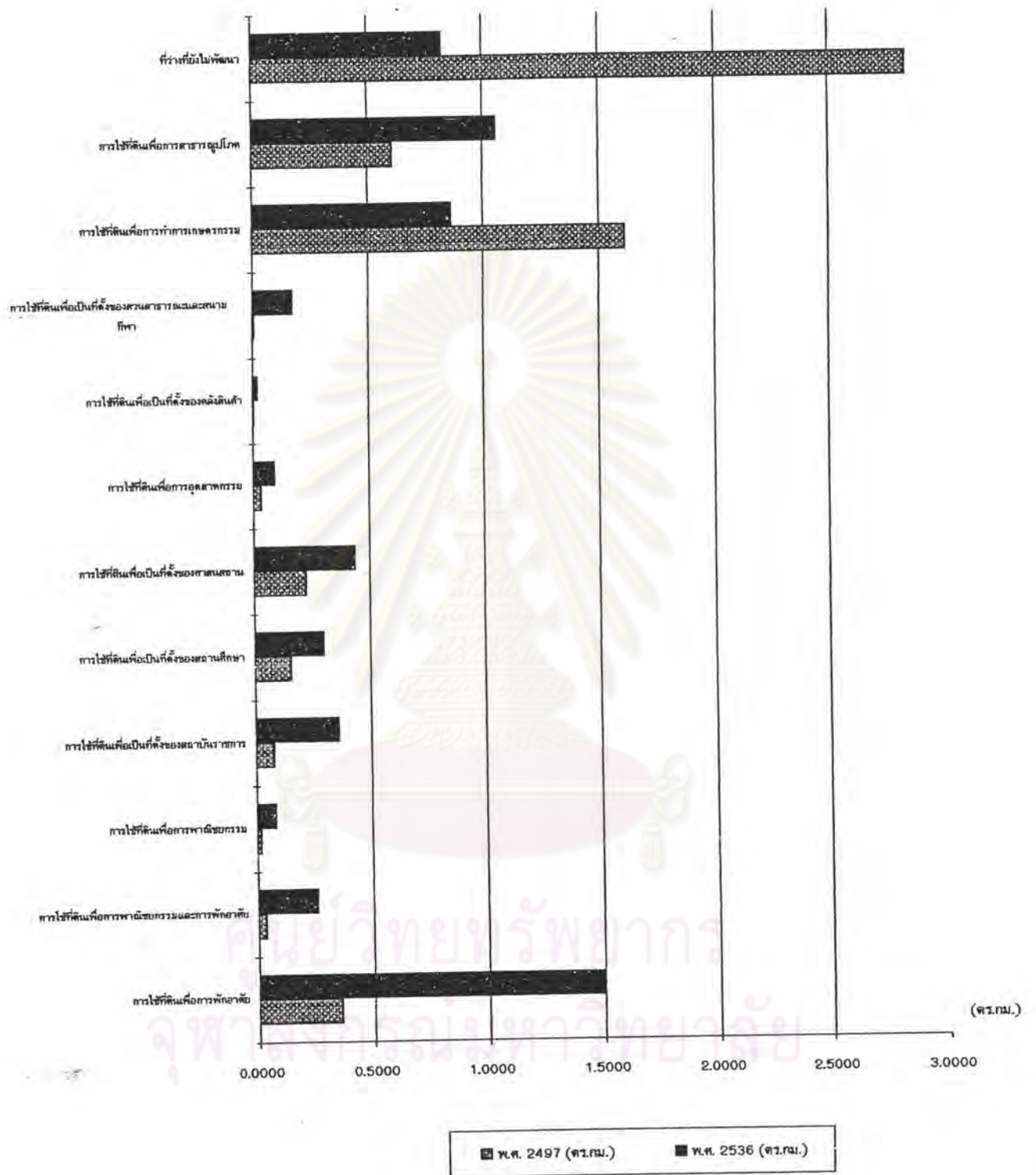
ตารางที่ 4.23 แสดงอัตราการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินระหว่างปีพ.ศ. 2497และปีพ.ศ.2536

รหัส	การใช้ที่ดินประเภท	พ.ศ. 2497 (ตร.กม.)	(%)	พ.ศ. 2536 (ตร.กม.)	(%)	อัตราการเปลี่ยนแปลง
●	การใช้ที่ดินเพื่อการพักอาศัย	0.3612	6.02	1.4989	24.98	1.1377
●	การใช้ที่ดินเพื่อการพาณิชย์รวมและการพักอาศัย	0.0384	0.64	0.2614	4.36	0.2230
●	การใช้ที่ดินเพื่อการพาณิชย์รวม	0.0216	0.36	0.0833	1.39	0.0617
●	การใช้ที่ดินเพื่อเป็นที่ตั้งของสถาบันราชการ	0.0804	1.34	0.3635	6.06	0.2831
●	การใช้ที่ดินเพื่อเป็นที่ตั้งของสถานศึกษา	0.1584	2.64	0.3027	5.05	0.1443
●	การใช้ที่ดินเพื่อเป็นที่ตั้งของศาสนสถาน	0.2256	3.76	0.4404	7.34	0.2148
●	การใช้ที่ดินเพื่อการอุตสาหกรรม	0.0378	0.63	0.0940	1.57	0.0562
●	การใช้ที่ดินเพื่อเป็นที่ตั้งของคลังสินค้า	0.0051	0.09	0.0249	0.42	0.0198
●	การใช้ที่ดินเพื่อเป็นที่ตั้งของสวนสาธารณะและสนามกีฬา	0.0096	0.16	0.1748	2.91	0.1652
●	การใช้ที่ดินเพื่อการท่าอากาศยาน	1.6158	26.93	0.8671	14.45	-0.7487
●	การใช้ที่ดินเพื่อการสาธารณูปโภค	0.6120	10.20	1.0605	17.68	0.4485
○	ที่ว่างที่ยังไม่พัฒนา	2.8341	47.24	0.8285	13.81	-2.0056
	รวม	6.0000	100.00	6.0000	100.00	

ที่มา : จากการทำนาย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิที่ 4.14 แสดงอัตราการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินระหว่าง ปีพ.ศ.2497 และปีพ.ศ.2536

เขตตัวเมืองเก่า

การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินเพื่อการพาณิชย์กรรม

การใช้ที่ดินเพื่อการพาณิชย์กรรม การเปลี่ยนแปลงมีลักษณะพื้นที่เพิ่มขึ้น 0.0617 ตร.กม. คิดเป็นร้อยละ 1.03 ของพื้นที่ในเขตเทศบาลเมืองลำพูน การใช้ที่ดินประเภทดังกล่าวส่วนใหญ่กระจายตัวภายในเขตตัวเมืองเก่า และตามแนวถนนสายหลักที่ตัดผ่านศูนย์กลางเมืองโดยเฉพาะเส้นทางด้านเหนือ ซึ่งเป็นเส้นทางที่นำไปสู่จังหวัดเชียงใหม่ ผ่านทางอำเภอสารภี การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินประเภทดังกล่าวส่วนใหญ่เพิ่มมากขึ้นในบริเวณเขตตัวเมืองเก่า โดยเฉพาะพื้นที่ทางด้านตะวันตกเฉียงใต้ ซึ่งในอดีตเคยเป็นพื้นที่ว่างที่ยังไม่ได้พัฒนา ได้ถูกพัฒนาให้เป็นตลาดสด ซึ่งเป็นศูนย์รวมของอาหารสด อาหารแห้ง ตลอดจนสินค้าอุปโภค และบริโภค ส่งผลให้บริเวณใกล้เคียงมีการพัฒนาพื้นที่กลายเป็นการใช้ที่ดินเพื่อการพาณิชย์กรรมและการพักอาศัย ส่วนในอนาคตอันใกล้นี้เมืองลำพูนมีโครงการก่อสร้างห้างสรรพสินค้าทันสมัยซึ่งตั้งอยู่ในบริเวณข้างวัดช้างสี ภายในเขตตัวเมืองเก่า ขณะนี้อยู่ในระหว่างการดำเนินการศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ ส่วนการใช้ที่ดินประเภทนี้ภายนอกเขตตัวเมืองเก่า โดยส่วนใหญ่มีการเปลี่ยนแปลงตามแนวถนนสายหลักทางด้านทิศเหนือ

การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินเพื่อเป็นที่ตั้งของสถาบันราชการ

การใช้ที่ดินเพื่อเป็นที่ตั้งของสถาบันราชการ การเปลี่ยนแปลงมีลักษณะพื้นที่เพิ่มขึ้น 0.2831 ตร.กม. คิดเป็นร้อยละ 4.72 ของพื้นที่ในเขตเทศบาลเมืองลำพูน โดยที่การใช้ที่ดินประเภทดังกล่าวส่วนใหญ่เกาะกลุ่มกันมากภายในเขตตัวเมืองเก่า บริเวณโดยรอบศูนย์กลางเมืองและตามแนวถนนสายหลักที่ตัดออกจากกำแพงเมืองขึ้นไปทางทิศเหนือ รวมทั้งตามแนวถนนสายสำคัญที่อยู่โดยรอบ การเปลี่ยนแปลงของการใช้ที่ดินประเภทนี้ส่วนใหญ่ มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านทิศใต้ แต่เมื่อเปรียบเทียบกับการใช้ที่ดินประเภทอื่นนั้นว่าการใช้ที่ดินประเภทดังกล่าวมีการเปลี่ยนแปลงน้อย ทั้งนี้เนื่องจากมีโครงการย้ายสถาบันราชการบางส่วนออกไปนอกเขตเทศบาลเมืองและไปตั้งศูนย์ราชการแห่งใหม่บริเวณด้านตะวันออกของแม่น้ำกวัง ซึ่งผลจากการย้ายสถาบันราชการนับเป็นปัจจัยสำคัญ ในการนำความเจริญไปสู่พื้นที่ดังกล่าวโดยเฉพาะ ทางด้านสาธารณูปโภค สาธารณูปการ นอกจากนี้เป็นการพัฒนาพื้นที่ในเขตเทศบาลในการใช้ที่ดินให้เกิดประโยชน์สูงสุด

การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน เพื่อเป็นที่ตั้งของสถานศึกษา

การใช้ที่ดิน เพื่อเป็นที่ตั้งของสถานศึกษา การเปลี่ยนแปลงมีลักษณะพื้นที่เพิ่มขึ้น 0.1443 ตร.กม. คิดเป็นร้อยละ 2.41 ของพื้นที่ในเขตเทศบาลเมืองลำพูน การใช้ที่ดินประเภทดังกล่าวส่วนใหญ่กระจายตัวภายนอกเขตตัวเมืองเก่า ตามแนวถนนสายสำคัญที่ตัดออกจากศูนย์กลางเมือง โดยการเปลี่ยนแปลงของการใช้ที่ดินประเภทดังกล่าว มีการขยายตัวเข้าสู่พื้นที่เกษตรกรรมข้างเคียง และมีการขยายตัวของสถานศึกษาออกไปสู่วิถีชุมชนเมือง ตามแนวถนนสายสำคัญไม่ไกลจากศูนย์กลางเมืองมากนักและมีความสะดวกในการเข้าถึงพื้นที่ดังกล่าว โดยที่การใช้ที่ดินประเภทดังกล่าวที่ขยายตัวเพิ่มขึ้น ส่วนมากเป็นสถานศึกษาในระดับประถมศึกษามากกว่าสถานศึกษาระดับอื่น ๆ และสถานศึกษาที่เพิ่มขึ้นส่วนใหญ่เป็นสถานศึกษาสังกัดเทศบาล

การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน เพื่อเป็นที่ตั้งของศาสนสถาน

การใช้ที่ดิน เพื่อเป็นที่ตั้งของศาสนสถาน การเปลี่ยนแปลงมีลักษณะพื้นที่เพิ่มขึ้น 0.2148 ตร.กม. คิดเป็นร้อยละ 3.58 ของพื้นที่ในเขตเทศบาลเมืองลำพูน การใช้ที่ดินประเภทดังกล่าวส่วนใหญ่เกาะกลุ่มภายในบริเวณเขตตัวเมืองเก่า และกระจายตัวปะปนกับการใช้ที่ดินเพื่อการพักอาศัยภายในชุมชน การเปลี่ยนแปลงของการใช้ที่ดินประกอบดังกล่าวบางส่วนลดลง เนื่องจากมีการนำพื้นที่ไปใช้ในการสร้างสถานศึกษาในบริเวณวัด บางส่วนเพิ่มขึ้นจากพื้นที่ว่างที่ยังไม่พัฒนาในอดีตโดยนำมาใช้ เป็นพื้นที่สุสานของทางเทศบาลถึง 2 แห่ง ประกอบด้วย สุสานบ้านหลวง อยู่ทางตอนใต้ของตัวเมืองเก่า และสุสานคูช้างอยู่ทางด้านตะวันออกเฉียงเหนือของตัวเมืองเก่า จึงมีส่วนทำให้พื้นที่ของการใช้ที่ดินดังกล่าว เพิ่มขึ้น

การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินเพื่อการอุตสาหกรรม

การใช้ที่ดินเพื่อการอุตสาหกรรม การเปลี่ยนแปลงมีลักษณะพื้นที่เพิ่มขึ้น 0.0562 ตร.กม. คิดเป็นร้อยละ 0.94 ของพื้นที่ในเขตเทศบาลเมืองลำพูน การใช้ที่ดินประเภทดังกล่าวส่วนใหญ่กระจายตัวภายนอกเขตตัวเมืองเก่าบริเวณตามแนวถนนโดยรอบศูนย์กลางเมือง และตามแนวถนนสายหลักที่ตัดออกจากศูนย์กลางเมืองขึ้นไปทางด้านทิศเหนือ การเปลี่ยนแปลงของการใช้ที่ดินประเภทดังกล่าวส่วนใหญ่กระจายตัวตามแนวถนนสายสำคัญที่ตัดออกจากศูนย์กลางเมือง โดยที่ส่วนมากการใช้ที่ดินที่เปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น เป็นอุตสาหกรรมขนาดเล็ก ส่วนโรงงานอุตสาหกรรมขนาดกลางที่กระจายตัวอยู่บริเวณถนนทางด้านตะวันออกเฉียงเหนือและทางด้านตะวันตกของตัวเมือง

เท่ามีการขยายพื้นที่ไปสู่พื้นที่เกษตรกรรมข้างเคียง ส่วนทางด้านใต้และทางด้านตะวันตกเฉียงใต้ มีลักษณะ เช่น เดียวกัน

การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน เพื่อเป็นที่ตั้งของคลังสินค้า

การใช้ที่ดิน เพื่อเป็นที่ตั้งของคลังสินค้า การเปลี่ยนแปลงมีลักษณะพื้นที่เพิ่มขึ้น 0.0198 ตร.กม. คิดเป็นร้อยละ 0.33 ของพื้นที่ในเขตเทศบาลเมืองลำพูน การใช้ที่ดินประเภทดังกล่าว ส่วนใหญ่กระจายตัวภายในเขตตัวเมืองเก่าและบริเวณพื้นที่รอบนอกเขตตัวเมืองเก่า โดยกระจายตัวปะปนกับการใช้ที่ดินเพื่อการพาณิชย์กรรม การพาณิชย์กรรมและการพักอาศัย และการอุตสาหกรรม การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินของพื้นที่ดังกล่าวส่วนใหญ่ มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มมากขึ้นภายในเขตตัวเมืองเก่ามากกว่าภายนอกเขตตัวเมืองเก่า ทั้งนี้เนื่องมาจากภายในเขตกำแพงเมืองมีการใช้ที่ดินเพื่อการพาณิชย์กรรม การพาณิชย์กรรมและการพักอาศัย ซึ่งจำเป็นต้องใช้พื้นที่ในการจัดเก็บสินค้าเพื่อเป็นการประหยัดในการขนส่ง ส่งผลให้การใช้ที่ดินประเภทนี้มีมากภายในเขตตัวเมืองเก่า แต่เมื่อทำการเปรียบเทียบกับการใช้ที่ดินประเภทอื่นแล้ว นับว่าการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินประเภทดังกล่าวมีน้อย เนื่องจากเมื่อคำนึงถึงความเหมาะสมทางด้านราคาที่ดินประชาชนชาวเมืองลำพูนจึงเห็นถึงประโยชน์การใช้ที่ดินประเภทอื่น ๆ มากกว่าการใช้ที่ดินในประเภทนี้

การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน เพื่อเป็นที่ตั้งของสวนสาธารณะและสนามกีฬา

การใช้ที่ดิน เพื่อเป็นที่ตั้งของสวนสาธารณะและสนามกีฬา การเปลี่ยนแปลงมีลักษณะพื้นที่เพิ่มขึ้น 0.1652 ตร.กม. คิดเป็นร้อยละ 2.75 ของพื้นที่ในเขตเทศบาลเมืองลำพูน การใช้ที่ดินประเภทดังกล่าวในอดีต มีเพียงพื้นที่บริเวณลานวัดที่ว่างและสนามกีฬาของโรงเรียน ภายหลังทางเทศบาลได้ให้ความสำคัญในการปรับปรุงสภาพแวดล้อมของเมืองลำพูน ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของการใช้ที่ดินประเภทดังกล่าวกระจายตัวทั่วไปบริเวณริมถนนรอบกำแพงเมือง บริเวณประตูเมืองด้านต่าง ๆ และบริเวณริมฝั่งแม่น้ำกวัง โดยมีลักษณะของสวนสาธารณะส่วนใหญ่จะเป็นประเภทสวนหย่อม ส่วนพื้นที่สวนสาธารณะที่มีบริเวณ ประกอบด้วย พื้นที่สวนสาธารณะบริเวณลานอนุสาวรีย์พระนางจามเทวี สวนสุขภาพเทศบาลเมืองลำพูนบริเวณสะพานท่าขาม สวนสาธารณะเจ้าหญิงแขกแก้ว ตั้งอยู่บริเวณด้านหลังศาลากลางจังหวัดลำพูน สวนสาธารณะบริเวณตรงข้ามกับวัดสันป่ายางหลวง และสวนสาธารณะศรีนคร ตั้งอยู่บริเวณด้านหลังสำนักงานป่าไม้จังหวัดลำพูน ซึ่งเป็นสวนสาธารณะของเอกชน นอกจากนี้ในบริเวณทางตอนใต้ของตัวเมืองเก่า เป็นที่ตั้งของ

สนามกีฬาประจำจังหวัด ซึ่งในอดีตเคยเป็นพื้นที่ว่างที่ยังไม่ได้พัฒนา จะเห็นได้ว่าทางภาครัฐบาล และ เอกชนได้ให้ความสำคัญในการสร้างสภาพแวดล้อมของ เมืองลำพูนให้มีความร่มรื่น น่าอยู่ยิ่งขึ้น

การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินเพื่อการทำการเกษตรกรรม

การใช้ที่ดินเพื่อการทำการเกษตรกรรม การเปลี่ยนแปลงมีลักษณะพื้นที่ลดลง 0.7487 ตร.กม. คิดเป็นร้อยละ 12.48 ของพื้นที่ในเขตเทศบาลเมืองลำพูน การใช้ที่ดินประเภทดังกล่าว ซึ่งในอดีตมีการกระจายตัวบริเวณทางด้านตะวันตกเฉียงใต้ ทางด้านใต้ และทางด้านตะวันออกเฉียงใต้ เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวมีความเหมาะสมในด้านการทำการเกษตรกรรม เพราะในบริเวณดังกล่าวเป็นพื้นที่ลุ่ม ลักษณะดินจึงมีความอุดมสมบูรณ์มากกว่าในบริเวณอื่น ผนวกกับบริเวณดังกล่าวใกล้เคียงกับแม่น้ำกวัง จึงทำให้ดินในบริเวณดังกล่าวอุดมสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ยันเนื่องมาจากตะกอนที่แม่น้ำพัดพามา การเปลี่ยนแปลงของการใช้ที่ดินประเภทดังกล่าว มีการเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากการขยายตัวของการใช้ที่ดินประเภทอื่นๆ เช่น การใช้ที่ดินเพื่อการพักอาศัย เพื่อเป็นที่ตั้งของสถานศึกษา เพื่อเป็นที่ตั้งของสวนสาธารณะและสนามกีฬา เพื่อการสาธารณสุขเป็นต้น ในบริเวณทางด้านตะวันตกเฉียงใต้ ทางด้านใต้ตั้งที่ใดก็ตามมาแล้วข้างต้น ส่วนพื้นที่ทางด้านตะวันออกเฉียงเหนือบางส่วน ได้เลิกทำการเกษตรกรรม และพัฒนาพื้นที่ เพื่อรองรับการลงทุน ในการใช้ประโยชน์ที่ดินในด้านอื่น ๆ ซึ่งพื้นที่ดังกล่าวส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ของ เอกชนรายใหญ่ ส่วนทางด้านตะวันตก เริ่มมีการพัฒนาพื้นที่ในการจัดสรรแบ่งขายเป็นรายแปลงเพื่อการพักอาศัย ทั้งนี้เห็นได้ว่าพื้นที่ที่ทำการเกษตรกรรมมีพื้นที่ลดลง คงเป็นผลเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงฐานการผลิตของจังหวัดจากในอดีตพึ่งพาทางด้านเกษตรกรรมเพียงอย่างเดียว ส่งผลให้พื้นที่โดยส่วนใหญ่ในอดีตใช้ในการเพาะปลูก ส่วนในปัจจุบันฐานการผลิตของจังหวัดเริ่มมีการเปลี่ยนแปลง เข้าสู่ภาคอุตสาหกรรม โดยการขึ้นำของการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ส่งผลให้มีการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือในจังหวัดลำพูน ทำให้มีแรงงานในภาคอุตสาหกรรมหลั่งไหล เข้าสู่จังหวัดลำพูนมากขึ้น ความต้องการด้านที่พักอาศัยพร้อมกับสิ่งอำนวยความสะดวกจึงเป็นสิ่งที่ตามมา จากสภาวะการดังกล่าวทำให้การใช้ที่ดินเพื่อการพักอาศัย เพื่อการพาณิชย์กรรม เพื่อการพาณิชย์กรรมและการพักอาศัย มีจำนวนพื้นที่เพิ่มมากขึ้น ภายหลังการเกิดนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือในจังหวัดลำพูนผลสืบเนื่องที่ตามมาคือ การหาพื้นที่รองรับการใช้ที่ดินดังกล่าวข้างต้น การใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม และการใช้ที่ดินประเภทที่ว่างที่ยังไม่ได้พัฒนา เป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้สำหรับการรองรับการใช้ประโยชน์ที่ดินดังกล่าว ทั้งนี้เนื่องจากประการแรก ราคาที่ดินมีราคาค่อนข้างต่ำ

เมื่อเปรียบเทียบกับการใช้ที่ดินประเภทอื่น ประการที่สอง การทำการเกษตรกรรมจำเป็นต้องพึ่งสภาพดินฟ้าอากาศ และมีผลผลิตที่ไม่แน่นอน ส่งผลให้ประชาชนชาวเมืองลำพูนหันมาประกอบอาชีพอื่น ๆ โดยเฉพาะการเป็นพนักงานในนิคมอุตสาหกรรม ทำให้อาชีพทางการเกษตรมีคนทำลดน้อยลงและบางส่วนได้เลิกลา เปลี่ยนอาชีพในที่สุด ประการสุดท้าย จากเหตุผลในประการที่สอง ทำให้เจ้าของที่ดินในภาคเกษตรกรรม เริ่มนำที่ดินมาทำการจัดสรร และแบ่งขายเป็นรายแปลง ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง การใช้ประโยชน์ที่ดินจากพื้นที่เกษตรกรรม เป็นการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการพักอาศัย จากเหตุการณ์ดังกล่าวส่งผลให้พื้นที่เกษตรกรรมลดจากอดีตเป็นอย่างมาก และมีแนวโน้มที่จะลดลงอีกในอนาคต เนื่องจากโครงการที่จะเกิดขึ้นภายในจังหวัดลำพูน เช่น โครงการเมืองแฝด เชียงใหม่-ลำพูน ที่ทางสภาพัฒนาได้วางแผนขึ้นทำให้ ลำพูน เป็นฐานการผลิตในภาคอุตสาหกรรม และ เป็นชุมชนใหม่ที่จะรองรับการขยายตัวของ เมือง เชียงใหม่

การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินเพื่อการสาธารณูปโภค

การใช้ที่ดินเพื่อการสาธารณูปโภค การเปลี่ยนแปลงมีลักษณะพื้นที่เพิ่มขึ้น 0.4485 ตร.กม. คิดเป็นร้อยละ 7.48 ของพื้นที่ในเขตเทศบาลเมืองลำพูน การใช้ที่ดินประเภทดังกล่าวพบว่ามีมากบริเวณภายในเขตตัวเมืองเก่าและพื้นที่นอกกำแพงเมืองทางด้านเหนือ โดยมีโครงข่ายถนนค่อนข้างมากและบริเวณกว้าง รวมทั้งบริเวณทางด้านตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งเป็นบริเวณพื้นที่ของทางการรถไฟและสถานีรถไฟ และการใช้ที่ดินเพื่อกิจการด้านสาธารณูปโภค ส่วนสำนักงานทางด้านสาธารณูปโภคพบว่า มีมากบริเวณรอบกำแพงเมือง และตามแนวถนนสายสำคัญที่ตัดออกจากศูนย์กลางเมืองแต่ไม่ไกลจาก เขตชุมชนมากนัก การเปลี่ยนแปลงของการใช้ที่ดินประเภทดังกล่าวเป็นไปในลักษณะตัด เชื่อมต่อกับถนนสายหลัก และมีการตัดซอยถนนลงสู่พื้นที่ว่าง เพื่อเป็นการพัฒนาพื้นที่ให้ก่อเกิดประโยชน์ในการใช้ที่ดินภายใน เมืองให้ได้มากที่สุด จะเห็นได้ว่าการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินประเภทนี้มีเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากการใช้ที่ดินประเภทดังกล่าวมีส่วนขึ้นำในการพัฒนาพื้นที่ ทางภาครัฐบาลจึงให้ความสำคัญในการเพิ่มพื้นที่การใช้ที่ดินประเภทนี้ เพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาเมืองในอนาคต

การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินประเภทที่ว่างที่ยังไม่พัฒนา

การใช้ที่ดินประเภทที่ว่างที่ยังไม่พัฒนา การเปลี่ยนแปลงมีลักษณะพื้นที่ลดลง 2.0056 ตร.กม. คิดเป็นร้อยละ 33.43 ของพื้นที่ในเขตเทศบาลเมืองลำพูน การใช้ที่ดินประเภทดังกล่าว

กระจายตัวอยู่ทั่วไปภายในชุมชน โดยส่วนใหญ่อยู่ภายนอกเขตตัวเมืองเก่า และมีอยู่เป็นบริเวณกว้างทางด้านตะวันออก เชียงเหนือ อันเนื่องมาจากการเลิกทำการเกษตร เพื่อรอพัฒนา หรือการจัดสรรที่ดิน ส่วนทางด้านตะวันออก เชียงใต้และด้านใต้ ซึ่งในอดีตเคยเป็นพื้นที่ว่างที่ยังไม่ได้พัฒนา ภายหลังพื้นที่ดังกล่าวได้ลดจำนวนลง เนื่องจากการพัฒนาที่ดินให้เป็นสนามกีฬาประจำจังหวัดและสถานีขนส่งจังหวัดลำพูน ส่วนพื้นที่ว่างในบริเวณอื่นๆ เริ่มลดลงเป็นอย่างมาก อันเนื่องมาจากการให้ความสำคัญทางด้านสาธารณสุขของทางราชการ เพื่อเป็นการพัฒนาพื้นที่ต่าง ๆ ภายในตัวเมืองให้ก่อเกิดประโยชน์สูงสุด โดยการตัดถนน เกิดเป็นโครงข่ายเชื่อมต่อถึงกันอย่างมีระบบ ส่วนทางภาคเอกชนเองก็มีการพัฒนาพื้นที่ว่างของตนเองในอดีต โดยการจัดสรรที่ดินเพื่อแบ่งขายดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ส่งผลให้ราคาที่ดินถีบตัวสูงขึ้น ทำให้พื้นที่ว่างซึ่งในอดีตมีอยู่มากได้ลดจำนวนลง

3. การคมนาคมขนส่ง (ภาพประกอบที่ 4.4)

การคมนาคมขนส่ง เป็นองค์ประกอบทางกายภาพที่สำคัญของเมือง โดยทำหน้าที่ในการเชื่อมโยงส่วนต่าง ๆ ภายในเมืองลำพูนเข้าด้วยกัน อีกทั้งยังเป็นการเชื่อมโยงระหว่างเมืองลำพูนกับระบบคมนาคมขนส่งของประเทศอีกด้วย การคมนาคมขนส่งสามารถแบ่งเป็นประเด็นที่จะศึกษาออกเป็นประเด็นใหญ่ ๆ ได้ดังต่อไปนี้

- 3.1 โครงข่ายการสัญจร
- 3.2 การขนส่ง
- 3.3 ปริมาณการจราจร
- 3.4 จำนวนยานพาหนะ
- 3.5 การจัดระเบียบการจราจร

3.1 โครงข่ายการสัญจร

โครงข่ายการสัญจรสามารถแบ่งประเภทตามทางสัญจรได้ 3 ประเภท

ประกอบด้วย

- 3.1.1 โครงข่ายการสัญจรทางบก
- 3.1.2 โครงข่ายการสัญจรทางน้ำ

- 1 สถานีรถไฟลำพูน
- 2 สถานีขนส่งผู้โดยสารจังหวัดลำพูน
- 3 ท่าจอดรถโดยสารประจำทาง เชียงใหม่-ลำพูน
- 4 รถโดยสารประจำทาง เชียงใหม่-ลำพูน
- 5-7 รถโดยสารขนาดเล็ก
- 8 รถจักรยานยนต์รับจ้าง
- 9 รถสามล้อถีบ

ภาพประกอบที่ 4.4 แสดงการคมนาคมขนส่งภายในเขตชุมชนเมืองลำพูน

3.1.3 โครงข่ายการสัญจรทางอากาศ

3.1.1 โครงข่ายการสัญจรทางบก

สำหรับโครงข่ายการสัญจรทางบกสามารถแบ่งแยกได้ตามลักษณะของการสัญจรได้ต่อไปนี้

ทางรถไฟ

ในเขตเทศบาลเมืองลำพูน มีเส้นทางรถไฟผ่านทางด้านตะวันออกของตัวเมือง และมีสถานีรถไฟประจำจังหวัดตั้งอยู่ทางด้านตะวันออกเฉียงเหนือ จากสถานีรถไฟที่ผ่านจังหวัดลำพูนทั้งหมด 6 สถานี คือ สถานีป่าเฒ่า สถานีลำพูน สถานีหนองหล่ม สถานีศาลาแม่ทา สถานีท่าชมพู่ และสถานีขุนตาล โดยมีระยะทางที่รถไฟผ่านจากจังหวัดลำพูนถึงกรุงเทพฯ 729 กิโลเมตร ส่วนระยะทางรถไฟที่ผ่านในจังหวัดมีความยาวประมาณ 68 กิโลเมตร ในปัจจุบันมีขบวนรถไฟเที่ยวขึ้นและเที่ยวลง ผ่านสถานีรถไฟลำพูนเป็นขบวนสินค้า 8 ขบวน และรถขบวนรถโดยสาร 9 ขบวน ได้แก่ รถโดยสารธรรมดา รถเร็ว รถด่วน และรถด่วนพิเศษ (ตารางที่ 4.24)

จากอดีตก่อนที่มีการสร้างทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 11 การรถไฟมีความสำคัญในการเดินทางระหว่างเมืองลำพูนกับอำเภอที่เส้นทางรถไฟผ่าน และระหว่างจังหวัดลำพูนกับจังหวัดอื่นๆ แต่ภายหลังจากการสร้างทางหลวงหมายเลข 11 ทำให้ประชาชนหันมาใช้บริการคมนาคมขนส่งทางถนน ซึ่งเป็นระบบการคมนาคมที่มีโครงข่ายเชื่อมโยงกันอย่างทั่วถึง และสามารถเดินทางได้สะดวกกว่าในอดีต ส่งผลให้การคมนาคมขนส่งทางรถไฟ มีความสำคัญค่อนข้างน้อยลง (วีรพล เชาวน์ลักษณะ, 2531)

ทางรถยนต์

ก. ระบบถนน ระบบถนนภายในเขตเทศบาลเมืองลำพูนสามารถแบ่งตามประเภทต่าง ๆ ได้ดังต่อไปนี้

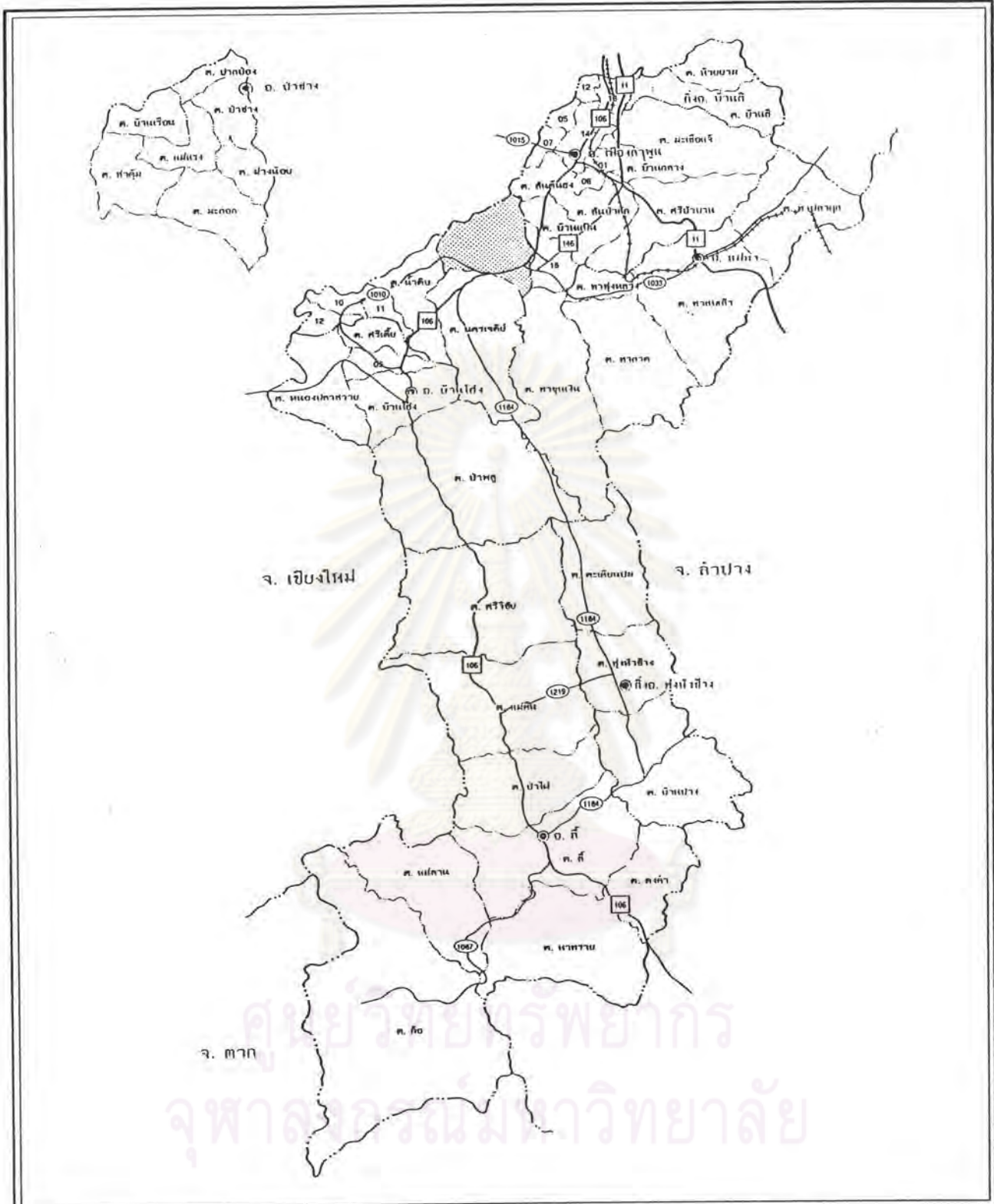
1) โครงข่ายการสัญจรระดับจังหวัด (แผนที่ 4.7)

เป็นถนนที่เชื่อมต่อระหว่างจังหวัดลำพูนกับจังหวัดใกล้เคียง ประกอบด้วย ถนนสายประธาน (Highway) เป็นถนนที่รถสามารถแล่นด้วยความเร็วสูง มีความกว้างมากกว่าถนนประเภทอื่น และถนนสายหลัก (Primary Distributor) เป็นถนน

ตารางที่ 4.24 แสดงขบวนรถไฟโดยสารที่ผ่านสถานีลำพูน พ.ศ. 2535

ขบวนที่	สถานีต้นทาง	สถานีปลายทาง	ถึงสถานีลำพูน	หมายเหตุ
35	กรุงเทพฯ	เชียงใหม่	19.21 น.	รถเร็ว
37	กรุงเทพฯ	เชียงใหม่	04.51 น.	รถเร็ว
7	กรุงเทพฯ	เชียงใหม่	07.01 น.	รถด่วน
5	กรุงเทพฯ	เชียงใหม่	07.42 น.	รถด่วนพิเศษ
99	กรุงเทพฯ	เชียงใหม่	11.35 น.	รถเร็ว
38	เชียงใหม่	กรุงเทพฯ	15.53 น.	รถเร็ว
8	เชียงใหม่	กรุงเทพฯ	17.37 น.	รถด่วน
6	เชียงใหม่	กรุงเทพฯ	19.51 น.	รถด่วนพิเศษ
60	เชียงใหม่	กรุงเทพฯ	21.09 น.	รถเร็ว
58	เชียงใหม่	กรุงเทพฯ	07.35 น.	รถเร็ว

ที่มา : สถานีรถไฟลำพูน จังหวัดลำพูน

การศึกษาจินตภาพเมืองลำพูนเพื่อการอนุรักษ์

สัญลักษณ์

- แนวเขตตำบล
- แนวเขตอำเภอ
- แนวเขตจังหวัด
- ถนน
- ทางรถไฟ

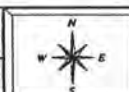
แผนที่แสดง : โครงข่ายการสัญจรระดับอำเภอ ระดับจังหวัด

มาตราส่วน 5 0 5 10 20 กิโลเมตร

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนที่ 4.7

สายหลักของเมือง ซึ่งตัดผ่านพื้นที่สวนใหญ่ของตัวเมือง มักเป็นถนนที่มีสถานที่สำคัญของจังหวัด ตั้งอยู่ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

- จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 11 (สายชุปเปอร์ไฮเวย์ ลำปาง-เชียงใหม่) ระยะทางประมาณ 34 กม. ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 106 (เชียงใหม่ - ลำพูนสายเก่า) ระยะทางประมาณ 27 กม. โดยที่เส้นทางดังกล่าวผ่านจังหวัดเชียงใหม่ ทางด้านอำเภอสารภี และทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1015 (ลำพูน-สันป่าดอง) เป็นอีกเส้นทางหนึ่ง ซึ่งนำไปสู่จังหวัดเชียงใหม่ โดยผ่านทางด้านอำเภอสันป่าดอง

- จังหวัดลำปาง ประกอบด้วยทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 11 ระยะทางประมาณ 70 กม. และจากจังหวัดลำปางสามารถติดต่อกับจังหวัดพะเยา และเชียงรายได้ โดยอาศัยทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1

- จังหวัดเชียงราย โดยเส้นทางจากลำพูนเข้าสู่จังหวัดเชียงใหม่ แล้วเดินทางตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1019 ระยะทางประมาณ 210 กม.

- จังหวัดแพร่ และน่าน โดยทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 11 ผ่านจังหวัดลำปาง จนถึงอำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่ แล้วเลี้ยวเข้าสู่ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 101 เข้าสู่จังหวัดแพร่ และน่าน ตามลำดับ

2) โครงข่ายการสัญจรระดับอำเภอ (แผนที่ 4.7)

เป็นถนนที่เชื่อมต่อระหว่างอำเภอเมืองลำพูน กับอำเภออื่น ๆ ในจังหวัดลำพูน ส่วนใหญ่ประกอบด้วยถนนสายหลัก (Primary Distributor) และถนนสายรอง (District Distributor) ซึ่งเป็นถนนที่แยกย่อยออกจากถนนสายหลักของจังหวัด มีความหนาแน่นของการสัญจรรองมาจากถนนสายหลัก ดังรายละเอียดต่อไปนี้

- อำเภอป่าซาง อำเภอบ้านโฮ้ง อำเภอลี้ จากอำเภอเมืองลำพูน ตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 106 ลงสู่ทางใต้ประมาณ 10 กม. จะถึงอำเภอป่าซาง จากอำเภอป่าซางไปอีกประมาณ 29 กม. ตามเส้นทางเดิมจะถึงอำเภอบ้านโฮ้ง และจากอำเภอบ้านโฮ้งอีกประมาณ 66 กม. จะถึงอำเภอลี้ และจากอำเภอลี้สามารถติดต่อกับจังหวัดลำปางโดยผ่านทางอำเภอเถิน ระยะทางประมาณ 45 กม.

- อำเภอม่อนดำ จากอำเภอเมืองลำพูน ตามทางหลวง

แผ่นดินหมายเลข 11 ลงสู่ทิศตะวันออก ประมาณ 16 กม. จะถึงอำเภอแม่ทา

- อำเภอป่าซาง กิ่งอำเภอทุ่งหัวช้าง จากอำเภอเมืองลำพูน ตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 106 ลงสู่ทิศใต้ผ่านอำเภอป่าซาง และจากอำเภอป่าซาง ประมาณ 19 กม. เลี้ยวเข้าสู่ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1184 ไปอีกประมาณ 76 กม. จะถึงกิ่งอำเภอทุ่งหัวช้าง

3) โครงการสำรวจระดับเมือง

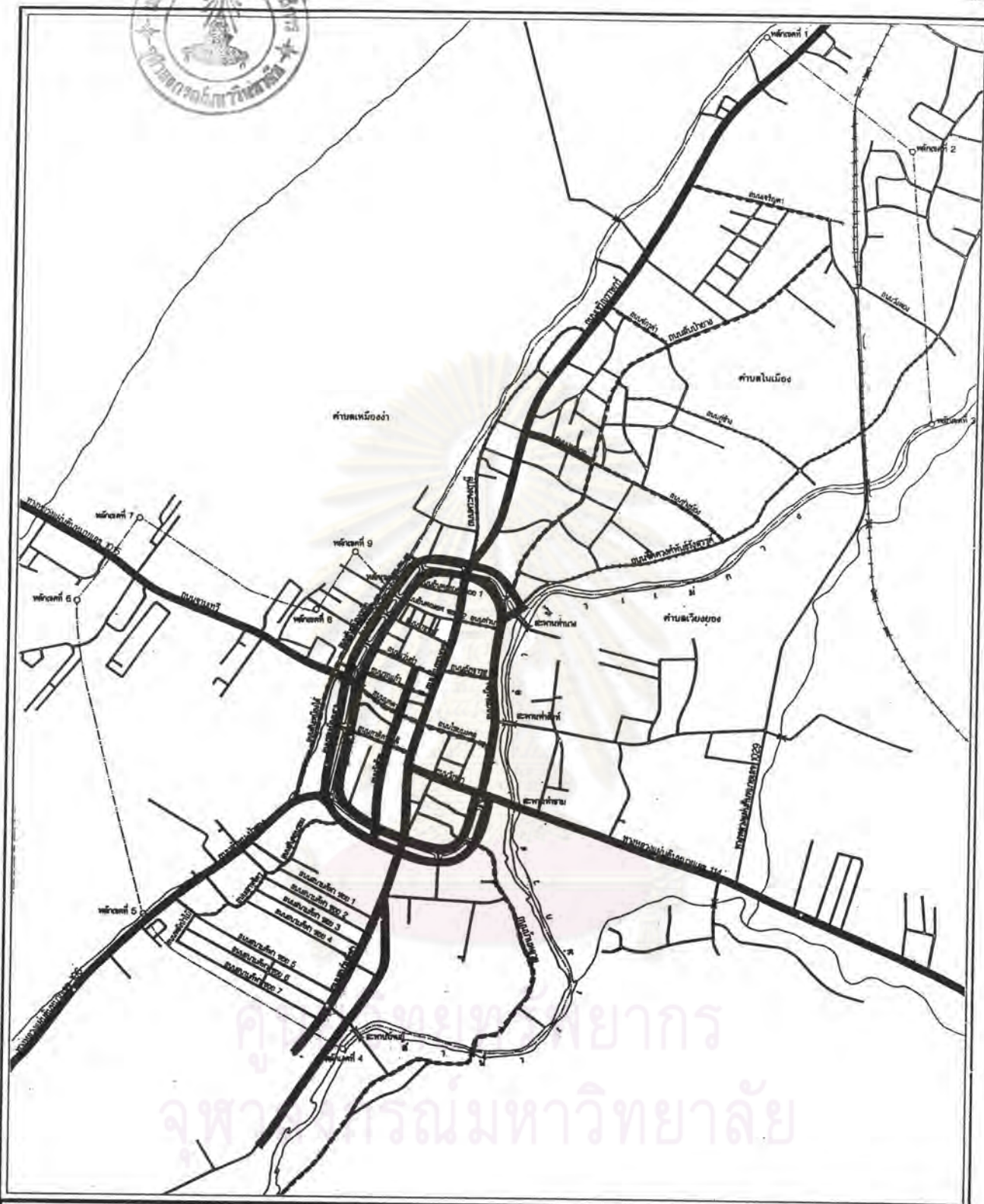
ภายในเขตชุมชนเมืองลำพูนมีถนนภายในเมืองทั้งหมด 47 สาย สามารถแบ่งออกเป็น 2 ส่วนใหญ่ๆ ประกอบด้วย ถนนภายในเขตคูเมืองมีทั้งหมด 17 สาย และถนนภายนอกเขตคูเมือง มีทั้งหมด 30 สาย โดยที่สามารถแบ่งตามขนาดความกว้างของถนนได้ดังต่อไปนี้ (แผนที่ 4.8)

ถนนภายในเขตคูเมือง

1. ถนนสายหลัก (Primary Distributor) เป็นถนนสายหลักของเมือง ซึ่งตัดผ่านพื้นที่ส่วนใหญ่ของตัวเมือง มีขนาดความกว้างของเส้นทาง 8-14 เมตร ประกอบด้วย ถนนอินทงยศ ถนนวังขวา ถนนวังซ้าย ถนนรอบเมืองใน ถนนรอบเมืองนอก
2. ถนนสายรอง (District Distributor) เป็นถนนที่เชื่อมต่อกับถนนสายหลักภายในเขตชุมชนเมืองลำพูน มีขนาดความกว้างของเส้นทาง 6-7 เมตร ประกอบด้วย ถนนแวนคำ ถนนรถแก้ว ถนนมุกดา ถนนอิฏฐารส ถนนไชยมงคล
3. ถนนสายย่อย (Local Distributor) เป็นถนนที่มีขนาดความกว้างของเส้นทาง 3.50- 5.00 เมตร ประกอบด้วย ถนนราชวงศ์ ถนนภาคิกาวงศ์ ถนนท่านาง

ถนนภายนอกเขตคูเมือง

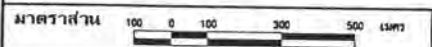
1. ถนนสายหลัก (Primary Distributor) ประกอบด้วย ถนนเจริญราษฎร์ ถนนเทศบาล 1 ถนนจามเทวี ถนนลำพูน-ป่าซาง ถนนประตูสี่ ถนนสนามกีฬา
2. ถนนสายรอง (District Distributor) ประกอบด้วย ถนนสันป่ายาง ถนนสันเหมืองเหนือ ถนนสันเหมืองใต้ ถนนบ้านหลวย ถนนจักรคำ ถนนเจริญตา ถนนช่างมือทอง

การศึกษาจินตภาพเมืองลำพูนเพื่อการอนุรักษ์

- สัญลักษณ์**
- แนวเขตเทศบาล
 - ถนน
 - ทางรถไฟ
 - ถนนสายหลัก
 - ถนนสายรอง
 - ถนนสายย่อย

แผนที่แสดง : โครงข่ายการสัญจรระดับเมือง

ที่มา : กองช่าง เทศบาลเมืองลำพูน

ภาควิชาการวางผังและสถาปัตยกรรมเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผ่นที่ 4.8

3. ถนนสายย่อย (Local Distributor) ประกอบด้วย ถนนพระคงฤาษี ถนนจิตดวงศ์พันธ์รังสรรค์ ถนนทุ่งช้าง ถนนสันดอนรอม เป็นต้น

ข. ระบบโครงข่ายถนน

ระบบโครงข่ายถนนของเมืองลำพูน สามารถแสดงถึงรูปร่างลักษณะของเมือง (Urban form) ได้เป็นอย่างดี โดยที่ระบบโครงข่ายถนนภายในเขตชุมชนเมืองลำพูน สามารถแบ่งตามลักษณะทางกายภาพออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. ระบบโครงข่ายถนนภายในเขตคูเมือง เมื่อมองภาพโดยรวม โครงข่ายถนนในบริเวณดังกล่าวเป็นแบบตาตาราง (Rectilinear) โดยมี ถนนอินทงยศเป็นถนนสายหลักของเมือง (Main Axis) ผ่านกลางเมืองและมีถนนอื่นๆ แดกแยกเป็นโครงข่ายทั้งทางด้านตะวันออก และตะวันตกของถนนสายหลัก นอกจากนี้ยังมี ถนนวังซ้าย ซึ่งตัดขนานกับถนนสายหลัก เป็นถนนซึ่งช่วยแบ่งเบาปริมาณการจราจรของถนนสายหลัก ในช่วงโมงเร่งด่วนทางด้านทิศใต้ภายใน เขตคูเมือง ส่วนถนนรอบเมืองใน และถนนรอบเมืองนอก เป็นถนนวงแหวนที่หล่อหุ้มย่านพาณิชยกรรมภายในตัวเมืองลำพูน โดยที่ถนนดังกล่าวเป็นถนนที่ใช้หลักเสี่ยงในการผ่านใจกลางเมืองลำพูนที่สำคัญ อีกเส้นทางหนึ่ง

2. ระบบโครงข่ายถนนภายนอกเขตคูเมือง เมื่อมองภาพโดยรวม เป็นโครงข่ายถนนแบบแนวยาว (Linear) โดยประกอบด้วย ถนนสายหลัก ทุ่งออกเป็นรัศมีจาก เขตคูเมืองตามทิศทางต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ ทิศเหนือ มีถนนสายหลัก คือ ถนนเจริญราษฎร์ เป็นถนนที่เชื่อมต่อกับถนนอินทงยศบริเวณประตูช้างสี โดยที่เส้นทางดังกล่าว สามารถนำไปสู่จังหวัดเชียงใหม่ ส่งผลก่อให้เกิดอาคารพาณิชยกรรม และการก่อสร้างบ้านเรือน ริมสองฟากถนนเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ เส้นทางสายดังกล่าว ยังเป็นที่ตั้งของสถานศึกษาประจำจังหวัด ทำให้มีปริมาณการจราจรคับคั่งในช่วงโมงเร่งด่วน แต่เนื่องจากในบริเวณดังกล่าว มีถนนอีกสองเส้นทางวิ่งตัดขนานกับเส้นทางสายดังกล่าว ประกอบด้วย ถนนสันป่ายาง และถนนพระคงฤาษี มีผลทำให้ช่วยบรรเทาปัญหาดังกล่าวไปได้มาก นอกจากนี้ยังมี เส้นทางที่สำคัญอีกเส้นทางหนึ่งซึ่งถูกสร้างขึ้นเพื่อเป็นแนวถนนป้องกันน้ำจากแม่น้ำกวทวม เข้าสู่ตัวเมือง คือ ถนนจิตดวงศ์พันธ์รังสรรค์ เส้นทางสายดังกล่าว เป็นเส้นทางที่ประชาชนชาวเมืองลำพูนนิยมใช้อีกเส้นทางหนึ่ง เนื่องจากเป็นเส้นทางลัดไปสู่นิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ ส่วนทางด้านตะวันตก ประกอบด้วย ถนนจามเทวี เป็นเส้นทางสายหลักที่เชื่อมต่อกับถนนมุกดา บริเวณประตูม้าวาน เส้นทางสายดังกล่าว เป็นอีกเส้นทางหนึ่ง

ที่นำไปสู่จังหวัด เชียงใหม่ โดยผ่านทางอำเภอสันป่าตอง และนอกจากนี้ยังผ่านสถานที่สำคัญต่าง ๆ ภายในจังหวัด เช่น วัดมหาวัน สถานที่บรรจุกระดูกพระรอด พระเครื่องสกุลลำพูน หนึ่งในห้า ของชุดเบญจภาคี อันเป็นที่เสาะหาของผู้ที่นิยมสะสมพระเครื่อง วัดจามเทวี เป็นสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ของเมือง เนื่องจากตามประวัติความเป็นมาของเมืองกล่าวว่า สถานที่ดังกล่าวเป็นที่เก็บอัฐิของพระนางจามเทวีปฐมกษัตริย์แห่งนครหริภุญไชย นอกจากนี้ในบริเวณดังกล่าว เป็นที่ตั้งของเจดีย์มหาพล (ภูเกต) ซึ่งเป็นสถาปัตยกรรมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะของศิลปะหริภุญไชย และเป็นต้นแบบของโบราณสถานในแคว้นข้างเคียงในสมัยต่อมา ทำให้นักท่องเที่ยวมักนิยมมาใช้เส้นทางสายนี้เป็นทางผ่านไปยังสถานที่ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ผสมกับเส้นทางสายดังกล่าวเป็นที่ตั้งของโรงเรียนเอกชน และโรงพยาบาลประจำจังหวัด ส่งผลให้เส้นทางสายดังกล่าวมีปัญหารถจราจรอย่างมากราวในช่วงโมงเร่งด่วน นอกจากนี้ในบริเวณทางด้านตะวันตก ยังประกอบด้วย ถนนสันเหมืองเหนือ และถนนสันเหมืองใต้ ตัดขนานกับถนนรอบเมืองนอกฝั่งตะวันตก โดยที่เส้นทางสายดังกล่าวเป็นถนนเลี้ยงเมืองอีกเส้นทางหนึ่ง ซึ่งช่วยในการแบ่งเบาปริมาณการจราจรในช่วงโมงเร่งด่วน ทางด้านตะวันตกเฉียงใต้ ประกอบด้วย ถนนสายลำพูน-ป่าซาง เป็นเส้นทางที่นำไปสู่สถานศึกษาประจำจังหวัดอีกแห่งหนึ่ง คือ โรงเรียนสวนบุญวิทยพัฒน์ และสถานที่ราชการที่สำคัญ นอกจากนี้เส้นทางสายดังกล่าวยังนำไปสู่อำเภอป่าซาง และอำเภอต่าง ๆ ทางด้านใต้ของจังหวัด ในอดีตเส้นทางสายนี้เคยมีความสำคัญมาก เนื่องจากการเดินทางไปยังจังหวัด เชียงใหม่ต้องผ่านเส้นทางสายนี้เพียงสายเดียว ผิดกับภายหลังจากตัดทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 11 ทำให้ปริมาณการจราจร ในเส้นทางสายดังกล่าวลดลง ส่งผลให้เมืองที่อดีตเคยเป็นเมืองผ่านไปสู่จังหวัด เชียงใหม่ เจียบสงบอย่างเห็นได้ชัด มีเพียงตัวรับบางกลุ่มซึ่งแวะไปซื้อของฝากที่อำเภอป่าซาง แต่เป็นเพียงส่วนน้อยเมื่อเทียบกับอดีต ทางด้านตะวันออก ประกอบด้วย ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 114 เป็นเส้นทางซึ่งนำไป เชื่อมต่อกับทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 11 (ลำปาง- เชียงใหม่) เป็นอีกเส้นทางหนึ่งที่นำไปสู่นิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ ส่วนทางด้านใต้ ประกอบด้วย ถนนประตูสี่ เป็นเส้นทางที่เชื่อมต่อกับถนนอินทยงยศ ทางตอนใต้ ซึ่งนำไปสู่สถานศึกษา สถาบันขนส่ง และสนามกีฬาประจำจังหวัด โดยมีถนนสนามกีฬาตัดแยกขนานกับเส้นทางสายดังกล่าว เพื่อเป็นการแบ่งเบาปริมาณการจราจรบริเวณวัดประตูสี่

เมื่อพิจารณาระบบถนนภายในจังหวัดลำพูนพบว่า เทศบาลเมืองลำพูน เป็นศูนย์กลางทางการคมนาคมขนส่ง และเป็นศูนย์กลางของชุมชนที่สำคัญที่สุดของ

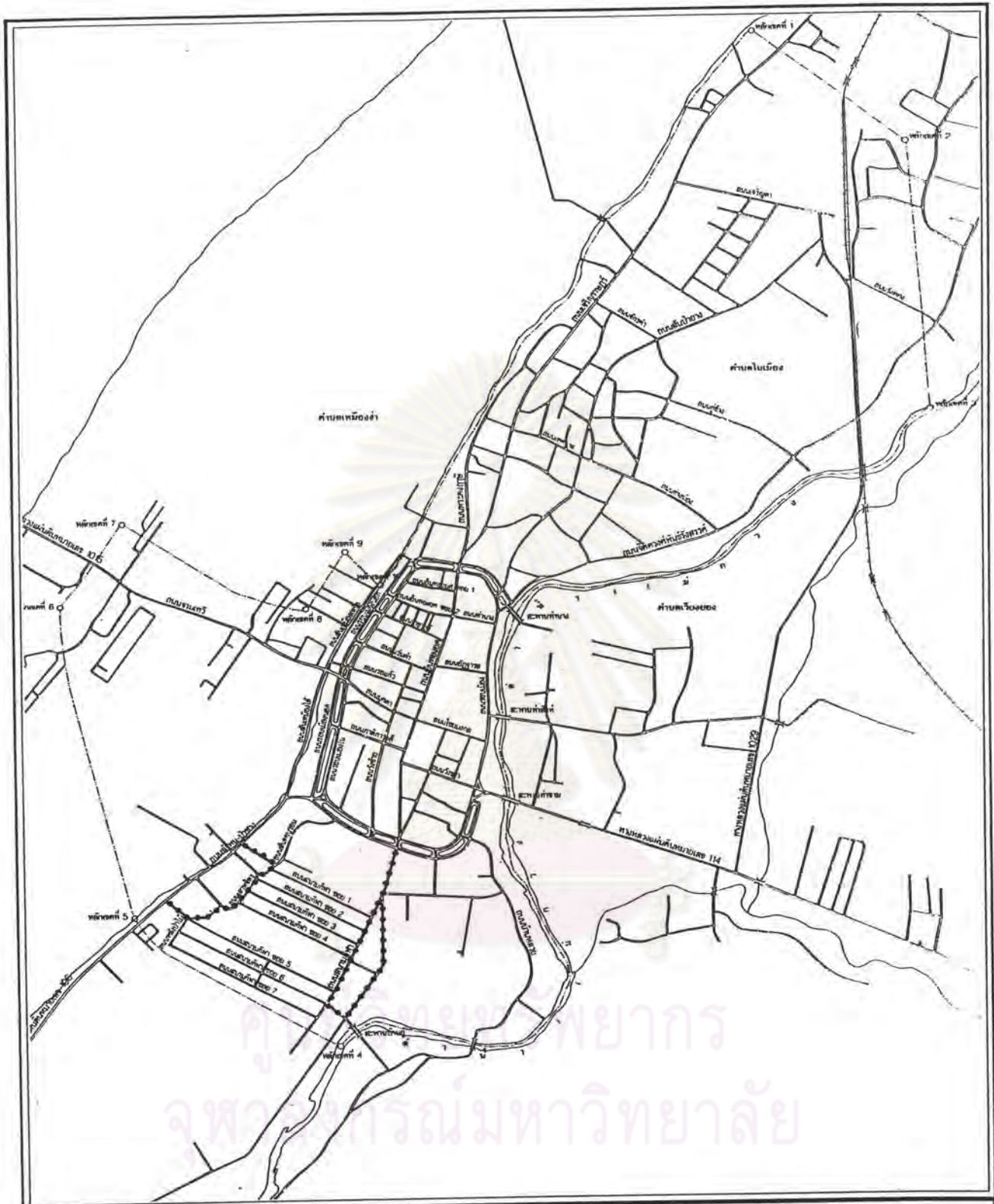
จังหวัดลำพูน นอกจากมีถนนสายหลักซึ่งเป็นตัวเชื่อมโครงข่ายถนนจากพื้นที่รอบเขตเทศบาล เพื่อที่จะมาบรรจบกับเขตเทศบาล เมืองลำพูน โดยเฉพาะบริเวณศูนย์กลางชุมชนเมืองเก่า หรือภายในคูเมืองลำพูน ซึ่งอยู่ทางทิศตะวันตกของแม่น้ำกวาง ส่วนระบบถนนภายในเมืองเองมีโครงข่ายที่เชื่อมติดต่อกันอย่างครอบคลุมและทั่วถึง แต่เนื่องจากการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจไปสู่ภาคอุตสาหกรรม โดยมีการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ ขึ้นทางด้านฝั่งตะวันออกของแม่น้ำกวาง ซึ่งอยู่ห่างจากตัวเมืองประมาณ 10 กิโลเมตร ส่งผลทำให้เกิดการขยายตัวของเมือง ไปยังด้านทิศตะวันออกมากขึ้น เมื่อมองภาพรวมทางด้านรูปแบบการกระจายตัวเมืองลำพูน เป็นในลักษณะที่เรียกว่า "Radiocentric" กล่าวคือ มีศูนย์กลางอยู่ที่ในตัวเมือง และถนนมุ่งออกไปทั่วทุกทิศทุกทาง แต่เนื่องจากแม่น้ำกวางไหลผ่านกลางเมืองทำให้แบ่งพื้นที่ออกเป็น 2 ส่วนคือ ฝั่งทิศตะวันออก และฝั่งทิศตะวันตก โดยยึดแม่น้ำกวางเป็นหลัก จากการสำรวจปริมาณการจราจรของกองวิศวกรรมสำนักผังเมือง สรุปว่าการวางรูปแบบของเมืองลำพูนสมควรปรับผังถนนวงแหวนรอบนอกเพื่อรองรับถนนวงแหวนรอบใน และถนนรัศมีให้เป็นวงจรถัดที่สมบูรณ์ และเชื่อมต่อชุมชนสองฝั่งแม่น้ำกวางเพื่อรองรับกับสภาวะเศรษฐกิจในภาคผลผลิต เกษตรกรรม และภาคอุตสาหกรรมในอนาคต (สำนักผังเมือง, 2531)

กล่าวโดยสรุประบบคมนาคมภายในชุมชนเมืองลำพูน เป็นระบบที่มีโครงข่ายอยู่ในเกณฑ์ดี เนื่องจากมีทั้งถนนสายหลักและถนนสายรอง ซึ่งมีถนนที่มีลักษณะตรอก ซอกซอยเป็นตัวเชื่อมระหว่างถนนสายต่าง ๆ เป็นโครงข่ายโยงใยครอบคลุมทั่วทั้งพื้นที่ แต่เนื่องจากการเจริญเติบโตของชุมชนขยายตัวมากขึ้น จึงเห็นสมควรให้เชื่อมถนนวงแหวนรอบนอกที่จะรองรับจำนวนยานพาหนะที่มีมากขึ้น และเพื่อรองรับถนนวงแหวนในให้ เป็นวงจรถัดที่สมบูรณ์แบบ

ค. ระบบการจราจร (แผนที่ 4.9)

จากระบบถนนและโครงข่ายข่ายถนนดังที่ได้กล่าวมาแล้วในหัวข้อข้างต้น ถึงแม้ลำพูนมีระบบโครงข่ายถนนอยู่ในเกณฑ์ที่ดี แต่เนื่องจากในช่วงระยะเวลาการจราจรมีปริมาณมาก ส่งผลให้เกิดการจราจรติดขัดในถนนบางสาย จึงเป็นอุปสรรคต่อการสัญจรภายในเขตชุมชน ดังนั้นในการแก้ปัญหาดังกล่าวทางตำรวจจราจรเมืองลำพูนได้มีการวางโครงข่ายการจราจรเป็น 2 แบบ

1. การเดินทางเดี่ยว บริเวณถนนเลาหจิตร บาง

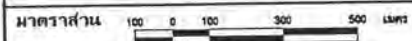

การศึกษาจินตภาพเมืองลำพูนเพื่อการอนุรักษ์

สัญลักษณ์

- แนวเขตเทศบาล
- ถนน
- ทางรถไฟ
- การจราจรเส้นทางเดียว
- การจราจรเส้นทางสองทาง

แผนที่แสดง : ระบบการจราจรภายในเขตเทศบาลเมืองลำพูน

ที่มา : สถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองลำพูน

การวิจัยการวางแผนการจราจรเมือง
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

แผ่นที่ 4.9

ช่วงของถนนวังซ้าย

2. การเดินรถสองทาง โดยใช้ในเส้นทางต่าง ๆ ในเขตเทศบาลเมืองซึ่งนอกเหนือจากการเดินรถทางเดียว

โดยทั้งนี้ทางเจ้าหน้าที่ตำรวจจราจร ได้ให้ความสำคัญกับปัญหาดังกล่าวโดยจัดส่งเจ้าหน้าที่ไปประจำตามจุดต่างๆ ในการแก้ปัญหาด้านกานจราจรในช่วงโมงเร่งด่วน

3.1.2 โครงการสายการสัญจรทางน้ำ

จากการเปลี่ยนแปลงรูปแบบคมนาคมทางน้ำจากอดีตสู่การคมนาคมทางบกในปัจจุบัน คงเป็นผลสืบเนื่องมาจาก ลำน้ำสายหลักที่ใช้ในการสัญจรในอดีตถูกเปลี่ยนแปลงประโยชน์ใช้สอย มาเป็นลำน้ำเพื่อการเกษตรกรรม โดยมีการจัดสร้างฝายกั้นน้ำ และเขื่อนเพื่อป้องกันและกักเก็บน้ำไว้ใช้ในหน้าแล้ง ส่งผลให้ปริมาณน้ำที่ใช้คมนาคมลดลง จึงไม่สะดวกต่อการคมนาคมขนส่ง อีกประการหนึ่งที่สำคัญคือ การตัดถนนซึ่งก่อให้เกิดการเชื่อมโยง โครงการคมนาคมที่สามารถติดต่อกับพื้นที่ส่วนต่าง ๆ ของจังหวัดลำพูนและเชื่อมโยงกับภูมิภาคอื่น ๆ ได้อย่างทั่วถึง จึงทำให้การจราจรทางรถยนต์ได้รับความนิยมเนื่องจากความสะดวกสบายและรวดเร็ว ส่งผลให้การสัญจรทางน้ำเริ่มลดความสำคัญลง และสูญหายไปจนที่สุด

3.1.3 โครงการสายการสัญจรทางอากาศ

แม้ว่าการติดต่อกับจังหวัดลำพูนไม่สามารถติดต่อทางอากาศได้โดยตรง แต่ก็สามารถโดยสารเครื่องบินมายังจังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้เวลาในการเดินทางประมาณ 45 นาที แล้วต่อรถจากจังหวัดเชียงใหม่มายังจังหวัดลำพูน โดยใช้เวลาประมาณ 30 นาที ซึ่งนับว่ามีความสะดวกและรวดเร็วกว่าการคมนาคมขนส่งทางอื่นมาก

3.2 การขนส่ง

การบริการขนส่งภายในเขตชุมชนเมืองลำพูน สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท ประกอบด้วย

3.2.1 การขนส่งทางรถไฟ

3.2.2 การขนส่งทางรถยนต์

3.2.1 การขนส่งทางรถไฟ

เป็นการขนส่งภายในจังหวัด และระหว่างจังหวัด โดยมีสถานีรถไฟภายในจังหวัด 6 สถานี คือ สถานีป่าเล้า สถานีลำพูน สถานีหนองหล่ม สถานีศาลาแม่ทา สถานีท่าชมพู่ และสถานีขุนตาล

3.2.2 การขนส่งทางรถยนต์

การขนส่งทางรถยนต์ส่วนใหญ่เป็นการขนส่งสินค้าและคน โดยที่การใช้ยานพาหนะชนิดใดขึ้นอยู่กับประเภทของสินค้าและระยะทาง ซึ่งสามารถแบ่งได้ 2 ระดับ ประกอบด้วย

3.2.2.1 ระดับภายในจังหวัด และระหว่างจังหวัด

3.2.2.2 ระดับภายในชุมชน เมืองลำพูน

3.2.2.1 ระดับภายในจังหวัดและระหว่างจังหวัด(แผนที่ 4.10)

โดยมีจุดรับส่งภายในเขตชุมชน เมืองลำพูน ตามชนิดของยานพาหนะดังนี้

1. รถโดยสารประจำทาง เป็นรถโดยสารซึ่งวิ่งระหว่างจังหวัด ซึ่งจอดที่สถานีขนส่งจังหวัดลำพูน ตั้งอยู่บนถนนสนามกีฬา อ. เมือง จ. ลำพูน มีเนื้อที่ประมาณ 5 ไร่ เป็นสถานีขนส่งผู้โดยสารที่ดำเนินการโดยเอกชน ขึ้นตรงกับกรมการขนส่งทางบก กระทรวงคมนาคม โดยมีเส้นทางเดินรถดังต่อไปนี้ (ตารางที่ 4.25)

2. รถโดยสารขนาดเล็ก เป็นรถโดยสารซึ่งใช้วิ่งระหว่างอำเภอต่างๆภายในจังหวัด โดยส่วนใหญ่ท่าจอดรถจะตั้งอยู่ภายในเขตเทศบาล โดยมีเส้นทางเดินรถดังต่อไปนี้ (ตารางที่ 4.25)

3. รถบรรทุกสินค้า โดยมีการรับส่งสินค้าเพื่อขายส่งไปยังจังหวัดอื่น ๆ และภายในจังหวัด ตั้งอยู่ถนนรอบเมืองในบริเวณอนุสาวรีย์พระนางจามเทวี

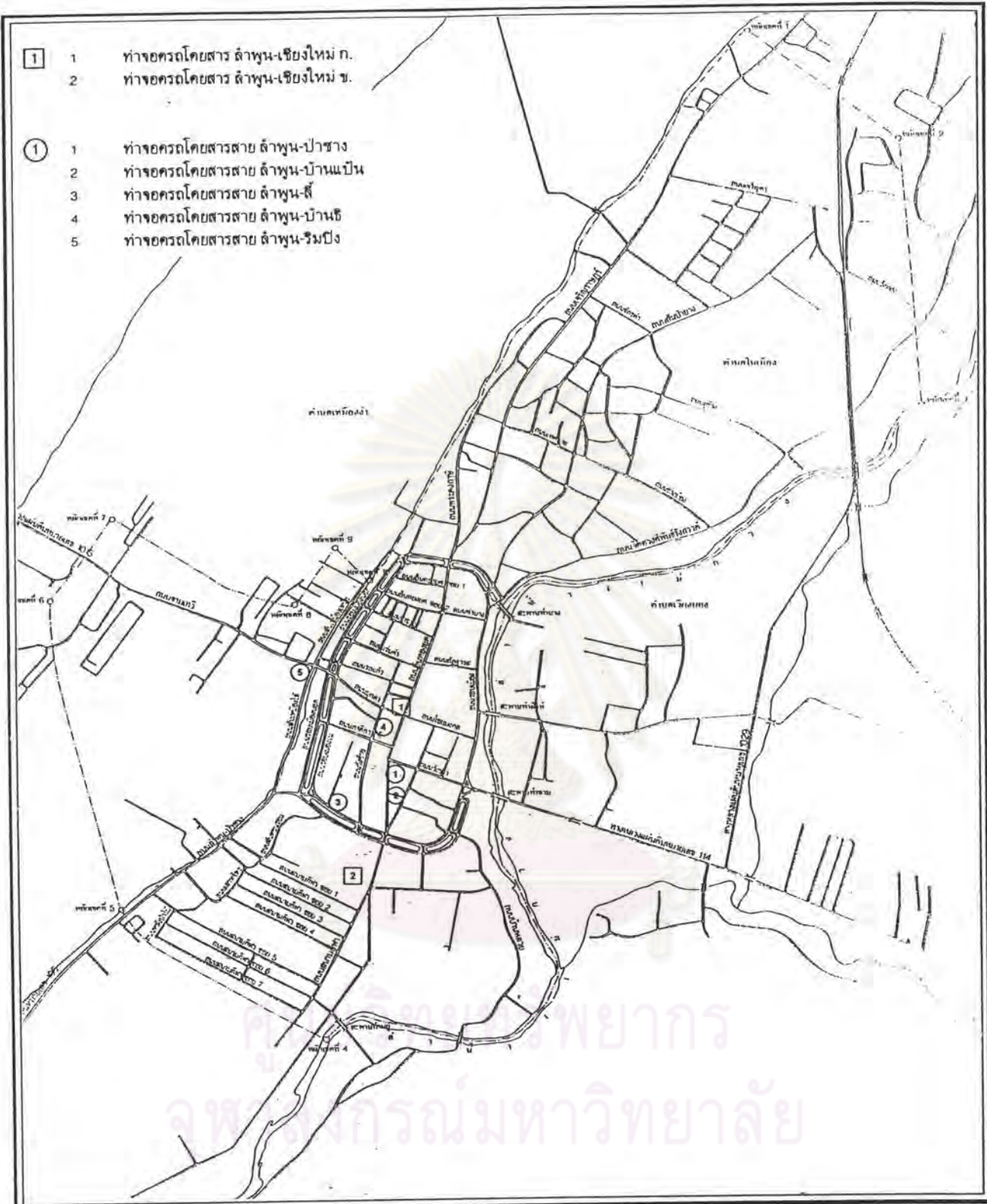
3.2.2.2 ระดับภายในชุมชน เมืองลำพูน (แผนที่ 4.11)

โดยมีจุดรับส่งสินค้าและบริการในเขตชุมชนเมืองตามชนิดของยานพาหนะ ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.25 แสดงเส้นทางและรายละเอียดของรถโดยสารประจำทาง พ.ศ. 2535

สาย	เส้นทาง	ระยะทาง (กม.)	จำนวนรถ (คัน)
1	สนามกีฬา - วัดตันตันธง	24	5-8
924	กรุงเทพฯ - ลำพูน	668	10-12
181	เชียงใหม่ - ลำพูน	27	17-28
182	เชียงใหม่ - ลำพูน	27	19-28
625	เชียงใหม่ - ลี้	136	8-10
1221	ลำพูน - บ้านทาญ่	59	6
1224	ลำพูน - ตลาดศรีนครเจริญ	24	4-9
5510	ลำพูน - บ้านท่าดี ก.	34	10-11
5502	ลำพูน - บ้านท่าดี ข.	42	12-57
5503	ตลาดห้วยกาน - บ้านท่าดี	24	5-11
5504	ลำพูน - บ้านแม่เมย	16	20-34
5505	ลำพูน - โรงเรียนบ้านอุโมงค์	11	15-18
	ลำพูน - ป่าเหว ริมปิง	27	15-18
5506	ลำพูน - แม่ทา	22	10-45
	ลำพูน - แม่ตะปิวค	28	10-45
5507	ลำพูน - บ้านห้วยไซ	33	5-11
5508	ลำพูน - บ้านท้องฝาย	36	15-28
5509	ลี้ - ทุ่งหัวช้าง	34	3-6

ที่มา : สำนักงานขนส่งจังหวัดลำพูน

- 1 ทำจอครดโดยสวราย ลำพูน-เชียงใหม่ ก.
 - 2 ทำจอครดโดยสวราย ลำพูน-เชียงใหม่ ข.
-
- 1 ทำจอครดโดยสวราย ลำพูน-ป่าซาง
 - 2 ทำจอครดโดยสวราย ลำพูน-บ้านแป้น
 - 3 ทำจอครดโดยสวราย ลำพูน-สี่
 - 4 ทำจอครดโดยสวราย ลำพูน-บ้านธิ
 - 5 ทำจอครดโดยสวราย ลำพูน-ริมปิง

การศึกษารูปแบบเมืองลำพูนเพื่อการอนุรักษ์

สัญลักษณ์

- แอชเขตเทศบาล
- ถนน
- ทางรถไฟ
- ทำจอครดโดยสวรายประจำทาง
- ทำจอครดโดยสวรายขนาดเล็ก

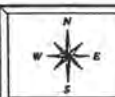
แผนที่แสดง : ตำแหน่งที่ตั้งของสถานีขนส่งระดับอำเภอ และระดับจังหวัด

มาตราส่วน 100 0 100 300 500 เมตร

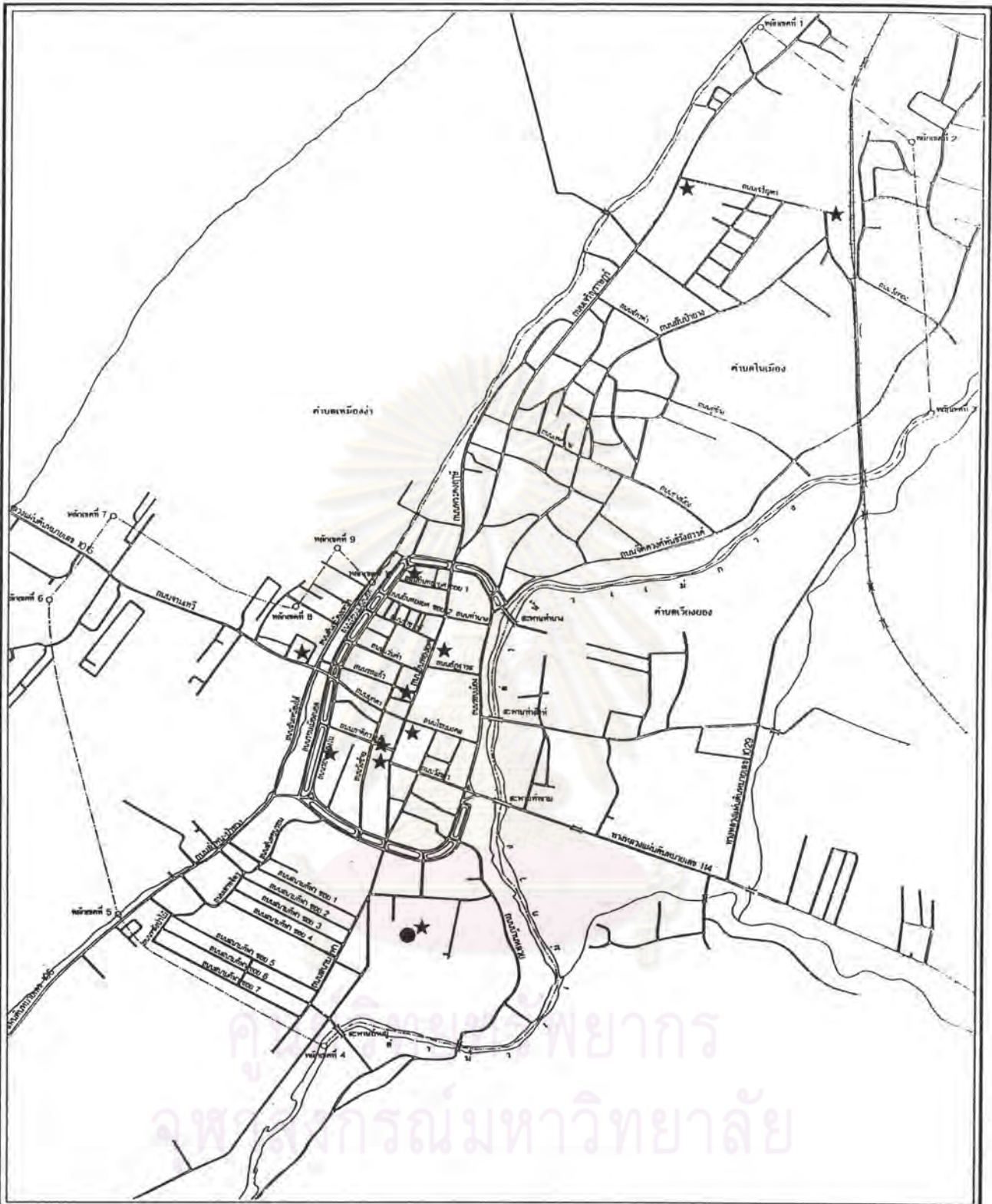
ที่มา : จากกรมสำรวจ

ภาควิชาการวางแบบสถาปัตยกรรม
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนที่ 4.10

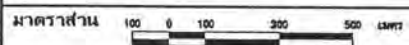

การศึกษาจินตภาพเมืองลำพูนเพื่อการอนุรักษ์

สัญลักษณ์

- แนวเขตเทศบาล
- ถนน
- ทางรถไฟ
- ★ ทำจุดตรวจสามล้อ
- ทำจุดตรวจจักรยานยนต์รับจ้าง

แผนที่แสดง : ตำแหน่งที่ตั้งของสถานีขนส่งระดับเมือง

ที่มา : จากการศึกษา

ภาควิชาการวางแผนที่ดินและเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนที่
4.11

1. รถสามล้อถีบ บริการขนส่งผู้โดยสารไม่เกิน 2 คน ภายในเขตเทศบาลเมืองลำพูน โดยที่อัตราค่าโดยสารขึ้นอยู่กับระยะทาง จุดจอดผู้โดยสารจะอยู่บริเวณย่านพาณิชยกรรมภายใน เขตชุมชนเมือง

2. รถจักรยานยนต์รับจ้าง บริการรับส่งผู้โดยสารไม่เกิน 1 คน โดยมีขอบเขตการบริการกว้างกว่าสามล้อถีบ อัตราค่าโดยสารขึ้นอยู่กับระยะทาง จุดจอดรับส่งผู้โดยสารตั้งอยู่บริเวณสถานีขนส่งจังหวัดลำพูน

เป็นที่น่าสังเกตว่ายานพาหนะที่ใช้บริการ ระดับภายในเขตชุมชนเมืองลำพูนมีน้อยประเภท เมื่อเปรียบเทียบกับเมืองอื่น ทั้งนี้อาจมีสาเหตุมาจาก

1. เมืองลำพูนเป็นเมืองขนาดเล็ก เมื่อเทียบกับจังหวัดอื่นกล่าวคือ มีเนื้อที่ประมาณ 6 ตร.กม. ส่งผลให้ไม่มีคนกล้าลงทุนในเรื่องการขนส่งภายในเมือง

2. เนื่องจากการเกิด นิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ ส่งผลให้เกิดการจ้างงานในจังหวัด และภายในชุมชนเมืองลำพูน ทำให้ประชาชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น รายได้ส่วนหนึ่งจึงนำมาใช้ในการซื้อยานพาหนะเพื่อใช้ในการเดินทางไปทำงานซึ่งโดยส่วนใหญ่ได้แก่ รถจักรยานยนต์ (ตารางที่ 4.26)

3. รถโดยสารประจำทางและรถโดยสารขนาดเล็ก โดยส่วนใหญ่จะวิ่งผ่านถนนสายหลักของเมือง จึงทำให้เกิดการใช้เส้นทางของยานพาหนะระดับจังหวัดและระดับเมืองร่วมกัน

กล่าวโดยสรุปการขนส่งทั้งสองระดับ มีจุดรับส่งและบริการกระจายตัวไปในเขตเทศบาล โดยที่รถโดยสารระดับภายในชุมชนเมืองลำพูน มักกระจายตัวอยู่ตามย่านพาณิชยกรรมบริเวณศูนย์กลางเมือง ส่วนรถโดยสารระดับภายในจังหวัดลำพูนและระหว่างจังหวัด มีบางส่วนที่กระจายอยู่บริเวณรอบคูเมือง ส่วนการขนส่งที่ผู้ศึกษาเห็นควรจะนำเข้ามาเสริม ได้แก่ รถประจำทางที่วิ่งรอบเมือง เพื่อจะช่วยเสริมระบบการขนส่งภายในเมืองและจังหวัด ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

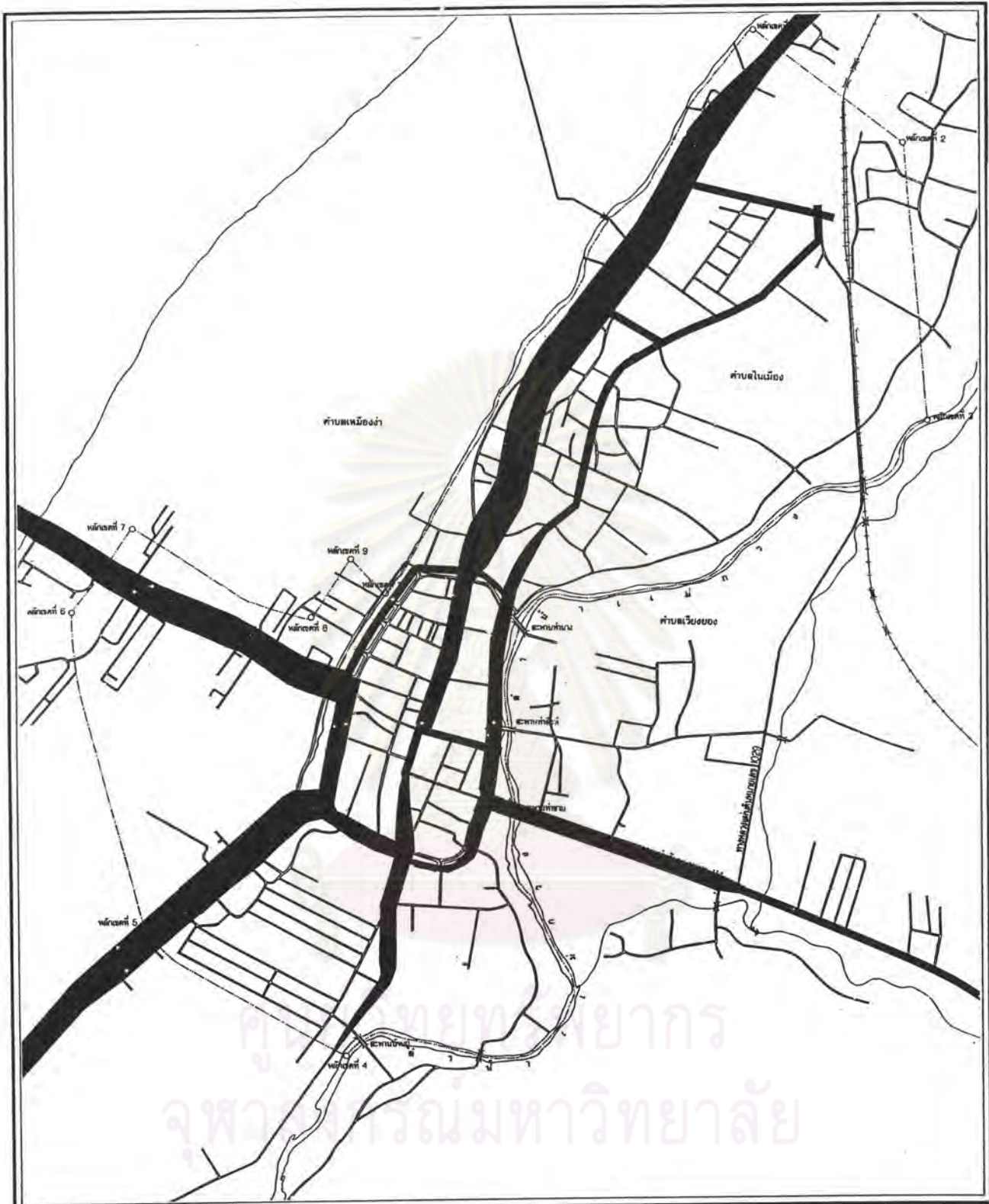
3.3 ปริมาณการจราจร (แผนที่ 4.12)

ปริมาณการจราจรภายในเขตเทศบาลเมืองลำพูน ส่วนใหญ่มีความหนาแน่นภายในถนนสายหลักของเมือง มีการจราจรติดขัดในช่วงโมงเร่งด่วน โดยเฉพาะในบริเวณย่าน

ตารางที่ 4.26 แสดงการเปรียบเทียบจำนวนยานพาหนะจำแนกตามประเภทระหว่างปีพ.ศ. 2533 และปีพ.ศ. 2535

ประเภทของยานพาหนะ	ปีพ.ศ. 2533 (คัน)	(%)	ปีพ.ศ. 2535 (คัน)	(%)	จำนวนเปลี่ยนแปลง (คัน)
รถยนต์นั่งส่วนบุคคลไม่เกิน 7 คน	1,849	2.30	2,388	2.43	539
รถยนต์นั่งส่วนบุคคลเกิน 7 คน	1,172	1.46	1,192	1.21	20
รถยนต์บรรทุกส่วนบุคคล	17,129	21.35	19,596	19.93	2,467
รถยนต์สามล้อส่วนบุคคล	26	0.03	26	0.03	0
รถยนต์รับจ้างระหว่างจังหวัด	0	0.00	0	0.00	0
รถยนต์รับจ้างบรรทุกคนโดยสารไม่เกิน 7 คน	8	0.01	6	0.01	-2
รถยนต์สี่ล้อเิกับจ้าง	0	0.00	0	0.00	0
รถยนต์รับจ้างสามล้อ	0	0.00	11	0.01	11
รถยนต์บริการธุรกิจ	0	0.00	0	0.00	0
รถยนต์บริการทัศนาจร	0	0.00	0	0.00	0
รถยนต์บริการให้เช่า	0	0.00	0	0.00	0
รถจักรยานยนต์	59,249	73.84	73,673	74.93	14,424
รถแทรกเตอร์	710	0.88	823	0.84	113
รถบดถนน	0	0.00	13	0.01	13
รถไถงานเกษตรกรรม	0	0.00	3	0.00	3
รถช่วง	97	0.12	88	0.09	-9
ล้อเลื่อน	0	0.00	508	0.52	508
รวม	80,240	100.00	96,327	100.00	16,087

ที่มา : สำนักงานขนส่งจังหวัดลำพูน

การศึกษาจินตภาพเมืองลำพูนเพื่อการอนุรักษ์

สัญลักษณ์ :

— แนาเขตเทศบาล	————— ต่ำกว่า 500	คน/ช.ม.
— ถนน	————— 501-1,000	คน/ช.ม.
— ทางรถไฟ	————— 1,001-1,500	คน/ช.ม.
	————— 1,501-2,000	คน/ช.ม.
	————— มากกว่า 2,001	คน/ช.ม.

แผนที่แสดง : ปริมาณการจราจรปีพ.ศ. 2535

มาตราส่วน 100 0 100 300 500 เมตร

ที่มา : สำนักผังเมือง

ภาควิชาการวางนแผนกคเระเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนที่
4.12

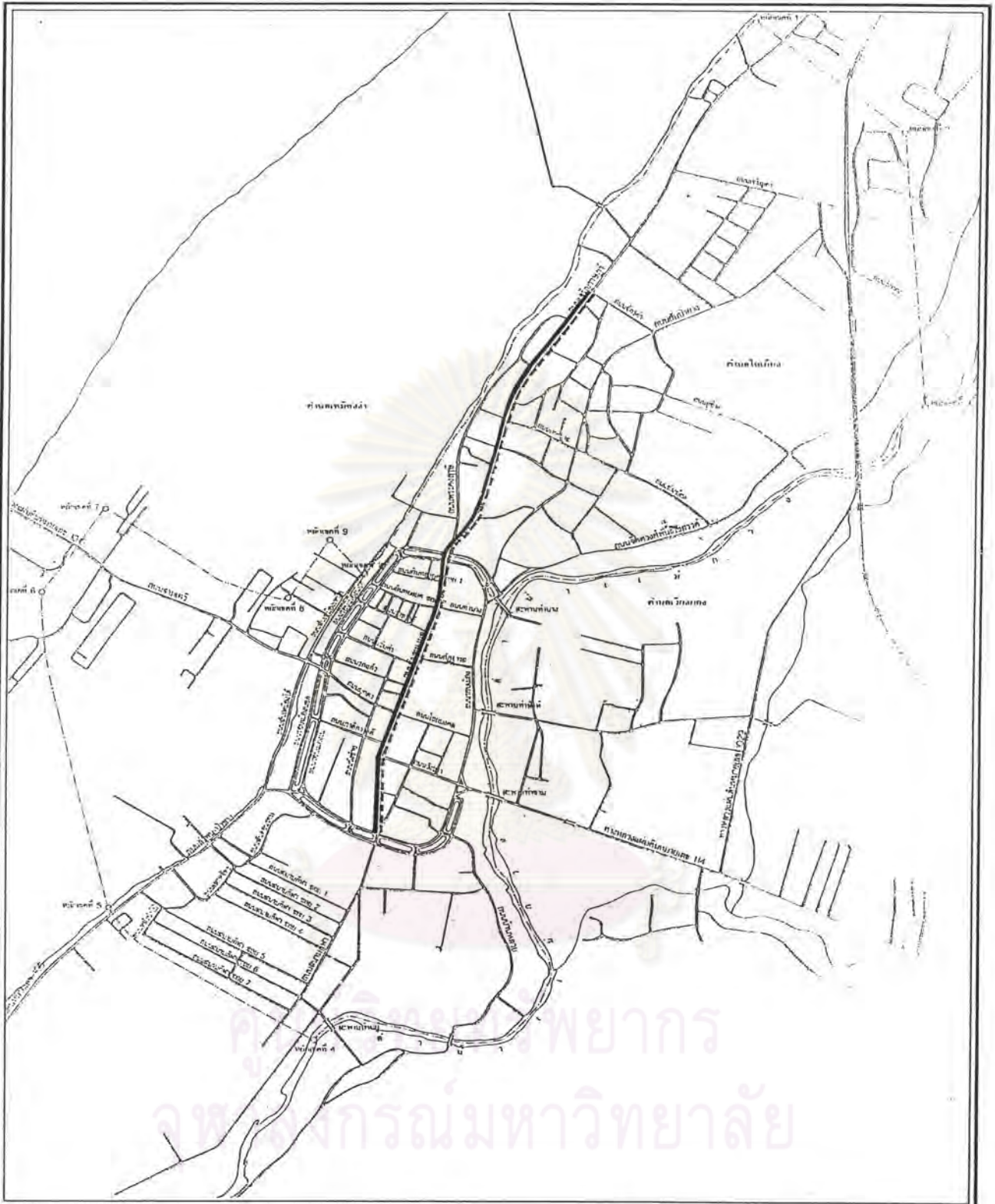
ธุรกิจการค้า และบริเวณที่ตั้งของโรงเรียน เมื่อพิจารณาถึงปริมาณการจราจรเฉลี่ยต่อชั่วโมงใน ชั่วโมงเร่งด่วน (07.00-09.00 น.) และ (16.00-17.00 น.) พบว่า ถนนเจริญราษฎร์ มี ปริมาณการจราจรหนาแน่นมากที่สุดคือเฉลี่ย 2,607 คันต่อชั่วโมง รองลงมาคือ ถนนลำพูน-ป่าซาง เฉลี่ย 2,441 คันต่อชั่วโมง ถนนจามเทวี เฉลี่ย 2,283 คันต่อชั่วโมง ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 114 เฉลี่ย 1,476 คันต่อชั่วโมง ถนนประจักษ์ เฉลี่ย 1,282 คันต่อชั่วโมง ถนนสันป่ายาง เฉลี่ย 1,085 คันต่อชั่วโมง และถนนอินทยงยศ เฉลี่ย 1,106 คันต่อชั่วโมง

3.4 จำนวนยานพาหนะ

จากข้อมูลสถิติการจดทะเบียนรถยนต์ประเภทต่าง ๆ พบว่า จำนวนยานพาหนะที่มีมากที่สุดในพื้นที่เขตชุมชนเมืองลำพูน คือ รถจักรยานยนต์ โดยในปี พ.ศ. 2535 พบว่ามี จำนวนยานพาหนะ 98,327 ราย(ตารางที่ 4.26) โดยพบว่า ต่างมีแนวโน้มที่จะมีปริมาณเพิ่มขึ้น จากสถิติจำนวนยานพาหนะพบว่า ปริมาณการใช้ยานพาหนะประเภท จักรยานยนต์ จักรยานสองล้อ และจักรยานสามล้อรับจ้าง มีปริมาณความนิยมมากกว่ายานพาหนะประเภทอื่น ทั้งนี้เนื่องมาจาก ถนนภายในชุมชนมีขนาดเล็ก ผิดกับระยะทางในการใช้ยานพาหนะไม่ไกลจนเกินไป ส่งผลให้ ชาวเมืองให้ความสำคัญยานพาหนะประเภทดังกล่าวมากกว่ายานพาหนะประเภทอื่น ๆ แต่ยานพาหนะดังกล่าวมีความเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุสูง ถ้าปราศจากการรักษาภาวะเรียบร้อยของจราจร ซึ่งจากเหตุการณ์ดังกล่าวจะนำมาซึ่งปัญหาสังคมในอนาคต นับเป็นสิ่งที่น่าคำนึงถึงอีกประเด็นหนึ่ง

3.5 การจัดระเบียบการจราจร (แผนที่ 4.13)

ในบริเวณย่านพาณิชยกรรม เป็นพื้นที่ที่ต้องการสถานที่จอดรถมากที่สุด ทำให้เป็นปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่งในปัจจุบัน ทั้งนี้เนื่องมาจากในบริเวณย่านดังกล่าวมีเนื้อที่จำกัด และยังมีการรุกล้ำพื้นที่สาธารณะของแผงลอยและรถเข็นริมถนน เช่น บริเวณหน้าตลาดสดหนองดอก บริเวณสองข้างถนนอินทยงยศบางช่วง ทำให้พื้นที่ถนนน้อยลงจึงเกิดปัญหาที่จอดรถไม่เพียงพอ ส่งผลให้ทางตำรวจจราจรต้องกำหนดกฎระเบียบในการจอดรถโดยนำมาใช้ในถนนสายหลักคือ ถนนอินทยงยศและถนนเจริญราษฎร์ ทำการกำหนดให้มีการจอดรถสลับวันกัน โดยนำวันคู่และวันคี่ มาเป็นหลักในการพิจารณา แต่ในการแก้ปัญหาเป็นการแก้ที่ปลายเหตุ ทั้งนี้ควรมีมาตรการกำหนดบทลงโทษต่อผู้ที่รุกล้ำพื้นที่สาธารณะในพื้นที่นี้ประกอบด้วย ถนน ทางเท้า ทำให้เป็นสาเหตุของปัญหา ซึ่งนำมาของการขาดแคลนที่จอดรถ และปัญหาความไม่ เป็นระเบียบ ทำให้เกิดทัศนวิสัยการจราจรที่คับคั่ง

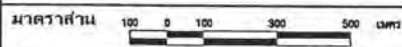

การศึกษาจินตภาพเมืองลำพูนเพื่อการอนุรักษ์

สัญลักษณ์

- แอเขตเทศบาล
- ถนน
- ทางรถไฟ
- ห้ามจอดรับผู้ ช่วงเวลา 06.00-18.00 น.
- ห้ามจอดรับผู้ ช่วงเวลา 06.00-18.00 น.

แผนที่แสดง : การวิเคราะห์เขตการจอดรถในเขตเทศบาลเมืองลำพูน

ที่มา : จากการสำรวจ

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนที่ 4.13

4. ระบบสาธารณูปโภค

4.1 การไฟฟ้า

การให้บริการไฟฟ้าในเขตเทศบาลเมืองลำพูน ดำเนินการโดยการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค เขต 1 ซึ่งรับไฟฟ้ามาจากการไฟฟ้าฝ่ายผลิต โดยมีสำนักงานติดตั้งอยู่ในเขตเทศบาลเมืองลำพูน ริมถนนสายลำพูน-ป่าซาง จากการสำรวจของสำนักผังเมืองพบว่าในเขตเทศบาลเมืองลำพูนมีผู้ใช้ไฟฟ้าจำนวน 3,766 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 99.15 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมดในเขตเทศบาล (สำนักผังเมือง, 2534)

จากการสำรวจพบว่าโครงข่ายการให้บริการของไฟฟ้าภายในเขตเทศบาลครอบคลุมทั่วทั้งพื้นที่ แต่ปัญหาที่พบส่วนใหญ่มักจะเป็นปัญหาทางด้านทัศนียภาพ ซึ่งเกิดจากแนวสายไฟฟ้าแรงต่ำ และหม้อแปลงไฟฟ้าที่มีขนาดใหญ่สะดุดตา ทำให้สูญเสียทัศนียภาพและมองดูกรูกรัง ขาดระเบียบ

4.2 การประปา (แผนที่ 4.14)

การให้บริการน้ำประปาในเขตเทศบาลเมืองลำพูน ดำเนินการโดยการประปาส่วนภูมิภาค มีสำนักงานตั้งอยู่บริเวณ ถนนรอบเมืองนอกริมฝั่งแม่น้ำกวัง แหล่งน้ำที่ใช้การผลิตน้ำประปาจะเป็นแหล่งน้ำใต้ดิน (น้ำบาดาล) จากแม่น้ำกวัง และมีแหล่งน้ำบาดาลอีก 5 บ่อ ปัจจุบันการประปาสามารถผลิตน้ำไม่เพียงพอกับการให้บริการประชาชน ทั้งนี้เนื่องมาจากน้ำดิบที่จะนำมาผลิตน้ำประปามีปริมาณที่เพียงพอ แต่โรงกรองน้ำจังหวัดลำพูนมีเครื่องกรองน้ำขนาดเล็ก ทำให้การผลิตไม่ทันกับความต้องการของประชาชน ประกอบกับ บ้านเรือน บางส่วนใช้น้ำบาดาล และน้ำบ่อ โดยมีแนวท่อน้ำประปารวมจุดปล่อยน้ำเพื่อการดับเพลิงทั่วเขตเทศบาล สำหรับปริมาณการผลิตเพื่อบริการแก่ผู้ใช้น้ำตั้งแต่ปีพ.ศ. 2527-2535 (ตารางที่ 4.27) ซึ่งเป็นการแสดงจำนวนผู้ใช้ น้ำ ปริมาณการผลิตหรือการจ่าย ปริมาณจำหน่าย พร้อมทั้งการสูญหายเนื่องจากระบบขนส่งตามท่อ ท่อส่งน้ำประปามีขนาดตั้งแต่ 100 มม. จนถึง 250 มม. ชนิด Asbestos Cement หรือ Ac เป็นท่อหลัก และจ่ายบ้านเรือนตามท่อแยกในบริเวณใกล้เคียงกับท่อหลัก ทั่วทั้งเขตเทศบาล

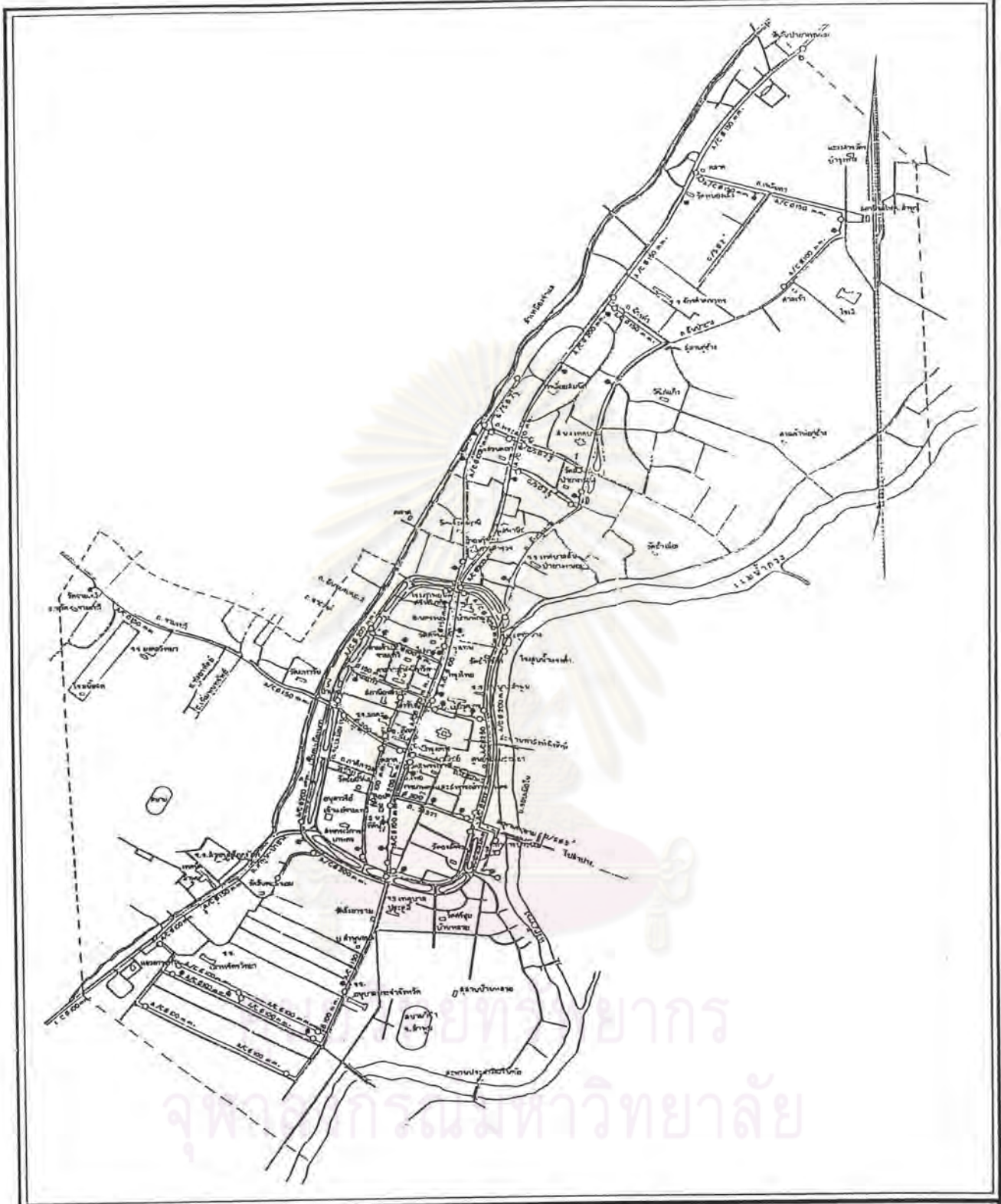
ในอนาคตการประปาลำพูนจะเพิ่มกำลังการผลิตน้ำเพื่อจ่ายให้ประชาชนทั้งในเขตและนอกเทศบาล โดยจะเพิ่มในอัตราร้อยละ 20 ของปีที่ผ่านมา และจะขยายการบริการให้ทั่วถึงทั้งเขตเทศบาลที่ยังไม่ได้รับการบริการ หรือบ้านเรือนที่ทำการก่อสร้างใหม่ เนื่องจากการขยายตัวของความเป็นเมือง นอกเหนือจากนั้นจะโอนผู้ใช้น้ำในบริเวณข้างเคียง เข้ามาอยู่ใน

ตารางที่ 4.27 แสดงปริมาณการใช้น้ำประปาปีพ.ศ. 2527-2535

พ.ศ.	จำนวนผู้ใช้น้ำ (ราย)	ระบบผลิต (ลบ.ม.)		
		ปริมาณน้ำผลิต / น้ำจ่าย	ปริมาณน้ำจำหน่าย	% สูญหาย
2527	2,472	1,043,455	885,787	15.11
2528	2,609	1,096,197	833,778	19.91
2529	2,712	977,863	675,142	25.96
2530	2,842	946,870	661,460	21.23
2531	3,028	920,286	720,730	13.18
2532	3,222	1,140,664	735,485	16.66
2533	3,376	1,362,547	843,154	23.95
2534	3,982	1,625,626	950,049	26.50
2535	4,980	1,248,605	1,174,886	24.00

ที่มา : การประปาส่วนภูมิภาค ปีพ.ศ. 2536

การศึกษาจินตภาพเมืองลำพูนเพื่อการอนุรักษ์

สัญลักษณ์

- แนวเขตเทศบาล
- ถนน
- ทางรถไฟ
- แนวท่อประปา
- หัวคั่นพหัง
- ประตูเว้าตีดิน

แผนที่แสดง : โครงข่ายแนวท่อประปาภายในเขตเทศบาลเมืองลำพูน

มาตราส่วน 100 0 100 300 500 เมตร

ที่มา : สำนักงานประปา จังหวัดลำพูน

ภาควิชาการวางผังเมืองและ
 คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผ่นที่
 4.14

การบริการประปาลำพูนด้วย

จากสถิติประชากรใน เขตเมืองลำพูน และสถิติผู้ใช้น้ำของประปาลำพูนที่สามารถให้บริการได้ในอนาคตจนถึงปัจจุบัน (ตาราง 4.27) เห็นได้ว่าจำนวนผู้ใช้น้ำ ปริมาณน้ำผลิต ปริมาณน้ำจำหน่ายจะมีปริมาณสูงขึ้นทุกปี และปริมาณการสูญหายของน้ำประปามีปริมาณลดลง

ในปัจจุบัน พ.ศ. 2536 การประปาลำพูน ผลิตน้ำประปาได้ปริมาณ 1,384,600 ลูกบาศก์เมตร จ่ายให้กับผู้ใช้น้ำวันละ 4,800 ลูกบาศก์เมตร จำนวนผู้ใช้น้ำ 4,200 รายต่อลูกบาศก์เมตร โดยเฉลี่ยผู้ใช้น้ำรายละประมาณ 858 ลิตรต่อวัน จากสถิติการใช้น้ำเฉลี่ย 200 ลิตรต่อวัน ซึ่งถือว่าจังหวัดลำพูนมีการใช้น้ำต่ำกว่าเกณฑ์

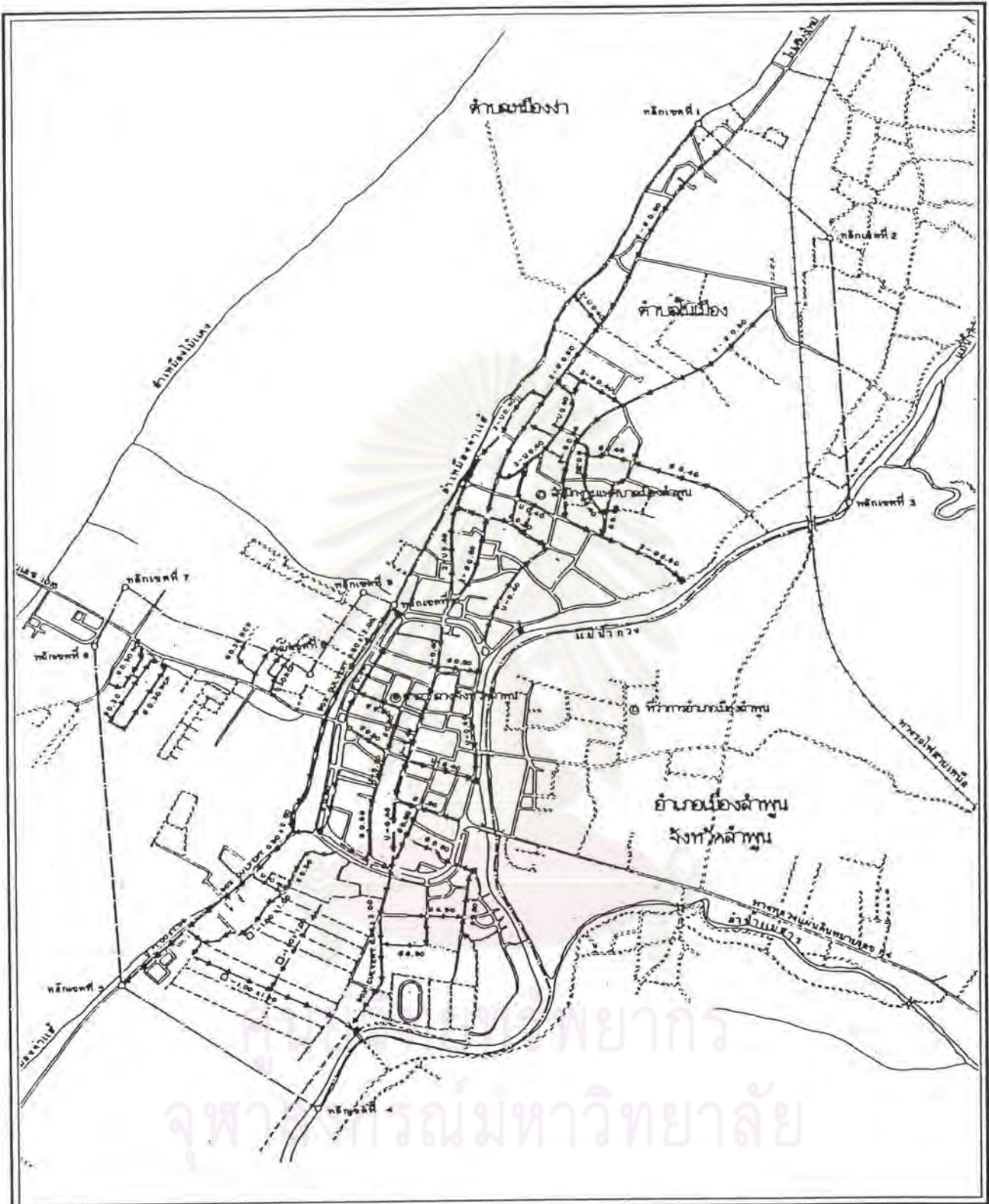
4.3 การระบายน้ำ (แผนที่ 4.15)

เนื่องจากเทศบาลเมืองลำพูนตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำกวาง ซึ่งเป็นที่ราบลุ่ม ที่มีความลาดเอียงน้อยมาก ทำให้การระบายและการไหลของน้ำเป็นไปได้ช้า ประกอบกับระบบการระบายน้ำเป็นระบบระบายน้ำรวม (Combined System) ซึ่งทั้งน้ำฝนและน้ำทิ้งจากอาคารบ้านเรือนจะรวมอยู่ในท่อหรือรางระบายน้ำข้างถนน น้ำเสียหรือน้ำฝนจะไหลลงท่อตรงตำแหน่งบ่อพัก (Manhole) หรือไหลเข้ารางโดยตรงไปตามแนวท่อและไหลลงสู่คูเมือง ลำเหมืองจำแล หรือแม่น้ำกวางในที่สุด

เนื่องจากน้ำเสียและน้ำฝนรวมลงสู่ท่อเดียวกัน และไหลลงสู่ลำเหมืองจำแล คูเมืองหรือแม่น้ำกวาง ทำให้คุณภาพน้ำในฤดูแล้งไม่ดี โดยมีค่า BOD ที่สูง แต่ในฤดูฝนมีค่า BOD น้อยลง เนื่องจากมีน้ำฝนปะปนอยู่ การที่ปล่อยให้น้ำเสียที่มีคุณภาพน้ำไม่ดีลงสู่ลำเหมืองจำแล คูเมือง หรือแม่น้ำกวาง ตามจุดปล่อยน้ำที่ต่าง ๆ เป็นผลทำให้คูเมือง และลำเหมืองจำแล เกิดการเน่าเสียในบางส่วน อีกทั้งยังทำให้คุณภาพน้ำในแม่น้ำกวางต่ำลงไปด้วย

4.4 ระบบป้องกันน้ำท่วม (แผนที่ 4.16)

สาเหตุของการเกิดปัญหาน้ำท่วมมี 2 ประการหลัก คือ การระบายน้ำออกจากพื้นที่ที่ไม่ทันกับปริมาณฝนที่ตกลงมา และน้ำในแม่น้ำกวางมีระดับสูง ทำให้ไหลย้อนเข้าพื้นที่ศึกษาตามประตูน้ำต่าง ๆ โดยวิธีการป้องกันน้ำท่วมจากแม่น้ำกวางเข้าสู่เขตพื้นที่ศึกษาของเทศบาลเมืองลำพูน ได้จัดให้มีการป้องกันด้วยวิธีการตั้งรายละเอียดต่อไปนี้

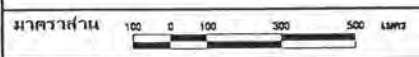

การศึกษาจินตภาพเมืองลำพูนเพื่อการอนุรักษ์

สัญลักษณ์

- แนวเขตเทศบาล
- ถนน
- ทางรถไฟ
- - - - - ทิศทางการไหลของท่อระบายน้ำ

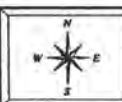
แผนที่แสดง : ทิศทางการไหลของท่อระบายน้ำ

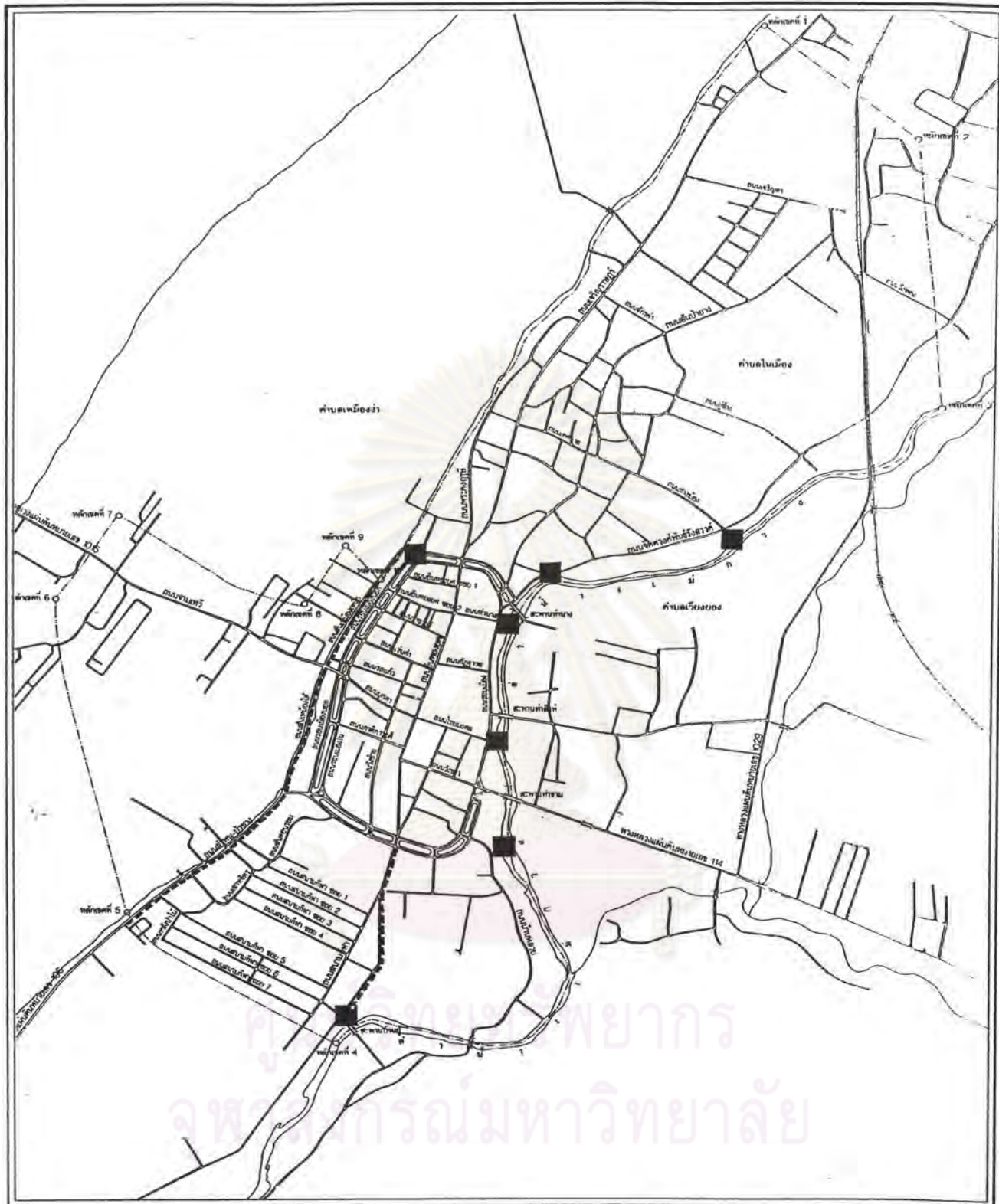
ที่มา : กองช่าง เทศบาลเมืองลำพูน

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ลำพูน
คณะศึกษาศาสตร์
ภาควิชาการประถมศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ลำพูน

แผ่นที่
4.15

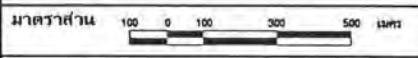

การศึกษาจินตภาพเมืองลำพูนเพื่อการอนุรักษ์

สัญลักษณ์

- แนวเขตเทศบาล
- ถนน
- ทางรถไฟ
- ประตูระบายน้ำ
- ▬ Box Culvert

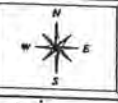
แผนที่แสดง : ระบบป้องกันน้ำท่วมภายในเขตเทศบาลเมืองลำพูน

ที่มา : กองช่าง เทศบาลเมืองลำพูน

ภาควิชาการวางแผนที่ดินและผังเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนที่
4.16

4.4.1 สร้างประตูระบายน้ำทุกท่อระบายน้ำที่ปล่อยน้ำ ลงสู่แม่น้ำกวัง เพื่อป้องกันน้ำในแม่น้ำกวังไหลเข้ามาในพื้นที่เขตเทศบาล เมืองลำพูน กรณีระดับแม่น้ำสูงกว่าระดับท่อระบายที่จุดระบายน้ำ (Outfall) ในฤดูน้ำหลาก

4.4.2 สร้างถนนเสียบขนานแม่น้ำกวัง และถนนขนานลำเหมืองจำแลง พร้อม Box Culvert เพื่อป้องกันน้ำในแม่น้ำกวังและน้ำจากที่ราบลุ่มทิศตะวันตก ไหลเข้ามาในเขตเทศบาล เมืองลำพูน

4.5 ระบบบำบัดน้ำเสีย (แผนที่ 4.17)

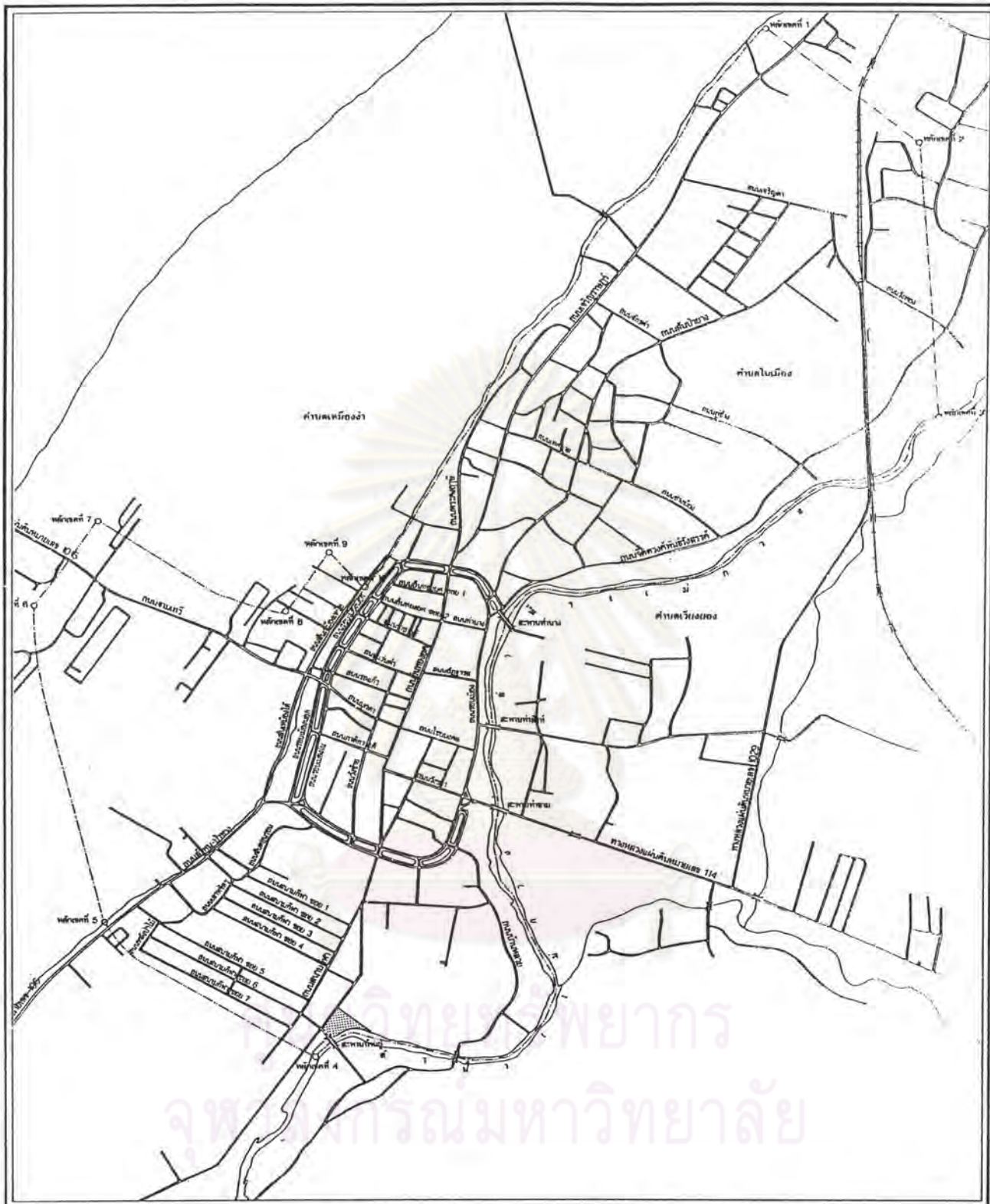
จากลักษณะการใช้ที่ดินและแนวโน้มการใช้ที่ดินในอนาคตภายในเขตเทศบาล เมืองลำพูน สรุปได้ว่าแหล่งกำเนิดน้ำเสียเกิดจากแหล่งต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ (บ. เอ็มไวร์ เทคโนโลยี แอนด์ คอนซัลแตนท์, 2535)

1. จากแหล่งที่อยู่อาศัย
2. จากแหล่งพาณิชยกรรม สถาบันการศึกษา และสถาบันการศาสนา
3. จากแหล่งที่โหล่งเพื่อการบันเทิงและการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

โดยทางเทศบาลได้มีแนวความคิดที่จะพัฒนาพื้นที่ในเขตเทศบาล ในเรื่องการรวบรวมและบำบัดน้ำเสีย โดยได้ว่าจ้างบริษัท เอกชนมาทำการศึกษาสำรวจความเป็นไปได้ของโครงการ โดยบริเวณที่จะทำการก่อสร้างโรงบำบัดน้ำเสียของเทศบาล เมืองลำพูน ทางเทศบาลกำหนดให้ บริเวณพื้นที่อยู่ทางตอนใต้ของเทศบาลติดกับสนามกีฬาจังหวัดลำพูน และแม่น้ำกวัง ซึ่งมีเนื้อที่ทั้งสิ้นประมาณ 2 ไร่ โดยระบบบำบัดน้ำเสียที่ทางบริษัท เอกชนได้นำเสนอแก่เทศบาล เมืองลำพูน เพื่อพิจารณา มี 3 ระบบ คือ

- 1) ระบบ Conventional
- 2) ระบบ Completly - Mixed
- 3) ระบบ Infermittent Cycle Extended Acrantion

ซึ่งในขณะทางเทศบาลกำลังอยู่ระหว่างขั้นตอนการพิจารณาและตัดสินใจในการคัดเลือกรูปแบบที่เหมาะสมกับเทศบาล เมืองลำพูน

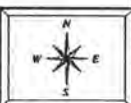
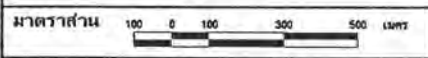

การศึกษาจินตภาพเมืองลำพูนเพื่อการอนุรักษ์

สัญลักษณ์

- แนวเขตเทศบาล
- ถนน
- ทางรถไฟ
- ▨ บริเวณที่จะทำการก่อสร้างโรงพยาบาล

แผนที่แสดง : โครงการสถานที่ตั้งโรงพยาบาลในเขตเทศบาลเมืองลำพูน

ที่มา : บริษัท เอ็นไวรอนด์ คอนซัลแต้นท์ จำกัด

ภาควิชาการวางผังเมืองและ
 คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผ่นที่
4.17

4.6 โทรศัพท (แผนท 4.18)

จังหวัดลาพูณมีชุมสายโทรศัพท 3 แห่ง คอ ททาการชุมสายโทรศัพทจังหวัดลาพูณ ททาการชุมสายโทรศัพทนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ จังหวัดลาพูณ และททาการชุมสายโทรศัพทปาชาง ซึ่งทัง 3 แห่งนี้ สามารถให้บริการด้านโทรศัพททังภายในจังหวัด และทางไกลติดตอกับกรุงเทพฯ และจังหวัดอื่น ๆ ใต้โดยตรง ในพ.ศ.2535 มีจำนวนเลขหมายโทรศัพททังสิ้น 2,800 เลขหมาย เป็นเลขหมายที่มีผู้เช่า 2,425 เลขหมาย ในจำนวนนี้จำนวนเลขหมายที่มีผู้เช่าประเภทบ้านพักอาศัยมากที่สุด โดยมีจำนวน 1,593 เลขหมาย ส่วนหมายเลขประเภทธุรกิจมีจำนวน 565 เลขหมาย และเลขหมายประเภทสถานที่ราชการมีจำนวน 178 เลขหมาย (ตารางท 4.28)

4.7 การจัดการขยะมูลฝอย (แผนท 4.19)

อุปกรณ์ที่ใช้ในการเก็บขยะมูลฝอยในเทศบาลประกอบด้วย รถบรรทุกขยะ 6 คัน คันละ 8, 6, 3 ลูกบาศก์เมตร โดยจัดเก็บขยะวันละ 2 เที่ยว รถเก็บขยะจำนวน 35 คัน ขนาดความจุ 2 ลูกบาศก์เมตร ถึงบรรทุกขยะจำนวน 900 ใบ ขนาดความจุ 1 ลูกบาศก์เมตร โดยวางไว้ตามจุดต่าง ๆ ทัวทังเขตเทศบาล ทังนี้ปริมาณขยะเฉลี่ยวันละ 120 ลูกบาศก์เมตร โดยพนักงานททาการกำจัดขยะ เริ่มปฏิบัติงานตั้งแต่เวลา 06.00 น. ถึงเวลา 16.00 น. การกำจัดขยะใช้วิธีฝังกลบและเผา สถานที่ทิ้งขยะมูลฝอยตั้งอยู่ภายนอกเขตเทศบาล อยู่ห่างชุมชนไปทางทิศตะวันออก โดยมีระยะห่างจากศาลากลางประมาณ 15 กม. ตั้งอยู่ที่หมู่บ้านจำบอน ตำบลศรีบัวบาน อำเภอเมือง จังหวัดลาพูณ มีเนื้อที่ประมาณ 223 ไร่ โดยเป็นที่ของกรมป่าไม้ เขตป่าสงวนแห่งชาติ โดยคิดอัตราค่าบริการในการจัดเก็บขยะกับประชาชนในพื้นที่ต่ำสุด 20 บาทต่อเดือน

5. สาธารณูปการ (ภาพประกอบท 4.5)

5.1 ตลาดสด (แผนท 4.20)

ปัจจุบันภายในเขตเทศบาลเมืองลาพูณ มีตลาดสดให้บริการประชาชนอยู่ถึง 3 แห่ง เป็นตลาดสดของทางเทศบาลเมืองลาพูณ 2 แห่ง และตลาดสดของเอกชน 1 แห่งดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 4.28 แสดงการบริการโทรศัพท์ภายในจังหวัดลำพูน ปีพ.ศ. 2535

พ.ศ.	จำนวนหมายเลขที่มี	จำนวนหมายเลขที่เช่า					
		ราชการ	บ้าน	ธุรกิจ	ท.ศ.ท.	สาธารณะ	รวม
2535	2,800	178	1,593	565	31	58	2,425

ที่มา : กองสถิติและรายงาน องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย

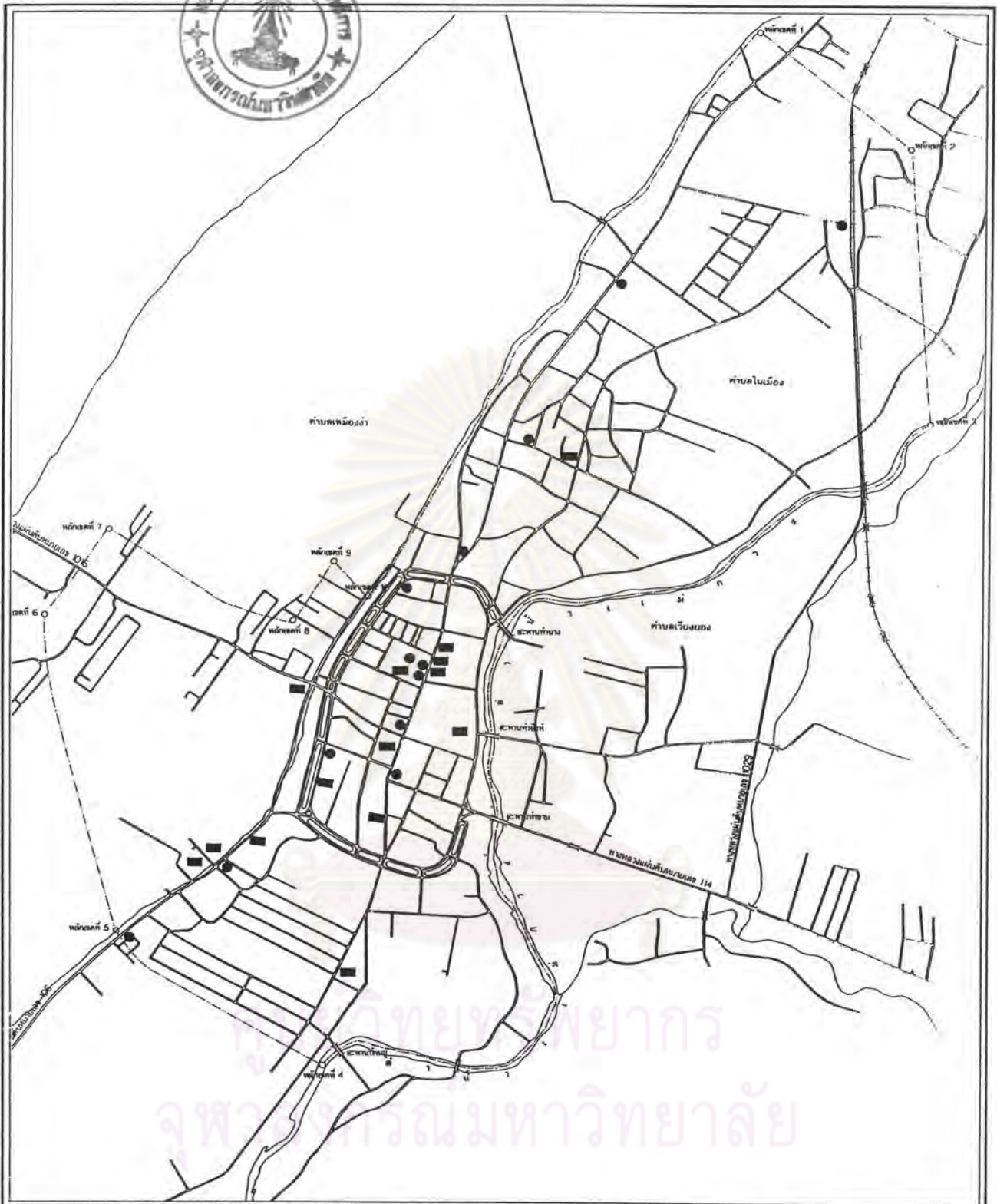
ตารางที่ 4.29 แสดงจำนวนครู นักเรียน ห้องเรียน จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวนครู	จำนวนนักเรียน	จำนวนห้องเรียน	ครู : นักเรียน	ห้องเรียน : นักเรียน
ก่อนประถมศึกษา	108	2,269	81	1:21	1:28
ประถมศึกษา	310	5,065	187	1:17	1:27
มัธยมศึกษาตอนต้น	165	2,578	57	1:16	1:45
มัธยมศึกษาตอนปลาย (สายสามัญ)	148	1,850	51	1:13	1:36
มัธยมศึกษาตอนปลาย (สายอาชีพ)	100	1,787	48	1:18	1:37
อาชีวศึกษา (ปวท.)	14	194	6	1:14	1:32

ตารางที่ 4.29 (ต่อ) แสดงจำนวนครู นักเรียน ห้องเรียน จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	มาตรฐานการศึกษา	
	ครู : นักเรียน	ห้องเรียน : นักเรียน
ก่อนประถมศึกษา	1:15	1:20
ประถมศึกษา	1:25	1:40
มัธยมศึกษาตอนต้น	1:17	1:45
มัธยมศึกษาตอนปลาย (สายสามัญ)	1:15	1:36
มัธยมศึกษาตอนปลาย (สายอาชีพ)	1:20	1:36
อาชีวศึกษา (ปวท.)		

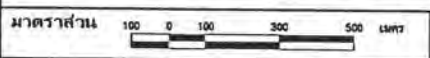
ที่มา : กองวิจัย สำนักผังเมือง พ.ศ. 2535

การศึกษาจินตภาพเมืองลำพูนเพื่อการอนุรักษ์

- สัญลักษณ์**
- แนวเขตเทศบาล
 - ถนน
 - ทางรถไฟ
 - โทรศัพท์สาธารณะ
 - โทรศัพท์สาธารณะใช้บัตร (Card Phone)

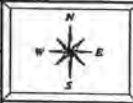
แผนที่แสดง : การกระจายตัวของโทรศัพท์สาธารณะภายในเขตเทศบาลเมืองลำพูน

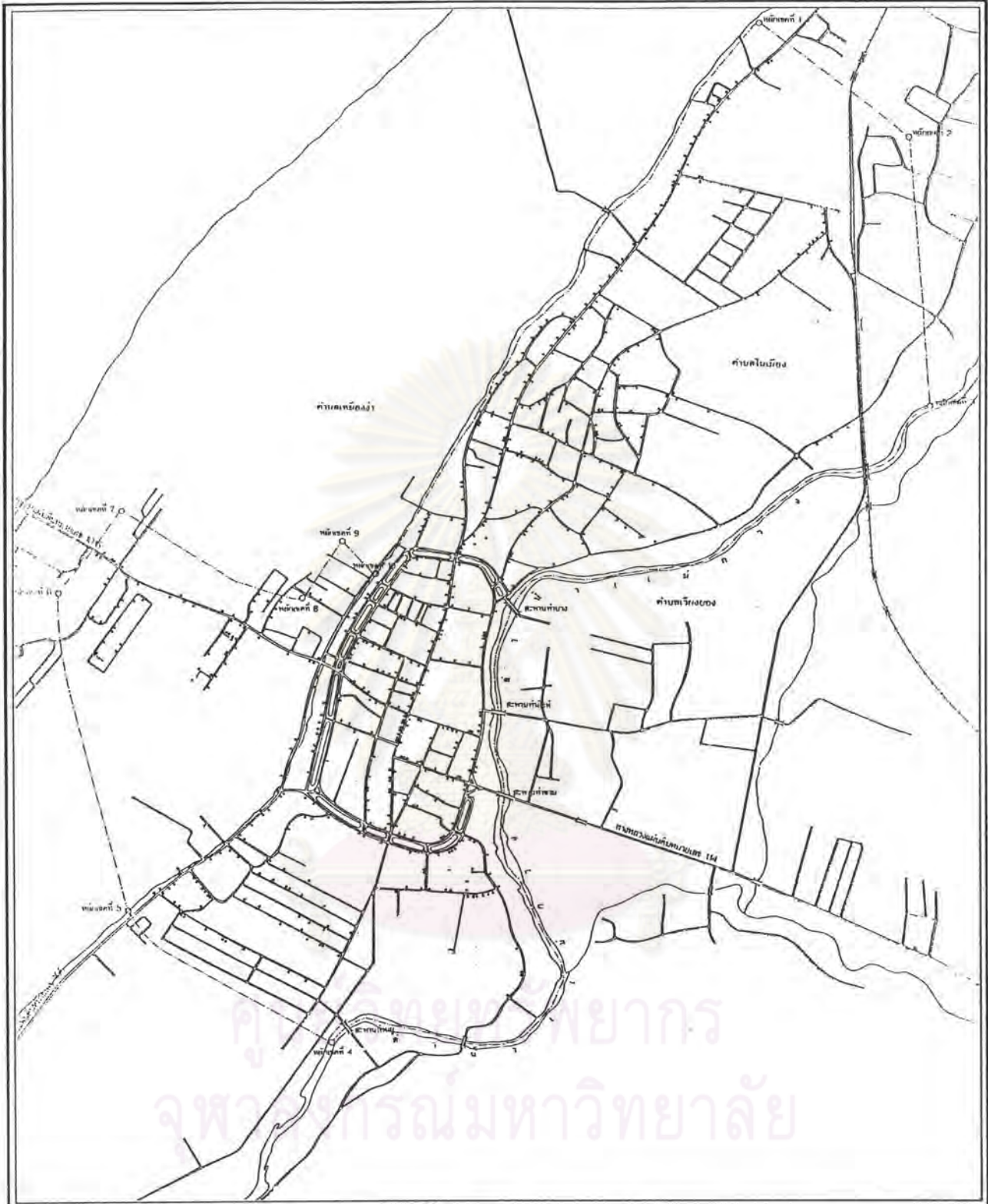
ที่มา : จากการสำรวจ

ศาสตราจารย์ ดร. ประจักษ์ คุ้มเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนที่
4.18

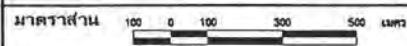

การศึกษาจินตภาพเมืองลำพูนเพื่อการอนุรักษ์

สัญลักษณ์

- แนวเขตเทศบาล
- ถนน
- ทางรถไฟ
- ถังขยะ

แผนที่แสดง : การกระจายตัวของภาชนะบรรจุขยะภายในเขตเทศบาลเมืองลำพูน

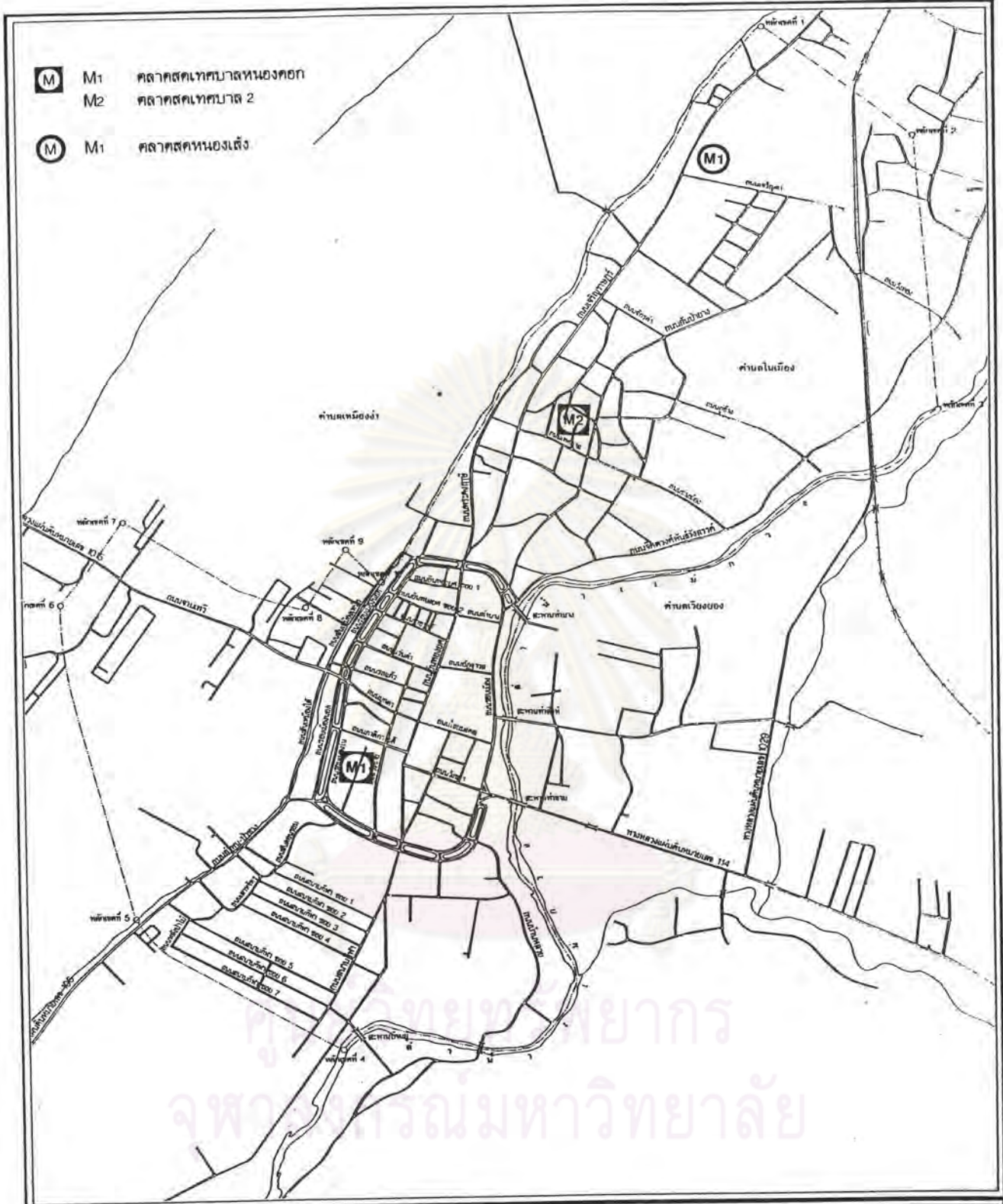
ที่มา : จากการสำรวจ

ภาควิชาการวางผังและสถาปัตยกรรมศาสตร์
 ฟ้าปกครุภัณฑ์มหาวิทยาลัย

แผนที่
 4.19

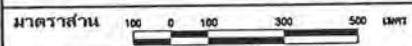

(M) M1 ศาลากลางเทศบาลหนองคอก
 M2 ศาลากลางเทศบาล 2
(M) M1 ศาลากลางหนองเต็ง

การศึกษาจินตภาพเมืองลำพูนเพื่อการอนุรักษ์

สัญลักษณ์
 - - - - - แนวเขตเทศบาล
 - - - - - ถนน
 - - - - - ทางรถไฟ
(M) ศาลากลางของทางเทศบาล
(M) ศาลากลางของเอกชน

แผนที่แสดง : ที่ตั้งศาลากลางในเขตชุมชนเมืองลำพูน

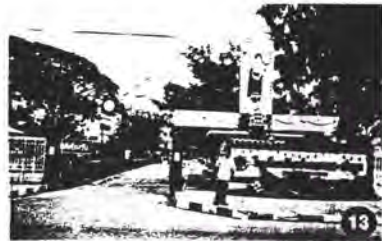
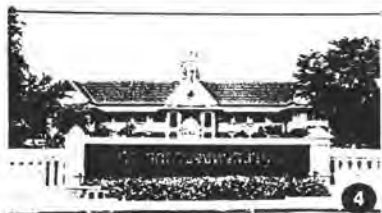

ที่มา : จากการศึกษา

ภาควิชาการวางผังเมืองและ
 คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนที่
 4.20

1 - 3	ตลาดสดเทศบาลหนองออก	10	โรงพยาบาลลำพูน
4	ศาลากลางจังหวัดลำพูน	11	เรือนจำจังหวัดลำพูน
5	สำนักงานบริการโทรศัพท์ลำพูน	12	ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลขลำพูน
6	สถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองลำพูน	13	โรงเรียนจักรคำคณาทร
7	หอสมุดแห่งชาติสาขาจังหวัดลำพูน	14	โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย
8	หอสมุดเฉลิมราชกุมารี	15	วิทยาลัยเทคนิคลำพูน
9	พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติหริภุญไชย	16	สวนสุขภาพสะพานท่าข้าม

ภาพประกอบที่ 4.5 แสดงระบบสาธารณูปการภายในเขตชุมชนเมืองลำพูน

ตลาดสดเทศบาลหนองคอก ตั้งอยู่ในเขตคูเมืองทางด้านตะวันตกเฉียงใต้ อยู่ใกล้กับลานอนุสาวรีย์พระนางจามเทวี ตลาดสดดังกล่าวเป็นตลาดสดขนาดใหญ่ที่สุดภายในเขตเทศบาลเมืองลำพูน และเป็นตลาดที่มีผู้ประกอบการขายสินค้ามาชนิด ทั้งขายปลีกและขายส่ง โดยที่ประเภทของสินค้ามีทั้งผลผลิตทางการเกษตร สินค้าอุปโภค สินค้าบริโภค และสินค้าเบ็ดเตล็ดต่าง ๆ

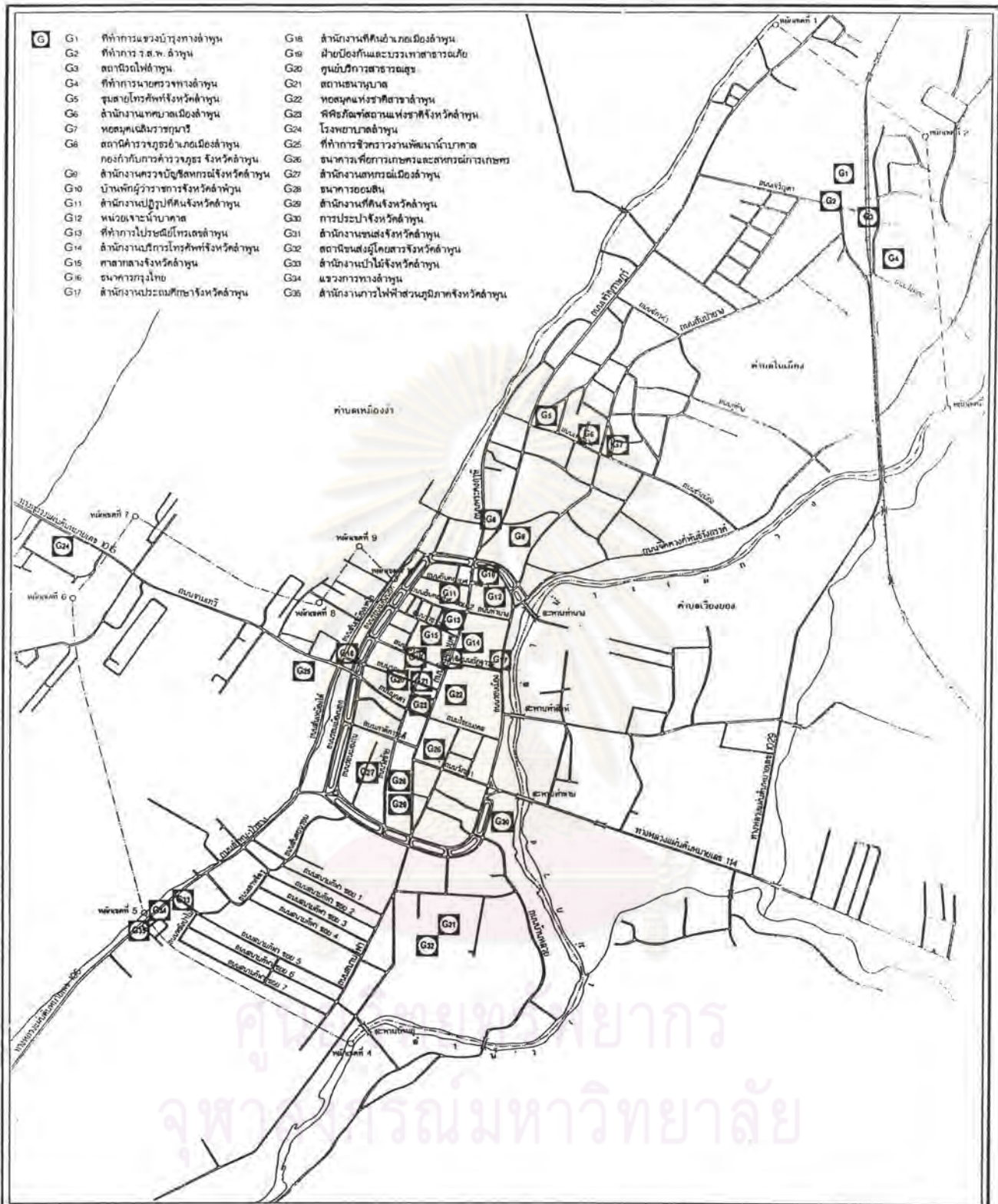
ตลาดสดเทศบาล 2 ซึ่งชาวบ้านเรียกติดปากว่า "ตลาดเย็น" เนื่องจากในอดีตมีพ่อค้า แม่ค้า มาทำการจำหน่ายสินค้า ในช่วงบ่ายและตลาดจะวายในช่วงเย็น แต่ในปัจจุบันการประกอบกิจกรรมทางการจำหน่ายสินค้าจะเริ่ม จำหน่ายเวลาประมาณ 10.00 น. และตลาดจะวายในช่วงประมาณ 15.00 น. โดยที่สินค้าที่นำมาจำหน่ายส่วนใหญ่เป็นสินค้าประเภทผัก และอาหารสด ส่วนสถานที่ตั้งอยู่ใกล้กับที่ทำการสำนักงานเทศบาลเมืองลำพูน

ตลาดหนองเส้ง เป็นตลาดเอกชนเพียงแห่งเดียวในเขตเทศบาลเมืองลำพูน โดยตั้งอยู่บริเวณทางแยกถนนเจริญราษฎร์ ตัดกับถนนเจริญตา ซึ่งชาวบ้านในละแวกนั้นนิยมเรียกติดปากว่า "ตลาดเช้า" เนื่องจากพ่อค้า แม่ค้า นำสินค้าประเภท ผัก และอาหารสด มาทำการจำหน่ายในช่วงเวลาประมาณ 05.00 น. และตลาดจะวายในช่วง 09.00 น.

นอกจากนี้ยังมีตลาดใต้รุ่ง ที่ใช้ประโยชน์จากลานเอนกประสงค์ ใกล้กับบริเวณลานอนุสาวรีย์พระนางจามเทวี ประกอบกิจกรรมในการจำหน่ายอาหาร เครื่องดื่มบริการประชาชนในเขตเทศบาลเมืองลำพูน และประชาชนในบริเวณใกล้เคียง โดยที่ตลาดใต้รุ่งดังกล่าวเริ่มมีการจำหน่ายสินค้าตั้งแต่เวลาประมาณ 18.00 น. จนกระทั่งถึงเวลาประมาณ 03.00 น. และในบริเวณใกล้เคียงกัน มีซูเปอร์มาเก็ตที่เปิดบริการตลอด 24 ชั่วโมง ทำให้บริเวณดังกล่าวเปรียบเสมือนพื้นที่เมืองที่ตื่นตลอดทั้งวัน

5.2 สถาบันราชการ (แผนที่ 4.21)

ภายในจังหวัดลำพูนมีสถาบันราชการทั้งหมด 90 แห่ง ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลเมืองลำพูน 54 แห่ง และตั้งอยู่นอกเขตเทศบาล 36 แห่ง โดยมีพื้นที่สถาบันราชการทั้งหมด 681 ไร่ 3 งาน 92.8 ตารางวา ส่วนพื้นที่สถาบันราชการในเขตเทศบาลเมืองลำพูนมีทั้งสิ้น 417 ไร่ 93.8 ตารางวา (สำนักผังเมือง, 2534) สถานที่ตั้งของสถาบันราชการที่อยู่ในเขตเทศบาลเมืองลำพูนส่วนใหญ่ตั้งอยู่ ริมถนนอินทยงยศ ถนนเจริญราษฎร์ และถนนลำพูน-ป่าซาง โดยที่ในปัจจุบันมีโครงการย้ายสถาบันราชการในบริเวณเขตผังเมืองรวมลำพูน ซึ่งบาง

- G1 ที่ทำการแขวงบ้านช่างดำ
- G2 ที่ทำการ ร.ส.ท. ลำพูน
- G3 สถานีรถไฟลำพูน
- G4 ที่ทำการนายควงจางดำ
- G5 ศูนย์โทรทัศน์จังหวัดลำพูน
- G6 สำนักงานเทศบาลเมืองลำพูน
- G7 หอสมุดเฉลิมราชกุมารี
- G8 สถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองลำพูน
- G9 องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน
- G10 บ้านพักผู้ว่าราชการจังหวัดลำพูน
- G11 สำนักงานปฏิรูปที่ดินจังหวัดลำพูน
- G12 หน่วยงานน้ำบาดาล
- G13 ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลขลำพูน
- G14 สำนักงานบริการโทรศัพท์จังหวัดลำพูน
- G15 ศาลากลางจังหวัดลำพูน
- G16 ธนาคารกรุงไทย
- G17 สำนักงานประถมศึกษาจังหวัดลำพูน

- G18 สำนักงานที่ดินอำเภอเมืองลำพูน
- G19 ฝ่ายป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- G20 ศูนย์บริการสาธารณสุข
- G21 สถานอนุบาล
- G22 หอสมุดแห่งชาติลำพูน
- G23 วิทยาลัยอุตสาหกรรมจังหวัดลำพูน
- G24 โรงพยาบาลลำพูน
- G25 ที่ทำการชีวิตรวมพัฒนาบ้านศาล
- G26 ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร
- G27 สำนักงานสหกรณ์เมืองลำพูน
- G28 ธนาคารออมสิน
- G29 สำนักงานที่ดินจังหวัดลำพูน
- G30 การประปาจังหวัดลำพูน
- G31 สำนักงานส่งเสริมจังหวัดลำพูน
- G32 สถานีขนส่งผู้โดยสารจังหวัดลำพูน
- G33 สำนักงานป่าไม้จังหวัดลำพูน
- G34 แขวงการทางลำพูน
- G35 สำนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดลำพูน

การศึกษาจินตภาพเมืองลำพูนเพื่อการอนุรักษ์

- สัญลักษณ์**
- แนวเขตเทศบาล
 - ถนน
 - ทางรถไฟ
 - ⊙ สถาบันราชการ

แผนที่แสดง : ที่ตั้งสถาบันราชการภายในเขตชุมชนเมืองลำพูน

มาตราส่วน 100 0 100 300 500 เมตร

ที่มา : จากการศึกษาจริง

ภาควิชาการวางแผนที่ดินและผังเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

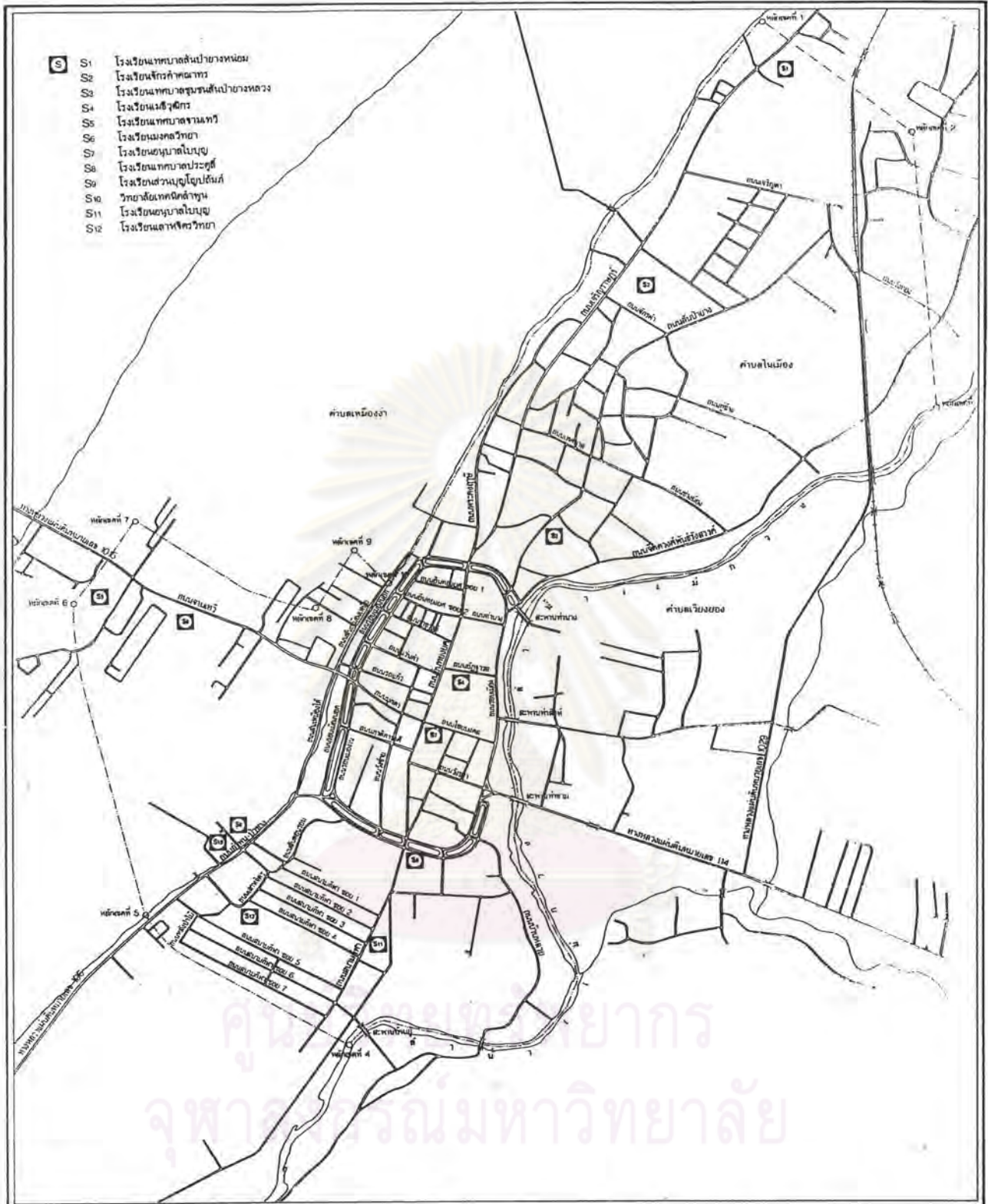
แผนที่
4.21

ส่วนได้รับงบประมาณในการก่อสร้างแล้ว ประกอบด้วย สำนักงานปลัดกระทรวง สำนักงานพาณิชย์ จังหวัด สำนักงานปฏิรูปที่ดินจังหวัด สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบทจังหวัด จากการดำเนินการจัดให้มีโครงการย้ายสถาบันราชการไปยังพื้นที่ต่าง ๆ ซึ่งอยู่นอกเขตเทศบาล นับเป็นปัจจัยสำคัญที่นำความเจริญไปสู่ท้องถิ่น เนื่องจากเป็นการนำมาซึ่งระบบสาธารณูปโภค ระบบสาธารณูปการ อีกทั้งยังเป็นการพัฒนาการใช้ที่ดินในบริเวณดังกล่าวให้เกิดประโยชน์สูงสุด นอกจากนี้ยังเป็นศูนย์รวมของสถานที่ราชการแห่งใหญ่ ก่อให้เกิดการใช้ที่ดินอย่างเป็นระเบียบแบบแผนและใช้อำนวยความสะดวกแก่ประชาชนที่มาติดต่อราชการในอนาคตด้วย

5.3 สถาบันการศึกษา (แผนที่ 4.22)

ภายในจังหวัดลำพูนมีจำนวนสถาบันการศึกษาทั้งสิ้น 322 แห่ง แยกเป็น สถาบันการศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา 15 แห่ง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 281 แห่ง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน 15 แห่ง สังกัดกรมอาชีวศึกษา 2 แห่ง สังกัดกรมการศาสนา(โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ) 5 แห่ง และสังกัดเทศบาล 4 แห่ง โดยในส่วนของเทศบาลเมืองลำพูนมีจำนวนสถานศึกษาทั้งหมด 12 แห่ง ประกอบด้วย สถาบันการศึกษาสังกัดเทศบาล 4 แห่ง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 1 แห่ง สังกัดกรมสามัญศึกษา 2 แห่ง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน 4 แห่ง สังกัดกรมอาชีวศึกษา 1 แห่ง นอกจากนี้ยังมีบริการทางการศึกษาแก่ประชาชน ซึ่งดำเนินงานโดยศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน เช่น การอบรมอาชีพระยะสั้น การจัดสถานที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน การจัดการศึกษาแบบกลุ่มสนใจ ห้องสมุดประชาชน เป็นต้น

เมื่อพิจารณาถึงภูมิฐานะของนักเรียน ที่เข้ามาทำการศึกษาภายในเขตเทศบาลเมืองลำพูนพบว่า โดยส่วนใหญ่เป็นนักเรียนที่มิใช่ภูมิลำเนาอยู่ภายนอกเขตเทศบาล มากกว่าผู้ที่มิใช่ภูมิลำเนาอยู่ภายในเขตเทศบาล ทั้งนี้เป็นผลสืบเนื่องมาจากสถานศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษา และชั้นที่สูงกว่าส่วนใหญ่ตั้งอยู่ภายในเขตเทศบาล ดังนั้นเมื่อนักเรียนที่อยู่ภายนอกเขตเทศบาลเรียนจบในระดับประถมศึกษาที่ต้องการจะศึกษาต่อในระดับชั้นที่สูงขึ้น จึงมุ่งเน้นที่จะเข้ามาศึกษาในสถานศึกษาที่เปิดสอนในระดับที่ต้องการศึกษาต่อภายในเขตเทศบาล ส่วนประชาชนชาวเมืองลำพูนที่พอมีรายได้นิยมส่งบุตรหลานไปศึกษาถึงสถาบันการศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดลำปาง ทั้งนี้เนื่องมาจากในจังหวัดทั้งสองมีสถาบันทางการศึกษาทุกระดับชั้น ทั้งของภาครัฐบาล

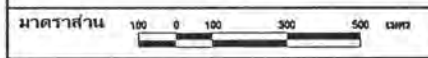
- S1 โรงเรียนเทศบาลสันป่าขางหนอง
- S2 โรงเรียนจักรคำคณาทร
- S3 โรงเรียนเทศบาลชุมชนสันป่าขางหลวง
- S4 โรงเรียนเจริญวิทยา
- S5 โรงเรียนเทศบาลสามัคคี
- S6 โรงเรียนเมธาวิทยา
- S7 โรงเรียนอนุบาลโพนบุญ
- S8 โรงเรียนเทศบาลประจักษ์
- S9 โรงเรียนสวนบุญใจโป่งหิน
- S10 วิทยาลัยเทคนิคลำพูน
- S11 โรงเรียนอนุบาลโพนบุญ
- S12 โรงเรียนสหกิจวิทยาลัย

การศึกษาจินตภาพเมืองลำพูนเพื่อการอนุรักษ์

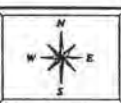
สัญลักษณ์

- แนวเขตเทศบาล
- ถนน
- ทางรถไฟ
- S สถานศึกษา

แผนที่แสดง : ที่ตั้งสถานศึกษาภายในเขตชุมชนเมืองลำพูน

ที่มา : จากดาวสำรวจ

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

แผนที่ 4.22

และภาคเอกชน ประกอบกับจังหวัดทั้งสองอยู่ไม่ไกล และมีการคมนาคมติดต่อกับจังหวัดลำพูน ได้สะดวก รวดเร็ว เป็นผลทำให้โอกาสในการขยายตัวทางด้านการศึกษาของจังหวัดลำพูน ค่อนข้างดีกว่าจังหวัดอื่น แต่ในอนาคตข้างหน้าทางมหาวิทยาลัยเชียงใหม่มีโครงการ ขยายวิทยาเขตมาจัดตั้งยังจังหวัดลำพูน นับเป็นโอกาสอันดีสำหรับประชาชนในจังหวัดลำพูน และจังหวัดใกล้เคียงที่มีทางเลือกในการศึกษาเพิ่มมากขึ้นกว่าในอดีต

สำหรับสถาบันการศึกษาภายในเขตเทศบาลเมืองลำพูน เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษาที่เปิดสอนสามารถจำแนกได้เป็น 4 ประเภท ประกอบด้วย(สำนักผังเมือง, 2534)

5.3.1 ระดับชั้นอนุบาล ซึ่งเป็นสถาบันการศึกษาที่เปิดสอนในระดับชั้นอนุบาลมีจำนวน 1 แห่ง ประกอบด้วยพื้นที่ 1 ไร่ 3 งาน 80 ตารางวา มีความหนาแน่นเฉลี่ย 64 คน/ไร่

5.3.2 ระดับชั้นประถมศึกษา ซึ่งเป็นสถาบันที่เปิดสอนในระดับชั้นประถมศึกษา มีจำนวน 6 แห่ง ประกอบด้วยพื้นที่ 37 ไร่ 64 ตารางวา มีความหนาแน่นเฉลี่ย 100 คน/ไร่

5.3.3 ระดับชั้นมัธยมศึกษา ซึ่งเป็นสถาบันการศึกษาที่เปิดสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษา มีจำนวน 3 แห่ง ประกอบด้วยพื้นที่ 87 ไร่ 9 งาน 62 ตารางวา มีความหนาแน่นเฉลี่ย 60 คน/ไร่

5.3.4 ระดับอาชีวศึกษา ซึ่งเป็นสถาบันการศึกษาที่เปิดสอนในระดับอาชีวศึกษา มีจำนวน 1 แห่ง ประกอบด้วยพื้นที่ 25 ไร่ 3 งาน 80 ตารางวา มีความหนาแน่นเฉลี่ย 76 คน/ไร่

นอกจากนี้ยังมีโรงเรียนที่เปิดสอนพระปริยัติธรรมอีก 1 แห่ง ตั้งอยู่บริเวณวัดพระธาตุทริภุชชัยรวมหาวิหาร เป็นที่น่าสังเกตว่าสถาบันทางการศึกษาในเขตเทศบาลเมืองลำพูนแต่ละระดับ มีความหนาแน่นเฉลี่ยของจำนวนนักเรียนต่อพื้นที่ไม่เกิน 100 คน/ไร่ ซึ่งนับว่าอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานที่ทางกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดไว้

สำหรับคุณภาพในการให้บริการทางการศึกษา ของเขตเทศบาล

เมืองลำพูน จากสัดส่วนในการให้บริการตามระดับการศึกษา เปรียบเทียบกับมาตรฐานที่กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดไว้พบว่า อยู่ในเกณฑ์ใกล้เคียงกับมาตรฐานแทบทุกระดับ ยกเว้นระดับอนุบาลซึ่งอยู่ในเกณฑ์ต่ำกว่ามาตรฐาน (ตารางที่ 4.29) ดังนั้นในการขยายการให้บริการทางการศึกษา ควรที่จะคำนึงถึงการให้บริการในระดับนี้ เป็นสำคัญ แต่เนื่องจากสภาพครอบครัวในปัจจุบันมีความจำเป็นเกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน ซึ่งเป็นผลจากการที่ผู้ปกครองส่วนใหญ่อยู่ในวัยทำงานจึงไม่สามารถเลี้ยงดูเด็กได้ตลอดเวลา ดังนั้นสถานเลี้ยงเด็กที่ดำเนินการโดยเอกชนจึงเกิดขึ้นมาเพื่อรองรับการบริการประชาชนในกลุ่มนี้เป็นจำนวนมากในเขตเทศบาลเมืองลำพูน

5.4 สถานบริการสาธารณสุข

การให้บริการสาธารณสุขในเขตเทศบาลเมืองลำพูน ได้ให้บริการทางด้านสาธารณสุขแก่ประชาชนโดยทั่วไป โดยที่สถานบริการสาธารณสุขประกอบด้วย โรงพยาบาลจังหวัดขนาด 256 เตียง 1 แห่ง สำนักงานสาธารณสุขเทศบาลเมืองลำพูน 1 แห่ง หน่วยควบคุมกรมโรค 1 แห่ง สถานีอนามัย 6 แห่ง คลินิกรักษาโรคทั่วไป 9 แห่ง คลินิกทันตกรรม 2 แห่ง สถานพยาบาลเอกชนเวชกรรม 2 แห่ง ร้านขายยาแผนโบราณ 7 แห่ง โดยมีบุคลากรทางด้านสาธารณสุข ประกอบด้วย (สำนักผังเมือง, 2534)

แพทย์ จำนวน 20 คน

พยาบาล จำนวน 137 คน

ผู้ช่วยพยาบาล จำนวน 51 คน

จากตาราง 4.30 แสดงการเปรียบเทียบสัดส่วนบุคลากรทางการแพทย์ต่อประชากร เมื่อพิจารณาการให้บริการทางด้านสาธารณสุขในอดีต เปรียบเทียบกับปัจจุบันพบว่า มีแนวโน้มที่ดีขึ้น สืบเนื่องจากอัตราส่วนของจำนวนบุคลากรทางด้านสาธารณสุขต่อจำนวนประชากรมีจำนวนที่ลดลง ซึ่งถือได้ว่าเป็นแนวโน้มในการให้บริการอยู่ในเกณฑ์ที่ดีขึ้น ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับมาตรฐานของกระทรวงสาธารณสุขที่กำหนดว่าอัตราเฉลี่ยของแพทย์ควรมีสัดส่วน 1:18,700 คน ส่วนเตียงคนไข้ควรมีสัดส่วน 1:1,617 คน (วีรพล เชาว์ลักษณ์, 2531) โดยที่เมืองลำพูนมีมาตรฐานทางด้านสาธารณสุขที่สูงกว่าค่าเฉลี่ยที่กระทรวงสาธารณสุขได้กำหนดไว้

ตารางที่ 4.30 แสดงการเปรียบเทียบสัดส่วนบุคลากรทางการแพทย์ต่อประชากร
ในเขตเทศบาลเมืองลำพูน ปีพ.ศ.2527 และพ.ศ. 2534

สัดส่วน	ปีพ.ศ.2527	ปีพ.ศ.2534
แพทย์ : ประชากร	1: 3,385	1: 1,796
พยาบาล : ประชากร	1: 700	1: 262
ผู้ช่วยพยาบาล : ประชากร	1: 549	1: 704
เตียงคนไข้ : ประชากร	1: 173	1: 140

ที่มา : กองวิจัย สำนักงานเมือง พ.ศ. 2535

ศูนย์วิทยพัชกร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5.5 การรักษาความปลอดภัย

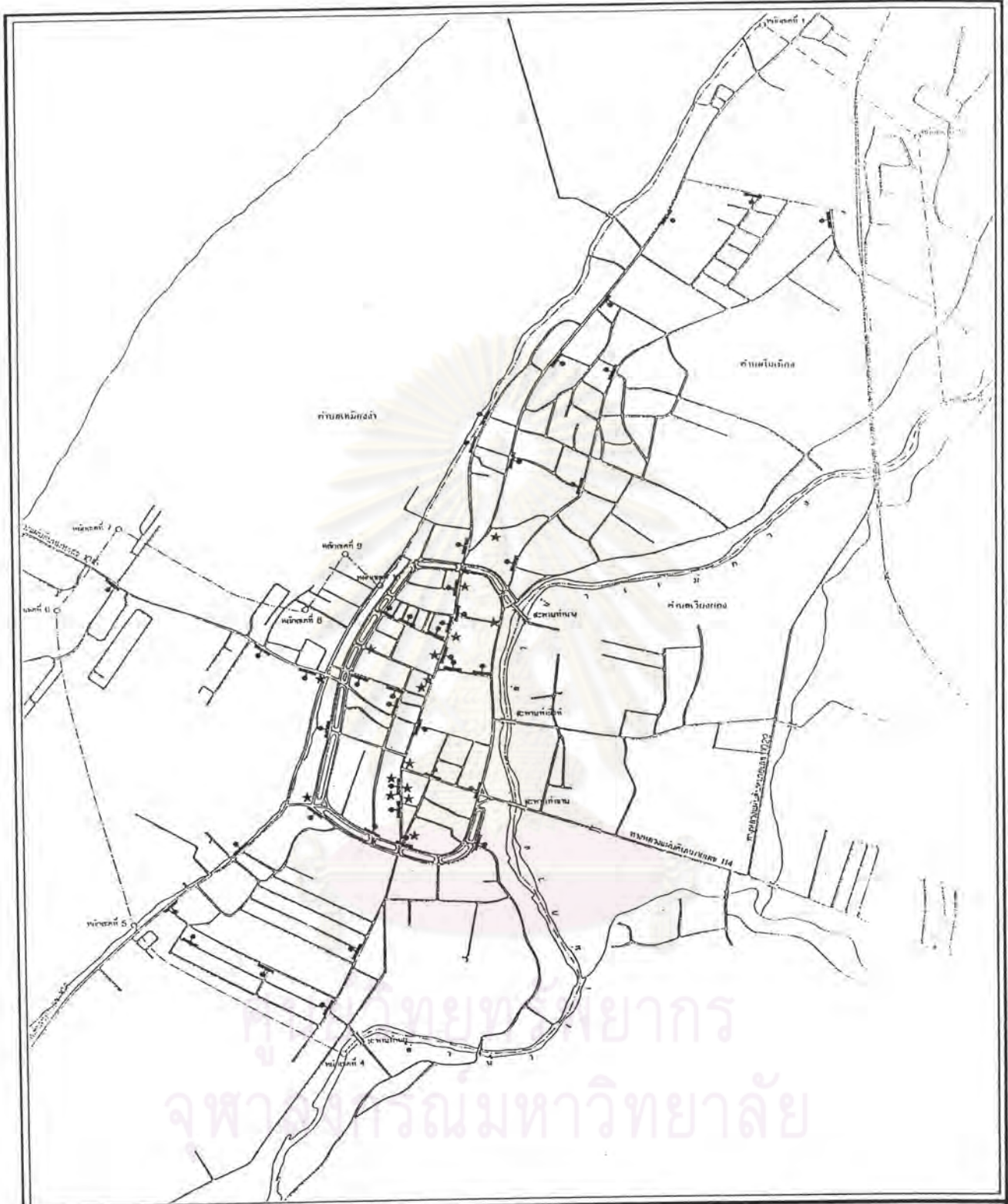
พื้นที่ เขตเทศบาลเมืองลำพูน อยู่ในความรับผิดชอบของ กองกำกับการ ตำรวจภูธรจังหวัดลำพูน ซึ่งเคยได้รับรางวัลการปฏิบัติงานดีเด่นมาหลายครั้ง ในเขตอำเภอเมืองลำพูนที่เจ้าหน้าที่ต้องรับผิดชอบในปี พ.ศ.2535 มีอัตรากำลังทั้งหมด 186 คน ประกอบด้วย นายตำรวจชั้นประทวน 167 คน และนายตำรวจชั้นสัญญาบัตรจำนวน 19 คน ถึงแม้ว่าจำนวนเจ้าหน้าที่ตำรวจต่อประชากรในเขตอำเภอเมืองลำพูน ในท้องที่ซึ่งรับผิดชอบทั้งหมดมีอัตรากำลัง 1:712 คน ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับมาตรฐานของกรมตำรวจ ที่กำหนดให้ชุมชนหนาแน่นพอควรมีการบริการของตำรวจ 1 นายต่อประชากร 600 คน (วีรพล เชาว์สภกษณ์, 2531) ซึ่งถือว่าการบริการทางด้านความปลอดภัยของชาวเมืองลำพูนยังไม่เพียงพอกับความต้องการ แต่เนื่องจากการปฏิบัติงานที่ดีของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ประกอบกับ เมืองลำพูนเป็นเมืองที่ได้ชื่อว่าเป็นเมืองแห่งพุทธศาสนามีความสงบสุข และประชาชนชาวลำพูนส่วนใหญ่มีจิตใจที่โอบอ้อมอารี รักสงบ จึงไม่ค่อยมีคดีร้ายแรงเท่ากับจังหวัดอื่น ๆ

5.6 การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (แผนที่ 4.23)

ในด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตเทศบาลเมืองลำพูน อยู่ในความรับผิดชอบของฝ่ายป้องกันภัยเทศบาลเมืองลำพูน โดยสถานีดับเพลิงตั้งอยู่บน ถนนรดแก้ว ส่วนระบบป้องกันอัคคีภัย ประกอบด้วย หัวจ่ายดับเพลิง และตู้ดับเพลิง กระจายอยู่บนถนนสายสำคัญของตัวเมืองลำพูน โดยสถานีดับเพลิงมีอุปกรณ์ที่ใช้ในการดับเพลิง ประกอบด้วย รถดับเพลิงขนาดความจุ 2,000 ลิตร จำนวน 5 คัน รถบรรทุกน้ำ 5,000 ลิตร จำนวน 1 คัน เครื่องหมายห้ามจำนวน 3 เครื่อง และเจ้าหน้าที่จำนวน 20 คน เมื่อเปรียบเทียบกับมาตรฐานแล้วรถยนต์ดับเพลิง 1 คัน ต้องมีเจ้าหน้าที่ประจำรถดับเพลิง 6 คน (วีรพล เชาว์สภกษณ์, 2531) ซึ่งถือว่าทางเทศบาลเมืองลำพูน ยังไม่มีเจ้าหน้าที่เพียงพอแต่ก็นับว่าได้พัฒนาไปมาก เนื่องจากในปี 2527 มีจำนวนเจ้าหน้าที่ 15 คน ต่อจำนวนรถดับเพลิง 4 คัน ปัจจุบันมีโครงการที่กำลังขยายจัดหารถยนต์ดับเพลิง และรถบรรทุกน้ำตามโครงการจัดหาเครื่องมือ เครื่องใช้ในการดับเพลิงให้กับท้องถิ่น โดยกรมการปกครอง

5.7 การไปรษณีย์โทรเลข (แผนที่ 4.24)

ในเขตเทศบาลเมืองลำพูนมีที่ทำการไปรษณีย์โทรเลขเพียง 1 แห่ง ได้แก่

การศึกษาจินตภาพเมืองลำพูนเพื่อการอนุรักษ์

สัญลักษณ์

- แนวเขตเทศบาล
- ถนน
- ทางรถไฟ
- ★ หน้าคัมพลึง
- ★ กังคัมพลึง

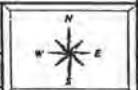
แผนที่แสดง : การกระจายตัวของสุภรณ์เทปี่ในการค้นพบศิลาในเขตชุมชนเมืองลำพูน

มาตราส่วน 100 0 100 300 500 เมตร

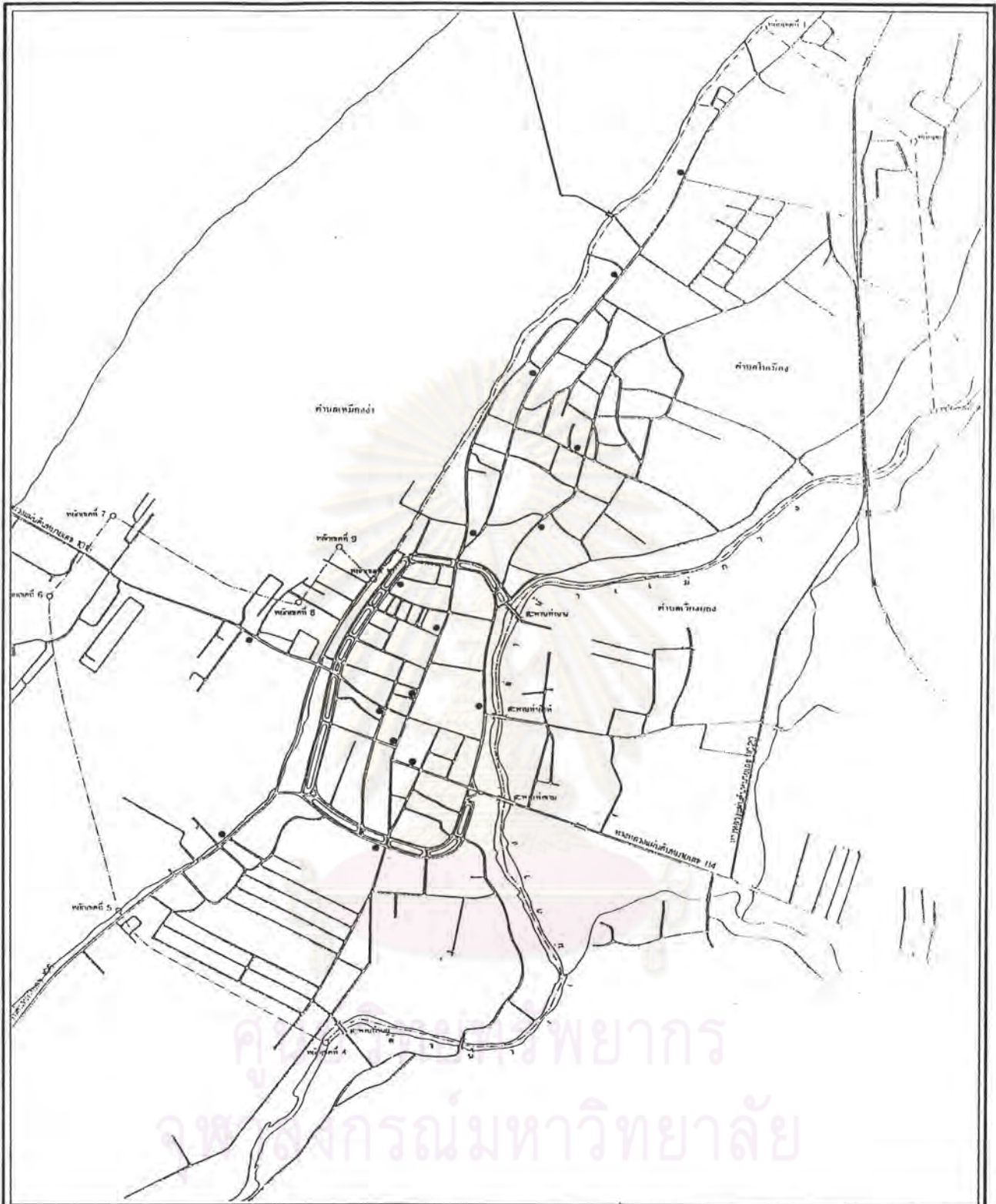
ที่มา : งานการสำรวจ

ภาควิชาการวางแผนที่เฝ้าระวังเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

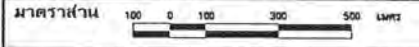
แผนที่
4.23

การศึกษาจินตภาพเมืองลำพูนเพื่อการอนุรักษ์

- สัญลักษณ์**
- แนวเขตเทศบาล
 - ถนน
 - ทางรถไฟ
 - คูโบราณคดี

แผนที่แสดง : การกระจายตัวของคูโบราณคดีภายในเขตชุมชนเมืองลำพูน

ที่มา : จากการสำรวจ

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนที่
4.24

ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลขลำพูน ตั้งอยู่บนถนนอินทวงศข้างศาลากลางจังหวัดลำพูน นอกจากนี้ยังมีตู้ไปรษณีย์กระจายตามถนนสายหลัก บริการประชาชนตามจุดต่าง ๆ เพื่อความสะดวกของประชาชน ภายในตัวเมือง

5.8 ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดลำพูน

ตั้งอยู่ในโรงเรียนสวนบุญญาลัยม้งลำพูน โดยเป็นศูนย์ดำเนินการรวบรวมความรู้แก่ พระสงฆ์ และผู้นำหมู่บ้าน เกี่ยวกับเรื่องการอนุรักษ์แหล่งศิลปกรรม และสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมท้องถิ่น ทั้งนี้ยังเป็นศูนย์รวบรวมข้อมูลทางด้านสถาปัตยกรรม ศิลปกรรม และวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ยังมีเหลืออยู่ในจังหวัดลำพูน อีกทั้งยังเป็นศูนย์รวบรวมข้อมูลทางด้านประวัติความเป็นมาของเมืองลำพูน และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับจังหวัดลำพูน เปิดบริการทุกวัน ในเวลาราชการ วันวันหยุดราชการ

5.9 พิพิธภัณฑ์

ในเขตชุมชนเมืองลำพูนมีพิพิธภัณฑ์ตั้งอยู่ถึง 2 แห่ง ประกอบด้วย พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติศรีภูมิไชย ตั้งอยู่บนถนนอินทวงศ ด้านตรงข้ามวัดพระธาตุนฤขัยวรมหาวิหาร พิพิธภัณฑ์วัดพระธาตุนฤขัย ตั้งอยู่ในวัดพระธาตุนฤขัยวรมหาวิหาร โดยพิพิธภัณฑ์ทั้งสองแห่งเป็นที่รวบรวมศิลาจารึก โบราณวัตถุที่ทรงคุณค่าทางด้านประวัติศาสตร์และทางด้านศิลปกรรม เปิดบริการในเวลาราชการ และปิดทำการวันจันทร์และอังคาร

5.10 ห้องสมุด

ในเขตชุมชนเมืองลำพูนมีห้องสมุดตั้งอยู่ 2 แห่ง ประกอบด้วย ห้องสมุดแห่งชาติสาขาลำพูน ตั้งอยู่ในบริเวณวัดพระธาตุนฤขัยวรมหาวิหาร เปิดบริการตั้งแต่วันจันทร์ถึงวันศุกร์ ในเวลาราชการ โดยมีหนังสือทุกประเภทให้บริการ ส่วนห้องสมุดเฉลิมราชกุมารี ตั้งอยู่บนถนนสันป่ายาง ตรงข้ามสำนักงานเทศบาลเมืองลำพูน เปิดบริการตั้งแต่วันอังคารถึงวันอาทิตย์ โดยที่ วันอังคารถึงวันศุกร์ เปิดบริการเวลา 8.00 น. ถึง 20.30 น. ส่วนวันเสาร์และวันอาทิตย์ เปิดบริการเวลา 8.30 น. ถึงเวลา 16.30 น. โดยมีหนังสือทั่วไปทุกประเภท และมีมุมประวัติความเป็นมาของบุคคลสำคัญในจังหวัดลำพูน

5.11 การพักผ่อนหย่อนใจและการกีฬา (แผนที่ 4.25)

ในเขตเทศบาลเมืองลำพูน มีพื้นที่เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจและการกีฬา เพื่อให้บริการกับประชาชนในเขตพื้นที่ศึกษา และประชาชนที่อยู่บริเวณใกล้เคียง จากการสำรวจในพื้นที่ศึกษา สามารถสรุปถึงสถานที่พักผ่อนหย่อนใจและสนามกีฬา ภายในเขตเทศบาลเมืองลำพูน ได้ดังรายละเอียดต่อไปนี้

สวนสาธารณะ ลักษณะสถานที่พักผ่อนหย่อนใจของประชาชนชาวเมืองลำพูนประเภทนี้ ส่วนใหญ่เป็นลักษณะสวนสาธารณะประเภท สวนหย่อม ซึ่งมีอยู่ทั่วไปภายในเขตพื้นที่ศึกษา โดยได้รับการดูแลจาก งานสวนสาธารณะ กองช่าง เทศบาลเมืองลำพูน นอกจากนี้ยังมีสวนสาธารณะที่ดำเนินการโดยเอกชน ตั้งอยู่ทางตอนใต้ของพื้นที่ศึกษา ที่เปิดบริการให้ชาวเมืองเข้าไปใช้บริการอีกด้วย

สวนสุขภาพ เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจอีกประเภทหนึ่ง ซึ่งนอกจากให้ความเพลิดเพลินกับประชาชนชาวเมืองลำพูน ยังทำให้ประชาชนชาวเมืองลำพูนมีสุขภาพพลานามัยที่แข็งแรงสมบูรณ์ นอกจากนี้ยังส่งผลให้ประชาชนชาวเมืองมีกำลังที่จะพัฒนาสภาพแวดล้อมของเมืองต่อไปในอนาคต

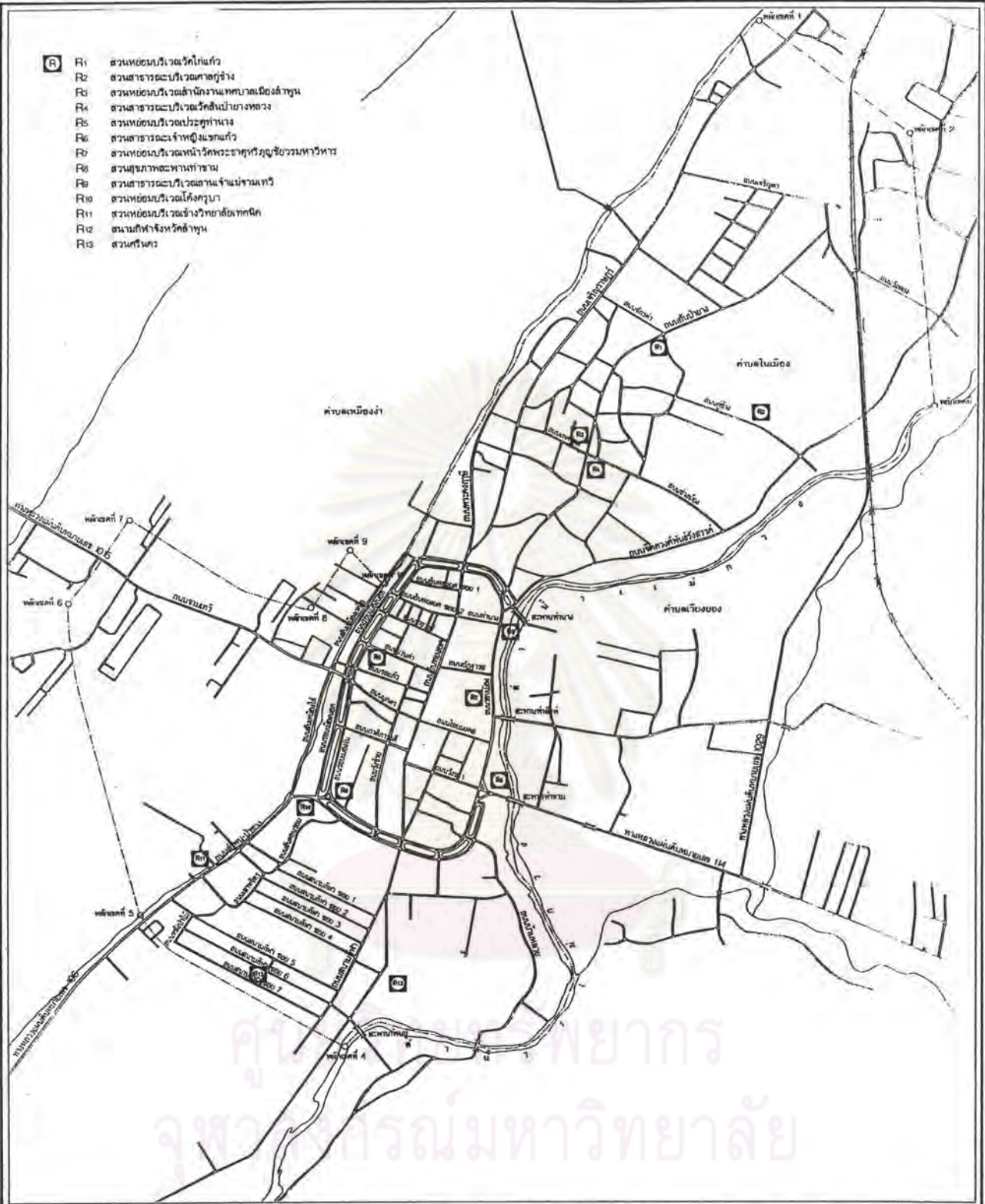
สนามกีฬา เป็นสถานที่ซึ่งใช้ในการออกกำลังกายของชาวเมืองลำพูน โดยที่สนามกีฬาจังหวัดลำพูนตั้งอยู่ทางด้านตะวันตกเฉียงใต้ของพื้นที่ศึกษา โดยมีเนื้อที่ประมาณ 60 ไร่ นอกจากนี้สถานที่ดังกล่าว ยังใช้ประกอบกิจกรรมในงานประเพณี เทศกาลต่างๆ เช่น เทศกาลลำไย ซึ่งจัดขึ้นเป็นประจำทุกปี

เมื่อพิจารณาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจและสนามกีฬา ในเขตเทศบาลเมืองลำพูนพบว่า พื้นที่สวนสาธารณะ สวนสุขภาพ และสนามกีฬามีพื้นที่ทั้งหมด 63 ไร่ 3 งาน 17 ตารางวา แต่เมื่อเปรียบเทียบกับมาตรฐานพื้นที่พักผ่อนหย่อนใจของทางสำนักผังเมืองที่กำหนดไว้ 1.8 ไร่ต่อจำนวนประชากร 1,000 คน ดังนั้นจำนวนพื้นที่พักผ่อนหย่อนใจภายในเขตเทศบาลเมืองลำพูนในปีพ.ศ. 2535 นับว่าเพียงพอต่อประชากร 13,314 คน

6. การท่องเที่ยว (แผนที่ 4.26) (ภาพประกอบที่ 4.6)

สำหรับแหล่งท่องเที่ยวภายในเขตเทศบาลเมืองลำพูน สามารถแบ่งตามลักษณะเด่นของความน่าสนใจ และกิจกรรมที่เป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยว เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนด

- R1 ส่วนตอนบริเวณวัดโกกแก้ว
- R2 ส่วนอาคารบริเวณศาลเจ้า
- R3 ส่วนตอนบริเวณด้านนิคมเกษตรเมืองลำพูน
- R4 ส่วนอาคารบริเวณวัดสีม้ายางหลวง
- R5 ส่วนตอนบริเวณประตูท่าช้าง
- R6 ส่วนอาคารวัดเจ้าฟ้าเจ้าแก้ว
- R7 ส่วนตอนบริเวณหน้าวัดพระธาตุศรีมูอู่อิมรณพาราหาร
- R8 ส่วนสุขภาพสะพานท่าข้าม
- R9 ส่วนอาคารบริเวณสถานีบ้านจ่านทิว
- R10 ส่วนตอนบริเวณโค้งภูเขา
- R11 ส่วนตอนบริเวณเชิงเขาวิทยาศึกษา
- R12 สถานีท่าจังหวัดลำพูน
- R13 สวนริมน้ำ

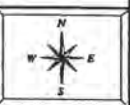
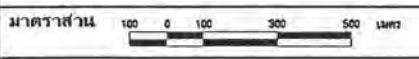

การศึกษาจินตภาพเมืองลำพูนเพื่อการอนุรักษ์

สัญลักษณ์

- แนวเขตเทศบาล
- ถนน
- ทางรถไฟ
- R สถานที่พักผ่อนหย่อนใจและการศึกษา

แผนที่แสดง : ที่ตั้งของสถานพักผ่อนหย่อนใจและการศึกษาภายในเขตชุมชนเมืองลำพูน

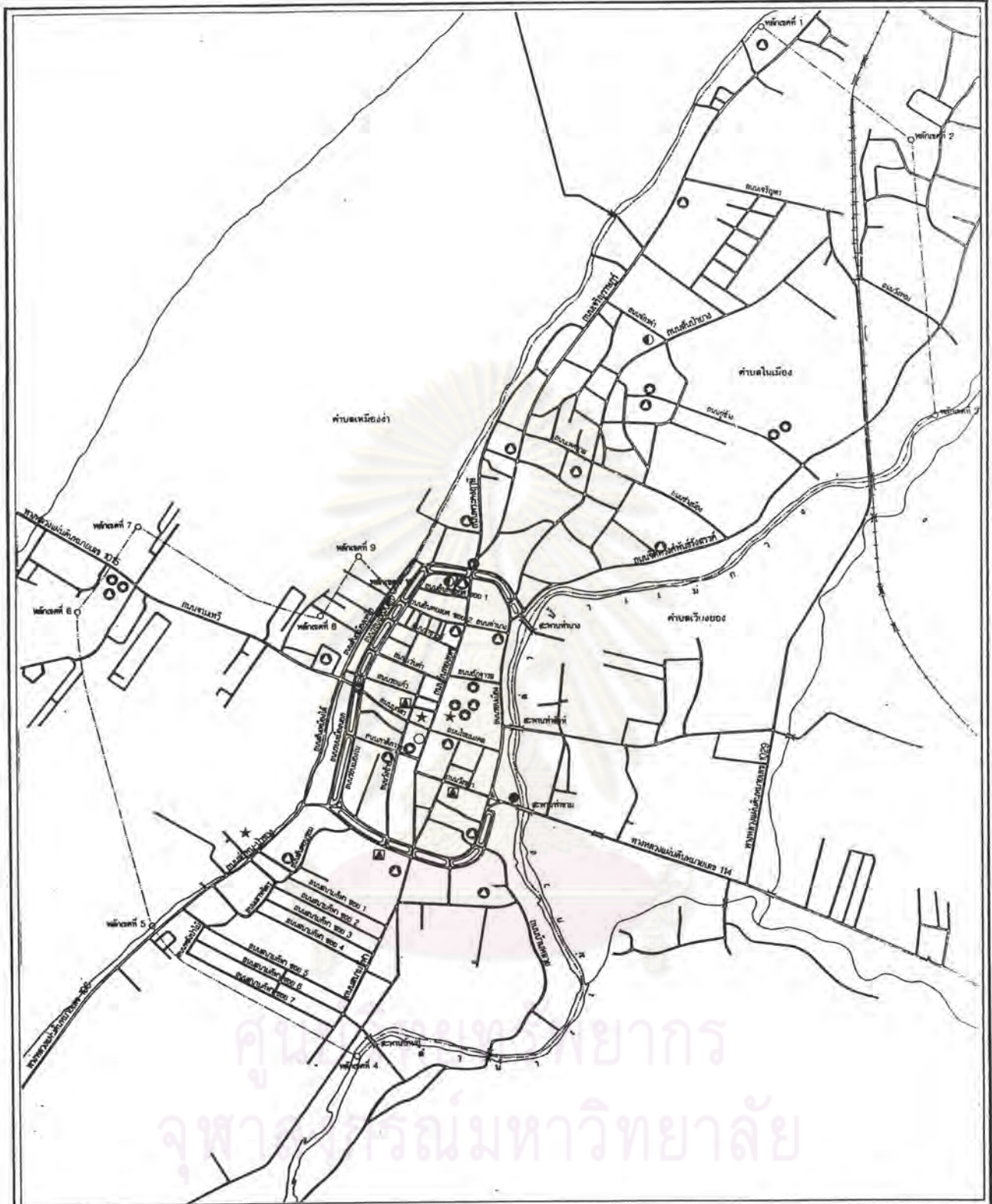

ที่มา : จากการสำรวจ

ภาควิชาการวางผังและสถาปัตยกรรมศาสตร์
 คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

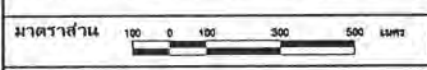
แผนที่
 4.25

การศึกษาจินตภาพเมืองลำพูนเพื่อการอนุรักษ์

- สัญลักษณ์**
- แอชเขตเทศบาล
 - ถนน
 - ทางรถไฟ
 - ⊙ ประเภท โบราณสถาน
 - ⊙ ประเภท ศาสนสถาน
 - ประเภท ชุมชนชาติ
 - ★ ประเภท ประเภทที่ สืบปัดแชรรม และการศึกษา
 - ⊙ ประเภท หอถาวร
 - ▲ ประเภท อุทยานกรรม และหัตถกรรม

แผนที่แสดง : ที่ตั้งสถานที่ท่องเที่ยวภายในเขตชุมชนเมืองลำพูน

ที่มา : จากการศึกษา

ภาควิชาการวางแผนที่และเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนที่
4.26

- 1- 6 สถานที่ท่องเที่ยวประเภทศาสนสถานและโบราณสถาน
- 7 สถานที่ท่องเที่ยวประเภทประเพณี ศิลปวัฒนธรรม
- 8 สถานที่ท่องเที่ยวประเภทสถานเชิงรมย์
- 9 สถานที่ท่องเที่ยวประเภทอุตสาหกรรม และหัตถกรรม
- 10- 12 สถานที่ท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ
- 13 สถานที่ท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรม และการศึกษา

ภาพประกอบที่ 4.6 แสดงสถานที่ท่องเที่ยวภายในแคว้นชุมชนเมืองลำพูน

ตำแหน่งของแหล่งท่องเที่ยวต่างๆภายในเมือง เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนเส้นทาง ในการทัศนจารในอนาคต และเป็นแนวทางสำหรับการจัดรวมกลุ่มแหล่งท่องเที่ยว ำให้เกิดความน่าสนใจมากขึ้น โดยที่แหล่งท่องเที่ยวภายในเมืองลำพูน สามารถแบ่งออกเป็นประเภทต่าง ๆ ได้ดังต่อไปนี้

ประเภทโบราณสถาน สืบเนื่องมาจากลำพูน เป็นเมืองที่มีวิวัฒนาการที่ยาวนาน ส่งผลให้มีอาคาร สิ่งปลูกสร้าง ที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ คุณค่าทางด้านจิตใจต่อชาวเมืองลำพูน โดยที่อาคารสิ่งปลูกสร้างดังกล่าวมีทั้งที่ทางกรมศิลปากรให้ความสำคัญและขึ้นทะเบียนโบราณสถาน ประกอบด้วย วัดพระธาตุดุริฎฐชัยารมหารวิหาร เจดีย์เชียงยืน (รัตนเจดีย์) วัดจามเทวี(กุฎ) กำแพงเมือง และคูเมือง กู่ช้าง-กู่ม้า เจดีย์ร้างวัดชัยมงคล(เจดีย์กลางตลาด) ส่วนโบราณสถานที่ยังไม่ได้ขึ้นทะเบียน ประกอบด้วย กู่ไก่ เจดีย์วัดสุพรรณรังษี เจดีย์วัดบ้านหลวย เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีอนุสาวรีย์ที่ประชาชนชาวเมืองลำพูนให้การสักการะบูชา ประกอบด้วย อนุสาวรีย์พระนางจามเทวี อนุสาวรีย์ครูบาศรีวิชัย อนุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นต้น

ประเภทศาสนสถาน ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในเรื่องของวิวัฒนาการของเมืองลำพูน การขึ้นมาครองราชย์ของพระนางจามเทวี พระองค์ทรงนำพระภิกษุขึ้นมาทำการเผยแพรศาสนาอีกทั้งในอดีตลำพูน เคยเป็นศูนย์กลางทางด้านพุทธศาสนาในภูมิภาคแห่งนี้ ทำให้แหล่งท่องเที่ยวประเภทศาสนสถานยังคงปรากฏสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน ประกอบด้วย วัดพระธาตุดุริฎฐชัยารมหารวิหาร วัดพระคงฤาษี วัดมหาวัน วัดประตูลี้ วัดจามเทวี วัดสุพรรณรังษี เป็นต้น นอกจากนี้ภายในเขตเทศบาลเมืองลำพูนยังประกอบด้วยโบสถ์ของศาสนาคริสต์อีก 1 แห่ง ตั้งอยู่บริเวณริมคูเมืองด้านตะวันตก

ประเภทธรรมชาติ จากการสำรวจพบว่าสถานที่ท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติภายในเขตเทศบาลมีเพียงแห่งเดียวคือ ลำน้ำแม่กวัง บริเวณสะพานท่าขาม โดยทางเทศบาลจัดให้มีเรือถีบบริการให้เช่าในบริเวณพื้นที่ดังกล่าว นับว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีสำหรับการริเริ่มการท่องเที่ยวประเภทนี้ภายในตัวเมืองลำพูน แต่ทั้งนี้ทางเทศบาลควรกวาดขันในเรื่องการรักษาความสะอาดจากผู้ใช้บริการ ในการทิ้งสิ่งของลงไปแม่น้ำกวังด้วย ทั้งนี้เพื่อป้องกันทัศนียภาพของเมือง รวมทั้งสภาพแวดล้อมของเมืองในบริเวณดังกล่าว

ประเภทประเพณี ศิลปวัฒนธรรมและการศึกษา สำหรับประเพณีศิลปวัฒนธรรมนับเป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาใช้บริการท่องเที่ยวภายในเมืองลำพูนอยู่ไม่น้อย โดยประเพณีดังกล่าว ประกอบด้วย ประเพณีสงกรานต์พระธาตุหริภุญชัย ประเพณีกินสลาก (สลากกัณฑ์) ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีแห่ลูกแก้ว และประเพณีลอยกระทง เป็นต้น นอกจากนี้ภายในเขตเทศบาลเมืองลำพูน ประกอบด้วย ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดลำพูน พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติหริภุญไชย พิพิธภัณฑ์วัดพระธาตุหริภุญชัยวรมหาวิหาร ที่เป็นแหล่งในการให้ความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมา และศิลปวัฒนธรรมของเมืองลำพูน แก่นักท่องเที่ยวและผู้สนใจโดยทั่วไป

ประเภทสถานเริงรมย์ ภายในเขตเทศบาลเมืองนับว่ามีแหล่งท่องเที่ยวประเภทนี้ไม่น้อยมาก เมื่อเปรียบเทียบกับเมืองอื่น ทั้งนี้เนื่องมาจากทางราชการให้ความสำคัญของพื้นที่เมืองบางส่วน โดยเฉพาะภายในเขตคูเมืองซึ่งในอดีตเคยเป็นตัวเมืองเก่า ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากเมืองลำพูนเป็นเมืองที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ในอดีตกาล ผนวกกับในบริเวณดังกล่าวเป็นที่ตั้งของสถาบันศาสนาและสถาบันราชการที่สำคัญ ดังนั้นทางราชการโดยสำนักผังเมืองเห็นควรกำหนดให้พื้นที่ดังกล่าว เป็นพื้นที่อนุรักษ์เพื่อส่งเสริมเอกลักษณ์และศิลปวัฒนธรรมไทย โดยมีข้อห้ามมิให้สร้างโรงแรม สถานบริการ ในบริเวณดังกล่าว จากเหตุผลดังกล่าวทำให้สถานเริงรมย์ที่เปิดบริการส่วนใหญ่ ตั้งอยู่บริเวณโดยรอบเขตคูเมือง ผนวกกับเมืองลำพูนอยู่ไม่ไกลจากเชียงใหม่ ซึ่งเป็นศูนย์รวมความเจริญในทุก ๆ ด้านรวมทั้งสถานเริงรมย์ ทำให้คนชาวเมืองลำพูนนิยมที่จะไปใช้บริการในจังหวัดเชียงใหม่มากกว่า สถานประกอบการประเภทนี้จึงมีเพียงไม่กี่แห่งภายในตัวเมืองลำพูน แต่ในอนาคตอันใกล้เมืองลำพูนกำลังจะเกิดโครงการเมืองแฝด เชียงใหม่-ลำพูน คาดว่าคงจะทำให้เมืองลำพูนเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตเป็นอย่างมาก เนื่องจากทางราชการส่งเสริมให้เมืองลำพูนเป็นพื้นที่รองรับการขยายตัวของเชียงใหม่ในอนาคต ร้านอาหารที่ขึ้นชื่อส่วนใหญเป็นร้านอาหารประเภทอาหารพื้นเมืองของทางภาคเหนือ โดยเปิดบริการอยู่ทั่วไปในเขตเทศบาลเมืองลำพูน ส่วนโรงภาพยนตร์มีเพียงแห่งเดียว ตั้งอยู่ใกล้กับวัดช้างสี เป็นโรงภาพยนตร์ขนาดเล็ก ห่างสรรพสินค้าจากการสำรวจมีเพียงแห่งเดียว ตั้งในเขตเทศบาลเมืองลำพูนเช่นกัน โดยตั้งอยู่ภายในเขตคูเมือง และในอนาคตอันใกล้มีโครงการสร้างห้างสรรพสินค้าที่ทันสมัยที่จะเกิดขึ้นในลำพูน เช่นกัน

ประเภทอุตสาหกรรมและหัตถกรรม ส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมขนาดเล็กที่ทำงาน

ภายในครอบครัว โดยอุตสาหกรรมที่เป็นที่รู้จักของคนโดยทั่วไป ประกอบด้วย อุตสาหกรรมทอผ้า และอุตสาหกรรมไม้แกะสลัก อุตสาหกรรมทอผ้า ประกอบด้วย อุตสาหกรรมทอผ้าฝ้าย และผ้าไหม งานทอผ้าเป็นงานหัตถกรรมที่สร้างชื่อเสียงให้กับจังหวัดลำพูน และเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป ในแง่ของความละเอียดปราณีต ได้แก่ งานทอผ้าไหมยกดอก ซึ่งเป็นผ้าที่ใส่ออกงานพิธีต่าง ๆ ในอดีต มีโรงทอผ้าหลายแห่งภายใน เมืองลำพูน แต่ในปัจจุบันอุตสาหกรรมดังกล่าวนี้ว่ามีจำนวนลดลงไปอย่างมาก เนื่องจากการทำงานประเภทดังกล่าว ต้องใช้ความมานะอุตสาหะสูง และต้องมีใจรักในงานประเภทดังกล่าว ผ่นวกกับสภาพเศรษฐกิจบีบรัดตัว ทำให้ผู้คนชาวเมืองส่วนใหญ่หันไปสนใจประกอบอาชีพอย่างอื่นมากขึ้น จึงส่งผลให้เหลือโรงทอผ้าเพียงไม่กี่แห่งภายใน เขตเมืองลำพูน ซึ่งทางราชการควรให้ความสำคัญกับเหตุการณ์ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ทั้งนี้เนื่องจากงานทอผ้าเป็นเอกลักษณ์อีกประเภทหนึ่ง ซึ่งทำให้ลำพูนแตกต่างไปจากจังหวัดอื่น ๆ ดังนั้นทางราชการน่าจะให้ความสำคัญและร่วมมือกับเอกชน เพื่อที่จะทำให้ผ้าทอพื้นเมืองของลำพูนได้สืบทอดเป็นมรดกตกทอดไปสู่เยาวชนรุ่นหลัง ส่วนอุตสาหกรรมการแกะสลักไม้ ส่วนใหญ่เป็นอุปกรณ์ประเภทไม้ฉลุลายเหมาะสำหรับใช้ในการตกแต่งบ้านและซื้อเป็นของฝากสำหรับนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังมีเครื่องจักรสาน เครื่องเงิน อีกด้วย

นอกจากแหล่งท่องเที่ยวประเภทต่าง ๆ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ภายในเขตเทศบาล เมืองลำพูนยังประกอบด้วยสถานพักผ่อนหย่อนใจประเภท สวนสาธารณะ สวนสุขภาพ สนามกีฬา เปิดให้บริการกับประชาชนชาว เมืองลำพูนและนักท่องเที่ยวที่ เดินทาง เข้ามาพักผ่อนภายในจังหวัดลำพูนอีกด้วย

สรุปบทบาทและแนวโน้มในอนาคต

1. บทบาทหน้าที่ เมืองลำพูนในปัจจุบัน

จากการศึกษาสภาพแวดล้อมของ เมืองลำพูนในปัจจุบัน เมื่อ เปรียบ เทียบกับสิ่งที่ได้ศึกษามาใน เรื่องวิวัฒนาการของ เมืองลำพูนพบว่า เมืองลำพูนในปัจจุบันมีความ เปลี่ยนแปลง จากอดีต เป็นอย่างมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากลำพูนในอดีต เคย เป็น เมืองศูนย์กลางทางพุทธศาสนา ทำให้ประชาชนชาว เมืองมีความผูกพันกับวัด เป็นอย่างมาก ส่งผลให้วัดกลายเป็นศูนย์รวมทางด้าน กิจกรรมต่างภายใน เมือง รวมทั้งยังเป็นสถานที่ปลูกฝัง อบรมบ่มนิสัย ของประชาชนชาว เมืองลำพูน และ เป็นศูนย์รวมทางด้านจิตใจของชาว เมืองลำพูน ส่งผลให้ประชาชนชาว เมืองลำพูน มี

ความผูกพันกับวัดตั้งแต่ เกิดจนกระทั่งตาย แต่ในปัจจุบันวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวเมืองเริ่มเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เป็นผลสืบเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ ในอดีตอาชีพหลักของชาวเมืองลำพูน ส่วนใหญ่ดำเนินอาชีพทำการเกษตรกรรม โดยทำการเพาะปลูกข้าว ลำไย กระเทียม หอม เป็นต้น เนื่องจากตัวเมืองลำพูน ตั้งอยู่บนแอ่งที่ราบลุ่ม เชียงใหม่-ลำพูน ทำให้พื้นที่ดังกล่าว มีความอุดมสมบูรณ์เหมาะสำหรับการเพาะปลูก มากกว่าในบริเวณอื่นของเมือง แต่ในปัจจุบันจังหวัดลำพูน ได้ถูกขึ้นให้เป็นฐานในการผลิตทางภาคอุตสาหกรรม โดยการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ได้ดำเนินการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ ขึ้นในจังหวัดลำพูน ส่งผลให้ประชาชนชาวเมืองลำพูน ซึ่งเคยมีอาชีพเกษตรกรรมเริ่มเปลี่ยนอาชีพเข้าไปทำงานในภาคอุตสาหกรรมเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้เป็นผลเนื่องมาจากการทำงานประเภทดังกล่าว มีรายได้ที่แน่นอนกว่ารายได้ในภาคเกษตรกรรม ซึ่งจากการเข้ามาดำเนินการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือในจังหวัดลำพูน ทำให้เกิดความต้องการแรงงานในภาคอุตสาหกรรมเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นแรงงานในภาคอุตสาหกรรมของจังหวัดใกล้เคียง เริ่มอพยพเข้ามาสมัครทำงานในนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือเพิ่มมากขึ้น จากสภาพการดังกล่าว ส่งผลให้เอกลักษณ์ของประชากรเมืองลำพูน ซึ่งในอดีตส่วนใหญ่เป็นประชากรพื้นเมืองเพียงกลุ่มเดียว เริ่มมีประชากรจากต่างถิ่นอพยพย้ายเข้ามาทำงานในเมืองลำพูนเพิ่มมากขึ้น ทำให้สัดส่วนของประชากรพื้นเมือง ซึ่งในอดีตมีมากกว่าประชากรต่างถิ่น เริ่มมีสัดส่วนที่เปลี่ยนแปลงไป โดยประชากรจากต่างถิ่นเริ่มมีสัดส่วนเพิ่มมากขึ้น ส่วนเอกลักษณ์ทางด้านประเพณี วัฒนธรรม ซึ่งปฏิบัติอย่างเคร่งครัดสืบทอดต่อกันตั้งแต่อดีตกาลบางประเพณีเริ่มเลือนหายไป โดยที่การให้ความร่วมมือในการประกอบกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับประเพณี วัฒนธรรม เริ่มลดน้อยลงผิดจากในอดีตที่ผ่านมา ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากสภาพเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป ส่งผลทำให้ประชาชนชาวเมืองลำพูน ต้องออกมาหางานทำเพื่อนำรายได้ไปจุนเจือครอบครัว ทำให้การเจียดเวลาในการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรม งานประเพณีวัฒนธรรมเริ่มลดน้อยลง ผนวกกับชาวเมืองลำพูนบางส่วน เข้าไปทำงานในนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ ซึ่งมีระเบียบเวลาในการเข้าทำงานที่เป็นระบบ ดังนั้นการแบ่งเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรม ประเพณี วัฒนธรรม จึงเป็นไปค่อนข้างยาก ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างประชากรชาวเมืองลำพูนกับวัดเริ่มลดน้อยลง จากปัญหาดังกล่าว เป็นปัญหาที่สมควรแก้ไขโดยเร่งด่วน ก่อนที่ประเพณีวัฒนธรรมของเมืองลำพูนจะเลือนหายไปในที่สุด ส่วนในด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพของเมืองลำพูนพบว่ามี ความเปลี่ยนแปลงจากอดีตเป็นอย่างมาก เริ่มจากระบบทางสัญจรพบว่า ในอดีตการเดินทางขึ้นมารองราชย์ของพระนางจามเทวี พระองค์ทรงเดินทางมาโดยเรือ แต่ในปัจจุบันการเดินทาง

เข้าสู่เมืองลำพูนสามารถเดินทางได้หลายเส้นทาง ประกอบด้วย การเดินทางโดยรถยนต์ รถไฟ และเครื่องบิน ส่งผลทำให้เกิดความสะดวกสบายและประหยัดเวลา ในการเดินทางเป็นอย่างมาก จากเหตุการณ์ดังกล่าว ส่งผลให้เกิดการรับวัฒนธรรมและความเจริญในรูปแบบต่าง ๆ จากภายนอก ง่าย และรวดเร็วขึ้น ทำให้สภาพแวดล้อมต่าง ๆ ภายในเมืองลำพูน เริ่มเปลี่ยนแปลงไปอย่างเห็น ได้ชัดเจนในปัจจุบัน โดยที่สถาปัตยกรรมสิ่งปลูกสร้างที่พบเห็นทั่วไป เริ่มมีความหลากหลายในรูปแบบดังปรากฏให้เห็นภายในตัวเมือง ทำให้สิ่งที่มีความสำคัญทางด้านประวัติศาสตร์และสิ่งที่เป็น ศักการะบูชาของชาวเมืองลำพูนถูกลดความสำคัญลง เมื่ออยู่ในบริเวณใกล้เคียงกับสิ่งปลูกสร้าง ดังกล่าว เช่น เจดีย์ชัยมงคล (เจดีย์กลางตลาด) ซึ่งถูกปิดล้อมโดยอาคารพาณิชย์ตั้งอยู่บริเวณ กลางเมืองลำพูน การใช้ประโยชน์ที่ดิน ในอดีตส่วนใหญ่เป็นการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม แต่ ในปัจจุบันการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรกรรมเริ่มลดลง โดยมีการใช้ที่ดินเพื่อการพักอาศัยและการใช้ ที่ดินเพื่อการพาณิชย์กรรมเพิ่มมากขึ้น จากเหตุการณ์ดังกล่าว เป็นสาเหตุทำให้ภายในเมืองลำพูน เกิดอาชีพที่หลากหลายมากกว่าในอดีต โดยเฉพาะในภาคการค้าและบริการ แต่ทั้งนี้การใช้ที่ดินภายใน เขตคูเมืองส่วนใหญ่ก็ยังคงเป็นศูนย์กลางของสถาบันราชการ การศาสนา และพาณิชย์กรรม ดัง เช่นในอดีตที่ผ่านมา ส่วนภายนอกเขตคูเมืองทางด้านทิศเหนือ ยังคงเป็นการใช้ที่ดินเพื่อการพัก อาศัย และการใช้ที่ดินเพื่อการพาณิชย์กรรม ทางด้านตะวันตกพบว่า การใช้ที่ดินเพื่อการเกษตร กรรมเริ่มลดลง และมีการจัดสรรแบ่งแปลงที่ดินจำหน่าย ทำให้พื้นที่ดังกล่าว เปลี่ยนการใช้ประ โยชน์ที่ดิน เป็นการใช้ที่ดินเพื่อการพักอาศัยเพิ่มมากขึ้นส่วนทางตอนใต้ก็ เช่นเดียวกับ ในด้านของ ราคาที่ดินพบว่า ปัจจุบันมีราคาที่สูงมากกว่าในอดีต ทั้งนี้เนื่องจากในอนาคตอันใกล้มีการดำเนิน การศึกษาโครงการ เมืองแฝด เชียงใหม่-ลำพูน ซึ่งมีแผนดำเนินการกำหนดให้จังหวัดลำพูน เป็น เมืองที่รองรับการขยายตัวของเมือง เชียงใหม่ในอนาคต ทำให้ความต้องการมีกรรมสิทธิ์ในการ ถือครองที่ดิน เมืองลำพูนมีมากยิ่งขึ้น ส่งผลทำให้ราคาที่ดินปรับตัวสูงขึ้นจากอดีตที่ผ่านมา

ด้านการบริการสาธารณะพบว่า ทางส่วนราชการได้ให้ความสำคัญในด้านนี้ เป็น อย่างมาก สังเกตจากจำนวนพื้นที่การใช้ที่ดินประเภทสาธารณูปโภคที่เพิ่มขึ้นจากอดีตที่ผ่านมา ทั้งนี้ เนื่องจากระบบสาธารณูปโภค ระบบสาธารณูปการ นอกจากเป็นสิ่งจำเป็นพื้นฐานที่ทางภาครัฐบาล จัดสรรให้กับทางชุมชนแล้ว ระบบดังกล่าวยังเป็นตัวชี้้นำในการพัฒนาพื้นที่อีกด้วย

จากบทบาหน้าที่ของเมืองลำพูนในปัจจุบัน แสดงให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงจาก

ความเป็นลาพูนในอดีตกาลที่เคยเป็นศูนย์กลางทางศาสนา มาสู่ความเป็นลาพูนในปัจจุบันที่เริ่มเข้าสู่การเป็นศูนย์กลางฐานการผลิตในภาคอุตสาหกรรมของภาคเหนือ โดยมีทั้งส่วนที่นำส่งเสริมและบางส่วนที่ควรปรับปรุงก่อนที่จะสายเกินไป เช่น การตระหนักถึงความเป็นคนลาพูนของชาวเมืองลาพูนเอง หรือผู้ที่เข้ามาอาศัยในเมืองลาพูน ให้รักและหวงแหนเมืองลาพูน การรักษาขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปวัฒนธรรม ของเมืองลาพูนก่อนที่จะถูกลืม เลื่อนและสูญหายไปนั่นเอง เนื่องจากในอนาคตอันใกล้ เมืองลาพูนกำลังจะถูกเปลี่ยนแปลงบทบาท ซึ่งดำเนินอยู่ในปัจจุบันด้วยโครงการของทางภาครัฐบาล และโครงการของเอกชนดังจะกล่าวในหัวข้อต่อไป ส่งผลก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางด้านสภาพแวดล้อมกายภาพ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านประชากร หากไม่ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ภาพที่เกิดจากความทรงจำของผู้คนที่เคยเดินทางมาเมืองลาพูน คงไม่ผิดแตกต่างไปจากเมืองอื่น ๆ ในประเทศไทย

2. แนวโน้มของเมืองลาพูนในอนาคต

จากการศึกษาวิวัฒนาการของเมืองลาพูน และบทบาทหน้าที่ของเมืองลาพูนในปัจจุบัน ทำให้ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงซึ่งเกิดขึ้นภายในเมืองลาพูนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน สำหรับในอนาคตเมืองลาพูนต้องมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทั้งในด้านกายภาพ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านประชากร ซึ่งการเปลี่ยนแปลงจะเป็นไปในแนวทิศทางใด เป็นประเด็นที่ป่านำมาพิจารณาเพื่อจะได้ทำการศึกษหาแนวทางในการวางแผนส่งเสริม และป้องกันความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นต่อเมืองลาพูนในอนาคต ที่มีผลกับสภาพแวดล้อมของเมืองลาพูนในเชิงอนุรักษ์ ดังนั้นการศึกษาในหัวข้อนี้ เพื่อให้ทราบถึงแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของเมืองลาพูนในอนาคต อันเกิดจากโครงการของทางภาครัฐบาล และโครงการของภาคเอกชนที่จะเกิดขึ้น ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมของเมืองลาพูน จากสภาพการณ์ของเมืองลาพูนในปัจจุบัน ภายหลังจากวิกฤตการณ์ด้านต่างๆของประเทศตั้งแต่ปี.ศ.2534 เป็นต้นมา สภาพเศรษฐกิจของเมืองลาพูนเริ่มดีขึ้นตามลำดับ ส่งผลทำให้เกิดการสานต่อโครงการต่าง ๆ ที่ถูกจัดโดยภาครัฐบาล และภาคเอกชนในการลงทุนภายในจังหวัดลาพูน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ภาครัฐบาล

ระดับจังหวัด

โครงการ เมืองแฝด เชียงใหม่-ลาพูน โดยมีจุดประสงค์ เพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการ

ใช้ เป็นกรอบในการวางแผนจัดระเบียบการใช้ประโยชน์ที่ดิน การกำหนดแหล่งที่ตั้งชุมชน เมืองใหม่ และฐานการผลิตทางด้านอุตสาหกรรม ตลอดจนการทำแผน และประสานแผนการลงทุน จัดระบบ โครงสร้างพื้นฐาน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) วางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดิน โดยกำหนดแหล่งที่ตั้งฐานชุมชน เมืองใหม่ และฐานการผลิตทางภาคอุตสาหกรรม ซึ่งจะ เป็นทิศทางหลักในการพัฒนาระบบชุมชนย่อยบริเวณพื้นที่การพัฒนาในแนว เชียงใหม่-ลำพูน เพื่อ เป็นการประหยัดสะดวกแก่การลงทุนจัดบริการพื้นฐาน และการดูแลสุขภาพแวดล้อม นอกจากนี้ได้กำหนดให้มีชุมชนเมืองใหม่ เพื่อรองรับการขยายตัวของเมือง เชียงใหม่และนิคมอุตสาหกรรม สำหรับการพัฒนาอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นกิจกรรมสำคัญในการชักจูงการพัฒนาออกจากเมืองเก่า และส่งเสริมการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของเมือง เชียงใหม่-ลำพูน และ เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพในการบริหารจัดการตามผังเมือง และเพิ่มขีดความสามารถในการลงทุนบริการพื้นฐาน ได้พิจารณา นำมาตรการจัดรูปที่ดิน (Land Readjustment) เข้ามาใช้ในการพัฒนาบริเวณชุมชนในเมืองที่ขยายตัว และโครงการ เมืองใหม่

2) อนุรักษ์ เขตเมืองเก่าของ เมือง เชียงใหม่และลำพูน รวมทั้งพื้นที่สีเขียว สำหรับใน เขตเมืองเก่าลำพูนภายในคูเมือง และด้านประชิดกับแม่น้ำกวัง ให้ทำการอนุรักษ์เป็นพื้นที่ประวัติศาสตร์ และมีเอกลักษณ์ทางศิลปกรรมของเมือง โดยในปัจจุบันได้ริเริ่มดำเนินการไปบ้างแล้ว เช่น การปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์และสิ่งอำนวยความสะดวกใน เขตวัดพระธาตุทริภุชชัยารามวิหาร จึงเห็นสมควรดำเนินการเพิ่มเติมในด้านต่างๆ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

- บูรณะพื้นที่ปูอาคาร โบราณสถาน แหล่งประวัติศาสตร์ของเมืองเก่า เช่น โครงการบูรณะกำแพงเมืองโบราณบริเวณประตูมหาวัน และประตูช้างสี ตลอดจนบริเวณเวียงกุมกาม

- อนุรักษ์ศิลปกรรมของอาคาร และแหล่งโบราณสถานประวัติศาสตร์ เช่น การออกข้อกำหนดของท้องถิ่นเพื่อการอนุรักษ์ และการจัดระเบียบการใช้ที่ดิน การคุ้มครองและควบคุมการใช้พื้นที่สีเขียว เพื่ออนุรักษ์สภาพแวดล้อม

- จัดระบบการจราจรในเขตเมืองเก่าให้เบาบาง เช่น จำกัดรถยนต์ที่จะเข้าสู่พื้นที่เมืองเก่า อำนวยความสะดวกแก่คนเดินเท้า และปรับปรุงระบบขนส่งให้เชื่อมโยงกับ เมือง เชียงใหม่

- พิจารณาให้ท้องถิ่นจัดทำผังเฉพาะ เช่น บริเวณในเขตเมืองเก่ารวมทั้ง
ประสานการจัดทำผังเมืองรวมลำพูนให้สอดคล้องกับผังเมืองรวม เชียงใหม่

3) ยกกระดับบริการพื้นฐานในเขตเทศบาลนคร เชียงใหม่ และเทศบาลเมือง
ลำพูน โดยที่ในเขตเทศบาลเมืองลำพูน จัดให้มีบริการพื้นฐานที่จำเป็นต้องได้รับการพัฒนา และยก
ระดับมาตรฐาน ให้สามารถรองรับกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อส่งเสริมการ
อนุรักษ์เมืองลำพูนประกอบด้วย

- การก่อสร้างและขยายโครงข่ายถนน โดยเฉพาะภายในเขตเมือง เชื่อม
โยงกับทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 11 (เชียงใหม่-ลำปาง) เช่น ถนนเลียบเมืองตามแนวผังเมือง
รวมลำพูน

- เพิ่มกำลังผลิตน้ำประปาและปรับปรุงคุณภาพน้ำประปา รวมทั้งแก้ไข
ปัญหาแหล่งน้ำดิบ

- เร่งรัดโครงการระบบบำบัดน้ำเสียรวมในเขตเทศบาลเมืองลำพูน โดย
เฉพาะ เร่งรัดการจัดหาที่ดินเพื่อให้ออกสร้างโครงการระยะแรกสำหรับย่านใจกลางเมืองในปี พ.ศ.
2538-2540

- ก่อสร้างและปรับปรุงระบบระบายน้ำนอก เขตคูเมือง

- พิจารณาจัดสร้างระบบกำจัดขยะของชุมชน รวมทั้งขยะอุตสาหกรรม

- จัดเตรียมที่อยู่อาศัยสำหรับแรงงานอุตสาหกรรม และผู้มีรายได้น้อย

4) จัดให้มีโครงข่ายระบบคมนาคมขนส่งที่มีประสิทธิภาพ เชื่อมโยงระหว่าง
เมืองและฐานการผลิต เชียงใหม่-ลำพูน ประกอบด้วย โครงข่ายคมนาคมขนส่ง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญ
ที่ช่วยขึ้นการขยายตัวของเมืองในทิศทาง เชียงใหม่-ลำพูนที่มีประสิทธิภาพ โดยมีแผนงานโครง
การที่จะต้องนำมาพิจารณา ได้แก่

- โครงข่ายถนนสายหลัก ถนนวงแหวนรอบกลาง และรอบนอก

- ระบบทางด่วนระหว่างเมือง

- ระบบขนส่งมวลชนที่ทันสมัย

โดยที่แผนงานโครงการทั้งที่กำลังดำเนินการก่อสร้างหรือศึกษา จะต้องม
ีการประสานให้เป็นระบบโครงข่ายเชื่อมโยง เชียงใหม่-ลำพูน ตลอดจนมีการจัดทำแผนงานโครง

การเพิ่มเติมสำหรับการพัฒนาในระยะต่อไปด้วย

5) จัดระบบบริการพื้นฐานและโครงข่ายคมนาคมขนส่ง เพื่อสนับสนุนการพัฒนาฐานการผลิตทางด้านเมืองใหม่ และอุตสาหกรรมใหม่ เนื่องจากบริการพื้นฐานและโครงข่ายคมนาคมขนส่ง เป็นปัจจัยสำคัญที่จะดึงดูดการลงทุนพัฒนา การเข้ามาอยู่อาศัยในเมืองใหม่และตั้งโรงงานในนิคมอุตสาหกรรมแห่งใหม่ ซึ่ง เป็น เรื่องที่ต้องทำการศึกษา และจัดทำแผนการลงทุน ประกอบด้วย

- ระบบถนนภายในและ เชื่อมโยงกับภายนอก
- ระบบประปา
- ระบบบำบัดน้ำเสียและระบายน้ำ
- ระบบกำจัดขยะมูลฝอย
- ที่อยู่อาศัยสำหรับประชาชนรายได้สูง ปานกลาง และต่ำ
- บริการพื้นฐานด้านสังคม โดยเฉพาะด้านศึกษาและสาธารณสุข

6) เสนอแนะระบบบริหารและจัดการ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถการคลังของท้องถิ่น เพื่อให้สอดคล้องกับภาวะหน้าที่ โดยเฉพาะ การดูแลบำรุงรักษาระบบบริการพื้นฐาน การควบคุม และจัดระเบียบการใช้ที่ดินของชุมชนที่ได้วางแผนไว้แล้ว การพัฒนาระบบการคลังท้องถิ่น ตลอดจนการพัฒนาด้านบุคลากร

แผนพัฒนาจังหวัดลำพูน (พ.ศ. 2535-2539) ซึ่งจัดทำโดยศูนย์ประสานงานพัฒนาชนบท จังหวัดลำพูน โดยมีนโยบายหลักในการพัฒนา ดังต่อไปนี้

- 1) การกระจายรายได้และกระจายการพัฒนาไปสู่ชนบทมากขึ้น
- 2) ดำเนินการอนุรักษ์และจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของจังหวัดให้เป็นระบบและเหมาะสมแก่การพัฒนา
- 3) พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้สามารถเพิ่มขีดความสามารถของตนเอง ในการปรับปรุงคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น และสามารถปรับตนเองให้ทันกับสภาพแวดล้อม รวมถึงการมีส่วนร่วมในการพัฒนา
- 4) ส่งเสริมให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น
- 5) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านสาธารณูปโภค
- 6) รณรงค์การป้องกันและปราบปรามยาเสพติดให้โทษ

จากแนวนโยบายดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ทางจังหวัดได้ดำเนินการจัดทำ
แผนพัฒนาจังหวัดลำพูนระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2535-2539) เพื่อสนองนโยบายดังกล่าวประกอบด้วย

- 1) แผนพัฒนาคุณภาพชีวิต
- 2) แผนพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
- 3) แผนพัฒนาการกีฬา
- 4) แผนขยายโอกาสทางการผลิต การตลาด และการจ้างแรงงาน
- 5) แผนพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 6) แผนพัฒนาเพื่อ เสริมสร้างความมั่นคงของชาติ
- 7) แผนปรับปรุงระบบบริหารจัดการ
- 8) แผนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน
- 9) แผนป้องกันปราบปรามยาเสพติด

แผนพัฒนาเทศบาลเมืองลำพูน (พ.ศ. 2535-2539) ซึ่งจัดทำโดยงาน
วิเคราะห์นโยบายและแผนของสำนักงานเทศบาล เมืองลำพูน โดยมีนโยบายหลักในการพัฒนา ดัง
ต่อไปนี้

- 1) สนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาด้านสาธารณสุข
- 2) ส่งเสริมรักษาความสะอาดและสุขอนามัยในชุมชน
- 3) ส่งเสริมและพัฒนาการศึกษาให้มีประสิทธิภาพสูงสุด
- 4) ส่งเสริมวัฒนธรรม ประเพณี การกีฬาและนันทนาการ
- 5) เร่งรัดให้มีการปรับปรุงตลาดสดของเทศบาล เมืองลำพูน
- 6) สนับสนุนส่งเสริมการประกอบอาชีพ การผลิต การบริการของประชาชน
- 7) สนับสนุนนโยบายการท่องเที่ยวของรัฐบาล
- 8) ปรับปรุงความ เป็นระเบียบเรียบร้อยและสภาพแวดล้อมใน เมืองให้ดีขึ้น
- 9) พัฒนาการปกครองในระบอบประชาธิปไตย
- 10) ปรับปรุงงานป้องกันบรรเทาสาธารณภัยต่างๆให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
- 11) ปรับปรุงประสิทธิภาพการคลังของ เทศบาล เพื่อ เพิ่มรายได้ในการพัฒนา
- 12) เร่งรัดปรับปรุงงานของเทศบาล ให้สามารถบริการประชาชนได้อย่าง

ท้องถิ่น

มีประสิทธิภาพและสร้างความเข้าใจ ความร่วมมือระหว่างเทศบาลกับประชาชน

13) ปรับปรุงกิจการด้านสาธารณสุข-สาธารณสุขการให้เพียงพอ

จากแนวนโยบายตั้งที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ทางเทศบาลได้ดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลเมืองลำพูนระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2535-2539) เพื่อสนองแนวนโยบายดังกล่าว ประกอบด้วย

- 1) สาขาพัฒนาคุณภาพชีวิต
- 2) สาขาพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
- 3) สาขาพัฒนาการขยายโอกาสทางการผลิต การตลาด และการจ้างงาน
- 4) สาขาการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 5) สาขาส่งเสริมความมั่นคงของชาติ
- 6) สาขาปรับปรุงการบริหารการจัดการ
- 7) สาขาพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบบริการพื้นฐาน

จากแผนพัฒนาจังหวัดลำพูนและแผนพัฒนาเทศบาลเมืองลำพูน จะเห็นได้ว่าแนวทางและนโยบายมีความสอดคล้องกันกล่าวคือ มุ่งเน้นที่จะพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของประชากรในพื้นที่ให้ดีขึ้น และยิ่งมุ่งเน้นที่จะพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นภายในจังหวัดในอนาคต ส่วนในด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพของเมืองทางจังหวัดและทางเทศบาลยังมีแผนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อตอบรับกับการเปลี่ยนแปลงอันเกิดจากโครงการ ของทางภาครัฐบาลและภาคเอกชนในอนาคต นอกจากนี้ยังเป็นการดึงดูดการเข้ามาลงทุนภายในพื้นที่โดยการบริการพื้นฐานของภาครัฐบาล จากการจัดทำแผนพัฒนาทั้งสองแผนฉบับ เป็นสิ่งที่ดีในด้านความสอดคล้องโดยมุ่งเน้นที่จะพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของประชากรในจังหวัดให้ดีขึ้น ผนวกกับพัฒนาสภาพแวดล้อมทางกายภาพของเมือง เพื่อรองรับการขยายตัวของเมืองในอนาคต ดังนั้นสิ่งที่ควรนำมาพิจารณาควบคู่กับการจัดทำแผนพัฒนาคือการดำรงรักษาเอกลักษณ์ทางด้านประเพณี ศิลปวัฒนธรรมของจังหวัดให้คงอยู่ตลอดไป เพื่อ เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางด้านจิตใจของคนภายในจังหวัด และทำให้จังหวัดลำพูนมี เอกลักษณ์ที่แตกต่างจากจังหวัดอื่น

โครงการขยายวิทยาเขตของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่มาเปิดยังจังหวัดลำพูน

ตามที่กรมป่าไม้ได้อนุมัติให้มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ใช้ที่ดินของกรมป่าไม้ จำนวน 4,700 ไร่กว่าในตำบลศรีบัวบาน อ. เมือง จ. ลำพูน เพื่อใช้ประโยชน์ในการเรียน การสอน หรือการวิจัยของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในด้านธรรมชาติวิทยา ทรัพยากรป่าไม้ สัตวบาล เกษตร วิศวกรรม หรือสาขาวิชาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อขยายพื้นที่ใช้สอยของมหาวิทยาลัย เนื่องจากในปัจจุบันการใช้พื้นที่ของมหาวิทยาลัย เริ่มแออัดและมีเนื้อที่ไม่เพียงพอ ประกอบกับมีการเปิดสอนคณะใหม่ ๆ หลายคณะ ทำให้มีความต้องการในการใช้พื้นที่เพื่อรองรับคณะ สำนักงาน สถาบัน สถานีวิจัยต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ขณะนี้ทางกรมป่าไม้ได้อนุญาตให้มหาวิทยาลัยใช้ประโยชน์ที่ดินดังกล่าวเป็นระยะเวลา 30 ปี โดยโครงการขยายพื้นที่ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ไปยังจังหวัดลำพูนได้บรรจุไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 ในปัจจุบันทางมหาวิทยาลัยยังไม่ได้งบประมาณเพื่อดำเนินการสำรวจ ออกแบบและจัดทำแผนแม่บทการใช้ที่ดินในบริเวณดังกล่าว ทั้งนี้ทางการควรวางความสำคัญในการรับดำเนินการ เพื่อให้ทันกับความเจริญที่กำลังจะเกิดขึ้นกับเมืองลำพูนในอนาคตและพื้นที่ใช้สอยภายในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่กำลังเหลือน้อยลงทุกขณะ

โครงการที่ทางจังหวัดต้องจัด เตรียม เพื่อรองรับการแข่งขันกีฬาซีเกมส์

จากการที่จังหวัดเชียงใหม่ เป็นเจ้าภาพในการจัดแข่งขันกีฬาซีเกมส์ครั้งที่ 18 ในปี พ.ศ. 2538 ซึ่งมีผลกระทบต่อจังหวัดลำพูนเนื่องจาก เป็นจังหวัดที่อยู่ใกล้เคียงกัน นอกจากนี้ยังมีกีฬาบางประเภทที่มาทำการแข่งขันในจังหวัดลำพูน เช่น ฟุตบอล และปัญจกีฬา เพื่อเป็นการเตรียมพร้อมในการรองรับกิจกรรมที่จะเกิดขึ้นภายในจังหวัดดังกล่าว ทางจังหวัดได้ดำเนินการเตรียมการดังต่อไปนี้

1. การเตรียมข้อมูลข่าวสาร แก่ผู้ประกอบการและประชาชนในจังหวัด เกี่ยวกับกิจกรรมที่จะเกิดขึ้นในจังหวัด
2. เตรียมศูนย์ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่จะบริการแก่ผู้เดินทางมาเยี่ยม เยือนจังหวัด ทั้งนักท่องเที่ยว และผู้ที่เข้ามาชมกีฬา
3. การจัดการเรื่องจราจร ทางจังหวัดเตรียมการป้องกันการแออัดของจราจร อันเกิดจากจำนวนปริมาณรถที่จะเพิ่มขึ้นภายในจังหวัด
4. ทางด้านความปลอดภัย ทางจังหวัดได้เตรียมมาตรการป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาเรื่องความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินหรือให้มีน้อยที่สุด

5. พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดความประทับใจแก่ผู้เดินทางมาท่องเที่ยว

โครงการจัดตั้ง เขตสี่ เหลี่ยม เศรษฐกิจ

แนวความคิดเกี่ยวกับสี่เหลี่ยม เศรษฐกิจ เริ่มขึ้นโดยการประสานสัมพันธ์เบื้องต้นระหว่างหอการค้าเชียงรายกับประเทศลาว โดยที่มีการลงนามในความสัมพันธ์ว่าด้วยความร่วมมือทางการค้าและการท่องเที่ยวร่วมกันตั้งแต่ปี พ.ศ. 2532 นอกจากนี้ทางจังหวัดเชียงรายได้พยายามผลักดันให้ 5 เมืองในเขตชายแดนของประเทศทั้ง 4 เป็นเมืองยุทธศาสตร์ทางการค้า ประกอบด้วย เชียงใหม่ เชียงราย (ประเทศไทย) เชียงตุง (ประเทศพม่า) เชียงรุ่ง (ประเทศจีน) เชียงของ (ประเทศลาว) ซึ่งสอดคล้องกับความคิดของทางหอการค้าจังหวัดเชียงราย

โดยทางฝ่ายไทยมีกลยุทธ์ในการพัฒนาสี่เหลี่ยม เศรษฐกิจ ประกอบด้วย แผนพัฒนาดังต่อไปนี้

1. พัฒนาให้ภูมิภาคแถบนี้ให้เป็นฐานการผลิตทางด้านอุตสาหกรรม ที่เชื่อมโยงสู่ประเทศจีนตอนใต้ ประเทศพม่า และประเทศลาว ด้วยการนำวัตถุดิบจากภูมิภาคนี้และนอกภูมิภาค
2. พัฒนาให้ล้านนาเป็นประตูการค้าและการลงทุนสู่ประเทศจีนทางตอนใต้และกลุ่มประเทศอินโดจีน โดยการปรับปรุงโครงข่ายคมนาคมทางบก เชื่อมโยงระหว่างเมืองต่าง ๆ ภายในภาค เพื่อเชื่อมโยงสู่ประเทศพม่า ลาว และกลุ่มประเทศอินโดจีน
3. พัฒนาให้ล้านนาเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวสู่ประเทศจีนทางตอนใต้ โดยการเชื่อมโยงดินแดนล้านนาเข้ากับแหล่งท่องเที่ยวในประเทศเพื่อนบ้าน โดยให้จังหวัดเชียงราย และน่าน เป็นประตูแห่งการท่องเที่ยว

จากโครงการจัดตั้ง เขตสี่ เหลี่ยม เศรษฐกิจ ทางจังหวัดลำพูนได้ทำการวิเคราะห์สถานการณ์ และนโยบายของรัฐบาล เกี่ยวกับสี่เหลี่ยม เศรษฐกิจ เพื่อเป็นแนวทางการเตรียมพร้อมที่จะได้รับประโยชน์จากการเปิดเขตเศรษฐกิจในภูมิภาคแถบนี้ ประกอบด้วย

1. เร่งพัฒนาอุตสาหกรรมภายในให้มีความแข็งแกร่ง โดยการปรับเศรษฐกิจให้อยู่ในระดับสูงกว่าการผลิตขั้นปฐมภูมิ และควรพัฒนาผลผลิตทางการเกษตรเป็นการแปรรูป และอุตสาหกรรมการเกษตร เพื่อให้มีความสามารถในการผลิตอุตสาหกรรมที่มั่นคงและไปใช้ประโยชน์จากทรัพยากรราคาถูกลงจากแหล่งผลิตอื่น

2. เร่งพัฒนากำลังแรงงานหรือทรัพยากรมนุษย์ โดยการให้การศึกษาแก่ประชา

กรของจังหวัดให้มีการศึกษาระดับสูงขึ้น ทั้งสายสามัญและสายอาชีพ เพื่อรองรับการพัฒนาฝีมือแรงงาน และ เทคโนโลยีซึ่งเกิดจากการพัฒนาอุตสาหกรรม ภายหลังจาก เปิดสี่ เหลี่ยม เศรษฐกิจ

3. เร่งพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีระบบครบวงจร โดยเมื่อเปิด เขตสี่ เหลี่ยม เศรษฐกิจแล้ว บริเวณภาคเหนือตอนบนจะเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยว เนื่องจากมีแหล่งท่องเที่ยว ประเภทโบราณสถาน ทรัพยากรธรรมชาติ และขนบธรรมเนียมประเพณี ทางจังหวัดลำพูนควรมีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีการบริการพื้นฐานที่ดี เช่น ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น

ภาค เอกชน

โครงการของภาค เอกชนที่เกิดขึ้นในอดีตภายใน เมืองลำพูนส่วนใหญ่ เป็นโครงการขนาดเล็ก ทั้งนี้เนื่องมาจากสภาพ เศรษฐกิจโดยรวมของจังหวัดส่วนใหญ่ ยังคงขึ้นอยู่กับภาค เกษตรกรรม เป็นสำคัญ ทำให้มีนักลงทุนไม่กล้าที่จะมาลงทุนทำโครงการขนาดใหญ่ภายในจังหวัด อีกทั้งตัวเมืองลำพูนอยู่ไม่ไกลจากจังหวัด เชียงใหม่ซึ่งเป็นศูนย์กลางความเจริญในทุกๆด้านของภูมิภาคแห่งนี้ แต่ภายหลังจากการขึ้นน้ำให้ลำพูน เป็นฐานการผลิตทางภาคอุตสาหกรรม โดยการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ส่งผลให้เกิดการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือขึ้นภายในจังหวัดลำพูน ทำให้เกิดการ เข้ามาลงทุนทางด้านอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ภายในจังหวัดลำพูนเพิ่มมากขึ้น ประชาชนชาวเมืองลำพูน มีทางเลือกในการประกอบอาชีพเพิ่มมากขึ้นกว่าในอดีตที่ผ่านมา จากสภาพการณ์ดังกล่าวทำให้เกิดการลงทุนก่อสร้างสถานที่พักอาศัย และสถานประกอบการประเภทต่าง ๆ เพื่อรองรับแรงงานในนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ และบริเวณใกล้เคียง เช่น โรงพยาบาลเอกชน ซูเปอร์มาเก็ต หอพัก บ้านจัดสรร เป็นต้น บริเวณโดยรอบนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ ส่วนภายในเขตเทศบาล เมืองลำพูน ได้เกิดโครงการก่อสร้างห้างสรรพสินค้าภายในเขตคูเมือง โดยทำการเช่าที่ดินของทาง เทศบาล เมืองลำพูน เช่นกัน มีรายละเอียดของโครงการดังต่อไปนี้

โครงการก่อสร้างห้างสรรพสินค้าภายในเขตคูเมือง

ที่ตั้งของโครงการ : ที่ดินของเทศบาล เมืองลำพูน ซ่างวัดช้างสี

วัตถุประสงค์ของโครงการ

- 1) พัฒนาและเสริมสร้างความเจริญให้กับจังหวัด ตลอดจนสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับชาวเมืองลำพูน โดยพยายามรักษาเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมและวัฒนธรรมที่ตั้งมา

ของจังหวัด

2) สร้างแหล่งงานแห่งใหม่และ เสริมสร้างรายได้ให้กับชาวเมืองลำพูน รวมทั้งทั้งก่อให้เกิดรายได้ และการลงทุนภายในจังหวัด

3) เพื่อการอนุรักษ์และรักษาไว้ซึ่งสถาปัตยกรรมแบบล้านนา เพื่อความงดงามของเมือง เพื่อให้รูปแบบภายนอก เหมาะสมและสอดคล้องกับรูปแบบอาคารใกล้ เคียงที่อยู่บริเวณโดยรอบ จึงมีแนวความคิดในการออกแบบภายนอก ให้ผสมผสานกับสถาปัตยกรรมเดิมที่มีอยู่ ซึ่งคาดว่าจะก่อให้เกิดทัศนียภาพที่งดงามควบคู่กันไปอีกด้วย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1) ชาวเมืองลำพูน สามารถใช้บริการจากโครงการได้อย่างเต็มที่ และหลากหลาย ทั้งศูนย์การค้า หอประชุม และโรงภาพยนตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หอประชุม สามารถใช้ในการจัดนิทรรศการ จัดการแสดง และงานพิธีต่าง ๆ ได้โดยการลดการพึ่งพาจังหวัด เชียงใหม่

2) ช่วยชาวลำพูนประหยัดระยะเวลา และค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปรับจ่ายใช้สอย และใช้บริการในจังหวัด เชียงใหม่

3) เปิดโอกาสให้เกิดการจ้างงานโดยตรงภายในพื้นที่ และการจ้างงานในกิจการอื่นที่เกี่ยวข้องนับร้อย ๆ คน

4) ช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยวและสามารถขยายตลาดรองรับหัตถกรรมพื้นบ้านของชาวเมืองลำพูน รวมไปถึงสนับสนุนให้มีการพัฒนาฝีมือแรงงานท้องถิ่นโดยทางอ้อม

องค์ประกอบของโครงการ

เป็นอาคาร ค.ส.ล. สูงไม่เกิน 12 เมตร 5 ชั้น โดยเป็นตัวอาคาร 3 ชั้นครึ่ง และชั้นใต้ดิน 1 ชั้นครึ่ง มีพื้นที่อาคารและที่จอดรถรวม 10,700 ตารางเมตร แบ่งออกตามประโยชน์ใช้สอยดังต่อไปนี้

- 1) ศูนย์การค้า
- 2) หอประชุมอเนกประสงค์ จุคนได้ประมาณ 1,000 คน
- 3) โรงภาพยนตร์ 2 โรงจุคนได้ 100 คนต่อโรง
- 4) ที่จอดรถ 70 คัน
- 5) อื่น ๆ ประกอบด้วย ห้องน้ำ ลิฟท์ ชั้นโถเลื่อน ชั้นโถหลักและชั้นโถหนีไฟ

ซึ่งโครงการก่อสร้างทางสรรพสินค้าดังกล่าว กำลังอยู่ในขั้นตอนดำเนินการขออนุมัติก่อสร้าง นอกจากนี้ยังมีโครงการของภาคเอกชนที่เข้ามาดำเนินการภายในบริเวณใกล้เคียงกับเขตพื้นที่ศึกษา เช่น โครงการก่อสร้างโรงแรม คอนโดมิเนียม ในรูปแบบที่มีความสมบูรณ์ครบวงจรในบริเวณใกล้เคียงกับศาลจังหวัดลำพูน ส่วนในกิ่งอำเภอบ้านธิ มีโครงการเปิดโรงงานแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรรองรับความเจริญทางด้านอุตสาหกรรมที่กำลังจะเกิดขึ้นในอนาคต สำหรับการพัฒนาล่องธาริมทรัพย์ และที่อยู่อาศัย มีแนวโน้มที่จะพัฒนาไปในแนวอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ กิ่งอำเภอบ้านธิและบริเวณนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ จังหวัดลำพูน โดยมีความเป็นไปได้ค่อนข้างสูง ทั้งนี้เนื่องมาจากในปัจจุบันเริ่มมีนักลงทุนมาซื้อที่ดินในบริเวณดังกล่าว ผนวกกับราคาที่ดินยังไม่แพง และเป็นเมืองที่ยังสงบไม่พลุกพล่านเท่ากับเมืองเชียงใหม่ นับเป็นสิ่งที่ดึงดูดนักลงทุนเข้ามาพัฒนาที่ดินในจังหวัดลำพูน ในอนาคต

ศึกษาภาพในการพัฒนาเมืองและปัญหาที่มีผลต่อการอนุรักษ์เมืองลำพูน

1. ศึกษาภาพในการพัฒนาเมือง

เมื่อพิจารณาถึงศึกษาภาพความได้เปรียบของเมืองลำพูน สามารถแยกพิจารณาเป็นประเด็นต่าง ๆ ได้ดังต่อไปนี้

1. ลำพูนตั้งอยู่ในเขตการส่งเสริมการลงทุน ตามนโยบายการกระจายความเจริญสู่ภูมิภาคของรัฐบาล โดยรัฐบาลจะส่งเสริมโครงการลงทุนในจังหวัดต่าง ๆ 57 จังหวัด ในภูมิภาค ลำพูนเป็นหนึ่งใน 57 จังหวัดที่ผู้ประกอบการจะได้รับสิทธิประโยชน์เมื่อมาลงทุนในจังหวัดลำพูน

2. ลำพูน ตั้งอยู่ในเขตที่มีนโยบายการร่วมมือทางเศรษฐกิจ ระหว่างประเทศ เนื่องจากลำพูนตั้งอยู่ห่างจากจังหวัดเชียงใหม่เพียง 27 กิโลเมตร ส่งผลให้ลำพูน อาจได้รับผลกระทบ จากนโยบายการร่วมมือทางเศรษฐกิจ ในอนุภาคลุ่มแม่น้ำโขง ประกอบด้วย ลาว กัมพูชา เวียดนาม จีน พม่า และไทย ซึ่งถ้าหากทางจังหวัดมีการเตรียมการที่ดี ย่อมสามารถได้รับประโยชน์ จากการพัฒนาทางเศรษฐกิจดังกล่าว

3. การที่มีนิคมอุตสาหกรรมจัดตั้งในจังหวัดลำพูน ซึ่งเป็นนิคมอุตสาหกรรมแห่งแรกในภูมิภาคแห่งนี้ ทำให้ทางจังหวัด เป็นฐานการผลิตทางภาคอุตสาหกรรมของภาคเหนือ จากเหตุการณ์ดังกล่าว ส่งผลให้เศรษฐกิจในภาคอุตสาหกรรมของจังหวัดขยายตัวสูงขึ้น และมีแนวโน้มที่อาจพัฒนาเป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมของภาคเหนือได้

4. จังหวัดลำพูนมีสนามบินนานาชาติอยู่ในบริเวณใกล้เชียงใหม่ คือ สนามบินนานาชาติจังหวัด เชียงใหม่ ซึ่งทางจังหวัดลำพูนได้ใช้ประโยชน์ร่วมกับจังหวัด เชียงใหม่ เนื่องจากระยะทางที่ตั้งของสนามบินไม่ไกลจากลำพูนมากนัก ส่งผลให้ เป็นข้อได้เปรียบในการตัดสินใจของผู้ที่มาลงทุนในจังหวัดทั้งนี้ เป็นข้อได้เปรียบในแง่ที่ตั้ง ที่มีการคมนาคมการเข้าถึงที่สะดวก

5. ลำพูนอยู่ในเขตนโยบายการพัฒนาเมือง การสร้างเครือข่ายภูมิภาค เนื่องจากจังหวัด เชียงใหม่ ได้ถูกกำหนดให้เป็น เมืองหลักของภูมิภาค ตั้งแต่แผนพัฒนา เศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 5 เรื่อยมาจนถึงปัจจุบันแผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ 7 มุ่งเน้นที่กระจายความเจริญสู่ภูมิภาค ส่งผลทำให้ เชียงใหม่ เป็นศูนย์กลางความเจริญของภูมิภาคในทุก ๆ ด้าน และเป็นฐานในการถ่ายทอดความเจริญไปสู่ท้องถิ่นชนบท การที่ลำพูน เป็นเมืองที่อยู่ใกล้ศูนย์กลางความเจริญ เช่น เชียงใหม่ ทำให้ลำพูนได้รับผลจากความเจริญ ที่กระจายออกมาจากเมืองศูนย์กลาง เช่น การคมนาคมที่สะดวก แหล่งสถานศึกษาที่จะมาช่วยในการพัฒนาจังหวัดในอนาคต ตลอดจนการบริการ และการท่องเที่ยว

6. ลำพูนเป็นแหล่งพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ เช่น ข้าว ลำไย กระเทียม หอมแดง และพืชผักต่าง ๆ จากผลผลิตที่มากพอที่จะป้อน เป็นวัตถุดิบแก่ โรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร เช่น ผัก ผลไม้กระป๋อง กระเทียมอัดเม็ด และน้ำผลไม้ เป็นต้น อุตสาหกรรมเหล่านี้จึง เป็นรายได้เสริมแก่เกษตรกรนอกเหนือจากรายได้เกษตรกรกรรม เนื่องจากภายหลังฤดูเก็บเกี่ยว เกษตรกรสามารถเข้ามาทำงานในโรงงาน ทำให้เกษตรกรไม่ว่างงาน และมีรายได้เพิ่มขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นแหล่งรองรับคนงานที่ต้องออกจากโรงงานอุตสาหกรรม เนื่องจากต้องใช้เวลาติดตามมากและ เกษียณอายุเร็วกว่าเวลาอันควร

7. ลำพูนเป็นเมืองเก่าที่มีวิวัฒนาการมาถึง 1,300 ปี โดยเคยเป็นเมืองหลวงของแคว้นหริภุญไชย ศูนย์กลางทางด้านพุทธศาสนาของภูมิภาคแห่งนี้ ส่งผลทำให้เมืองลำพูน ประกอบด้วย โบราณสถาน และโบราณวัตถุมากมาย สิ่งเหล่านี้เป็นจุดสนใจที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว ให้เข้ามาเที่ยวชม ทำให้จังหวัดลำพูนมีศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวสูง

8. ลำพูนเป็นเมืองสงบ ปลอดภัย น่าพักอาศัย อันสืบเนื่องมาจากความเป็นอยู่ของชาวเมืองลำพูนมีความใกล้ชิดกับวัดมาตั้งแต่ในอดีตกาล ส่งผลให้วิถีชีวิตของชาวเมืองลำพูน มีความผูกพันกับพุทธศาสนาอย่างแน่นแฟ้น ทำให้เกิดการสร้างงานศิลปกรรม ศิลปวัตถุ เพื่อถวาย เป็นกัลปนาอันแสดงถึงความศรัทธาในพุทธศาสนา ส่วนงานประเพณีต่าง ๆ ศรัทธาชาวบ้านได้ให้ความร่วมมือตลอดมา ถึงในระยะเวลาหลังมีความลดน้อยลงไปบ้าง เนื่องจากต้องมีการะับผิดชอบต่อ

งานที่ทำ ส่งผลทำให้ชาวลาพูนมีจิตใจเยือกเย็น รักษสงบ และสภาพแวดล้อมของเมืองเป็นสังคมที่
น่าอยู่ จากลักษณะของคนลาพูนดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น คนลาพูนยัง เป็นคนที่มีความอดทนสูง ใจเย็น
ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่เหมาะสมกับงานที่ใช้ความละเอียดอ่อน โดยผ่านการถ่ายทอดออกมาในรูปแบบ
ต่าง ๆ มากมาย เช่น ศิลปะการทอผ้าไหม ผ้าฝ้าย และผ้าไหมยกดอก ส่งผลให้พนักงานพอใจที่จะ
ใช้ฝีมือแรงงานที่มีความละเอียดอ่อนในการผลิตสินค้าต่าง ๆ เช่น ชิ้นส่วนคอมพิวเตอร์ แผง
วงจรอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น

2. ปัญหาที่มีผลต่อการอนุรักษ์เมืองลาพูน (ภาพประกอบที่ 4.7)

เมื่อพิจารณาถึงสภาพปัญหาที่มีผลต่อการอนุรักษ์เมืองลาพูน ซึ่งส่งผลกระทบต่อสภาพ
แวดล้อมของเมืองส่วนใหญ่ สืบเนื่องมาจากการกระทำของมนุษย์ โดยสามารถแยกพิจารณาถึงประ
เด็นปัญหาต่างๆ ได้ดังต่อไปนี้

1. ด้านกายภาพ จากเศรษฐกิจของเมืองลาพูนที่มีความเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะภายหลังการเข้ามาจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือขึ้น ภายในจังหวัดลาพูน ส่ง
ผลกระทบต่อลักษณะทางกายภาพต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1) การรื้อทำลายโบราณสถาน เพื่อนำพื้นที่มาใช้เป็นที่ตั้งของ อาคาร สิ่ง
ปลูกสร้าง และกิจกรรมอื่นๆ เช่น การรื้อกำแพงเมือง ประตูเมือง เพื่อตัดถนนภายในตัวเมือง

2) การถูกละเลยไม่ได้รับการบำรุงรักษาโบราณสถาน ที่มีคุณค่าทางด้าน
ประวัติศาสตร์ รวมทั้งการบุกรุกเข้าไปใช้พื้นที่ข้างเคียงเป็นที่ตั้งของอาคาร สิ่งปลูกสร้างอื่น ๆ
เช่น กุฏิ บริเวณวัดไถ่แก้ว ซึ่งมีตำนานเล่าขานว่า เป็นสถานที่เก็บอัฐิของไถ่กูบ้านคูเมืองลาพูน
ในปัจจุบันขาดการดูแลรักษา จนเปรียบเสมือนเป็นเพียงกองเศษอิฐ บริเวณข้างวัดไถ่แก้ว

3) การใช้ที่ดินบางประเภท เช่น โรงแรม สถานบันเทิง หากเข้ามาจัดตั้ง
อยู่ใกล้เคียงกับการใช้ที่ดินบางประเภท เช่น ศาสนสถาน สถานศึกษา ส่งผลให้เกิดภาพที่ไม่น่าดู
(ทัศนอุจาด) ไม่เหมาะสมต่อผู้พบเห็น เนื่องจาก เป็นกิจกรรมที่มีบทบาทหน้าที่ซึ่งขัดแย้งกัน เช่น
บริเวณด้านหลังโรงเรียนจักรคำคณาทรเป็นที่ตั้งของวัดไถ่แก้ว ฌาปนสถานกุ๊ซ่าง นอกจากนี้ยังเป็น
ที่ตั้งของโรงแรมมานูต และสถานบันเทิง ส่วนภายในบริเวณเขตคูเมือง มีโครงการก่อสร้างห้าง
สรรพสินค้าในบริเวณที่ติดประชิดกับวัดข้างสี่ ทำให้เกิดเป็นภาพที่ขัดแย้งทางสายตาต่อผู้พบเห็น

4) อาคาร สิ่งปลูกสร้าง ทั้งที่สร้างขึ้นใหม่หรือถูกดัดแปลงต่อเติม โดย
เฉพาะอาคาร สิ่งปลูกสร้าง เหล่านั้น ตั้งอยู่บริเวณใกล้เคียงกับสิ่งแวดล้อมทางด้านศิลปกรรม หาก

- 1 การละเลยไม่บำรุงรักษาโบราณสถาน
- 2 อาคาร สิ่งปลูกสร้างปิดล้อมโบราณสถาน ส่งผลทำให้ทำลายคุณค่าทางด้านศิลปกรรมต่อ ตัวโบราณสถาน
- 3-4 กิจกรรมการใช้ที่ดินบางประเภทที่มีบทบาทหน้าที่ขัดแย้งกัน
- 5-6 การอนุญาตให้ขุดถนนพาดหน้าหรือประชิดตัวโบราณสถาน
- 7-8 รูปแบบของอาคาร สิ่งปลูกสร้าง ที่ขัดแย้งทางสายตาต่อผู้พบเห็น
- 9-12 การบุกรุกพื้นที่สาธารณะประโยชน์ ก่อให้เกิดความไม่เป็นระเบียบ

ภาพประกอบที่ 4.7 แสดงปัญหาที่มีผลต่อการอนุรักษ์ภายในเขตชุมชนเมืองลำพูน

ไม่ได้รับการควบคุมทั้งในแง่ของขนาดและรูปร่าง อาจส่งผลทำลายความสวยงาม และคุณค่าทางศิลปกรรมที่อยู่ใกล้เคียง เช่น เจดีย์ชัยมงคล(เจดีย์กลางตลาด) ที่ถูกสร้างปิดล้อมโดยอาคารพาณิชย์กรรมของศูนย์การค้าอินทงายศ บริเวณใจกลางเมืองลำพูน

5) ระบบการคมนาคมภายในตัวเมืองเก่าลำพูน ที่มีโบราณสถานต่าง ๆ มากมาย หากไม่จำกัดขนาดยานพาหนะแรงสั่นสะเทือน ส่งผลกระทบต่อตัวโบราณสถานทำให้ชำรุดทรุดโทรม หรือแตกหัก เสียหายพังทลายได้ เช่น บริเวณประตูมหาวัน ที่เปิดให้ยานพาหนะวิ่งประชิดตัวโบราณสถาน

6) ที่ศنوانจาด เป็นผลเกิดจากการไร้ระเบียบ ทำให้สภาพแวดล้อมของเมืองลำพูนโดยรวมได้รับความเสียหาย เช่น การบุกรุกพื้นที่ทางเท้าและพื้นที่ถนน บริเวณตลาดสดหนองตอก ในการประกอบกิจกรรมส่วนบุคคลในบริเวณแหล่งศิลปกรรม และปลูกสร้างตึกแถวที่ไม่มีคุณภาพทางด้านทัศนภาพ เช่น บริเวณถนนอินทงายศ เป็นเส้นทางนำสายตาไปสู่องค์พระธาตุศรีบุญชัย ส่งผลทำให้เกิดการทำลายทัศนียภาพบางช่วงของถนน และทำให้เกิดลักษณะของถนนที่ไร้เอกลักษณ์

2. ด้านเศรษฐกิจ เมืองจากลำพูนตั้งอยู่ใกล้กับจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นเมืองที่มีความเจริญในทุก ๆ ด้าน และเป็นเมืองศูนย์กลางหลักของภูมิภาคเหนือตอนบน การลงทุนด้านต่าง ๆ เกือบทั้งหมดจึงเกิดขึ้นในเมืองเชียงใหม่ ทำให้การขยายตัวของเมืองลำพูนเป็นไปอย่างเชื่องช้า แต่เมื่อพิจารณาในแง่ของการอนุรักษ์นับเป็นข้อดี ทำให้อาคารสถานที่ซึ่งมีคุณค่าสภาพค่อนข้างสมบูรณ์ไม่ถูกรุกราน แต่ในปัจจุบันมีแนวโน้มค่อนข้างชัดเจนว่า เมืองลำพูนจะมีการขยายตัวในอัตราที่รวดเร็ว อันสืบเนื่องมาจากสาเหตุหลายประการ เช่น ที่ดินในเมืองเชียงใหม่มีราคาสูง ทำให้มีนักลงทุนเริ่มที่จะหันมาสนใจที่ดินในเมืองลำพูน ทั้งนี้เป็นผลมาจากกระแสระหว่างเมืองลำพูนกับเมืองเชียงใหม่ทางกันไม่มากนัก ผนวกกับทางภาครัฐบาลได้จัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือขึ้นที่จังหวัดลำพูน ส่งผลทำให้มีนักลงทุนเข้ามาลงทุนก่อสร้าง และทำการจัดสรรที่พักอาศัยเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ทางภาครัฐบาลมีนโยบายจัดให้ลำพูนเป็นเมืองแฝดของเมืองเชียงใหม่ เพื่อรองรับการขยายตัวของเมืองเชียงใหม่ในอนาคต ซึ่งทั้งหมดนี้ได้มีส่วนเร่งรัดให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วภายในเมืองลำพูน หากไม่มีการวางแผนการอนุรักษ์อย่างเหมาะสมควบคู่กันไปด้วยแล้ว อาจทำให้อาคาร สิ่งปลูกสร้างที่มีคุณค่าทั้งทางด้านประวัติศาสตร์ และคุณค่าต่อชาวเมืองลำพูน ถูกลดทอนความสำคัญและต้องเสื่อมสลายลงไปในที่สุด

3. ด้านสังคม จากการศึกษาที่เมืองลำพูนในปัจจุบันมีการติดต่อกับเมืองอื่น ๆ ได้สะดวกรวดเร็ว ส่งผลทำให้เกิดการยอมรับวัฒนธรรมจากต่างถิ่นมากขึ้น ทำให้เกิดการสูญหายทางวัฒนธรรม (Cultural Loss) คือ การรับวัฒนธรรมสมัยใหม่เข้ามาแทนที่วัฒนธรรมความเป็นลำพูนดั้งเดิม ซึ่งในปัจจุบันปรากฏให้เห็นทั่วไปภายในเมืองลำพูน อันเนื่องมาจากการตัดแปรรื้อถอน หรือทำลายโบราณสถาน โดยเฉพาะการรับอิทธิพลของอารยธรรมจากต่างถิ่นเข้ามา ซึ่งมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงรสนิยมในรูปแบบดั้งเดิมที่สังคมปัจจุบันคิดว่าเป็นการล้าสมัย ทำให้เกิดการก่อสร้างสภาพแวดล้อมทางกายภาพของเมืองขึ้นใหม่ ที่เกิดความขัดแย้งทางด้านทัศนภาพโดยรวมของเมืองขึ้น เป็นการทำลายคุณค่าทางด้านสถาปัตยกรรม ศิลปกรรม ซึ่งเกิดจากการรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของผู้ทำการปรับปรุง ทั้งนี้ในการปรับปรุงสภาพแวดล้อมของเมือง ควรได้รับการเอาใจใส่ดูแลจากทางราชการ เพื่อที่จะทำให้เอกลักษณ์ของเมืองลำพูนคงอยู่ตลอดไป

4. ด้านประชากร ซึ่งมีส่วนสำคัญต่อการอนุรักษ์ทั้งนี้สืบเนื่องมาจาก ประชากรภายในเมืองลำพูน มีได้ เป็นประชากรชาวพื้นเมืองกลุ่มเดียวตั้ง เช่นในอดีตที่ผ่านมา ส่งผลให้การเข้าใจถึงคุณค่าทางด้านประเพณี ศิลปวัฒนธรรมของเมืองลำพูนของประชากรต่างถิ่น ดีไม่เท่าชาวพื้นเมือง ดังนั้นในการที่จะทำการอนุรักษ์ทางด้านประเพณี ศิลปวัฒนธรรมของเมืองลำพูน ให้ดำรงอยู่คู่กับเมืองตลอดไป ทางผู้ศึกษา เห็นควรที่จะให้ความสำคัญกับประชากรในทุก ๆ กลุ่ม โดยทำการเผยแพร่ให้ความรู้ และดำเนินการให้ประชากรทุกกลุ่มมีส่วนร่วมในการประกอบกิจกรรม โดยไม่แบ่งแยกว่าเป็นประชากรพื้นเมือง หรือประชากรต่างถิ่น เพื่อให้เกิดความรู้ลึกซึ้งแห่งหนในการรักษาประเพณี ศิลปวัฒนธรรมของเมืองลำพูน และความเป็นคนเมืองลำพูนต่อไป

จากศึกษาภาพในการพัฒนาเมือง และปัญหาที่มีผลต่อการอนุรักษ์เมืองลำพูน นับเป็นปัญหาที่มีความสำคัญและเร่งด่วนในการวางแผนการอนุรักษ์เมืองลำพูน เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาเมืองต่อไปในอนาคต ทั้งนี้เป็นผลเนื่องมาจากในอนาคตอันใกล้ ทางจังหวัดลำพูนถูกกำหนดให้เป็นพื้นที่รองรับการขยายตัวของเมืองเชียงใหม่ จากโครงการเมืองแฝดเชียงใหม่-ลำพูน การขึ้นค่าความเจริญดังกล่าวอันเนื่องมาจากโครงการของภาคราชการและภาคเอกชน ส่งผลกระทบโดยตรงต่อเมืองลำพูนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้นทางผู้ศึกษาได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของปัญหาดังกล่าวที่จะเกิดขึ้นกับเมืองลำพูนในอนาคต จึงได้ดำเนินการศึกษาหาแนวทางในการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองลำพูน โดยใช้แนวทางในด้านการจัดจำสภาพแวดล้อมของเมืองลำพูนหรือจินตภาพ เข้า

มาช่วยในการวางแผนอนุรักษ์ ส่วนรายละเอียดผู้ศึกษาจะขอกล่าวอีกครั้งในบทต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย